

BIHANG

TILL

RIKSDAGENS PROTOKOLL

VID

LAGTIMA RIKSDAGEN I STOCKHOLM

ÅR 1900.

FÖRSTA SAMLINGEN.

2:dra Afdelningen.

Första Bandet.

Motioner, väckta inom Första Kammaren, n:is 1—40.

Förteckning å de uti Riksdagens Första Kammare under lagtima riksdagen år 1900 väckta motioner.

N:o 1, af herr *Svedelius*, om utbetalande på en gång af återstoden af det utaf Riksdagen beviljade anslag till yttre restaurering af Örebro slott.

» 2, » herr *Lithander*, om bibehållande för riksbankens räkning af bankens hela vinst.

» 3, » herr *v. Möller*, angående skrifvelse till Konungen med begäran om framläggande af fullständig plan för beredande af vård åt sinnessjuke.

» 4, » herr *Ehrenborg*, angående skrifvelse till Konungen med begäran om framläggande af förslag till ändrade bestämmelser i fråga om lån ur odlingslånefonden m. m.

» 5, » friherre *Klingspor*, angående skrifvelse till Konungen i fråga om meddelande af mera betryggande föreskrifter rörande förvaltningen af omyndiges kontanta medel och värdehandlingar.

» 6, » herr *Almén m. fl.*, angående pension åt professor Lars Fredrik Nilsons enka Alva Nilson, född Forsman.

» 7, » herr *Bruzelius*, angående skrifvelse till Konungen med begäran om framläggande af förslag i syfte att bereda armén ökad tillgång på reservbefäl.

» 8, » herr *Benedicks*, angående skrifvelse till Konungen i fråga om inrättande af en undersöknings- och experimentalanstalt för jordbruksändamål m. m.

» 9, » herr *Anderson, Albert, m. fl.*, angående skrifvelse till Konungen med begäran om framläggande af förslag till ny organisation af landt- och sjöförsvaret.

» 10, » herr *Björlin*, om anslag för anordnande af telefonförbindelse mellan Gotland och fasta landet.

» 11, » friherre *Klingspor*, angående skrifvelse till Konungen med begäran om framläggande af förslag till ändrade bestämmelser om arfsskatts uttagande från fideikommitterad egendom.

N:o 12, af herr *Persson, Nils,* angående skrifvelse till Konungen med begäran om utredning och förslag i fråga om djupborrningar i södra Sverige.

» 13, » *densamme,* angående skrifvelse till Konungen med begäran om nedsättning i frakten å statens jernvägar för bränntorf, torfströ och torfkol.

» 14, » herr *Dahlberg,* om borttagande af tullen å icke rökt fläsk.

» 15, » herr *Ridderbjelke,* om utsträckning af tiden för de värnpligtiges öfningar.

» 16, » *densamme,* angående skrifvelse till Konungen med begäran om framläggande af förslag till ändrade bestämmelser rörande det indelta manskapets tjenstetid.

» 17, » herr *Hansson m. fl.,* om beredande af rätt för jernvägspersonal vid vestkustbanan till pension i likhet med statens öfrige jernvägstjenstemän och betjente.

» 18, » herr *Östberg* och grefve *Hamilton,* med förslag till ändrad lydelse af 6, 7 och 8 §§ i lagen för Sveriges riksbank den 12 maj 1897.

» 19, » herr *Berg, Gustaf Axel,* angående sammanfattning och tryckning af gällande bestämmelser rörande vissa donationer och stiftelser.

» 20, » herr *Persson, Nils,* om tull å kopparfabrikat.

» 21, » herr *Wieselgren,* om anslag till nordiska museet.

» 22, » *densamme,* angående frihet för akademier m. fl. inrättningar från stämpelafgift för donerade medel.

» 23, » herr *af Burén,* angående skrifvelse till Konungen med begäran om utredning i fråga om inhemsk tillverkning af jernvägsskenor m. m.

» 24, » herr *Sandqvist,* angående skrifvelse till Konungen med begäran om undersökning för anläggande af en jernväg från Sveg i Herjeådalen till lämplig punkt å banan Boden—Gellivare.

» 25, » herr *Berg, Gustaf Axel,* angående pension åt domänintendenten Johan Gustaf Almqvists enka Jenny Almqvist, född Slettengren.

» 26, » herr *Nyström, Johan,* om inledande af underhandlingar angående inköp för statens räkning af Stockholm—Vesterås—Bergslagens och Sala—Tillberga jernvägar.

» 27, » herr *Törner,* angående skrifvelse till Konungen i fråga om upphäfvande af gällande stadganden om inteckningsförnyelse.

N:o 28, af herr *Pettersson, Fredrik Emil*, angående skrifvelse till Konungen med begäran om föreskrifter i syfte, att en del af de värnpligtiges dagaflöning må bevaras för deras framtida bästa.
» 29, » herr *Wieselgren m. fl.*, om anslag till det frivilliga skyttväsendets befrämjande.
» 30, » *densamme m. fl.*, om anslag för anskaffning af ny fältartillerimateriel och ammunition.
» 31, » herr *Fränckel*, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete, m. m.
» 32, » herr *Lithander*, angående skrifvelse till Konungen med begäran om framläggande af förslag till förbättradt sätt att pensionera sjöfolk.
» 33, » herr *von Strokirch*, om ändring af §§ 37, 44, 59 och 63 riksdagsordningen.
» 34, » herr *Bergman m. fl.*, angående skrifvelse till Konungen med begäran om anstånd med återbesättandet af lediga biskopsembetet i Kalmar stift.
» 35, » herr *Svedelius*, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete, m. m.
» 36, » herr *Lithander*, angående skrifvelse till Konungen i fråga om beredande af bränsle ur torfmossar.
» 37, » herr *Nisser*, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse af den kronan tillkommande jordegareandel i grufva.
» 38, » herr *af Burén*, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse af den kronan tillkommande jordegareandel i grufva.
» 39, » herr *Åkerman*, i anledning af dels Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse af den kronan tillkommande jordegareandel i grufva, dels ock herr Nissers till följd deraf väckta motion.
» 40, » herr *Blomberg*, angående ändringar i ordningsstadgan för Riksdagens Första Kammare.

STOCKHOLM, IVAR HÆGGSTRÖMS BOKTRYCKERI A.B., 1900.

N:o 1.

Af herr **Svedelius,** *om utbetalande på en gång af återstoden af det utaf Riksdagen beviljade anslag till yttre restaurering af Örebro slott.*

Genom 1896 års Riksdags beslut att på vissa vilkor anvisa ett belopp af 44,000 kronor till yttre restaurering af Örebro slott möjliggjordes realiseringen af den sedan länge närda tanken att återförsätta detta urgamla slott i ett skick, mera värdigt en af Sveriges minnesrikaste borgar. Så stort och lifligt var äfven det intresse, som allmänt visades för den fosterländska saken, och så betydande de uppoffringar, som gjorts för anskaffande af de erforderliga medlen utöfver det beviljade statsanslaget, att restaureringsarbetet kunnat med den fart bedrifvas och fortgå, att det hela med temlig visshet kan beräknas vara fullbordadt före innevarande års utgång.

Ofvannämnda riksdagsbeslut innefattar, att detta anslag skall utgå under tio år med 4,400 kronor årligen från och med år 1897, dock under vilkor, bland annat, dels att enahanda belopp varder på enskild väg anskaffadt, dels ock att någon utbetalning icke må ega rum förr, än styrkt blifvit, att fullt tillräckliga medel finnas att tillgå för arbetets fullbordande. Kostnaden för det hela — utom för det mycket bristfälliga takets nödvändiga iordningställande, hvartill statsmedel särskildt anvisats — hade då beräknats till 88,000 kronor, men redan vid arbetets påbörjande hade den åsigt mer och mer gjort sig gällande, att ett något ändradt utseende borde förlänas åt slottstornen, och i synnerhet att det ena af dessa borde afsevärdt förhöjas mot hvad i de först uppgjorda ritningarne afsetts. Att de härtill ytterligare erforderliga penningmedlen måste anskaffas på *enskild* väg utan ifrågasättande af ökadt statsanslag, antogs för gifvet, och offervilligheten var äfven så stor, att inom kort de härför nödiga medlen teck-

nades, hvarefter Kongl. Maj:ts nådiga tillstånd till de önskade ändringarne erhölls. De medel, som sålunda hittills på enskild väg tecknats för nämnda restaureringsarbete, uppgå till ett belopp af 63,252 kronor 65 öre. Härtill komma räntemedel omkring 2,700 kronor, hvadan hela det på enskild väg anskaffade bidraget uppgår till helt nära 66,000 kronor. Af detta belopp hafva hittills influtit 50,922 kronor, och hela återstoden — med undantag af 1,000 kronor årsbidrag af Örebro läns landsting, förfallande till betalning år 1901 — skall under innevarande år inbetalas.

Ehuru visserligen sålunda befintliga och påräkneliga medel — inbegripet statsanslaget — i enlighet med upprättadt entreprenadkontrakt eller eljest träffade bindande aftal lemna tillgång till gäldande af de ifrågavarande restaureringskostnaderna enligt fastställd plan, så vore dock synnerligen önskvärdt, att i *så* måtto ett nytt medgifvande af Riksdagen gjordes, att *hela* det belopp, som af statsanslaget kommer att återstå oanvisadt när hela arbetet är fullbordadt och slutafsynadt, då på en gång finge lyftas.

Förhållandet är nemligen, att en särskild förening, kallande sig »Föreningen för Örebro slotts restaurering», bildades för målets vinnande, och denna förenings styrelse har deltagit såväl i öfverläggningarne angående sjelfva restaureringsplanen som i underhandlingarne med arkitekt och byggmästare, den handhafver uppbörden af de tecknade medlen och deras förvaltning samt tillhandahåller dem i mån af behof åt Konungens befallningshafvande. Denna styrelse står härigenom i ett visst ansvar såväl å ena sidan mot statsmyndigheterna i fråga om penningmedlen som å den andra mot byggmästaren och hans skäliga anspråk i förhållande till af honom utfördt arbete, och torde i sammanhang härmed få nämnas, att på samma gång genom enskilda uppoffringar, vida större, än Riksdagen ifrågasatt, denna, staten tillhöriga, ärevördiga byggnad långt tidigare, än man först vågat hoppas, försatts i ett skick, hvad det yttre beträffar värdigt sina stora, för hela fosterlandet kära, äldre och nyare minnen, dervid äfven i följd af det synnerligen bristfälliga, först under arbetets fortgång skönjbara skick, hvaruti vissa partier af slottsmurarne befunnits, ett vida kostsammare arbete blifvit utfördt, än som först beräknats, och hvilket eljest förr eller senare måst företagas, såvida betänkliga ras icke skulle hafva inträffat. Entreprenören har i det utförda arbetet nedlagt stort, pietetfullt intresse derför och utan tvekan underkastat sig större kostnad, än som varit förutsedd, för att kunna lemna ifrån sig ett i allo fullgodt verk. Under nu anförda förhållanden är det uppenbart, att det för den nyssnämnda föreningen vore högeligen önskvärdt att snarast möjligt efter arbetets fullbordan och godkännande kunna, med känsla af i allo uppfylda

förpligtelser, alldeles få frigöra sig från vidare befattning med detsamma, på samma gång som det torde för statsverket betyda föga, om hela det återstående statsanslaget på en gång utbetalades med 26,400 kronor strax efter arbetets fullbordan i stället för årliga utbetalningar af 4,400 kronor ända till och med år 1906.

På grund af hvad jag sålunda anfört, tillåter jag mig vördsamt hemställa,

att Riksdagen måtte medgifva, att hela återstoden af det utaf 1896 års Riksdag beviljade anslag af 44,000 kronor för yttre restaurering af Örebro slott må på en gång utbetalas, så snart detta arbete blifvit enligt nådigst faststäld plan fullständigt utfördt, afsynadt och godkändt, dock icke förr än efter ingången af år 1901.

Jag anhåller om remiss till statsutskottet, inför hvilket jag torde få framlägga närmare detaljerad redogörelse såväl öfver de tecknade och inbetalda frivilliga penningbidragen som öfver restaureringsarbetets fortgång m. m.

Stockholm den 20 januari 1900.

Ax. G. Svedelius.

N:o 2.

Af herr **Lithander,** *om bibehållande för riksbankens räkning af bankens hela vinst.*

Då Riksdagen från föregående statsregleringar har till sin disposition öfverskottsmedel, hvilka tillsammans med öfriga statsinkomster äro fullt tillräckliga att tillgodose statens behof för år 1901; då riksbankens uppgift, redan förut betydelsefull, blir ännu vidsträcktare och mera magtpåliggande, i samma mån tiden nalkas till att den ensam öfvertager hela sedelutgifningen i landet; och då ingen utväg är enklare och naturligare för ökandet af dess resurser än att låta banken få behålla sin intjenta vinst att läggas till dess reservfond; så får jag vördsamt föreslå,

att Riksdagen äfven i år liksom förra året måtte besluta, att hela bankovinsten bibehålles för riksbankens räkning.

Om remiss till bankoutskottet anhålles.

Stockholm den 20 januari 1900.

P. Em. Lithander.

Stockholm 1900. Kungl. Boktryckeriet, P. A. Norstedt & Söner.

N:o 3.

Af herr **von Möller,** *angående skrifvelse till Konungen med begäran om framläggande af fullständig plan för beredande af vård åt sinnessjuke.*

År 1873 beslöt Riksdagen en skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om uppgörande och framläggande för följande Riksdag af fullständig plan för ett tillfredsställande ordnande af hospitalsvården i riket. Enligt denna af serafimerordensgillet utarbetade plan föreslogos hospitalsbyggnader i Lund, Hernösand, Upsala, å någon lämplig plats i Vermlands eller Örebro län, i Norr- eller Vesterbottens län, i Malmö och på Hisingen. Å samtliga dessa platser hafva hospital eller asyler uppförts, om ock i allmänhet för ett större antal patienter, än 1874 års förslag afsåg. 1875 öppnades det nya hospitalet vid Upsala, 1887 hospitalet i Kristinehamn, 1890 tillbyggnaden vid Nyköping, 1891 asylen vid Lund, 1893 hospitalet i Piteå, 1895 asylen vid Vadstena, och inom kort blir Upsala asyl färdig, då platsernas antal vid statens samtliga hospital och asyler kommer att uppgå till 5,071, onekligen en ganska hög siffra, och dock återstår ännu mycket att göra, innan samhället fylt sin pligt mot alla dem, som äro i behof af hospitalsvård.

Äfven om Riksdagen bifaller Kongl. Maj:ts proposition, afseende en ny asyl vid Restad, saknas dock fortfarande plats för omkring 4,000 patienter, hvilka, enligt kongl. stadgan angående sinnessjuke den 2 november 1883, äro *berättigade* till intagning å hospital eller asyl. Öfverläkaren vid Upsala hospital och asyl, professor Nerander, anför i sin som öfver-

inspektör för sinnessjukvården till medicinalstyrelsen den 1 december 1899 afgifna berättelse: — — » Då det derjemte åligger öfverinspektören att afgifva förslag till åtgärder, som kunna anses nödiga och nyttiga för en ändamålsenlig utveckling af sinnessjukvården, anser jag mig i första rummet böra erinra om den stora brist å platser för sinnessjuke, som fortfarande råder. Enligt den under året af hospitalsöfverstyrelsen afgifna berättelsen uppgick vid 1897 års slut antalet sinnessjuke i landet till 9,340 och idioterna till 7,069 eller sammanlagdt 16,409; och enligt samma berättelse fans vid 1897 års slut plats för 4,271 sinnessjuke å statens anstalter. Enligt den i medicinalstyrelsen befintliga expektanslistan för den 15 november 1899 uppgick antalet af dem, för hvilka plats sökts, men ej ännu kunnat beredas, till 840. Snart väntas emellertid Upsala asyl med 800 platser kunna öppnas, och vinner medicinalstyrelsens förslag om byggande af en asyl vid Restad Eders Kongl. Maj:ts och Riksdagens bifall, så erhållas inom några år ytterligare 1,000 platser, hvarigenom sammanlagda summan af platser å statens anstalter skulle komma att uppgå till något öfver 6,000. Spörsmålet blifver nu, om denna siffra tillnärmelsevis svarar mot det växande behofvet. Sannolikt icke, och i denna förmodan vinner man stöd genom jemförelse med sifferuppgifter, hemtade från utländska facktidskrifter rörande liknande förhållanden. Temligen samstämmigt uppskattas antalet sinnessjuke till 5 pro mille, och med en till 5 millioner uppgående befolkning skulle antalet sinnessjuke i Sverige belöpa sig till omkring 25,000, sålunda en afsevärdt högre siffra än den, som möter oss i den officiella statistiken. Af dessa 5 pro mille anses, enligt utländska fackuttalanden, 2 pro mille vara i behof af anstaltsvård; 10,000 platser skulle derför vara det tal, som närmast skulle motsvara behofvet. Siffran förefaller onekligen hög, i synnerhet vid jemförelse med de i medicinalstyrelsen befintliga expektanslistorna, men å andra sidan må det förhållandet ej lemnas ur räkningen, att ett sannolikt stort antal sjuke ej anmälts till erhållande af plats, emedan vederbörande ansett det så godt som lönlöst att derutinnan för närvarande vidtaga åtgärder, enligt hvad det från många håll försports».

Förlidet års Riksdag beslöt, i hufvudsaklig anslutning till en inom Andra Kammaren af Herr J. G. Hazén väckt motion, en skrifvelse, att »Kongl. Maj:t täcktes låta verkställa utredning och för Riksdagen framlägga förslag rörande åtgärder för att genom statens medverkan bereda vård åt sådana sinnesslöa, hvilka enligt nu gällande bestämmelser icke kunna vinna inträde på de anstalter för sinnesslöa, som för närvarande finnas upprättade».

Andra Kammarens första tillfälliga utskott, till hvilket motionen hänvisats, anför bland annat: »Huru många de sinnesslöa äro, — — för hvilka asylvård vore behöflig, derom lemnar statistiken ej någon upplysning. Men att — — gruppen omfattar ett mycket stort antal samt att krafven på hjelp från statens sida ej i längden låta sig afvisas, inses lätt — —.» »Trots allt, hvad från statens sida blifvit gjordt för uppförande af hospital och asyler, visar sig af redogörelsen för år 1896, att af det uppgifna antalet sinnessjuke eller 8,725 ej flere än 3,179, således vida mindre än hälften, blifvit vårdade å hospital eller asyler. Och då det är bekant, att de tillfrisknade eller förbättrade utgöra endast 25, högst 30 procent af antalet å hospital intagne patienter, synes häraf, att staten har en *stor* och *oafvislig* uppgift med afseende å anordnande af asyler, hvarigenom det dubbla ändamålet skulle kunna vinnas: att lämpliga vårdanstalter beredas för obotliga sinnessjuke och att genom dessas förflyttning från hospital till asyler möjlighet beredes att å hospitalen intaga de sinnessjuke, som genom lämplig behandling kort efter sjukdomens utbrott troligen skulle kunna återställas, men hvilka nu måste åtnöjas med en vård, som tyvärr i följd af omständigheterna ej kan sträcka sig längre än till ett öfvervakande, att de ej må skada sig eller andra. — — Fastän det må medgifvas, att uppförandet på statens bekostnad af nya asyler för sinnessjuke är ett ännu mer trängande behof än asyler för sinnesslöa, anser utskottet likväl, särskildt *med hänsyn till statskassans nuvarande ställning,* att staten icke bör undandraga sig att komma de landsting eller enskilde till hjelp — —», o. s. v.

Vid en debatt i Första Kammaren 1894 yttrade dåvarande chefen för medicinalstyrelsen, generaldirektör Almén: »Men hvad bevisa väl dessa siffror? Jo, hvad hvarje ledamot i kammaren sedan länge känner, nemligen att det är ofantligt svårt att bereda sinnessjuke inträde på hospital, ty der är brist på platser, detta förhållande gäller för hela landet — —.

— — För framtiden, om sjukvården skötes med hjerta och förstånd, bör inträde sökas för hvarje sjuk under den tid, *då han ännu kan botas,* det vill säga i sjukdomens början, ty sedan är procenten af de botade ytterst låg. Hittills har detta *icke lönat sig i brist på platser* vid hospital — —».

Den privata sinnessjukvården i vårt land är, jemförd med Danmarks, Tysklands och Englands, ännu så outvecklad, och det fåtal patienter, som på de enskilda vårdanstalterna kunna mottagas — hufvudsakligen första klassens — försvinnande litet. Oaktadt flertalet af Sveriges landsting med betydliga uppoffringar inrättat dels afdelningar vid länslazaretten, såsom

exempelvis i Kristianstad, Karlskrona m. fl. (med cirka 12 platser) dels särskilda sjukhus för sinnessjuke, såsom i Falkenberg (med 20 platser), minskas ju härigenom ej i någon afsevärd grad det ofantliga antalet af sinnessjuke, hvilka äro i behof af *hospitalsvård,* men af brist på plats måste behållas i hemmen eller fattiginrättningarna. Dessutom föreskrifver ju hospitalsstadgan § 41, att den sjuke endast »skall för någon *kortare tid* njuta vård å länslazarett».

På grund af otillräckligt antal platser vid hospital och asyler, tvingas sålunda landstingen, kommunerna och enskilde att öfvertaga *statens skyldighet* att bereda de sinnessjuke vård, en för länet eller kommunen synnerligen betungande börda, hvilken ju för den enskilde med hans i de flesta fall små tillgångar blir förenad med kostnader och svårigheter långt utöfver hans förmåga; den sjukes behandling blir ytterst otillfredsställande, och utsigterna om hans vederfående följaktligen väsentligt förminskade. Redan den obotligt sinnessjukes vanvård är högst beklagansvärd, men det faktum, att mången bland dessa olyckliga, hvilken, derest han i rätt tid kommit under en ändamålsenlig behandling, skulle tillfrisknat samt återvunnits åt sin familj och samhället, nu i följd af bristen på plats vid hospitalen går hopplöst förlorad, synes mig vara ett missförhållande så sorgligt, att det icke längre borde få fortfara. För att afhjelpa detta, äro kraftiga och skyndsamma åtgärder af nöden, och en fullständig plan måste uppgöras för uppförande af nya sinnesvårdanstalter, äfvensom på hvilka platser dessa lämpligast böra förläggas, hvarefter Riksdagen ju eger att pröfva förslaget och fatta sitt beslut.

Jag får sålunda vördsamt anhålla,

att Riksdagen ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla om uppgörande och framläggande för Riksdagen af fullständig plan för att åt de sinnessjuke måtte beredas behörig vård.

Stockholm den 24 januari 1900.

A. v. Möller.

Stockholm, Victor Pettersons Boktryckeri 1900

N:o 4.

Af herr **Ehrenborg**, *angående skrifvelse till Konungen med begäran om framläggande af förslag till ändrade bestämmelser i fråga om lån ur odlingslånefonden m. m.*

Enligt offentliga uppgifter finnas inom vårt land omkring 5,200,000 hektar ännu icke odlade eller torrlagda mossar och sankmarker, under det att hela arealen af dess odaljord belöper sig till omkring 4,950,000 hektar. Det förefinnes följaktligen en oerhörd egorymd, som ännu väntar på odlarens id — en nationalrikedom, som knappast kan uppskattas till sitt fulla värde. Visserligen utgöras omkring hälften af dessa sankmarker af s. k. högmossar, hvilka icke lämpa sig för högre kultur, men ingen mosse finnes, som, vederbörligen torrlagd, icke skulle kunna förvandlas till skogbärande mark. Men äfven om man bortser från dessa högmossar, så återstår ju i alla händelser en ofantlig jordyta lämplig för odling till åker eller äng. Att detta är en fråga af utomordentlig nationalekonomisk betydelse, torde ligga för öppen dag. I en tid, då så mycket talas och skrifves om egna-hem-frågan, om kroppsarbetarens förbättrade ekonomiska ställning och mera dylikt, så torde här föreligga ett spörsmål, som i högst väsentlig grad kan vara egnadt att gagna dessa syften.

För att underlätta torrläggning och odling af sankmarker, beslutade 1883 års Riksdag, såsom bekant, upprättandet af den s. k. odlingslånefonden, hvarur lån utanordnas till högst en million kronor årligen i och för

dylika företags utförande. Då så ofantliga odlingsmarker förefinnas, så kunde man ha väntat, att detta tillfälle till kapitalförsträckning skulle af allmänheten blifvit begagnadt intill sista öret. Så är likväl långt ifrån händelsen. Ehuru åtskilliga lindringar af Riksdagen tid efter annan blifvit beslutade beträffande såväl annuitet som ränta, så har likväl summan af de beviljade lånen år efter år snarare minskats än ökats. Sålunda utanordnades ur odlingslånefonden under nedanstående år endast följande belopp, nemligen:

för	1884	kronor	115,400
»	1885	»	911,100
»	1886	»	829,730
»	1887	»	822,955
»	1888	»	686,300
»	1889	»	565,100
»	1890	»	309,460
»	1891	»	654,500
»	1892	»	637,000
»	1893	»	896,170
»	1894	»	451,800
»	1895	»	385,040
»	1896	»	527,400
»	1897	»	281,330
»	1898	»	322,630
»	1899	»	361,500

Man frågar sig, hvad kan anledningen vara till denna brist på företagsamhet. Icke är det brist på odlingstillfällen och icke heller är det brist på vilja hos landtmännen att tillgodogöra sig dessa. Då det gäller andra kassor för liknande ändamål, så är det vanliga förhållandet, att det disponibla kapitalet icke närmelsevis förslår till de äskade krafven. Att här icke saknas behof för långt större summor, derom kan icke råda mer än en mening, och att detta behof är af synnerligen behjertansvärd art i och för landets materiella och sociala utveckling till ett bättre, detta torde icke heller kunna förnekas. Men hvad är då orsaken? Tvifvelsutan förefinnas flera sådana. Några må här anföras.

Ett större vattenreglerings- och odlingsföretag förutsätter en temligen invecklad procedur, som kräfver tid, arbete och omtanke och som i all-

mänhet icke lemnar full lön för mödan förrän efter loppet af en följd af år. Man må derför icke förundra sig öfver om den enskilde drar sig för en kostnad, hvars produkt företrädesvis kommer kommande generationer till godo, synnerligast om han sjelf är i saknad af det nödiga rörelsekapitalet. Följaktligen borde det, enligt mitt sätt att se, vara en statens skyldighet att understödja dylika företag icke blott i form af lån, utan jemväl med anslag, så snart det gäller större kanaliseringsarbeten och utrifning af vattenverk. Så skedde äfven före odlingslånefondens tillkomst, då Riksdagen tid efter annan beviljade anslag utan återbetalningsskyldighet till dylika företag. Sjelfva uppdikningen och odlingen af de sålunda torrlagda fälten borde deremot vara den enskildes åliggande.

När det blir fråga om en större vattenreglering, så händer det sällan utan att ecklesiastika eller andra publika hemman till större eller mindre del ingå i företaget. Nu finnas emellertid inga bestämda eller allmängiltiga föreskrifter, huru förfaras bör beträffande deltagandet i kostnaden för vattenregleringen för dylika hemman. I det ena länet förfares på det ena sättet, i det andra på ett annat. Om, såsom somligstädes skett, domkapitlet eller staten iklädt sig ansvarigheten, så fördelas kostnaden på 20-årig amortering för indelningshafvaren eller arrendatorn enligt kongl. förordningen af den 6 juli 1849. Att detta emellertid blir en uppenbar orättvisa emot de närvarande innehafvarne, det ligger för öppen dag. Enligt nu gällande bestämmelser för lån ur odlingsfonden, så amorteras lånet på något öfver 21 år, således fördeladt på längre tid än för en boställsinnehafvare. Och dock kan en egare af ett hemman för framtiden tillgodoräkna sig jordförbättringens värde för torrläggningen, hvilket icke är fallet med boställsinnehafvaren.

En annan orsak, hvarför odlingslånefonden under de sista åren blifvit så ringa anlitad, torde kunna sökas i den sist utkomna kongl. kungörelsen angående vilkoren för lån ur fonden, som, i olikhet med hvad Riksdagen för sin del beslutade, bestämmer, att lån icke får beviljas till mer än hälften af den uppskattade jordförbättringen för såväl icke odlad som redan odlad jord. Nu är förhållandet, åtminstone hvad mellersta och södra delarne af landet vidkommer, att större vattenregleringar vanligtvis äro förenade med utrifning af nedanför belägna vattenverk, som medför betydliga kostnader och som gör det omöjligt att uppbringa den uppskattade jordförbättringen till dubbla värdet af kostnaden, hvarförutom lån icke får beviljas.

Äfven beträffande bestämmelserna för den s. k. frostfonden, förefinnas

dylika brister. Sålunda finnas inga särskilda föreskrifter huru förfaras bör, när inom samma vattenregleringsområde både frostförande eller odlingsbara och icke odlingsbara marker förekomma. Icke heller förefinnas några bestämda föreskrifter, hvarefter man kan bestämma, huruvida en sankmark skall räknas till frostförande eller icke frostförande — åtskilligt annat att förtiga. Men att detta är af utomordentlig vigt vid bedömandet af huruvida och i hvad mån ett företag bör understödjas med lån eller anslag, det torde vara påfallande.

Att dessa spörsmål äro af stor betydelse för landets odling och materiella utveckling, torde väl icke kunna förnekas. Men med den mångfald af ärenden, som statsutskottet har på sin lott att utreda och afgifva utlåtanden öfver, så kan det icke rimligtvis förutsättas, att detsamma kan blifva i tillfälle sätta sig in uti alla detaljer, hvilka måste ligga till grund för ett allsidigt bedömande utaf dessa frågor. Icke heller kan man påräkna, att vederbörande embetsmyndigheter skola ega den praktiska inblick, som fordras för ett sådant bedömande. Jag tillåter mig derför föreslå:

att Riksdagen behagade i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes låta utreda och för en kommande Riksdag framlägga förslag till detaljerade ändrade bestämmelser för låns beviljande ur odlingsfonden och anslags beviljande ur den s. k. frostfonden samt dervid särskildt framhålla behofvet af anslag utan återbetalningsskyldighet helt eller delvis till sådana vattenregleringsföretag, som afse större kanaliseringsarbeten och utrifning af vattenverk, samt vissa års räntefrihet för lån ur odlingslånefonden; och

att för detta ändamål anslås ett förslagsanslag å 5,000 kronor.

Om remiss till vederbörligt utskott anhålles.

Stockholm den 24 januari 1900.

Casper Ehrenborg.

N:o 5.

Af friherre **Klingspor**, *angående skrifvelse till Konungen i fråga om meddelande af mera betryggande föreskrifter rörande förvaltningen af omyndiges kontanta medel och värdehandlingar.*

Vid 1899 års riksdag väcktes en motion, n:o 3, af mig i denna kammare angående införandet af mera betryggande bestämmelser rörande förvaltningen af omyndiges egendom, och i Andra Kammaren väcktes motion i samma syfte, n:o 84 af herr A. W. Nilson och n:o 165 af herr P. P. Waldenström.

Lagutskottet afstyrkte i sitt utlåtande n:o 60 af 1 maj 1899 bifall till alla tre motionerna; dock förenade sig hrr Husberg och Ohlsson uti en reservation:

»att utskottet bort i anledning af föreliggande motioner tillstyrka Riksdagen att i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t taga i öfvervägande, huruvida icke mera betryggande föreskrifter rörande förvaltningen af omyndiges tillgångar i kontanta medel och värdehandlingar kunde ernås, samt i sådant fall låta utarbeta och för Riksdagen framlägga förslag i ämnet».

Öfverläggningen om detta lagutskottsbetänkande n:o 60 började den 6 maj i denna kammare, och dervid framlades af såväl mig som af grefve Lewenhaupt, herrar Björnstjerna, Lars Berg och Sandberg tungt vägande skäl för godkännande af motionernas beaktansvärda syfte, men vid vote-

ringen godkändes dock lagutskottets afstyrkan med 55 röster emot 38, hvilka sistnämnda röstade för reservationen.

I Andra Kammaren försvarade den 8 maj herr Husberg i ett särdeles gediget anförande sin reservation, och uti detta anförande instämde herrar Crusebjörn, Poignant, von Friesen, Hammarlund, grefve Hamilton, Höjer, Lindhagen, Ploman, friherrarne von Knorring och von Schwerin, Petri, Carlsson från Hede m. fl., tillsammans 41 kammarledamöter. Vidare yttrade sig i samma syfte nuvarande statsrådet Restadius, som bl. a. sade: »Det är ett stort steg mellan de gamla lagarnes föreskrift derom, att barnagods aldrig får sjunka eller brinna, och de blott formella skyddsmurar, som nu äro gifna»; och vidare säger han »att det oefterrättlighetstillstånd, som nu förefinnes, ej bör få längre fortfara». Häruti instämde herrar Bergmark, Baaz, Björck och Andersson i Backgården. Herr Odencrants yttrade bl. a.: »Det torde vara en af mångas erfarenhet bekräftad och i vida kretsar spridd åsigt, att den i vårt land nu gällande lagstiftningen rörande de omyndige alldeles icke tillfredsställer de kraf, man är berättigad att ställa på densamma».

I reservationens syfte yttrade sig vidare herrar Ohlsson i Vexiö, Lindgren, friherre Barnekow samt herr Waldenström och ytterligare några instämmanden, under det att lagutskottets afstyrkan endast försvarades af herrar Petersson i Boestad och Petersson i Fräntorp.

Andra Kammaren afslog sedan utan votering lagutskottets förslag och biföll reservationen.

Af denna framställning torde framgå, att intresset för att bättre skydd skall lemnas omyndigs egendom, än den närvarande lagstiftningen erbjuder, är mycket stort inom Riksdagen. Jag är derför öfvertygad, att lagutskottet skall känna sig manadt att beakta de gjorda inläggen i frågan, fästa nödigt afseende vid den knappa majoriteten af 17 röster, hvarmed frågan föll i Första Kammaren, och de många uttalandena och instämmandena, som gjordes i Andra Kammaren, hvarför jag, under hänvisning till innehållet i förutnämnda motioner och uttalanden samt hvad i öfrigt i denna fråga förekommit, hvarvid ett mycket uppseendeväckande fall hvad beträffar förmyndares förskingring af omyndigs egendom varit föremål för pressens uppmärksamhet under allra sista tiden, hemställer,

att Riksdagen ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t taga i öfvervägande, huruvida icke mera betryggande föreskrifter rörande förvaltningen af omyndiges tillgångar i kontanta medel

och värdehandlingar kunde ernås, samt i sådant fall låta utarbeta och för Riksdagen framlägga förslag i ämnet.

Stockholm den 23 januari 1900.

Carl Klingspor.

N:o 6.

Af herr **Almén** m. fl., *angående pension åt professor Lars Fredrik Nilsons enka Alva Nilson, född Forsman.*

Under åberopande af nedan anförda skäl få vi undertecknade härmed föreslå, att Riksdagen må bevilja en årlig pension af 800 kronor åt aflidne professorn Lars Fredrik Nilsons efterlemnade enka Alva Nilson, född Forsman.

Under en tid af omkring 14 år var Nilson lärare i kemi vid Upsala universitet och tillvann sig derunder talrika lärjungars tacksamhet för det intresse och den framgång, hvarmed han ledde deras studier. Samtidigt härmed förvärfvade han sig ett allmänt erkändt anseende såsom en framstående vetenskapsman inom kemiens olika områden. Såsom ett bevis härför må anföras Nilsons upptäckt af det nya grundämnet skandium. För första gången efter Berzelii tid gjordes en dylik upptäckt af en svensk man, och denna upptäckt följdes sedan af en rad utmärkta undersökningar af ej mindre än 6 andra grundämnen, hvilka derigenom blefvo till sin natur närmare kända.

År 1882 kallades Nilson af kongl. landtbruksakademien till professor och föreståndare vid dess agrikulturkemiska anstalt. Han lemnade

1883 ej utan tvekan och med saknad den bana, på hvilken han förvärfvat sitt rykte såsom vetenskapsman, och egnade derefter sin tid och sina krafter åt det svenska landtbrukets utveckling. Med relativt små anslag förstod Nilson att inrätta landtbruksakademiens kemiska laboratorium och experimentalfält till en mönsteranstalt, jemförlig med de förnämsta i utlandet. Genom den instruktion han utarbetade för undersökningarnas bedrifvande vid de svenska agrikulturkemiska anstalterna och vid inspektioner öfver dessa, införde Nilson likformighet uti det analytiska arbetet, väl behöflig för bibehållandet af förtroendet för samma anstalter.

Genom granskning af olika metoder för fettets bestämning i mjölk och noggrann pröfning af laktokriten och radiatorn m. fl. nyuppfunna liknande instrument gagnade Nilson såväl mjölkkontrollen som mejeriväsendet. Han utarbetade en tillförlitlig metod att skilja margarin från smör och att upptäcka smörets förfalskning med margarin. Han underkastade åtskilliga nya fodermedel för mjölk- och gödboskap en väl behöflig undersökning och pröfning. Nilsons stora arbete öfver näringsvärdet hos Norrlands gräs- och starrväxter har ett varaktigt värde och torde i en framtid få en ej ringa betydelse. Nilson planlade, men hann ej utföra undersökningar öfver näringsvärdet hos de lafvar, hvilka utgöra renarnes vinterföda.

Ett ändamålsenligt ordnande af städernas renhållning är onekligen af stor betydelse för landtbruket. Nilson studerade i åtskilliga utländska större städer de olika system, som härför användas, och utredde såväl vetenskapligt som ekonomiskt dessas större eller mindre lämplighet för våra förhållanden. Han kom dervid till det resultat, att renhållningen i städerna bör grundas på användande i stor utsträckning af inhemsk torfmull, hvilket system medför en betydlig vinst för jordbruket.

Nilsons undersökning af de svenska mossarnes och myrarnes värde, såsom odlingsmarker, torde vara hans värdefullaste arbete i jordbrukets tjenst. De nästan ofruktbara myrarna på Gotland fann han vara så rika på organiska qväfvehaltiga ämnen, att samma myrar genom tillförande af kali och fosforsyra kunde blifva en ypperlig jordmån för odling af sockerbetor. Nilson har härigenom gifvit uppslaget till betodlingen och sockerindustrien på Gotland.

Nilsons undersökning af Wiborgh-fosfatets värde såsom växtnäringsämne torde blifva af stort praktiskt värde. På Wiborghs upptäckt och Nilsons noggranna undersökningar grundar sig den industri, som söker i stor skala för jordbruket tillgodogöra apatiten i Gellivara-malmen. Hvilken vigt denna industri kan få för vårt land synes deraf, att svenska jordbrukets årliga behof af fosforsyra kan anslås till omkring 20 millioner kilogram,

hvaraf största delen eller omkring 18 millioner utländsk vara hittills ansetts vara behöflig.

De flesta grenar af landtbruksnäringen beröras af Nilsons arbeten, och det finnes ingen provins i Sverige, hvars landthushållning ej omedelbart eller medelbart dragit nytta af dennes arbeten. Nilsons stora förtjenster om svenska landtbrukets utveckling synas oss förtjenta af erkänsla från nationens sida, och bästa sättet härför torde vara att bevilja en pension åt hans enka för hennes återstående lifstid, hvilken pension ej kan anses obehöflig. Professor Nilson var i sitt enskilda lif sparsam och i affärer en ordningens man. Han lefde på sin lön utan skuldsättning och utan att söka biförtjenster. Hans obetydliga fädernearf bibehölls, men kunde ej nämnvärdt förökas; det bestod af en liten landtgård, hvilken för närvarande icke lär gifva någon afsevärd afkastning, och af några lottbref, hvarå utdelningen ej är betydlig. Nilsons efterlemnade enka och tvenne oförsörjda döttrar äro för sin utkomst väsentligen hänvisade till ofvan antydda inkomster och en lifränta af omkring 1400 kronor, utgående från allmänna enke- och pupillkassan.

Begärd pension afslås stundom på den grund, att ett bifall dertill skulle kunna anföras såsom ett betänkligt prejudikat för framtiden. Ett sådant skäl för afslag kan emellertid vid detta tillfälle ej med fog åberopas. Få vi i en framtid en om det svenska landtbruket *lika förtjent* vetenskapsman som Nilson, så vinnas derigenom så stora fördelar för vårt svenska landtbruk, att Riksdagen med tacksamhet bör kunna bevilja en pension åt dennes efterlefvande.

Om remiss till utskott anhålles.

Stockholm den 24 januari 1900.

Aug. Almén.	*Rob. Almström.*	*Gustaf Björlin.*
Herman Behm.	*G. Benedicks.*	*Th. Odelberg.*
Th. af Ekenstam.	*P. Paulson.*	*Fr. Ridderbjelke.*
J. S. F. Stephens.	*Wrangel v. Brehmer.*	*G. F. Östberg.*
Nils Trolle.	*Aug. Weinberg.*	*Jonas Alströmer.*
Knut Åkerberg.	*Carl Lybeck.*	*J. M. Ekströmer.*

Stockholm 1900. Iduns Kungl. Hofboktryckeri.

N:o 7.

Af herr **Bruzelius**, *angående skrifvelse till Konungen med begäran om framläggande af förslag i syfte att bereda armén ökad tillgång på reservbefäl.*

Den brist på reservbefäl, som allt fortfarande inom svenska armén gör sig gällande, gifver tydligen vid handen, att de för reservbefälsinstitutionen hittills gifna bestämmelser icke äro egnade att tillföra landtförsvaret det antal reservbefäl, man påräknat och utan hvilket armén, huru mycket för dess organisation och utrustning i öfrigt än må göras, aldrig kan blifva fullt krigsduglig.

Att åtgärder måste vidtagas för afhjelpande af nämnda olägenhet, och detta inom den närmaste framtiden, derom torde många med mig vara eniga.

För min del tror jag, att det åsyftade ändamålet, att vinna tillgång till erforderligt reservbefäl, jemförelsevis lätt står att uppnå, derest tillfälle beredes officerare till och med kaptens och ryttmästares grad samt alla underofficerare att vid afskedstagande från aktiv tjenst i en ålder af från och med 35 till och med 45 år komma i åtnjutande af pension vid uppnådda 50 lefnadsår i den grad, de vid afskedstagandet innehade, mot skyldighet att efter afskedet vara disponibla vid mobilisering och i händelse af krig, samt mot förpligtelse för dem att fortfarande intill dess de uppnått pensionsåldern årligen till vederbörande pensionskassa erlägga nu faststäld pensionsafgift för den grad, i hvilken de vid afskedstagandet befunno sig.

För erhållande af detta reservbefäl torde på flera år någon afsevärd utgift för staten icke vara att emotse, och äfven för framtiden synas kost-

naderna derför ej blifva större, än att de mer än uppvägas af den fördel för försvarsverket, som derigenom blifver att påräkna, samtidigt med att de till reservbefäl nu anslagna medel antagligen snart nog ej torde derför behöfva tagas i anspråk.

Utom den direkta fördelen att erhålla dugligt reservbefäl skulle vid en anordning i här angifven rigtning vinnas förmånen af officerskårens och underofficerskårens föryngring genom det tillfälle till hastigare befordran, som på detta sätt komme att beredas.

Jag hemställer derför,

att Riksdagen måtte besluta aflåtande af skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan, det täcktes Kongl. Maj:t till nästa Riksdag inkomma med utredning och förslag i syfte att bereda armén tillgång till reservbefäl på de af mig här ofvan angifna grunder.

Om remiss till vederbörligt utskott anhåller jag, och behagade utskottet vidtaga de ändringar vid mitt förslag, hvilka för vinnande af dess syftemål må anses nödiga.

Stockholm den 24 januari 1900.

A. Sture Bruzelius.

N:o 8.

Af herr **Benedicks**, *angående skrifvelse till Konungen i fråga om inrättande af en undersöknings- och experimental-anstalt för jordbruksändamål m. m.*

Vid sistlidet års riksdag väckte undertecknad i Första Kammaren en motion, afseende det svenska landtbrukets höjande genom inrättande af en med rika medel försedd försöksanstalt, äfven omfattande bakteriologiska undersökningar, genom anordnande af fältförsök för att i stor skala pröfva förut gjorda experiment samt slutligen genom åstadkommande i vårt lands alla delar af uppvisningsfält, der inför allmogen skulle redogöras för säkra och goda rön.

Uppmuntrad af det mottagande nämnda motion rönte, i det densamma, ehuru afstyrkt af statsutskottet, förkastades med endast 56 röster mot 55, vågar jag härmed i hufvudsakligen samma ordalag å nyo framlägga denna motion.

Vårt lands modernäring lefver under ganska tryckta förhållanden. Äfven om på senare åren så till vida en förbättring inträdt, som sädesprisen stigit, hafva å andra sidan ökade omkostnader, särskildt genom arbetslönernas förhöjning, föranledt, att jordbrukarens behållna afkastning fortfarande blir ringa. Detta förhållande manar till ökade ansträngningar af så väl de enskilde som statsverket, och torde det härvid finnas anledning att i främsta rummet fästa sina förhoppningar vid den hjelp, jordbruket liksom andra näringsgrenar kan erhålla af den moderna vetenskapen, om man endast behörigen tillgodogör sig densammas framsteg och leder de vetenskapliga

forskningarna in på praktiska områden. Om de vackra resultat för näringarna, som med vetenskapens tillhjelp kunna ernås, vittna våra dagars storartade industri och på jordbrukets område, för att der anföra några exempel, den hela jordbruket höjande sockerbetsodlingen och den moderna, framgångsrika mosskulturen. Utomlands har man äfven allt mer beaktat dessa förhållanden, och de vetenskapliga undersökningarna hafva genom rika statsunderstöd stälts i jordbrukets tjenst. Jag vill erinra om Danmark, Tyskland, Belgien, Frankrike och Nordamerikas Förenta stater, der högst ansenliga statsanslag finnas för sådant ändamål. Sverige intager bland de mera framstående kulturstaterna nästan en undantagsställning genom obetydligheten af de anslag, som direkt syfta på jordbrukets utveckling. Så har landtbruksakademien af staten endast ett årligt tillskott af 4,000 kronor, hvilket i förening med akademiens egna tillgångar icke tillåter några mera omfattande arbeten än de nuvarande.

Det är lärorikt att jemföra oss med det lilla Danmark och inhemta, att detta land enligt förslaget till finanslov för året 1899/1900 skall detta år för sitt landtbruksministerium utbetala en summa af 2,448,894 kronor 90 öre. Hvad vår senaste statsreglering anslår till utgifter för liknande ändamål, är svårt att exakt uppgifva, då det återfinnes under så många skilda poster, men går för visso icke i någon mån upp till ett i förhållande till vårt lands folkmängd, utsträckning och resurser motsvarande belopp. I den danska utgiftsstaten har jag särskildt fäst mig vid, att till försök på mejeriväsendets område och driften af ett landtekonomiskt försökslaboratorium äfvensom till vid laboratoriet utförda försök och annat dermed sammanhängande finnes anslagen en summa af 89,000 kronor; och har jag inhemtat, att försöken vid detta laboratorium under de senare åren bland annat gält olika sorter centrifuger, mjölks pasteurisering, mätning af mjölks fetthalt, mjölks och gräddes syrning, fel hos smör och olika foders inverkan på smörs qvalitet, smörutbytet från kor af olika raser, afkylning af mjölk, smör och kött, fodring af mjölkkor, kalfvar och svin, orsakerna till och botemedlen mot tuberkler och andra kreaturssjukdomar samt smitta från tuberkulös mjölk och värmens inverkan på tuberkelbaciller i mjölk. Af hvilket värde resultaten af sådana försök, praktiskt genomförda, måste vara för landets jordbrukande befolkning, torde ligga i öppen dag.

En annan dylik undersöknings- och experimentalanstalt, hvilken i mångt och mycket kan tjena till föredöme, finnes i Halle. Synnerligen praktiskt anordnad, har den gjort till sin uppgift att arbeta så att säga direkt för landtbrukarne sjelfva. Af det rikhaltiga materiel, hvarmed den-

samma sysselsätter sig, vill jag nämna, att der finnes en afdelning för experiment med husdjur, bageri för pröfvande af olika sorter hvete och råg, bryggeri för åstadkommande af jemförelse mellan olika sorter korn, anstalter för undersökande af tjockskaligheten och qväfvehalten hos olika slag af hafre, bränneri, der stärkelseundersökningar och jemförande prof anställas med olika sorter potatis, samt att hundratusentals sockerbetor undersökas för utrönande af deras sockerhalt, hvilka sistnämnda försök mest anställas å de omkring Halle liggande landtegendomarne. Likaledes finnes ett stort försöksfält för s. k. kärlförsök för utrönande af olika gödselämnens inverkan etc.

Hvad vi här i Sverige, som med sitt nordliga läge, sin stora utsträckning och sina olikartade förhållanden icke kan med tillräcklig säkerhet bygga på resultaten af undersökningar i andra länder, i första rummet behöfva, torde vara *en mångsidig, rikt utrustad och praktiskt anordnad undersöknings- och experimentalanstalt samt en dertill hörande bakteriologisk anstalt*, der rön anstäldes rörande allehanda för jordbruket vigtiga baciller. Jag vill i sådant afseende nämna, förutom de redan omförmälda, undersökningar rörande de kväfveökande och kväfvetärande jordbacillerna, rörande bakterierna i mjölk, smör och ost samt rörande gödselns sammansättning och förvaring.

De resultat, som uppnås inom experimentalfältets trånga område, torde dock aldrig blifva fullt tillförlitliga och praktiskt användbara, om icke undersökningarna sedermera fullföljas i större skala, och vore det af denna anledning särdeles önskvärdt, att anslag erhölles till s. k. *fältförsök*. Sådana torde lämpligast kunna anställas på egendomarne allestädes i landet under ledning af personer, utsända från undersökningsanstalten, och torde det med visshet kunna antagas, att jordbrukarne beredvilligt deltoge i sådana försök, om deras kostnader begränsades genom statsanslag till aflöning och resekostnader för försökens ledare.

Men det är ej nog med att göra framgångsrika försök, utan dessas resultat måste äfven tränga ned till de djupa leden, hvilka sakna tillfälle och erforderliga kunskaper att på egen hand förvärfva sig noggrann kännedom om dessa jordbrukets framsteg. Ett medel för uppnående af detta ändamål vore, hvad i Frankrike, der idén först genomförts, benämnes »champs de démonstration», *uppvisningsfält*. I alla delar af vårt land borde finnas sådana, der ambulatoriska lärare infunne sig och medelst upplysande föredrag redogjorde för de säkra och goda resultat, hvilka framginge af den på fälten växande grödan. En sådan undervisning rörande t. ex. gödsling, sädesförädling och jordens brukning, tillika förenad med utredning, huru genomförandet af förbättrad kultur ställer sig i ekonomiskt afseende, skulle

säkerligen bära goda frukter, då intet så verkar på allmänhetens uppfattning, som hvad densamma med egna ögon får se och erfara.

De förslag till jordbrukets förbättring i vårt land, hvilka jag nu i största allmänhet framstält, äro icke någon nyhet, utan har äfven det sista landtbruksmötet i Malmö uttalat sig i samma rigtning, liksom ock bland hushållningssällskapens ombud röster höjts för dylika anordningar.

På grund af hvad sålunda anförts, får jag vördsamt hemställa,

att Riksdagen ville hos Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes låta utreda, huruvida icke för jordbruksändamål borde lemnas anslag till

a) inrättande af en undersöknings- och experimentalanstalt, äfven omfattande en bakteriologisk försöksansalt,

b) fältförsök och

c) uppvisningsfält i olika delar af vårt land,

samt till Riksdagen inkomma med det förslag, hvartill denna utredning kan föranleda.

Stockholm den 24 januari 1900.

G. Benedicks.

Stockholm, tryckt hos A. L. Normans Boktryckeri-Aktiebolag, 1900.

N:o 9.

Af herr **Anderson, Albert,** m. fl., *angående skrifvelse till Konungen med begäran om framläggande af förslag till ny organisation af landt- och sjöförsvaret.*

Den oerhörda utveckling, härväsendet i Europas större stater under den senare tiden erhållit, innebär för de mindre staterna och särskildt för vårt land en bjudande nödvändighet att för bevarande af vår sjelfständighet vidtaga anordningar i syfte att erhålla ett så vidt möjligt betryggande försvar samt att för detta ändamål underkasta oss de uppoffringar, som landet kan bära, utan att dess utveckling i intellektuelt och materielt hänseende derigenom hämmas.

Utan tvifvel är bevarandet af vårt lands sjelfständighet den dyrbaraste uppgift, vi erhållit af våra fäder, och man får icke heller förgäta, vare sig att ett olyckligt krig, äfven om vi dervid lyckas bibehålla vår sjelfständighet, medför förluster och nöd af en omfattning, om hvilken den nu lefvande generationen i allmänhet icke gör sig en föreställning, eller att nu mera, sedan ett krig utbrutit, något rådrum icke finnes att godtgöra hvad som under freden försummats i fråga om landets försvar.

Den förstärkning i försvarskraft, som vårt land erhöll år 1892, var visserligen, i jemförelse med hvad förut var förhållandet, ingalunda obetydlig; men manskapet vid armén består fortfarande dels af stam, värfvad till en del af staten och till en del af enskilde jordegare, åt hvilka staten betalar lagbestämd ersättning, dels ock af värnpligtige, samt saknar derför ännu den likformighet, som utgör ett vilkor för ett framgångsrikt försvar. Det möter dessutom ofta svårighet att hålla det af staten värfvade stammanskapet fulltaligt, och detta manskap består

delvis af ynglingar i den lefnadsålder, att de icke ernått den kroppsutveckling, som fordras för att uthärda ett fälttågs mödor och besvärligheter. För de enskilde jordegare, hvilka äro skyldige att hålla manskap, möter ock utan tvifvel ofta svårighet att till pris motsvarande den lagbestämda fulla ersättningen från staten värfva och aflöna soldat, som af vederbörande befäl kan godkännas.

Hvad nu är sagdt om försvaret till lands gäller i lika hög grad om sjöförsvaret, vid hvilket ännu, om ock endast under öfvergångstiden, en del af manskapet aflönas af enskilde jordegare mot lagbestämd ersättning af staten.

Det torde kunna anses såsom oomtvistadt, att stammen, värfvad vare sig af staten eller enskilde jordegare, såsom allt för fåtalig, enbart är otillräcklig för landets försvar, och enligt gällande bestämmelser äro derför de värnpligtige, hvilka i jemförelse med stammanskapet vid krigsutbrott utgöra ett stort flertal, skyldiga att tillika med stammen värja landet mot fiendtligt anfall; men öfningstiden för de värnpligtige, hvilken nu vid såväl armén som flottan utgör allenast 90 dagar, är, särskildt med hänsyn till den utveckling, vapentekniken nu mera erhållit, alldeles otillräcklig. Att med bibehållande af stammanskapet i någon större mån öka öfningstiden för de värnpligtige skulle utan tvifvel medföra allt för stora kostnader och borttaga allt för mycken arbetskraft såväl för jordbruket som för öfriga näringar. Enda utvägen för erhållande af ett för landets sjelfständighet betryggande försvar består således deruti, att åt de värnpligtige i fredstid gifves sådan öfning, att de utan stöd af stammanskap annat än i form af underbefäl kunna i krigstid värna vårt land. Den arbetskraft, som för näringarne går förlorad genom en förlängd öfningstid under fred för de värnpligtige, ersättes till en del derigenom, att, i mån som stammanskapet minskas till antal eller helt och hållet upphör att finnas, näringarne erhålla arbetskrafter, hvilka nu icke stå dem till buds.

Mot den invändning, som möjligen må från något håll framkomma, att genom en förlängd öfningstid under fred för de värnpligtige känbara uppoffringar skulle åläggas landets manliga ungdom, kan med fog erinras, att, då redan genom lag är stadgadt att denna ungdom skall inom vissa åldersgränser vid fiendtligt infall utgå till landets försvar, det ock är det allmännas ovilkorliga pligt att bereda densamma den undervisning, som för fullgörande af denna med fara för lifvet förenade skyldighet erfordras. För öfrigt komma de värnpligtige under den ökade öfningstiden i tillfälle att inhemta kunskaper och utbildning samt vana vid ordning och

disciplin, hvilka sedermera äfven i de fredliga värf, åt hvilka de egna sig, lända i första rummet dem sjelfva och äfven samhället till gagn.

Hvad slutligen beträffar de årliga kostnaderna för en försvarsorganisation, grundad, hvad manskapet angår, uteslutande på allmän värnpligt, är det utan tvifvel önskvärdt, att en sådan organisation kan åvägabringas utan att betunga landet med några väsentligen högre utgifter än dem, som vid nu på flera områden stegrade prisförhållanden erfordras för ett fullt effektivt försvar enligt nu gällande bestämmelser.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, få vi äran föreslå:

1:o) att Riksdagen behagade i skrifvelse till Konungen anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t låta utarbeta och för Riksdagen framlägga förslag till ny organisation af landt- och sjöförsvaret, grundad, hvad manskapet angår, uteslutande på allmän värnpligt, äfvensom förslag till bestämmelser angående öfvergången från den nu varande till den nya försvarsorganisationen; samt

2:o) att Riksdagen behagade för ifrågavarande ändamål ställa till Kongl. Maj:ts förfogande ett förslagsanslag af 10,000 kronor.

Stockholm den 24 januari 1900.

Alb. Anderson.

Rob. Almström.	*Fredrik Almgren.*	*Jonas Alströmer.*
H. Behm.	*G. Benedicks.*	*Gustaf Björlin.*
F. A. Boström.	*L. Grundberg.*	*P. Em. Lithander.*
Carl Moberg.	*C. Nordenfalk.*	*Wilhelm Odelberg.*
G. Rudebeck.	*J. S. F. Stephens.*	*T. Säve.*
Rich. Åkerman.	*G. F. Östberg.*	*Th. Nyström.*

Uti motionens syfte instämmer

Hj. Palmstierna.

STOCKHOLM, TRYCKT HOS NYA TRYCKERI-AKTIEBOLAGET 1900.

N:o 10.

Af herr **Björlin,** *om anslag för anordnande af telefonförbindelse mellan Gotland och fasta landet.*

I den plan, rörande telefonväsendets utveckling, som framlades vid 1889 års riksdag, undantogos den nordligaste delen af Norrland samt Gotland, emedan det ansågs, att telefonens utsträckning till berörda landsdelar skulle blifva allt för kostsam. Blott två år derefter, eller år 1891, beviljade emellertid Riksdagen på Kongl. Maj:ts framställning ett särskildt anslag till telefonledningarnas utsträckning ända till Haparanda. Gotland blef tills vidare lottlöst. Samma skäl, som i 1891 års statsrådsprotokoll anfördes till förmån för telefonledningarnas utsträckning till de nordligaste delarne af Norrland, tala likväl för deras utsträckning till Gotland. Äfven med sistnämnda provins äro kommunikationerna besvärliga och otillräckliga, äfven der är, åtminstone tidtals, postgången sen och otillfredsställande; ett förhållande som, hvad telefon- och telegrafledningars anläggning vidkommer, ju i högre grad än annorstädes påkallar statens mellankomst. Visserligen kan Gotlands befolkning med tacksamhet erinra sig den förbättring härutinnan, som för några år sedan vanns genom Riksdagens anslag till en ny telegrafkabel i stället för den utslitna jernkabeln, men att en telegrafförbindelse icke ersätter en telefonförbindelse visas bäst af telefonledningarnas å fastlandet oerhörda utsträckning jemväl mellan orter, som hafva telegrafförbindelse sins emellan.

De tvenne skäl, som anförts mot anordnandet af en telefonförbindelse mellan Gotland och fasta landet, hafva varit:

svårigheten att konstruera en passande kabel för så långa afstånd som de, som varit ifrågasatta; samt den stora kostnaden för kabelns

tillverkning och nedläggning, en kostnad, som endast i högst ringa mån kunnat beräknas varda förräntad genom nytillkomna abonnentsafgifter å Gotland och fastlandet.

Hvad nu första skälet angår, lär detsamma, efter hvad jag från sakkunnigt håll *) inhemtat, icke längre få anses hållbart. Kabelfirman Felten & Guilleaume i Mühlheim vid Rhen, samma firma, som tillverkat den nya telegrafkabeln mellan Sassnitz och Trelleborg, och till hvilkens härvarande ombud telegrafstyrelsen hänvisat mig i fråga om kostnadsberäkningarna (bil. I.), anser, att inga tekniska svårigheter möta mot tillverkning af en fullt användbar telefonledning med dubbelledning för sträckan Gotland—Öland—Oskarshamn, hvilken sträcka firman på flera skäl förordar framför sträckan Gotland—Sandön—Dalarö. Den senare sträckan, som fordrar mer än dubbelt så lång kabelledning, torde äfven af ekonomiska och strategiska skäl icke böra ifrågakomma.

Det andra skälet, eller den stora kostnaden, torde visserligen i fråga om långa kablar i allmänhet vara befogadt, i synnerhet om man betraktar frågan enbart ur affärssynpunkt. I fråga om anläggning af en telefonförbindelse mellan Gotland och fasta landet torde emellertid detta betraktelsesätt icke vara det rigtiga. Här tillkommer något mera. Tryggandet af förbindelsen med en aflägsen landsdel, allra helst då dennas läge i strategiskt hänseende är af den betydelse som Gotlands, innebär i och för sig ett så stort statsintresse, att anläggningen af en telefonförbindelse endast härigenom bör kunna anses uppväga en betydligt högre kostnadssumma än den, som eljest i landet förekommer för dylika förbindelser. Då det emellertid icke gerna kan sättas i fråga, att telegrafstyrelsen, som i första hand får tillse, att de medel, som den begär för anläggningar af motsvarande art, varda så använda att, om jag så får uttrycka mig, rörelsen skall kunna bära sig, skall inlåta sig på ett så pass dyrt och litet lönande företag som en telefonlednings anordnande mellan fasta landet och Gotland, hade jag tänkt mig möjligheten att staten under nuvarande tider af rikliga öfverskott i statskassan skulle kunna mellankomma med ett större bidrag, motsvarande kostnaden för sjelfva kabeln och dess nedläggning, en kostnad som, enligt af firman Felten & Guilleaumes härvarande ombud gjord beräkning, (bil. III.), skulle belöpa sig till 178,750 kronor för sjelfva kabeln och 40,000 kronor för nedläggningen. Kostnaden för rikstelefonförbindelsens anordnande på ön, hvilken torde böra komma till stånd endast under den förutsättning, att det enskilda telefonnät, som för närvarande finnes derstädes, på de vilkor telegrafstyrelsen bestämmer (bil. II.) var-

*) Byråchefen i kongl. telegrafstyrelsen.

der till staten öfverlemnadt, torde kunna bestridas af de anslag, som lära finnas för telegrafstyrelsen för dylika ändamål disponibla.

På grund af ofvanstående får jag vördsamt föreslå,

att Riksdagen ville å extra stat för år 1901 anvisa ett belopp af 218,750 kronor att ställas till kongl. telegrafstyrelsens förfogande för anordnande af telefonförbindelse med en (1) dubbelledning mellan Gotland och fasta landet öfver Öland och Oskarshamn.

Stockholm den 24 januari 1900.

Gustaf Björlin.

Bil. I.

Till öfversten och kommendören m. m. J. G. Björlin, Stockholm.

I anledning af eder förfrågan angående anordnande af rikstelefonnät å Gotland får jag äran härhos öfversända afskrift af en af kongl. telegrafstyrelsen i detta ärende förut aflåten skrifvelse, upptagande de för en dylik anläggning bestämda vilkor.

I fråga om kostnaden m. m. för en telefonkabel mellan Gotland och fastlandet torde erforderliga uppgifter kunna erhållas genom kabelfirman Felten & Guilleaumes härvarande representant, ingeniören Ivar Boklund, Karduansmakaregatan 10 härstädes.

Stockholm den 16 januari 1900.

På kongl. telegrafstyrelsens vägnar:

Carl Egnér.

Bil. II.

Afskrift.

Till aktiebolaget Rosendals & Bara landtegendomar, Barlingbo.
Gotland.

Till svar å en från eder inkommen skrifvelse den 26 augusti sistlidet år angående upprättande af rikstelefonnät på Gotland får kongl. telegrafstyrelsen meddela, att styrelsen är villig gå i författning härom i den mån enskilda telefonnät med tillhörande förbindelselinier få af telegrafverket öfvertagas. Vilkoren för dylika anläggningar äro följande:

1. Anläggning och underhåll af förbindelseledningen bekostas af telegrafverket.

2. Vexelstationen inredes af telegrafverket, som eger och underhåller alla å stationen uppsatta vexel- och andra apparater.

3. Samtliga telefonapparater uppsättas, egas och underhållas af telegrafverket.

4. Anläggning och underhåll af abonnentledningarna bekostas af resp. abonnenter, hvilka också, så framt vilkoret under 6) här nedan icke är uppfyldt, bestrida kostnaderna för betjenande af och lokal för vexelstationen.

5. Den för vexelstationens skötsel genom abonnenternas försorg anskaffade personalen skall af telegrafstyrelsen godkännas, och skall personalen med afseende på expeditionen ställa sig till efterrättelse de föreskrifter, som af styrelsen eller vederbörande stationsföreståndare meddelas.

6. När och så länge abonnentantalet vid vexelstationen uppgår till minst 25, bestrider telegrafverket jemväl nämnda kostnader för densamma.

7. Abonnentledningarna, hvilka äfven skola vara dubbeltrådiga, anläggas genom telegrafverkets försorg mot en ersättning af 75 kronor pr kilometer, om abonnenten tillsläpper och uppsätter erforderliga stol-

par; derest äfven uppsättningen af stolparne, hvilka dock af abonnenten tillsläppas och uttransporteras, verkställes genom telegrafverkets försorg, tillkommer härför en ersättning af 35 à 45 kronor pr kilometer.

8. Årsafgiften för hufvudapparat utgör 50 kronor, hvarjemte abonnent erlägger en inträdesafgift af 50 kronor, i stället för hvilken senare afgift dock må lemnas fullgod telefonapparat, som af abonnenten innehafves.

Derest dessa vilkor af abonnenterna i orten antagas, torde telegrafstyrelsen få emotse vidare meddelande i ärendet.

Stockholm den 5 januari 1900.

På kongl. telegrafstyrelsens vägnar:

B. Stafsing.

Vidimeras ex officio
Ivan Bahrman.

Bil. III.

Kostnadsberäkningar öfver telefonförbindelser mellan Gotland och fasta landet, uppgjorda af firman Felten & Guilleaumes härvarande representant, herr ingeniör Ivar Boklund.

Sträckan Gotland—Öland—Oskarshamn med kabel

1) med 1 dubbelledning c:a 65 km kabel à 2.50 pr m.	Kr.	162,500: —	
5 » dito » 3.25 »	»	16,250: —	
Kabeln ensam	Kr.	178,750: —	
Nedläggning	»	40,000: —	
Total	Kr.	218,750: —	

2) med 2 dubbelledningar		
65 à 3.65	237,250: —	
5 » 4.50	22,500: —	
Kabeln ensam	259,750: —	
Nedläggning	40,000: —	
Total		Kr. 299,750: —

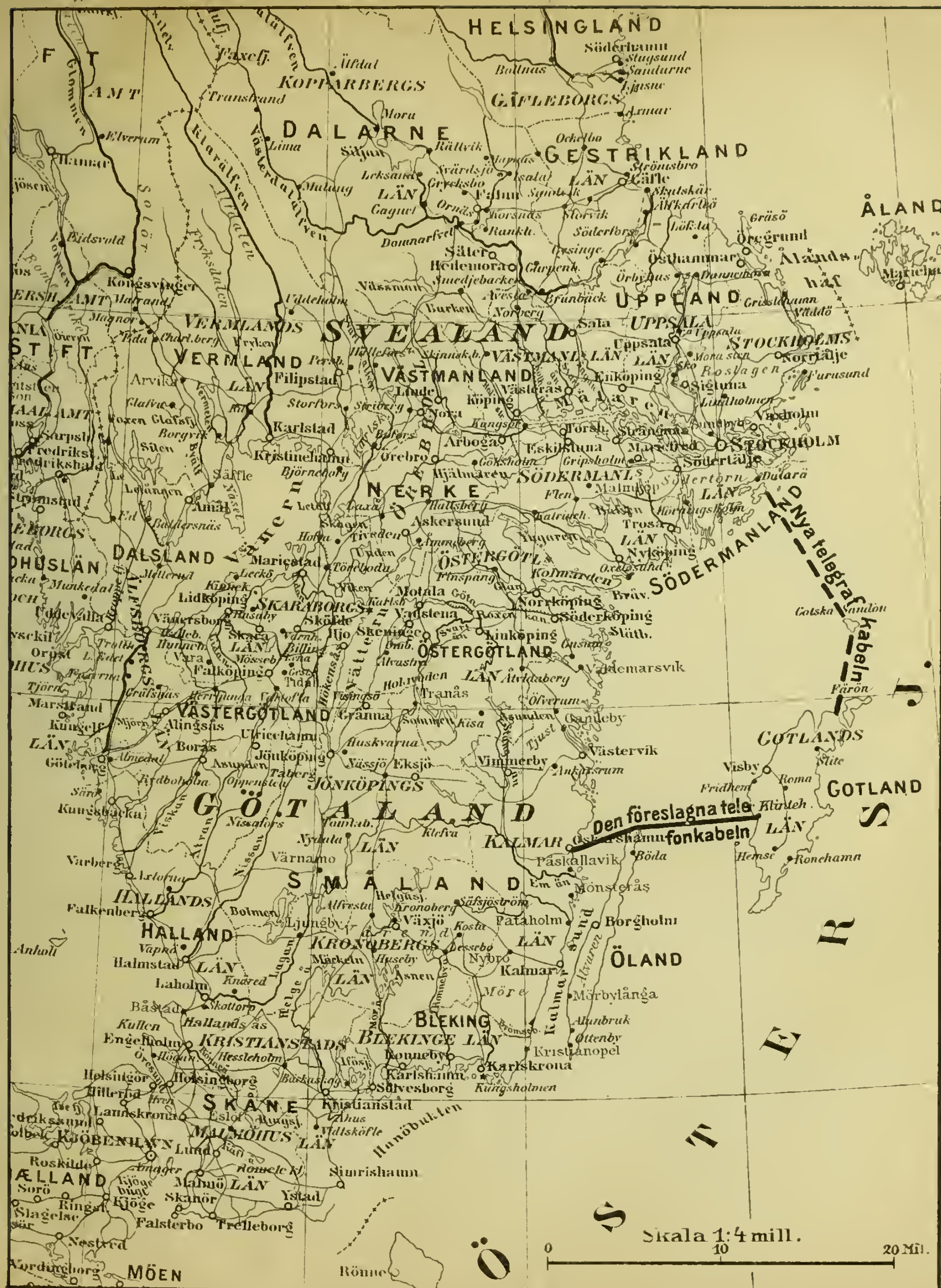
Sträckan Gotland—Fårösund—Gotska Sandön—Dalarö

1)	151 km à 2.50	377,500: —	
	5 » » 3.25	16,250: —	
	Kabeln ensam	393,750: —	
	Nedläggning	40,000: —	Kr. 433,750: —
2)	151 km à 3.65	551,150: —	
	5 » » 4.50	22,500: —	
	Kabeln ensam	573,650: —	
	Nedläggning	40,000: —	Kr. 613,650: —

Stockholm den 24 januari 1900.

Stockholm, P. A. Nymans Eftertr. 1900.

Bilaga till 1:a kammarens motion N:o 10

Gen. Stab. Lit. Anst. Stockh.

N:o 11.

Af herr friherre **Klingspor**, *angående skrifvelse till Konungen med begäran om framläggande af förslag till ändrade bestämmelser om arfsskatts uttagande från fideikommitterad egendom.*

Uti min motion n:o 15 föregående riksdag framförde jag begäran, att Riksdagen skulle i skrifvelse till Kongl. Maj:t söka få stämpelförordningen af den 9 augusti 1894 förenklad och förmildrad i vissa afseenden. Uti sagda motion påvisades många bristfälligheter i nämnda förordning, som vållade svårigheter och ojemnheter vid tillämpningen, och särskildt huru sättet för arfsskattens uttagande för fideikommisser vållade behjertansvärda olägenheter.

Bevillningsutskottet afstyrkte motionen i sitt betänkande n:o 16. Vid frågans behandling i Första Kammaren den 18 mars erkändes väl förordningens många brister, men voro meningarne delade om den omfattning motionen bort hafva. Alla syntes deremot eniga om orättvisan i förordningens § 18 att likställa den en fideikommissarie tillkommande eventuella besittningsrätten för lifstid med full eganderätt ur stämpelskatts hänsyn.

Jag tillåter mig derför återupptaga min förra motion i de delar, som beröra stämpelafgiftens bestämmande för fideikommitterad egendom och sättet för dess utgående, i hopp att såväl bevillningsutskottet som äfven Riksdagen måtte välvilligt upptaga denna sak och medverka till denna orättvisas bortskaffande eller förmildrande.

Uti min motion n:o 15 anförde jag i denna sak följande:

I fråga om fast egendom, som innehafves såsom fideikommiss, uppbäres arfsskatten medelst stämpel å fideikommissbrefvet, då det för lagfart företes. Tillträdande fideikommissarie har möjligen ej annan tillgång än brukningsrätten till fideikommisset. Då egendomen ej kan medelst inteckning belånas, förrän han erhållit lagfart, kan det vara honom omöjligt att skaffa penningar till gäldande af stämpelafgiften, i följd hvaraf lagfart ej kan vinnas.

Huru i detta fall skall förfaras angifver ej lagen. Allmänt bekanta tilldragelser vid ett fideikommiss i södra Sverige hafva nogsamt ådagalagt svårigheten för staten att under vissa omständigheter utfå sin skattefordran. Om fideikommissarie åter betalar stämpelafgiften och dör kort efter tillträdet af egendomen, kan han komma att göra betydlig ekonomisk förlust. Det har ock inträffat, att fideikommissarie nekat tillträda fideikommitterad egendom. Ifrågavarande lag kan indirekt verka upphäfvande af fideikommiss, en följd, som af mången torde ses med ej oblida ögon. Om emellertid fideikommissens upphäfvande anses gagneligt, torde det vara rigtigare att genomföra upphäfvandet medelst direkt lagstiftning än att på omvägar nå ett resultat, som för mången enskild är af djupt ingripande natur.

Med afseende å fast egendom, som icke innehafves såsom fideikommiss, visa sig icke dessa svåra följder, emedan arfvinge till sådan egendom blir egare till densamma, under det fideikommissarie innehafver sin egendom endast under nyttjanderätt. Det synes vara en orättvisa att fordra samma skatt af nyttjanderättshafvare som af egare. Denna orättvisa kunde i någon mån utjemnas, om, i fråga om fideikommiss, lagfartsstämpeln skildes från arfsskatten och den senare finge utgå med bestämdt belopp under vissa år, exempelvis fem à tio, med bestämmelse tillika, att, om fideikommissarie doge under dessa år, den afgift, som skolat derefter af honom erläggas, efterskänktes. Rationelt vore, om arfsskatten, i fråga om fideikommiss, beräknades efter kapitaliserade värdet af nyttjanderätten på sätt rörande annan nyttjanderätt i lagens 17 § stadgas.

På grund af det här anförda och med hänvisning till hvad f. d. statsrådet von Ehrenheim vid frågans behandling i Första Kammaren yttrade till protokollet den 18 mars 1899 vågar jag föreslå, att Riksdagen måtte besluta att anhålla, det Kongl. Maj:t ville taga under nådig ompröfning,

> i hvad mån förordningen af den 9 augusti 1894 må kunna ändras så att sättet för arfsskattens uttagande från fideikommitterad egendom blefve för en tillträdande fideikommissarie mindre betungande och mera rättvist än som nu är fallet samt derom för Riksdagen framlägga förslag.

Om remiss till bevillningsutskottet anhålles.

Stockholm den 24 januari 1900.

Carl Klingspor.

N:o 12.

Af herr **Persson, Nils,** *angående skrifvelse till Konungen med begäran om utredning och förslag i fråga om djupborrningar i södra Sverige.*

I vårt land går i allmänhet urformationen upp i dagen. Af yngre formationer finnas siluriska lager på flere ställen af landet norr om Skåne, men yngre lager än dessa förekomma ej, så vidt man vet, annat än i sydligaste Sverige, hvarest krit-, jura- och triasformationerna äro synliga. Deremot hafva ännu icke den permiska, hvari Nordtysklands mägtiga koksalt- och kalisaltlager ligga, samt stenkolsformationen, som innehåller Englands och kontinentens stenkolslager, påträffats i Sverige, men det föreligger intet direkt bevis för att de icke genom djupborrning på lämplig plats skulle kunna finnas.

De svenska stenkolen äro yngre än stenkolsperioden och förekomma i jurasystemet (»rät-lias»), hvarför det icke är omöjligt att på andra ställen i juraformationen än de nuvarande fyndorterna, t. ex. under kritlagren, som äro yngre än juraformationen, kan påträffas juralager med stenkol och eldfast lera, ehuru det icke kan förnekas att kritan *kan* ligga direkt på urberget. Möjligheten att permiska, saltförande lager också der förefinnas, är heller icke utesluten.

Genom att på lämpliga platser företaga djupborrningar skulle dessa spörsmål blifva besvarade och resultat ernås, som i alla händelser voro af stort vetenskapligt värde och som kanske också kunde medföra oskattbara upptäckter för vårt land.

Under nuvarande förhållanden, då stenkol importeras till Sverige för 60 millioner kronor årligen och då vårt försvar, våra kommunikationer och

näringar äro beroende af utländskt bränsle, torde det få anses nödvändigt att allt göres för att befria oss från vårt beroende af utlandet, ett beroende som kan blifva oss ödesdigert.

Ett statsanslag, som vore tillräckligt för att genom djupborrningar få sydligaste Sveriges geologiska förhållanden fullt utredda, vore derför särdeles önskligt. Borrningen skulle naturligtvis ske under Sveriges geologiska undersöknings ledning och på af denna instiution anvisade platser. Borrningstekniken är nu särdeles fulländad, helst i Tyskland och erfarenheten derifrån är tillgänglig.

Jag hemställer derför,

att Riksdagen i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhåller, att Kongl. Maj:t ville föranstalta om utredning hvarest djupborrningar lämpligen kunde företagas, om kostnaden härför, och att Kongl. Maj:t derefter af Riksdagen äskar nödiga medel härför.

Stockholm den 25 januari 1900.

N. Persson.

N:o 13.

Af herr **Persson, Nils,** *angående skrifvelse till Konungen med begäran om nedsättning i frakten å statens jernvägar för bränntorf, torfströ och torfkol.*

I Sverige förekomma icke stenkol, så vidt kändt är, i afsevärd mängd. Brytningen af svenska stenkol, hvilka i brännvärde äro underlägsna de engelska, var år 1897 224,343 ton, en qvantitet som är ungefär konstant år efter år. Denna brytning kan icke afsevärdt höjas. Vår industri, våra kommunikationer, vår ångbåtssjöfart och vårt flytande försvar äro således, så länge vi icke hafva lämpligt inhemskt bränsle i tillräcklig mängd, beroende af importerade stenkol. I händelse af krig med blokad af våra hamnar, skulle, då kol dertill gäller som krigskontraband, vårt försvar och våra näringar råka i ett ytterst svårt trångmål till följd af brist på bränsle.

Oafsedt detta är landets utgift för bränsle kolossal; och stenkol är för närvarande vår största importartikel. Sålunda infördes under det nu gångna decenniet

	af stenkol	af koks	summa	
år 1890	1,482,946	47,491	1,530,437	ton
» 1891	1,560,930	56,360	1,616,290	»
» 1892	1,573,224	44,872	1,618,096	»
» 1893	1,575,745	55,954	1,631,704	»
» 1894	1,931,903	52,107	1,984,010	»
» 1895	1,911,629	55,915	1,967,544	»
» 1896	1,991,759	58,392	2,050,151	»
» 1897	2,240,247	59,681	2,299,928	»
» 1898	2,392,451	65,356	2,457,807	»

Importen af stenkol och koks för år 1899 var tillsammans 40,300,400 hektoliter, d. v. s. cirka 3,200,000 ton. Efter nu gängse stenkolspris, som är inemot dubbelt så högt som för några år sedan, motsvarar denna mängd efter 18 kronor pr ton stenkol och 30 kronor pr ton koks, med samma proportion som förut mellan mängden stenkol och koks, den ofantliga summan af cirka 60,000,000 kronor per år, ett belopp, som enligt all sannolikhet kommer att ökas under innevarande år, både till följd af stegrad import och högre pris till säkert 70,000,000 kronor.

Hela vårt lands sjelfständighet och ekonomi har således i och med detta faktum ett damoklessvärd ständigt hängande öfver sig.

Men ej nog härmed. Våra skogar, vår hittillsvarande förnämsta rikedomskälla, anlitas årligen till betydande belopp för husbehofsbränsle i form af ved, som trots den ofantliga stenkolsimporten, dock fortfarande är landets förnämsta bränsle för husbehof.

Att exakt uppgifva beloppet härför är svårt. Sålunda anger torfkolskomitén af 1894, att vedförbrukningen i landet är 4 kubikmeter per person och år, motsvarande 20,000,000 kubikmeter pr år och att till kolning för metallurgiska ändamål derjemte förbrukas 4,900,000 kubikmeter ved årligen.

Enligt Almanack för alla, som i viss mån kan anses vara en officiel publikation, kolas årligen i vårt land 4,5 millioner kub.-meter ved, och säges att af ved »ensamt förbrukningen till bränsle är större än hela vår utförsel af virke». Denna senare utgjorde år 1898 6,688,371 kub.-meter. Förbrukningen af vedbränsle skulle således, enligt nämnda källa, vara minst cirka 7,000,000 kub.-meter pr år. Om man håller sig till dessa lägre siffror, så är dock bränsleförbrukningen i form af ved årligen cirka 12,000,000 kub.-meter, som med nuvarande vedpris representerar tiotals millioner kronor årligen.

Dessa siffror tala för sig sjelfva.

Vigten af att i görligaste mån komma i oberoende af importeradt bränsle och att nyttigare än till uppvärmning använda våra skogar framgår äfven häraf.

Utan att inlåta sig på utopier kan man numera säga, att vi skulle spara en stor del af nämnda utgifter och beroende, om vi toge bättre vara på våra bränntorfsmossar än hvad nu är fallet. Arealen af de för bränslebehof brytvärda torfmossarne har af framlidne E. Erdman uppskattats till 10 procent af landets areal, sålunda 4,000,000 hektar af i medeltal 2 meters djup. Hvarje hektar ger med detta djup minst 2,000 ton lufttorr torf pr har, och hela landet har sålunda i bränntorfsmossarne en skatt af 8 milliarder ton bränsle, som, om dess brännvärde uppskattas så lågt som till hälften af

stenkolets (i verkligheten 0,6—0,7 med vanliga eldningsanordningar), motsvarar 4 milliarder ton stenkol, således ett, praktiskt sedt, outtömligt förråd.

Att torf med fördel *kan* användas som bränsle bevisas af att i vårt land för närvarande tiotusentals ton årligen för eget behof tillverkas och förbrukas vid metallurgiska verk, glasbruk, pappersmassefabriker, tegelbruk för eldning af ugnar och för beredning af s. k. Siemensgas samt äfven för eldning af ångpannor.

När nu torf redan användes i sådan utsträckning som bränsle i vårt land för industriella ändamål, måste det af en eller annan anledning vara förmånligare i ekonomiskt hänseende för förbrukarne än annat bränsle.

Att i Holland torf är det vanliga husbehofsbränslet är kändt, likasom att Europas största torffabrikant, firman H. van Bremen i Haarlem, årligen producerar 50,000 ton bränntorf. I Danmark användes också torf i stor utsträckning som husbehofsbränsle och ensamt vid Sparkjær på Jylland fabriceras årligen 15 à 18,000 ton till detta ändamål. Vid Sronowka utanför S:t Petersburg tillverkas årligen 15 à 20,000 ton torfbriquetter jemte flere tusen ton vanlig maskintorf. Likaså finnes en större torfbriquettfabrik vid Langenberg utanför Stettin. I vårt land brännes också torf i tusental ton i bostäder sedan århundraden tillbaka. För afsalu till både husbehofs- och industrielt bränsle tillhandahålles numera också torf af några svenska aktiebolag. I Blekinge tillverka och försälja jordbrukare torf till industriella verk och till pris, som i förhållande till bränsleeffekten understiger stenkols.

Dessa allmänt kända fakta bevisa att torf *kan* tillverkas och försäljas till sådant pris, att den å vissa platser konkurrerar med stenkol och ved, och i allmänhet för fasta eldstäder kan torf ekonomiskt täfla med stenkol, när fraktkostnaderna för torfven hålla sig inom vissa gränser.

På senare åren har tekniken för tillverkningen af bränntorf genom tillgodogörandet af holländsk, dansk, rysk och tysk erfarenhet gått framåt, så att nu vid välskötta torfverk ovedersägligen 1 ton lufttorr torf, i bränslevärde minst lika med $^1/_2$ ton stenkol, på tillverkningsplatsen kostar i tillverkning 3 à 5 kronor, beroende på mossans beskaffenhet och arbetsmetoden.

Vidare är tekniken för beredning af maskinpressade torfbriquetter, såsom förut antydts, i Tyskland och Ryssland fullständigt utarbetad i dervarande betydande fabriker, så att efter våra förhållanden 1 ton maskinpressade torfbriquetter med en egentlig vigt af 1,2,- således högre än stenkol i löst mått, kan tillverkas för 6 à 8 kronor. Fackmän påstå, att sådana briquetter skulle kunna användas å derför konstruerade lokomotiv, hvarom för närvarande utredning pågår vid statens jernvägar, der man har öppet öga för vigten af inhemskt bränsle.

Denna fabrikation borde derför, enligt min mening, skänkas större till-

mötesgående och uppmärksamhet än hittills varit förhållandet, enär bränslefrågan inom de närmaste decennierna blir ett af vårt lands vigtigaste ekonomiska spörsmål och enär torfven i vårt land borde och kunde spela samma rol för vår industri som brunkolen för Tyskland. Dessa senare brytas i Tyskland i 10-tal millioner ton årligen och äro i vissa distrikt det förnämsta medlet för industriens blomstring.

Mossarne i vårt land äro i olikhet mot brunkolen i Tyskland icke samlade på några få platser, utan förekomma öfver hela landet och knappast något större industricentrum finnes, som ej har en större bränntorfsmosse inom rimligt afstånd, hvaraf följer, att, om torf tillverkades i stor skala och som sin egen industri, den, med de lämpliga eldstadsanordningar, som numera finnas af flere slag, skulle få en betydande användning inom både industri och hushåll, blott »isen blefve bruten» för dess användande.

Härför erfordras i första rummet, att den kan säljas billigt, och härför är, utom billig tillverkningskostnad, som nu kan åstadkommas, billig jernvägsfrakt för torf ett lifsvilkor. Nu kostar torf i frakt detsamma som stenkol på statens jernvägar, hvilket, om torfvens brännvärde antages till hälften af dettas, per bränsleeffekt gör dubbla frakten mot för stenkol.

Bästa eller kanske enda sättet för staten att hjelpa denna vigtiga industri att skyndsamt taga sig fram torde vara att bevilja fraktnedsättning för transport pr jernväg till, efter effekt räknadt, högst detsamma som för stenkol, d. v. s. till högst hälften eller hellre till tredjedelen af nu gällande tariff.

Efter hvad jag har mig bekant är det under innevarande sommar bevisadt, att utmärkta torfkol kunna framställas af torf genom kolning i mila, om kolningen rätt skötes, så att 40 procent och deröfver kol erhålles af lufttorr torf med 25 procent vattenhalt, hvarigenom tillverkningspriset för torfkol å goda mossar ställer sig billigare än nuvarande stenkolspris. Genom kolning i retort kan ett utbyte af 50 procent torfkol erhållas af lufttorr torf. Detta torfkol kan, såsom af intyg från flere af våra förnämsta verkstäder styrkes, för smidning och åtskilliga metallurgiska ändamål ersätta träkol och koks, och försök, som gjorts i Westphalen med tyskt torfkol, visa att det kan användas för tackjernsblåsning, då det ej är fråga om att framställa qvalitetsjern.

Torfkolet är emellertid blott hälften så tungt som stenkol och kan sålunda ej ersätta detta vid rörliga eldstäder till följd af dess skrymmande beskaffenhet. Men det är bevisadt, att torfkolet kan briquetteras på samma sätt som stenkol, fastän med något större kostnad. Då stenkol kostar i briquettering 3,50 kronor pr ton med nutidens synnerligt fulländade teknik på detta område, kostar briquettering af torfkol i stor skala cirka 5 kronor pr

ton. Torfkolsbriquetter kunna derför tillverkas för stenkolets nuvarande pris och ini landet, dit stenkol fordrar hög frakt, till och med billigare. I alla händelser skulle staten härigenom kunna, om än ej till billigare pris, för vissa eventualiteter göra sig oberoende af utlandet för stenkol. Dessa torfkolsbriquetter ega samma brännvärde som stenkol. Torfkolsberedningen borde derför också uppmuntras genom sänkning af jernvägsfrakten för torfkol till hälften mot för stenkol.

Många af våra bränntorfsmossar äro täckta af ett lager af hvitmossa, som, innan bränntorfven kan tillgodogöras, måste aflägsnas och helst användas till torfströfabrikation. Derför vore det också af stor vigt för en inhemsk bränsleindustri med torf som råvara, att frakten för torfströ och torfmull sänktes till samma belopp som nu föreslagits för torfkol.

Den härigenom ökade trafiken å statsbanorna skulle enligt all sannolikhet betäcka den lägre inkomsten pr ton torfbränsle eller torfströ.

Innan en mosse kan börja att användas för bränntorfberedning måste han torrläggas, och detta bidrager också till minskande af kringliggande odlad jords frostländighet.

Jag föreslår derför på grund af det nu anförda, att Riksdagen i skrifvelse till Kongl. Maj:t må hemställa:

1:o) att frakten för bränntorf och torfbriquetter å statens jernvägar sänkes till en tredjedel af den nuvarande;

2:o) att torfkol och torfkolsbriquetter må å statens jernvägar få fraktas för hälften mot stenkol; och

3:o) att frakten för torfströ och torfmull sänkes till hälften af den nuvarande.

Stockholm den 25 januari 1900.

N. Persson.

Stockholm, K. B. Boströms Boktryckeri, 1900.

N:o 14.

Af herr **Dahlberg,** *om borttagande af tullen å icke rökt fläsk.*

Det har inom riksdagen upprepade gånger erinrats derom, att bland nu gällande tullsatser å lifsförnödenheter finnes det *en* — den å fläsk — hvilken, utan att gagna någon svensk näring, verkar synnerligen tryckande på den arbetande befolkningen inom särskildt de norra landskapen, och äfven bland skyddsystemets vänner finnas de, hvilka rörande tullen å denna nödvändighetsvara stå undrande och spörjande.

Den uppgift öfver rikets in- och utförsel åren 1895—1899, som nu utdelats, visar äfven alldeles otvetydigt, att de förespeglingar, som blifvit gjorda rörande den importerade varans ersättande med inom landet producerad liknande vara, icke kunnat realiseras:

Införseln af »fläsk, alla slag» utgjorde:

	år 1895	kilogram	6,469,000
	» 1896	»	12,272,000
	» 1897	»	4,762,000
	» 1898	»	10,088,000
samt	» 1899	»	11,927,200

Utförseln har samtidigt nedgått:

från	år 1895	kilogram	9,728,000
till	år 1899	»	2,502,000.

Om således äfven hela den år 1899 exporterade qvantiteten i stället blifvit inom landet konsumerad — hvilket icke är tänkbart, enär

den exporterade varan är af helt annat slag än den importerade — återstår för år 1899 ett importöfverskott af cirka 9,425,000 kilogram.

Tullen å importeradt fläsk utgör för närvarande 20 à 30 öre per kilogram, och 1899 års import deraf har således lemnat en tullinkomst af inemot 2,500,000 kronor.

Då det icke lärer kunna förnekas, att denna statsinkomst till allra största delen härflyter från de jemförelsevis mest betungade inom några få landsändar, föranlåtes jag af hänsyn till klokhet, billighet och rättvisa att än en gång underställa Riksdagens pröfning följande förslag till ändring uti nu gällande tulltaxa:

fläsk, rökt .... pr kilogram, 30 öre;
andra slag .... fritt.

Om remiss till bevillningsutskottet anhålles vördsamt.

Stockholm den 26 januari 1900.

Joh. P. Dahlberg.

N:o 15.

Af herr **Ridderbjelke,** *om utsträckning af tiden för de värnpligtiges öfningar.*

Den tiden är längesedan förbi, då man ansåg gevärsexercisen och de formella manövrerna på det släta öfningsfältet vara det vigtigaste vid trupputbildningen. Genom de långskjutande eldvapnen och det röksvaga krutets införande har krigskonsten i många afseenden ändrats. Soldatens utbildning måste i följd häraf i väsentlig mån vara olika mot i äldre tider.

Det är under rekrytutbildningen, som grunden lägges för soldatens duglighet, men dock kunna dervid endast den enskildes och små afdelningars åligganden inöfvas. Men för en härs krigsduglighet fordras samarbete mellan större olika truppförband, deras förflyttning under marsch och under strid samt öfning i den för den nyare krigföringen så betydelsefulla bevakningstjensten. Likaså inläras väl grunderna för skjutskicklighet af rekryten, men vanan att skjuta under strid och den verkliga elddisciplinen erhålles först genom öfningar i större truppförband och sådanas upprepande tid efter tid.

En tillfredsställande utbildning af rekryten är icke nog, utan det är af lika stor vigt, att soldatens utbildning fortsättes och vidare utvecklas genom upprepade repetitions- och tillämpningsöfningar, der vana erhålles att röra sig i större truppförband, att utstå fältlifvets strapatser samt tillfällen gifvas för inlärandet af bevaknings- och rekognosceringstjensten, sådan den förekommer i fält. För en härs krigsduglighet är det af den största betydelse, att tillämpningsöfningar i tillräcklig utsträckning förekomma under fredsöfningarna.

Genom den år 1892 utsträckta värnpligten har den svenska beväringssoldaten fått en betydligt större öfning än i äldre tider, men i

jemförelse med soldatutbildningen i de flesta europeiska länder är den dock hos oss obetydlig och långt ifrån tillfredsställande. Men om än det svenska folket ej vill, att dess söner skola underkasta sig en ettårig rekrytutbildning med derpå följande tre års tillämpnings- och repetitionsöfningar, så måste man dock ordna de värnpligtiges öfningar på ett sådant sätt, att de i möjligaste mån blifva tillfredsställande.

För att nå detta mål måste den indelta armén bibehållas, hvarigenom de unga beväringssoldaterna hafva stamsoldaterna att lita sig till, hvilka, genom sin längre och under flera år fortsatta utbildning, förskaffat sig egenskaper, som beväringssoldaterna ej kunnat bibringas i tillräcklig grad, nemligen vana att med lugn och säkerhet röra sig under olika förhållanden samt fullkomlig elddisciplin, egenskaper, som endast inläras genom upprepade tillämpningsöfningar.

Under nuvarande förhållanden skulle den svenska härens krigsduglighet i afsevärd grad ökas, om öfningstiden utsträcktes till 112 dagar med fördelning af öfningarna på följande sätt:

1:a	året rekrytutbildning	under	68	dagar
2:a	repetitionsöfningar	»	22	»
3:e	» »	»	22	»
		Summa	112	dagar.

Den svenske ynglingens kropp är åtminstone i våra dagar så utvecklad, att värnpligtsöfningarna väl kunna börja ett år tidigare, hvarigenom de äfven med här ofvan föreslagna öfningstider äro fullgjorda under det år beväringssoldaten fylt 22 år. Att våra ynglingar vid tjugo års ålder och derunder äro mogna för soldatutbildning, har man dagligen tillfälle se vid volontärskolorna och de värfvade regementena.

Innan den värnpligtige fullgjort föreskrifna exercisöfningar, har han i vanliga fall stor svårighet att skaffa sig stadigvarande arbete eller fast plats, och derför är det af icke ringa vigt, att värnpligtsöfningarna få fullgöras vid så tidig ålder som möjligt, på det att de ej länge må hindra den myndige mannen att få fast och stadigvarande anställning på den bana eller i det yrke, hvaråt han egnat sig. Ur moralisk och social synpunkt förtjenar detta väl beaktas. Mången yngling blir under de år värnpligtsöfningarna skola fullgöras, till följd deraf att han ej kan binda sig vid ett arbete under hela året, van vid löst arbete på olika platser, der detta lättast och bäst erbjudes, och vid ett vagabondlif, som för honom kan vara menligt under hela hans kommande lif.

Förr än värnpligtsöfningarna äro fullgjorda kan svårligen eget hem bildas och giftermål ingås, och då det ur social synpunkt måste anses vara lyckligt, att mannen blir i tillfälle dertill vid unga år, är det fördelaktigt, att värnpligtsöfningarna så tidigt som möjligt få fullgöras och ej lägga hinder i vägen för bildandet af det egna hemmet.

Genom att öka värnpligtsöfningarne med 22 dagar under 3:e året blifva de visserligen endast en femtedel längre, än hvad de nu äro. Detta kan tyckas vara en ringa ökning af utbildningstiden, men då under det tredje året tillämpningsöfningar, som nu blott förekomma under ett år, få upprepas och ytterligare inläras, så bör resultatet blifva jemförelsevis godt, ty det är de upprepade årliga öfningarna, emellan hvilka lärdomarna smältas, som göra soldaten, och är det genom dem, såsom förut framhållits, som han erhåller säkerhet, lugn, stadga och vana att sköta sig såväl ensam som i ledet.

Den föreslagna ändringen af värnpligtsöfningarna skulle slutligen medföra långt mindre kostnader för staten, än om fullständig värnpligt med en årslång rekrytutbildning införes. Till följd af vintertjenstgöring skulle det nemligen blifva nödvändigt att uppföra en mängd dyrbara kaserner för de värnpligtiges inhysande, hvilket ej erfordras, så länge deras utbildning blott förekommer sommartiden, då baracker, redan uppförda på mötesplatserna, äro fullt lämpliga bostäder.

Det torde äfven förtjena beaktas, att den långa vinterutbildningen blir relativt dyrare än utbildning sommartiden, ej allenast för den längre tiden, utan ock till följd deraf, att militäröfningar på ett mera tillfredsställande sätt utföras under sommaren.

På grund af hvad jag här ofvan haft äran anföra, får jag vördsamt föreslå,

att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta utarbeta och för Riksdagen framlägga förslag om ändring af nu gällande värnpligtslag på så sätt, att öfningarna börja ett år tidigare och utsträckas till 112 dagar, fördelade på tre år, jemte utredning af de ökade kostnaderna för ifrågavarande längre öfningar.

Stockholm den 25 januari 1900.

Fr. Ridderbjelke.

N:o 16.

Af herr **Ridderbjelke,** *angående skrifvelse till Konungen med begäran om framläggande af förslag till ändrade bestämmelser rörande det indelta manskapets tjenstetid.*

Allt mer och mer synas åsigterna inom landet ena sig derom, att vår nuvarande härordning icke motsvarar de förväntningar, som uttalades vid framläggandet för 1892 års urtima riksdag af det då antagna härordningsförslaget.

Jag vill här icke inlåta mig på frågan, i hvilka hänseenden förhoppningarna rörande resultatet af 1892 års härordning blifvit gäckade. Jag åtnöjer mig blott med att konstatera, det förtroendet för nämnda härordning i icke obetydlig mån är rubbadt, och att fordran på en förstärkning af försvaret framträder med alltjemt ökad styrka. Då emellertid fråga uppstår på hvad sätt denna förstärkning bör åstadkommas, skilja sig uppfattningarna inom landet högst väsentligt. Å ena sidan yrkas högljudt och med anspråk på ofelbarhet i uppfattningen, att hela vår nuvarande försvarsorganisation skall undanrödjas för att lemna rum för en på allmänna värnpligtens princip uteslutande hvilande härordning. Å andra sidan framhåller man deremot, att den nuvarande grunden för försvarsorganisationen bör bibehållas, att ett konseqvent genomfördt värnpligtssystem ingalunda är nödvändigt, och att nationen icke är villig underkasta sig de oerhörda uppoffringar af penningar och arbetskraft, som utgöra förutsättningar för tillämpning af ett dylikt system, der vapenöfningarna icke, såsom nu är förhållandet, finge räknas i dagar, icke ens i månader, utan i år, ja till och med i flera år, såvidt systemet skall

tillämpas på ett sätt, att man får en fullt betryggande härordning. För min del instämmer jag i den sistnämnda uppfattningen och anser, att en för våra förhållanden lämplig försvarsorganisation bör sökas, icke genom *upphäfvandet* utan genom *förbättrandet* af det nuvarande systemet, stamsoldater och värnpligtige. I en annan afgifven motion har jag framstält förslag om utsträckning af de värnpligtigas vapenöfningar till det mått, som måste anses utgöra ett *minimum* för så vidt ändamålet med öfningarna skall vinnas. Men det är icke tillräckligt att utsträcka de värnpligtiges vapenöfningar för att höja härens krigsduglighet, förändringar måste äfven vidtagas för att stamsoldaten bättre än nu skall kunna fylla sin uppgift att vara en föregångsman för den värnpligtige, till hvilken denne kan lita sig.

Man anser i allmänhet, att den indelta stammen till följd af dess höga ålder icke motsvarar de fordringar, som man i vår tid måste hafva på uthållighet och rörlighet hos soldaten.

Man kan ej neka till, att detta till en viss grad är rigtigt, ehuruväl det förhållandet, att det indelta manskapets medelålder icke torde öfverstiga några och trettio år, visar, att en stor öfverdrift ligger i talet om »hög ålder», och ännu större öfverdrift ligger i påståendet, att i allmänhet taget ålder och bräcklighet göra den indelta soldaten otjenlig till krigstjenst. Det finnes emellertid inom indelta armén ett jemförelsevis stort antal soldater mellan 40 och 50 år, och derom böra allas meningar kunna ena sig, att det vore en stor fördel, om dessa kunde utbytas mot manskap af lägre ålder.

Förändrade föreskrifter rörande det indelta manskapets tjenstetid, syftande derhän, att om möjligt ingen må qvarstå i tjensten längre, än som i allmänhet är förenligt med bibehållandet af full kroppskraft, måste naturligen vara ett önskemål för hvar och en, som vill förbättra vår armés tjenstduglighet. Då soldaten uppnått en ålder af 40 år, är hans kroppskonstitution i allmänhet sådan, att hans lämplighet för militärtjenstgöring minskats, hvarför nämnda ålder bör anses vara den, då afgång från krigstjensten är önskvärd.

Men för att kunna möjliggöra ett tidigare afskedstagande måste äfven pensionsåldern inträda tidigare. Ty ett stort hinder för soldatens tidigare afgång ur tjensten är, att full pension från Vadstena krigsmanskassa först tilldelas soldat, som är 50 år gammal och tjent 30 år. Man må icke undra på, att en soldat, som tjenat 15 à 20 år känner sig föga manad att afgå utan pension, då han vet sig hafva rätt till sådan, om

han står qvar i tjensten till uppnådd pensionsålder. Pensionen är visserligen liten, men dock alltid en god hjelp för den gamle och till arbete mången gång oduglige åldringen.

För arméns större tjenstduglighet skulle det alltså vara af stor betydelse, om det möjliggjordes för manskapet att tidigare ega rätt till afsked med pension, men om detta skulle vara till någon nytta, måste äfven pensionsåldern sänkas till 20 tjenstår och 40 lefnadsår, och det kan ej anses annat än rättvist, att en soldat, som så länge, väl och troget tjenat staten, må för sina återstående lefnadsdagar åtnjuta pension till samma belopp som det nu utgående, såsom en belöning för trogen tjenst och till hjelp för sitt uppehälle på ålderdomen.

När den pensionsmessige soldaten nu afgår från tjensten, vill han naturligen skaffa sig någon civil tjenst eller något stadigvarande arbete. Han är dock dertill ofta för gammal. Får han deremot afgå vid 40 lefnadsår, har han ännu fullkomlig arbetskraft och bör med nutidens arbetstillfällen hafva lätt att få förmånliga anställningar, med det anseende som våra indelta soldater hafva för pålitlighet och ordning. Man kan derför vara förvissad om, att det allra största flertalet soldater skulle begagna sig af rättigheten att vid den uppnådda pensionsåldern lemna tjensten för att egna sig åt borgerliga värf, der de länge kunde hafva sitt uppehälle och vara till gagn. Härigenom skulle omsättningen vid den indelta armén blifva större samt manskapet yngre och tjenstdugligare.

Rust- och rotehållares skyldighet att rekrytera torde genom en sådan reform nog ej blifva försvårad, ty redan nu är omsättningen större än förr, hvarjemte utsigten till tidigare pension bör bidraga till lättare rekrytanskaffning.

Emellertid skulle en reform i denna rigtning komma att rubba nu gällande knektekontrakt, och redan af denna anledning bör rust- och rotehållarnes samtycke fordras för soldats afskedande vid 40 år. Säkerligen skulle dock detta sällan nekas; ty det bör ligga i rust- och rotehållarnes eget intresse, att soldaten afgår, medan han ännu kan skaffa sig stadig plats på annat håll, hvarigenom rusthållet eller roten befrias från att hysa honom och bidraga till hans försörjning på ålderdomen. För öfrigt må påpekas, att redan nu soldat i vissa undantagsfall har rätt att i förtid afgå (se kongl. kungörelsen den 1 april 1887 n:o 16), hvadan den föreslagna åtgärden icke allt för mycket strider mot redan bestående förhållanden.

Ehuru liknande bestämmelser i afseende å pensionsrätt vid afskedstagandet böra tillämpas äfven å den värfvade stamsoldaten, anser jag icke nödigt att härom göra framställning, enär den saken torde falla af sig sjelf, och inskränker jag mitt förslag ensamt till den indelta soldaten och ryttaren.

På grund af hvad jag här ofvan haft äran anföra, får jag vördsamt hemställa,

att Riksdagen mätte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes låta utarbeta och för Riksdagen framlägga förslag till sådan ändring i nu gällande föreskrifter rörande rote- och rusthållet, att indelt manskap berättigas att efter tjugu tjenste- och fyratio lefnadsår, med rust- eller rotehållarens medgifvande, erhålla afsked ur krigstjensten med pension enligt de grunder, som nu äro gällande för indelt manskaps underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa.

Stockholm den 25 januari 1900.

Fr. Ridderbjelke.

N:o 17.

Af herr **Hansson** m. fl., *om beredande af rätt för jernvägspersonal vid vestkustbanan till pension i likhet med statens öfriga jernvägstjenstemän och betjente.*

I det aftal, som uppgjordes mellan statsverket å ena sidan och jernvägsbolagen å andra, då staten inlöste de enskilda jernvägar, som gå under benämningen vestkustbanan, ingick i § 8 den bestämmelsen, att

»de vid jernvägen anstälda tjenstemän och betjente skola ega rätt att öfvergå i statens jernvägars tjenst utan minskning af innehafvande löneförmåner och utan att i öfrigt inträda i försämrad tjensteställning, dock med förbehåll

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

att de icke ega rätt ingå såsom delegare i statens jernvägars pensionsinrättningar med mindre kongl. jernvägsstyrelsen, efter pröfning för hvarje särskildt fall af tjenstemans eller betjentes derom ingifna ansökan, finner sådant kunna utan pensionskassornas särskilda betungande bifallas; hvaremot kongl. jernvägsstyrelsen från och med den 1 januari 1896 skall i afseende å de bolagets tjenstemän och betjente, som tillhöra enskilda jernvägarnes pensionskassa och som ej erhålla särskildt tillstånd att i statens jernvägars pensionskassor inträda, ega samma förpligtelser och rättigheter i förhållande till förstnämnda kassa, som bolaget skulle ega, om jernvägen fortfarande vore bolagets egendom, dock så vidt angår den aflöningsförhöjning, som bemälde tjenstemän och betjente må komma att erhålla efter banans öfvertagande af staten, endast under förutsättning af enskilda jernvägarnes pensionskassas samtycke.»

Då staten den 1 januari 1896 öfvertog vestkustbanan, förelades hela den talrika personalen att skriftligen godkänna detta vilkor för inträde i statens jernvägars tjenst och stod personalen alltså inför valet af omedelbart afsked eller omedelbart godkännande, hvilket senare alternativ antogs tydligen i förhoppning, att denna för dem så angelägna fråga framdeles på ett tillfredsställande sätt skulle ordnas.

På derom af personalen sedermera gjord hemställan har kongl. jernvägsstyrelsen den 6 mars 1899 förklarat, att beträffande dem af de sökande, hvilka voro delegare i enskilda jernvägarnes pensionskassa eller hvilka, utan att vara delegare i denna kassa, den 1 januari 1896 uppnått en ålder af minst 40 år, skäl icke fans att bifalla den af dem gjorda ansökan om vinnande af delaktighet i statens jernvägars pensionsanstalter. Härigenom beröfvades den personal vid vestkustbanan, som öfvergick i statens jernvägars tjenst, rätt att genom inträde i statens jernvägars pensionsinrättningar at sig bereda samma pensionsförmåner, som den öfriga statsbanepersonalen, äfven om de kunde komma ut med erläggandet af de stora retroaktivafgifter, som erfordrades för att der vinna inträde. Deras ställning blef ock derigenom sämre än den öfriga statsbanepersonalens, under det att deras tjenstgöring och dermed förenade åligganden och deras ansvar är detsamma. Då man med allt fog kan säga, att den ersättning, staten betalar till sina tjenare för deras arbete, utgår ej mindre såsom lön och tjenstgöringspenningar än som pension efter uppnådd pensionsålder, är det ju i hög grad oegentligt, att de, som under tjenstetiden, hvad åligganden och ansvar beträffar, äro lika stälda, vid afskedstagandet blifva så olika lottade. Under det att statsbanepersonalen i allmänhet erhåller 80 procent af lönen och den till 20 procent af lönen uppgående inqvarteringsersättningen i pension, utgör deremot den pension vestkustbanepersonalen erhåller endast 40 procent af enbart lönen.

Till belysande af den olikhet som härigenom uppstår vid pensioneringen, må anföras följande exempel på den pension, som utgår till personer i samma tjenstegrad och med lika aflöning:

Stationsinspektor, aflöning kronor 2,400, vid statens jernv.
i allmänhet kronor 2,304: —
» » » » vestkustbanan » 960: —
alltså pr år kronor 1,344 mindre.

Stationsmästare, aflöning kronor 1,080, vid statens jernv.
i allmänhet » 1,036: 80
» » » » vestkustbanan » 432: —
skilnad kronor 604: 80 mindre pr år.

Stationskarl, aflöning kronor 660, vid statens jernvägar
i allmänhet .... » 633: 60
» » » » vestkustbanan ..... » 264: —
skilnad kronor 369: 60 mindre pr år.

Banvakt, aflöning kronor 600, vid statens jernvägar i
allmänhet .... kronor 576: —
» » » » vestkustbanan......... » 240: —
skilnad kronor 336 mindre pr år.

Denna deras ofördelaktiga ställning framträder ännu mera, då förflyttning eger rum till andra delar af statens jernvägsnät, der de tjenstgöra tillsammans med bättre lottade kamrater.

Att äfven kongl. jernvägsstyrelsen ansett berörda vestkustbanepersonals pensionsförhållanden ofördelaktiga och derför dess framställning om ändring derutinnan behjertansvärd, framgår af kongl. jernvägsstyrelsens svar af den 6 mars 1899 å personalens anhållan om likställighet med statens öfriga jernvägspersonal. Deremot kunna vi icke dela kongl. jernvägsstyrelsens åsigt, att med hänsyn dertill, att ännu allt för kort tid förflutit sedan vestkustbanan af staten öfvertogs, kongl. jernvägsstyrelsen ej ansett sig för närvarande kunna hos Kongl. Maj:t göra framställning i ämnet, ty det är ju så, att statens öfriga jernvägstjenstemän redan vid anställningen förvissas om den pension de vid uppnådd pensionsålder kunna erhålla, hvaremot dessa allt fortfarande äro i ovisshet om, huru vida de kunna erhålla förmånligare pensionsvilkor. Den omständighet, som hittills gjort det omöjligt för vestkustbanepersonalen att vinna inträde i statens jernvägars pensionsinrättningar, synes vara svårigheten att åstadkomma de medel, som erfordras för betalande af inträdes- och retroaktivafgifterna för densamma i nämnda pensionsinrättningar. Sålunda har direktionen för nämnda pensionsinrättningar i skrifvelse af den 7 juni 1898 förklarat, att direktionen icke hade något att erinra emot det att ifrågavarande personal vunne inträde i pensionsinrättningarne under vilkor att till pensionsinrättningarne inbetalades:

a) ett belopp af 964,487 kronor, hvilket belopp enligt kandidaten Dickmans utlåtande utgjorde värdet af den genom ifrågavarande personals inträde i pensionsinrättningarna för dessa inrättningar uppkommande kapitalbrist;

b) skilnaden emellan den del af sagda belopp, som utgjorde den för enke- och pupillkassan beräknade kapitalbrist, samt det belopp, som kunde framgå ur den noggrannare beräkning, som, enligt hvad i kandidaten Dickmans utlåtande framhållits, vore erforderlig, derest inträde i pensionsinrättningarna skulle medgifvas sökandena;

c) ränta efter fyra procent från den 1 juli 1897 å de i mom. a) och b) angifna belopp;

d) de enligt gällande reglementen på sökandena belöpande pensionsafgifter för tiden från och med den 1 januari 1896 jemte ränta efter fyra procent å de förfallna pensionsafgiftsbeloppen från respektive förfallodagar; samt

e) det belopp, som representerade värdet af de högre pensioner, som kunde komma att utgå till följd af nu gällande aflöningsreglemente för tjenstemän och betjente vid statens jernvägar.

Då statens jernvägar nu årligen till de enskilda jernvägarnes pensionsinrättning betalar omkring 20,000 kronor, hvilket kapitaliseradt motsvarar 500,000 kronor, och då härigenom en pension af endast 40 procent af lönen beredes personalen, synes det tillskott, som derutöfver behöfver göras för att åstadkomma likställighet i pensioneringen, väl motsvara sitt ändamål.

Med åberopande af hvad ofvan anförts och med hänsyn till att rättvisa och billighet kräfva, att vestkustbanepersonalen, hvad pensionering beträffar, blir likstäld med den öfriga jernvägspersonalen, få vi hemställa,

att Riksdagen måtte besluta

dels att jernvägspersonalen vid vestkustbanan måtte berättigas antingen att vinna inträde i statens jernvägstrafiks pensionsanstalter eller ock att åtnjuta pension i likhet med statens öfriga jernvägstjenstemän och betjente, och

dels hemställa, det Kongl. Maj:t måtte hos Riksdagen göra framställning om det anslag och de åtgärder, som erfordras för att bereda jernvägspersonalen vid vestkustbanan någon af ofvanomförmälda förmåner.

Om remiss till statsutskottet anhålles.

Stockholm den 26 januari 1900.

P. Hansson.

Seb. Tham. *P. Bondesson.* *O. Nilsson.*

I motionens syfte instämma:

C. Nordenfalk. *A. von Möller.* *Olof Melin.*

N. Persson. *Philip Leman.* *Gust. Lagerbring.*

STOCKHOLM, TRYCKT HOS NYA TRYCKERI-AKTIEBOLAGET 1900.

N:o 18.

Af herr **Östberg** och grefve **Hamilton,** *med förslag till ändrad lydelse af 6, 7 och 8 §§ i lagen för Sveriges riksbank den 12 maj 1897.*

Angående riksbankens sedelutgifningsrätt innehåller 1897 års banklag följande bestämmelser:

§ 6.

Riksbanken eger rätt att utgifva sedlar till det belopp, som motsvaras af följande kassatillgångar:

a) metallisk kassa, så beräknad, som i § 8 sägs;

b) på utrikes ort nedsatt eller under transport derifrån varande, mot sjöfara försäkradt guldmynt eller omyntadt guld;

c) hos bankinrättningar eller handelshus på utrikes ort i löpande räkning innestående medel.

§ 7.

Utöfver det enligt § 6 medgifna belopp är riksbanken berättigad till en sedelutgifning af högst ett hundra millioner kronor, under vilkor att de på grund häraf utgifna sedlar motsvaras af följande tillgångar sammanräknade:

a) lätt säljbara utländska statspapper;

b) statens, allmänna hypoteksbankens och andra inhemska obligationer, som å utländsk börs noteras;

c) vexlar, betalbara inom eller utom riket.

§ 8.

Såsom riksbankens metalliska kassa skall beräknas allt riksbanken tillhörigt och inom landet befintligt svenskt och utländskt guldmynt samt omyntadt guld.

Metalliska kassan må ej bibehållas vid lägre belopp än tjugufem millioner kronor. Derutöfver skall, då de på grund af § 7 utgifna sedlar öfverstiga sextio millioner kronor, riksbanken hålla i metallisk kassa minst trettio procent af det belopp, hvarmed de på sådan grund utgifna sedlar öfverskjuta sistnämnda summa.

Dessa stadganden för riksbankens sedelutgifningsrätt hvila på de principer, att banken skall hafva full guldbetäckning för de sedlar, som utgifvas utöfver ett genom lag faststäldt belopp, det s. k. kontigenteringssystemet. Liknande bestämmelser om sedelutgifningen gälla i England, Österrike, Danmark och Norge. Deremot ega centralbankerna i flere andra länder, såsom Tyskland, Holland och Belgien, rätt att utgifva så stort belopp sedlar, som rörelsen kräfver, mot skyldighet att hålla i kassa ett belopp motsvarande en viss qvotdel af de utelöpande sedlarne.

Då Sveriges riksbank inom kort skall blifva den enda sedelutgifvande banken i landet och affärslifvets utveckling synes göra nödvändigt, att riksbanken vid den tid, då de enskilda banksedlarne indragas, eger rätt att utgifva sedlar till ej obetydligt större belopp, än som blefve möjligt med nu gällande stadganden, synes tidpunkten vara lämplig att taga i öfvervägande, huruvida icke sedelutgifningsrätten borde bestämmas efter andra principer än dem, som hittills tillämpats.

1881 års bankkomité redogör på följande sätt för de olika systemen för sedelutgifningsrättens bestämmande och för sin egen ställning till frågan:

»Hufvudformerna för de gällande lagbestämmelserna angående banksedelutgifningsrätten äro, som bekant, tre: det engelska, det tyska och det amerikanska systemet.

Enligt det engelska systemet, infördt genom den i det föregående omtalade s. k. Peelska bankakten, skall banken för hvarje sedel, som den utgifver utöfver ett en gång för alla bestämdt belopp, hvilket beräknats kunna under alla förhållanden af den allmänna rörelsen qvarhållas, innehafva ett fullt motsvarande belopp metallisk valuta.

I Englands bank motsvaras den metalliskt obetäckta delen af sedelstocken utaf bankens fordringar för försträckningar till engelska regeringen. I Österrike, der detta system likaledes är tillämpadt, skall för denna del af sedelstocken, hvilken der får uppgå till två hundra millioner gulden, finnes en i bankens statuter närmare angifven betäckning af »bankmessiga säkerheter».

Bestämmelserna angående den danska nationalbankens sedelutgifning sluta sig också temligen nära till det engelska systemet. Denna bank är nemligen berättigad att utgifva så stort sedelbelopp, som omsättningen kräfver, mot det att dess metalliska kassa uppgår till det belopp, hvarmed de utelöpande sedlarna öfverstiga trettio millioner kronor, dock att den metalliska kassan icke i något fall må utgöra mindre än tre åttondedelar af hela den utelöpande sedelmassan samt att banken till säkerhet för den metalliskt obetäckta delen deraf har i sin ego lätt realisabla, goda och säkra aktiva af närmare angifven beskaffenhet, efter ett förhållande af ett hundra femtio kronor i aktiva för hvart hundra kronor i sedlar.

Äfven föreskrifterna angående Norges banks sedelutgifning stämma öfverens med det engelska systemet, så till vida att genom dem fastställes ett maximibelopp af metalliskt obetäckta sedlar, ehuruväl utgångspunkten vid bestämmandet af detta belopp varit en annan än det engelska systemets. Banken eger nemligen utgifva sedlar efter visst förhållande till bankens särskilda fonder, detta förhållande olika bestämdt för de särskilda fonderna, samt derutöfver mot inneliggande valuta i guld, krona för krona.

Det tyska systemet åter har, som namnet antyder, sin förnämsta representant i den tyska riksbanken. Denna bank är berättigad att utgifva så stort belopp i sedlar, som rörelsen kräfver, mot förbindelse att hålla i kassa — hvartill äfven få hänföras s. k. Reichskassenscheine — ett belopp motsvarande minst en tredjedel af de utelöpande sedlarna samt för återstoden innehafva diskonterade vexlar med en förfallotid af högst 3 månader. Om den särskilda beskattningen, som drabbar tyska riksbankens sedlar, derest det af kassa icke betäckta beloppet öfverstiger 250 milloner riksmark, är i det föregående taladt, en bestämmelse, som är egnad att i tillämpningen närma det tyska systemet till det engelska.

Den belgiska banken är likaledes berättigad att utgifva sedlar till det belopp, rörelsens behof kräfver, under vilkor att beloppet af utelöpande sedlar motsvaras af lätt realisabla säkerheter, hvarjemte banken

är pligtig att hålla en metallisk kassa, motsvarande en tredjedel af de utelöpande sedlarna och öfriga à vista förbindelser. Den metalliska kassan kan dock för de fall och inom de gränser, som af finansministern utstakas, få nedgå under det sålunda bestämda minimum.

Holländska banken får utgifva så mycket sedlar rörelsens behof kräfver, men är skyldig att hålla en metallisk kassa, motsvarande 40 procent af de utelöpande sedlarna och öfriga à vista förbindelser.

I princip och under normala förhållanden är Frankrikes bank icke underkastad några lagbestämmelser i afseende på sin sedelutgifningsrätt. Bankens generalråd eger i detta fall oinskränkt beslutanderätt. Vid de tillfällen, då tvångskurs blifvit bankens sedlar tillagd, har dock samtidigt ett maximibelopp, som bankens sedelutgifning icke får öfverskrida, blifvit stadgadt, och blef på grund häraf genom lagarna den 14 augusti 1870 och den 15 juli 1872 detta belopp faststäldt till tre tusen två hundra millioner francs.

Enligt det amerikanska systemet är det hvarje bankbolag, som uppfyller lagens bestämmelser, medgifvet att utgifva sedlar. Blanketterna till dessa eger dock icke bolaget sjelf låta förfärdiga. De förfärdigas till lika storlek och utseende för alla banker genom den för bankväsendets öfvervakande tillsatte kontrollörens försorg och utlemnas af honom till bankerna inom beloppet af hvarje banks sedelutgifningsrätt, mot nedsättning af ett mot de utlemnade blanketternas nominalvärde svarande belopp af Förenta staternas räntebärande obligationer, beräknade efter viss i lagen bestämd kurs. Dessa blanketter äro vid utlemnandet registrerade och numrerade samt försedda med vederbörande embetsmans intyg derom, att till säkerhet för sedeln Förenta staternas obligationer finnas hos finansdepartementet nedsatta. Den blanketten likaledes åtecknade förbindelsen att vid anfordran inlösa densamma med mynt utfärdas deremot af styrelsen för den bank, till hviken sedelblanketten sålunda utlemnats. Blifver banken ur stånd att inlösa sina sedlar, låter kontrollören försälja de af banken nedsatta obligationer och verkställer med de inflytande medlen sedlarnas inlösen. Skulle försäljningssumman icke förslå, förskjuter regeringen bristen med rättighet att för hvad, som sålunda förskjutes, erhålla betalning ur bankbolagets tillgångar, innan utdelning får ske till bankens öfriga fodringsegare. För att minska den förlust, som härigenom skulle kunna uppkomma för bankens öfriga fordringsegare, är en hvar bolagsman pligtig att utöfver det belopp, han i bolaget insatt, för bolagets förbindelser ansvara med ytterligare en gång

detta belopp. Af dessa s. k. nationalbanker funnos enligt senast tillgängliga uppgifter 2,269; deremot ega Förenta staterna icke någon centralbank.

De för riksbanken nu och sedan länge gällande bestämmelser angående vilkoren för dess sedelutgifningsrätt sluta sig, såsom häraf synes, i hufvudsak till det engelska systemet, hvilket väl medgifver en af metallisk valuta obetäckt sedelutgifning, men fastställer densamma till ett visst bestämdt belopp, utöfver hvilket hvarje utgifven sedel måste motsvaras till sitt fulla värde af inneliggande metallisk kassa. Uti detta system har dock vårt reglemente för riksbanken vidtagit två icke obetydande förändringar, båda, enligt komiténs tanke, till rörelsens fördel såväl som bankens trygghet. Genom den ena af dessa, den nemligen, som bevarar banken rätt att i förhållande till sedelutgifningen beräkna såsom kassatillgång icke allenast sin verkliga metalliska kassa, utan äfven sina i utlandet å räkning stående fonder, har banken satts i tillfälle att kunna i mån af rörelsens behof öka sin sedelutgifning, utan att nödgas för detta ändamål ovilkorligen söka tilldraga sig ökadt förråd af guld, en åtgärd, som alltid är kostsam, men endast då erforderlig, när invexlingens behof den påkallar, och har härigenom undvikits den orörlighet och brist på expansionsförmåga, som man mot det engelska systemet anmärkt och som flera gånger tvungit Englands bank att neka sin hjelp, just då rörelsen den som bäst behöft, och att sålunda vålla allmänheten förlust och bryderi, som kunnat och bort undvikas. Genom den andra af ofvannämnda modifikationer har riksbanken ålagts att ständigt hålla ett visst minimum af metallisk kassa och sålunda undgått den orimligheten, som den engelska lagstiftningen gör till en möjlighet, att nemligen banken skulle kunna lagligen hålla ett icke obetydande belopp sedlar utelöpande, utan att vara försedd med någon metallisk invexlingsfond, och detta endast på grund af det antagandet, att beloppet icke öfverstege rörelsens oundgängliga behof och följaktligen icke kunde befaras komma att påfordra någon invexling.

Sådana grunderna för riksbankens sedelutgifningsrätt nu äro, hafva de i det väsentligaste varit gällande under närmare 40 år, och riksbanken har under denna tid kunnat genomgå de flera finansiella kriser, hvaraf äfven vårt land hemsökts, på samma gång utan att påkalla någon ändring eller eftergift i dessa grunder och utan att af bekymmer för sin vexlingsförmåga nödgas vidtaga sådana indragningsåtgärder i sin lånerörelse, att landets ekonomiska välfärd deraf kunnat blottställas. Komitén har deri funnit ett afgörande skäl för att lemna dessa grunder väsentligen orubbade

och att inskränka sin uppgift till att söka så bestämma de nu faststälda beloppen för såväl metalliska kassan som den af denna icke betäckta sedelemissionen, att båda må kunna motsvara den vida större rörelse, som måste komma att tillfalla riksbanken i dess nya ställning såsom ensam sedelutgifvande.»

Då komitén icke ingick uti någon närmare undersökning, hvilket af dessa system vore i och för sig rigtigast eller mest lämpligt för Sveriges finansförhållanden, berodde väl detta i första rummet derpå, att det dittills tillämpade systemet ej visat sig medföra några olägenheter, men antagligen leddes komitén dervid äfven af den uppfattningen, att man icke borde inlåta sig på större förändringar inom områden, som låge vid sidan af de stora organisationsfrågorna, såvida icke praktiska skäl nödvändiggjorde nya bestämmelser.

Den senare bankkomitén af 1889 stälde sig helt och hållet på samma ståndpunkt i detta fall som 1881 års komité, och inom Riksdagen har ej heller sedan förekommit något förslag till frångående af gällande principer för sedelutgifningen.

Det nuvarande systemet medför den olägenheten, att den till viss summa fixerade sedelutgifningsrätten måste tidt och ofta förändras, allt efter landets förändrade finansiella förhållanden. En kort öfversigt af hvad som i afseende härå förekommit under de begge sista årtiondena skall tydligt ådagalägga detta.

Enligt 1881 års komités förslag skulle riksbankens sedelutgifningsrätt utöfver kassatillgångarne begränsas till 75 millioner kronor. Samma ståndpunkt intogs af 1889 års komité. Deremot föreslog Kongl. Maj:t i sin proposition till 1897 års Riksdag, att sedelutgifningsrätten utöfver kassatillgångarne skulle höjas från 75 till 90 millioner kronor, hvarjemte Kongl. Maj:t gjorde den förändringen, att guldbetäckningen för det sedelbelopp, som öfverstege 60 millioner kronor, skulle höjas från af komitéerna föreslagna 30 procent till 40 procent. Riksdagen godkände icke regeringens förslag i någondera punkten, utan beslöt å ena sidan att fastställa sedelutgifningsrätten till 100 millioner kronor, och å den andra att godkänna bankkomitéernas förslag angående den metalliska kassans förhållande till de utelöpande sedlarne.

Det dröjde emellertid icke mera än två år, förr än förslag framstäldes att ytterligare utsträcka sedelutgifningsrätten. I detta syfte väcktes vid sistlidne års riksdag tre motioner, af herr Lithander i Första Kammaren samt af herrar Dahn och Höglund i Andra Kammaren, med

yrkande om betydlig höjning af den s. k. obetäckta sedelutgifningsrätten — ända till 161 millioner kronor.

Samtlige dessa motionärer utgingo från den uppfattningen, att riksbankens sedelutgifningsrätt bör vara så bestämd, att den kan motsvara affärslifvets behof, äfven vid starkt utvecklad affärsrörelse, och ansågo, att förhållandena numera utvecklat sig så, att den sedelutgifningsrätt, som blifvit riksbanken genom 1897 års lag medgifven, icke kunde anses tillräcklig efter den snart förestående tidpunkt, då riksbanken blir ensam sedelutgifvande bank.

Rigtigheten af denna motionärernas åsigt bekräftas af hittills vunnen erfarenhet, och nedanstående, på grund af bankrapporterna uppgjorda tabell öfver den utelöpande sedelstocken under de senaste tjugu åren må tjena till belysning i detta afseende.

Riksbankens och de enskilda bankernas utelöpande sedlar i millioner och hundratusental kronor 1880—1899.

År	medeltal	minimum	maximum
1880	85,5	79,8	92,7
1881	86,2	82,8	89,0
1882	85,0	78,4	93,7
1883	87,6	80,7	93,6
1884	87,2	79,3	92,7
1885	87,3	83,4	91,5
1886	87,2	82,0	93,0
1887	87,4	83,8	93,3
1888	93,2	86,8	100,9
1889	99,2	92,1	108,6
1890	102,4	97,7	110,0
1891	100,6	94,8	106,0
1892	98,5	93,7	102,9
1893	102,0	97,0	109,2
1894	105,2	97,7	113,3
1895	110,6	101,7	118,4
1896	119,2	108,5	128,6
1897	128,9	117,9	141,0
1898	139,4	127,2	151,9
1899	143,0	134,7	155,3

Ofvanstående siffror gifva vid handen, att den utelöpande sedelstocken var nästan oföränderlig under större delen af 1880-talet, då vårt land i ekonomiskt afseende stod jemförelsevis stilla. Men med det derefter inträdande uppsvinget i industri och handel vidtager en kraftig, alltjemt fortgående stegring af den utelöpande sedelmassan. Åberopande, att samtliga utelöpande sedlar vid 1896 års slut uppgingo till det höga beloppet af öfver 128 millioner kronor, föreslogo bankofullmägtige i sitt utlåtande till särskilda utskottet vid 1897 års riksdag, att den s. k. obetäckta sedelkontingenten skulle ökas från 90 till 100 millioner kronor. Härigenom skulle riksbanken med en guldkassa af 37 millioner kronor få en sedelutgifningsrätt af 137 millioner, hvartill komme den sedelemission, som finge grundas på behållningarne å löpande räkningar hos utländska hus. Dessa behållningar, hvilka i allmänhet uppginge till mellan 10 och 20 millioner, skulle då motsvara riksbankens reserv af obegagnad sedelutgifningsrätt, och denna reserv kunde, enligt fullmägtiges åsigt, väl anses tillräcklig. Af tabellen framgår emellertid, att redan under år 1899, några år efter detta utlåtandes afgifvande, medeltalet af utelöpande sedlar med sex millioner och högsta utelöpande beloppet med icke mindre än aderton millioner öfverskred dessa 137 millioner. Svårigheten af och olämpligheten i att fastslå en fast gräns med afseende å sedelutgifningen torde rätt klart framgå häraf.

Man kan icke med någon sannolikhet beräkna, att landets behof af banksedlar skall blifva mindre, sedan de enskilda banksedlarne försvunnit ur rörelsen; man bör tvärtom vara beredd på, att det kan komma att i jembredd med affärslifvets utveckling ytterligare tillväxa. Då emellertid redan en sedelutgifning af 150 millioner kronor enligt nuvarande bestämmelser kräfver en guldkassa af 50 millioner kronor, och en ökning af sedelutgifningen till 200 millioner, hvilket belopp rörelsen snart nog kan komma att behöfva, skulle förutsätta en samtidig höjning af guldkassans belopp ända till 100 millioner kronor, så förefaller det uppenbart, att man icke utan våda för en sund utveckling kan bibehålla stadganden, som så starkt begränsa riksbankens sedelutgifning.

I ett yttrande öfver de ofvannämnda motionerna förklara herrar bankofullmägtige, att för närvarande icke föreligger något behof af ökad sedelutgifningsrätt, samt påpeka, att en alltför hastig ökning deraf kunde medföra vissa olägenheter genom stegrade anspråk på riksbankens sedelemission, men de förneka icke, att en ökning blifver behöflig, då de enskilda bankernas sedlar indragas. Och det sammansatta banko- och

lagutskottet vid samma riksdag yttrade, att man med skäl måste befara, att den riksbanken enligt nu gällande bestämmelser tillerkända sedelutgifningsrätt skulle år 1904, då riksbanken skall hafva öfvertagit hela sedelutgifningen, eller möjligen derförut, visa sig hafva varit alltför snäft tilltagen, och att riksbanken derför måhända ej skulle kunna tillfredsställa allmänna rörelsens legitima behof.

Af hvad i denna fråga yttrats inom Riksdagen och jemväl utom densamma synes framgå, att meningarne äro ganska eniga derom, att riksbankens sedelutgifningsrätt behöfver utvidgas. Men å andra sidan synas de oupphörligt förändrade åsigterna om sedelutgifningsrättens lämpliga belopp gifva vid handen, att de principer, hvarpå denna lagstiftning är byggd, icke äro hållbara. Då man ser, huru de föreslagna siffrorna vexlat från 1883 års komitébetänkande till denna dag — mellan 75 millioner och 161 millioner utöfver kassatillgangarne — och då man ytterligare kan vänta, att affärslifvets utveckling i framtiden kan gifva anledning att ifrågasätta ännu högre siffror, måste det framstå såsom ett önskemål, att sedelutgifningsrätten blefve reglerad efter grunder, som vore mera allmängiltiga och derigenom medgåfve större elasticitet, på samma gång de lemnade trygghet för riksbankens förmåga att under alla förhållanden fullgöra sina förbindelser i afseende å sedlarnes inlösen.

Då af alla yttranden i frågan framgår, att man visst icke önskar ur ensidig banksynpunkt fixera sedelutgifningen, utan tvärtom afser, att allmänhetens legitima behof af omsättningsmedel alltid skall kunna tillgodoses, vore det enligt vår tanke klokt, om man hos oss liksom i många andra länder medgåfve riksbanken fri sedelutgifningsrätt, endast med den begränsning, att banken alltid skall innehafva guld till en bestämd qvotdel af de utelöpande sedlarne.

Den fruktan för alltför stark sedelutgifning, som förr var allmän och ännu på några håll förefinnes, har sitt ursprung i erfarenheten från de tider, då sedlar gått med tvångskurs. En sedelutgifvande bank kan under sådana förhållanden, utan att tänka på sedlarnes inlösning, utgifva huru stora belopp som helst, sedlarnes värde sjunker i samma mån som deras belopp ökas, hela penningväsendet råkar i oreda och bankens egen säkerhet äfventyras. Men det ställer sig helt annorlunda, då de utgifna sedlarne ovilkorligen skola med guld inlösas. En omtänksam bankstyrelse kan då utan svårighet bedöma, inom hvilka gränser den med en gifven lagstadgad qvotdelsbetäckning med trygghet kan röra sig och när den gräns för sedelutgifningen är uppnådd, som man ej utan

fara för bankens trygghet kan öfverskrida. Om ett misstag skett, ger det sig omedelbart till känna genom sina verkningar och kan derför utan större svårigheter rättas.

Det har ofta anmärkts, att, då en alltför frikostig utlåningsrörelse uppmuntrar till osund affärsverksamhet, det vore af vigt att genom inskränkning i sedelutgifningsrätten motverka frestelsen för bankstyrelsen att i för hög grad tillmötesgå lånesökandes anspråk. Men deremot må för det första genmälas, att en kraftig motvigt ligger i tvånget att i jembredd med sedelstockens ökning äfven öka den metalliska kassan. Det är vidare klart, att samma fara föreligger under kontingenteringssystemet, i fall den medgifna sedelutgifningsrätten är någorlunda rymligt tillmätt. Skulle åter denna vara särdeles snäft begränsad, förelåge en stor fara för affärslifvet i den brist på omsättningsmedel, som måste uppkomma, om bankstyrelsen genom för trånga lagbestämmelser i afseende å sedelutgifningsrätten tvingades att våldsamt indraga utelöpande sedlar.

Ingen bestämmelse kan träffas, som åvägabringar en mekanisk och ansvarslös ledning af en centralbank, utan dess ledare måste alltid med vaket och noggrant aktgifvande på affärslifvets vexlingar rätta sin bankpolitik efter sig företeende omständigheter. Det kan icke vara rigtigt att söka uppställa inskränkande bestämmelser, som i sjelfva verket icke kunna hindra okloka åtgärder af en bankstyrelse, hvilken icke är vuxen sitt uppdrag, men som deremot under vissa förhållanden kunde medföra allvarsam skada för den allmänna rörelsen.

Vid regleringen af en centralbanks sedelutgifningsrätt är det hufvudsakligen två vigtiga intressen, som böra och måste tillgodoses. Det ena är affärsverldens fullt berättigade anspråk, att banken alltid och under alla omständigheter skall kunna tillfredsställa landets legitima behof af omsättningsmedel. Det andra är det icke blott för affärsverlden, utan kanske i främsta rummet för staten vigtiga intresset, att sedelutgifningen alltid skall motsvaras af tillräcklig kassabetäckning. Dessa tvenne synpunkter leda enligt vår mening till den slutsats, att sedelutgifningen icke bör hafva annan lagstadgad begränsning, än att de utelöpande sedlarne till viss faststäld qvotdel skola motsvaras af banken tillhörig guldvaluta. En på sådant sätt reglerad sedelutgifningsrätt skulle sätta bankens styrelse i stånd att, under noggrant aktgifvande å såväl rörelsens behof som riksbankens egen trygghet, vid hvarje tillfälle bestämma sedelutgifningen till rätta beloppet, utan att banklagens bestämmelser om sedel-

utgifningsrätten behöfde tid efter annan jemkas och rättas, såsom fallet måste blifva, om man vill fasthålla det gamla systemet.

Nämnda olägenhet hos det nuvarande systemet påpekades äfven af 1899 års sammansatta banko- och lagutskott, som framhåller såsom önskvärdt, att mera bestående bestämmelser härutinnan blefve träffade. För att visa, att den åsigt, hvaråt vi här ofvan gifvit ett uttryck, icke varit främmande för nämnda utskott, vilja vi anföra följande yttrande i dess betänkande:

»Anser man, att riksbanken under alla förhållanden kan år 1904 utan svårighet förskaffa sig en synnerligen stark guldkassa och sedermera bibehålla den eller, derest svårighet derför skulle möta, utan vidare kan påräkna statens mellankomst för detta ändamål, är det för allmänna rörelsen af underordnad betydelse, huru siffran för den s. k. obetäckta sedelutgifningsrätten fixeras. Men vill man med så stor sparsamhet i afseende å guldkassan, som är förenligt med trygghet för sedlarnes inlösen, ordna sedelutgifningsrätten för riksbanken, synes utskottet blott tvenne vägar vara att följa. Den ena är, att man med bibehållande af nuvarande lagstiftnings grunder för sedelutgifningsrätten gör beloppet af den s. k. obetäckta sedelutgifningsrätten rörligt, så att det på ett försigtigt sätt afpassar sig efter näringslifvets utveckling. Den andra är, att sedelutgifningen släppes fri endast med en viss måttlig qvotdelsbegränsning beträffande förhållandet till guldkassan, hvarvid man i öfrigt finge förlita sig på verkningarna af en klok diskontopolitik från fullmägtiges sida.

I det hittills varande svenska sedelbanksystemet har den förnämsta fördelen legat uti den elasticitet i sedelutgifningsrätten, som möjliggjort för de enskilda bankerna att lätt och smidigt anpassa sin sedelutgifning efter rörelsens behof. Det vill derför synas utskottet, att, om en ändring skall vidtagas i de bestämmelser, hvarigenom sedelutgifningen förbehållits åt riksbanken ensam, denna bör gå i sådan rigtning, att den största möjliga, med trygghet för sedlarnes inlösen förenliga elasticitet beredes för riksbankens sedelutgifningsrätt.»

Det är den sist nämnda af de tvenne vägar, utskottet anvisar, som vi anse vara den rätta och som vi hemställa, att Riksdagen nu måtte beträda.

För att kunna bedöma det lämpliga förhållandet mellan sedelutgifningsrätten och guldkassan, bör man undersöka, huru detta förhållande ställer sig enligt nuvarande bestämmelser. Vi hafva deröfver uppgjort följande tablå, hvarvid den sedelutgifningsrätt, som grundar sig på valutor

i utlandet, lemnats å sido, och hafva till jemförelse äfven angifvit, huru motsvarande siffror ställa sig enligt de af herrar Dahn och Höglund vid 1899 års riksdag afgifna motionerna.

Guldkassa	Sedelutgifningsrätt			Guldkassa i procent af sedelutgifningsrätten.		
	enligt nu gällande lag	enligt Dahns motion	enl. Höglunds motion *)	enligt nu gällande lag	enl. Dahns motion	enl. Höglunds motion.
25 mill.	85 mill.	—	85 mill.	29,4	—	29,4
30 »	106⅔ »	110 mill.	106⅔ »	28,1	27,3	28,1
35 »	128⅓ »	131⅔ »	128⅓ »	27,3	26,6	27,3
40 »	140 »	153⅓ »	150 »	28,6	26,1	26,7
45 »	145 »	175 »	171⅔ »	31,0	25,7	26,2
50 »	150 »	196⅔ »	193⅓ »	33,3	25,4	25,9
55 »	155 »	205 »	215 »	35,5	26,8	25,6

Under nuvarande förhållanden, då riksbankens guldkassa är något öfver 30 millioner kronor, utgör densamma omkring 28 procent af sedelutgifningsrätten, om man frånser den del deraf, som grundar sig på fordringar i utlandet. Herrar bankofullmägtige göra i sitt ofvanberörda yttrande en beräkning, att enligt herr Höglunds förslag guldkassan skulle uppgå till 25,75 procent af sedelutgifningsrätten, om denna utgjorde 216,3 millioner kronor, och tillägga, att denna procent bör anses betryggande inom vårt land, der användningen af sedlar såsom rörelsemedel är så stark. Med stöd af detta uttalande kunde man antagligen utan fara bestämma ifrågavarande förhållande till 25 procent. Då det emellertid kan synas betänkligt att göra guldbetäckningen för riksbankens sedlar svagare, än som är medgifvet enligt nu för handen varande förhållanden, föreställa vi oss, att man kan såsom en lämplig norm fastställa, att guldkassan skall utgöra 28 procent af de utelöpande sedlarne.

Banklagen medgifver nu sedelutgifning på grund af på utrikes ort nedsatt eller under transport derifrån varande, mot sjöfara försäkradt guldmynt eller omyntadt guld äfvensom hos bankinrättningar eller handelshus på utrikes ort i löpande räkning innestående medel. Denna sedel-

*) Med beräkning, att samtliga enskilda banker upphört med sin sedelutgifning och att deras utelöpande sedlar den 31 december 1895 utgjorde jemt 60 millioner kronor.

utgifningsrätt kan med allt skäl bibehållas vid sidan af och utöfver den, som grundar sig på riksbankens metalliska kassa.

I öfverensstämmelse med den uppfattning, som ofvan uttalats, hemställa vi alltså,

att Riksdagen måtte för sin del besluta följande förändrade lydelse af §§ 6, 7 och 8 af lagen för Sveriges riksbank af den 12 maj 1897.

§ 6.

Riksbanken eger rätt att utgifva sedlar till sådant belopp, att den metalliska kassan, så beräknad, som i § 8 sägs, utgör 28 procent af de utelöpande sedlarne, men må derutöfver ej utgifva sedlar till högre belopp, än som jemnt motsvarar banken tillhörigt, på utrikes ort nedsatt eller under transport derifrån varande, mot sjöfara försäkradt guldmynt eller omyntadt guld äfvensom hos bankinrättningar eller handelshus på utrikes ort i löpande räkning innestående medel.

§ 7.

Riksbankens utelöpande sedlar skola alltid motsvaras af följande tillgångar sammanräknade:

a) metallisk kassa, så beräknad, som i § 8 sägs;

b) på utrikes ort nedsatt eller under transport derifrån varande, mot sjöfara försäkradt guldmynt eller omyntadt guld;

c) hos bankinrättningar eller handelshus på utrikes ort i löpande räkning innestående medel;

d) lätt säljbara utländska statspapper;

e) statens, allmänna hypoteksbankens och andra inhemska obligationer, som å utländsk börs noteras;

f) vexlar, betalbara inom eller utom riket.

§ 8.

Såsom riksbankens metalliska kassa skall beräknas allt riksbanken tillhörigt och inom landet befintligt svenskt och utländskt guldmynt samt omyntadt guld.

Metalliska kassan må ej bibehållas vid lägre belopp än tjugufem millioner kronor.

Stockholm den 27 januari 1900.

G. F. Östberg. *R. G. Hamilton.*

Stockholm, Nya Tryckeri-Aktiebolaget, 1900.

N:o 19.

Af herr **Berg, Gustaf Axel,** *angående sammanfattning och tryckning af gällande bestämmelser rörande vissa donationer och stiftelser.*

Uti den berättelse angående statsverkets jemte dertill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1898, som Riksdagens revisorer den 30 november 1899 afgifvit, hafva revisorerna anfört följande:

»I skrifvelse till Konungen den 8 maj 1897 anhöll Riksdagen, att Kongl. Maj:t täcktes låta utarbeta och för Riksdagen framlägga förslag till sådana åtgärder, som kunde finnas nödiga för åstadkommande af kontroll öfver vården och förvaltningen af fromma stiftelser inom landet. Af skrifvelsen framgår, att berörda hemställan afsett endast sådana fromma stiftelser, hvilkas räkenskaper icke redan äro föremål för granskning af någon statens myndighet.

Men äfven beträffande de donationer och stiftelser, för hvilka redogörelser ingå i de allmänna, kammarrättens och statsrevisionens granskning underkastade räkenskaperna, torde gälla, att deras förvaltning under nuvarande förhållanden icke kan på ett tillfredsställande sätt kontrolleras. En granskning af dem kan nemligen enligt revisorernas förmenande icke blifva fullt effektiv utan tillgång till de urkunder, som ligga till grund för vederbörande donationer och stiftelser, ty endast genom jemförelse med sådana handlingar kan bedömas, om medlen i förekommande fall verkligen blifvit för behöriga ändamål använda. Med afseende härå hafva revisorerna funnit önskvärdt, att föreskrift lemnades derom, att vid räkenskaperna för allmän institution, som har att förvalta allmänna donationer eller stiftelser, skola fogas tryckta eller skrifna, till

rigtigheten bestyrkta afskrifter af de stadganden, som blifvit i afseende å donationerna eller stiftelserna meddelade.

Revisorerna hafva emellertid funnit, att denna fråga möjligen kan ses från en mera allmän synpunkt, enär det i många fall torde vara ej blott för räkenskapsgranskaren, utan äfven för den stora allmänheten eller enskilde bland densamma af vigt och intresse att kunna erhålla kännedom om hvad i förevarande afseende blifvit i förekommande fall förordnadt; och med hänsyn härtill hafva revisorerna ansett sig böra alternativt ifrågasätta, huruvida icke lämpligen en sammanfattning borde upprättas och till trycket befordras, upptagande samtliga gällande föreskrifter rörande nu omförmälda donationer och stiftelser.»

Tillika hafva revisorerna meddelat en förteckning öfver samtliga de donationer och stiftelser, för hvilka redogörelser äro i de allmänna räkenskaperna intagna, och utvisar denna förteckning, som åtföljer revisorernas berättelse, att sammanräknade antalet af dessa donationer och stiftelser utgör 1813.

Sammanför man de donationer och stiftelser, hvilkas nuvarande belopp finnas i förenämnda förteckning angifna, efter de hufvudtitlar, under hvilka de redovisas, belöpa enligt uträkning, som jag låtit verkställa, följande summor å nedannämnda hufvudtitlar:

2:dra	hufvudtiteln	4,500: —
6:te	dito	35,586: 73
7:de	dito	3,473,708: 29
8:de	dito	15,912,854: 38
9:de	dito	297,712: 38
	tillsammans	19,724,361: 78.

I fråga om dessa sålunda framlagda sifferuppgifter äro dock några ganska beaktansvärda anmärkningar att framställa.

Till en början bör sålunda bemärkas, att bland de förtecknade donationer och stiftelser finnes ett antal af i c k e m i n d r e ä n 9 7 s t y c k e n, hvilkas kapitalbelopp icke ens framgår af de för granskning senast aflemnade räkenskaperna, hvadan dessa belopp icke kunnat uti den här ofvan angifna summan af 19,724,361 kronor 78 öre inräknas.

Vidare kan förtjena att anmärkas, att, i fråga om en eller annan af de uti förteckningen upptagna fonder, fondens belopp öfverskrider det

i förteckningen angifna. Så upptages behållningen af Kongl. och Hvitfeltska stipendieinrättningen till 372,956 kronor 45 öre; men härnti ingår icke värdet af de 130 hemman, som tillhöra stipendieinrättningen, beroende detta derpå, att hvarken något fastighetskonto funnits upplagdt uti den till stipendieinrättningen hörande och för granskning framlagda räkenskap, eller värdet af fastigheterna på annat sätt der angifves.

Slutligen kan i detta sammanhang framhållas, att flere af de verk och inrättningar, som äro skyldiga att för granskning af Riksdagens revisorer aflemna sina räkenskaper, dervid lära icke uppgifva en del fonder, som äro stälda under deras förvaltning, och detta af det skäl, att de icke anse sig vara till redovisning för dessa fonder på sådant sätt skyldiga — ett förhållande, som åtminstone uti en del fall torde vara förtjent af närmare undersökning.

I anslutning till hvad revisorerna alternativt ifrågasatt, finner jag alltså af största vigt, att en sammanfattning af gällande föreskrifter rörande ifrågavarande donationer och fonder varder upprättad och till trycket befordrad.

Härvid är dock att märka:

dels att sammanfattningen af stiftelseurkunderna skulle omfatta icke allenast de *ursprungligen* gifna bestämmelserna, utan äfven de *förändrade* bestämmelser, som under tidernas lopp kunna hafva tillkommit;

dels att uti sammanfattningen icke behöfde inrymmas urkunderna angående de donationer och fonder, i fråga om hvilka vederbörande verk och inrättningar redan låtit upprätta och trycka fullständiga samlingar, utan endast hänvisning lemnas till dessa samlingar, för så vidt de äro lätt tillgängliga.

Som exempel på sådana upprättade samlingar anföras Upsala och Lunds akademier. Vid Upsala akademi finnas nemligen upprättade 8 samlingar af »testamenten och författningar om stipendier, gjorda af enskilda, för studerande vid kongl. akademien i Upsala», af hvilka samlingar den första utkom i första upplagan år 1793, den andra 1810, den tredje 1811, den fjerde 1828, den femte 1851, den sjette 1866, den sjunde 1880 och den åttonde 1892.

Vid Lunds akademi finnas tre samlingar af »testamenten och författningar om stipendier, stiftade af enskilde för studerande vid kongl.

akademien i Lund», af hvilka samlingar den första utkom 1810, den andra 1829 och den tredje 1850, hvarjemte år 1876 utgifvits af O. G. Regnéll ett sammandrag af detta universitets stipendieförfattningar.

För åstadkommande af nu ifrågasatta samling af urkunder har jag ansett mig böra föreslå, att Riksdagen måtte bevilja lämpligt anslag, hvilket jag med hänsyn till urkundernas talrikhet och den deraf föranledda höga tryckningskostnaden icke ansett kunna sättas till lägre belopp än 8,000 kronor.

Jag hemställer alltså:

att Riksdagen för åstadkommande af en fullständig sammanfattning af gällande föreskrifter och bestämmelser rörande de donationer och stiftelser, för hvilka redogörelser ingå i de allmänna räkenskaperna, må på extra stat för år 1901 anvisa ett belopp af 8,000 kronor; samt

att Riksdagen vid bifall härtill må i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t behagade på lämpligt sätt låta anordna och till trycket befordra en sådan sammanfattning.

Stockholm den 27 januari 1900.

Gustaf Axel Berg.

Uti motionen instämma:

L. Grundberg. *T. Säve.*

Stockholm, Nya Tryckeri-Aktiebolaget 1900.

N:o 20.

Af herr **Persson, Nils,** *om tull å kopparfabrikat.*

Importen till Sverige af fabrikater utaf koppar och kopparlegeringar har under de senare åren varit i starkt stigande. Sålunda utgjorde införseln häraf i form af plåt, bult och spik, rör och rördelar, tråd (ej öfverspunnen, öfverdragen med bly eller gummi eller på annat sätt isolerad) och linor utan isolering:

år 1896	....	2,049,785 kg.
» 1897	....	2,467,957 »
» 1898	....	2,809,609 »

Hela importen af ofvannämnda varor jemte tråd, öfverdragen med gummi eller textilämne, ompressad med bly eller på annat sätt isolerad, utgjorde

år 1893	....	1,722,401 kg.
» 1898	....	4,416,999 »

Ökningen i import har således varit ofantligt stor, ehuru den inhemska fabrikationen af de ofvan för åren 1896—1898 uppräknade varorna också har ansenligt ökats.

Fabrikationen af dessa varor är för vårt land med dess vattenfall, som vid flere af landets fabriker af detta slag användas för densamma, en naturlig förädlingsindustri, och endast ett bristande tullskydd är orsaken till att tillverkningen häraf inom landet icke har hållit jemna steg med förbrukningen. Sålunda sända de engelska fabrikerna sitt produktionsöfverskott inom denna branche till Sverige till sjelfkostnadspris, ett faktum, som vid 1893 års riksdag omtalades af en motståndare till

tullsatsen, och å den engelska marknaden äro messing och kopparfabrikat af nu omtalade slag dyrare än hos oss.

En jemförelse mellan motsvarande tullar för jernvaror och varor af koppar och messing med de värden till grund, som Sveriges officiella statistik för 1898 angifver, visar det olika skydd, som lemnats dessa i tekniskt hänseende likartade fabrikationer. Se nedanstående tabell.

Härvid är att märka, att fabrikationen af de nedannämnda koppar- och messingsvarorna är minst lika svår och dyrbar som af motsvarande jernvaror.

Tabell I.

Jemförelse mellan tullsatser å vissa jern- och metallvaror.

	Jern.			Koppar och messing*).		
	Pris, kr. pr 100 kg.	Tull, kr. pr 100 kg.	% af värdet.	Pris, kr. pr 100 kg.	Tull, kr. pr 100 kg.	% af värdet.
Plåt, utan slipn., polering eller ytbetäckning, minst 3 mm. tjock	11,50	3,00	26	100,00	5,00	5
af mindre tjocklek	15,00	4,00	27	100,00	5,00	5
slipad, polerad, minst 1/4 mm. tjock	20,00	6,00	30	100,00	5,00	5
Stänger, valsade eller smidda	15,00	2,50	17	120	0	0**)
Tråd, dragen eller valstråd, öfver 10 mm. tjock	15,00	2,50	17	100	5,00	5***)
» dragen af 1,5—10 mm. tjocklek	30,00	4,00	13	100	10,00	10
» dragen af mindre tjocklek	50,00	8,00	16	100†)	10,00	10
Rör, smidda, valsade eller dragna	28,00	4,00	14	130	10,00	8
Spik, af minst 45 mm. längd	20—40	5,00	12,5—25	120	0	0
» » mindre längd	50,00	15,00	30	120	0	0

*) Priset är här ett medelvärde för koppar, messing och yellowmetall, hvilken senare är tullfri.

**) Förtullas under rubriken »bult».

***) Förtullas enligt generaltullstyrelsens beslut som »ämnen för vidare bearbetning».

†) Värdet af tråd, under 1,5 mm. tjocklek, var 1898 högre än som angifves, hvarför tullen ej utgör 10 procent af värdet.

Ofvanstående värden för koppar- och messingfabrikater äro mycket approximativa och så väl plåt och tråd som rör hafva högre värden af ju mindre tjocklek de äro, för rör särskildt ända till dubbla värdet, hvilket gör tullsatserna ännu ogynsammare för koppar och messing än för jernvaror, der, i olikhet mot för dessa, skilnad finnes i tull för olika dimensioner.

Lägger man de värden till grund för koppar och messing, som rådt under 1899, så blir förhållandet än ogynsammare.

Sålunda ha under år 1899 i medeltal rådt följande pris för koppar och messingfabrikat.

Tab. II.

Nuvarande tullsatser i procent af värdet för koppar och messing.

	Koppar.			Messing.			
	Pris, kr. pr 100 kg.	Tull, kr. pr 100 kg,	% af värdet.	Pris, kr. pr 100 kg.	Tull, kr. pr 100 kg.	% af värdet.	
Plåt	160	5	3	145	5	3,6	för de vanligaste dimensionerna.
Bultkoppar	160	0	0	140	0	0	
Valstråd, öfver 10 mm.	160	5	3	140	5	3,5	
Tråd	175	10	5,7	165	10	6	
Rör	210*)	10	5*)	180*)	10	5,5	

Koppar- och messingfabrikater äro således betydligt sämre lottade med hänseende till tullskydd än jernfabrikater af motsvarande bearbetning.

Plåt af koppar och kopparlegeringar förekommer i handeln af flere storlekar och tjocklekar, och priset varierar ända till 30 à 40 öre per kilogram utöfver de i tabellen nämnda. Stora plåtar, vägande 1,100 kilogram och deröfver, med ett värde af ända till 2,000 kronor pr styck, tillverkas, och en tullsats af 5 öre pr kg. för en sådan är orimligt lågt.

*) För vanliga dimensioner. För små dimensioner går värdet ända till 5 kronor per kilogram. Tullen är således med 1899 års pris 2—5,5 % af värdet.

Af yellowmetallplåt har införseln under de senaste åren minskats från 243,876 kilogram år 1895 till 168,184 kilogram år 1898, beroende af att denna plåt mest användes till förhydning af träfartyg, som nu mera trängts undan af ångfartygen. Deremot har importen af koppar- och messingplåt, trots att all sådan hos oss erforderlig plåt med lätthet kan tillverkas af i landet redan befintliga fabriker, ökats från 970,635 kilogram, år 1895 till 1,568,292 kilogram år 1898, häri också inbegripet en ringa mängd »valstråd», som har samma tull(-ämne för vidare bearbetning). Häraf torde framgå, att tullen å ifrågavarande plåt är för låg, och föreslår jag, att den äfven för yellowmetall höjes från 5 till 10 öre per kilogram, som med nuvarande priser motsvarar i rundt tal 6 procent af värdet, således ett anspråklöst belopp.

Hvad bult och spik af koppar och kopparlegeringar beträffar, så hafva de nu ingen tull alls, och importen har, trots att mer än tillräckligt för behofvet af bult och spik kan tillverkas i landet, stigit från 27,712 kilogram år 1895 till 54,562 kilogram år 1898, således till dubbla beloppet.

Jag föreslår derför en tull af 10 öre per kilogram bult och spik af koppar och kopparlegeringar, hvilket motsvarar cirka 6 procent af värdet.

Smala stänger af koppar, messing eller brons och hoprullade i ringar, så kallad valstråd, förtullas nu som »tråd» med 10 öre per kilogram, om diametern är under 10 millimeter, men som »ämnen för vidare bearbetning» med 5 öre per kilogram, om diametern är öfver 10 millimeter, ehuru tulltaxan icke innehåller någon bestämmelse om det senare. Om deremot valstråden icke är hoprullad i ringar, utan kommer in såsom raka stänger, så gå dessa tullfritt in som bultkoppar. Om derför en fabrik tager in bultkoppar för direkt bruk, så betalas ingen tull; tages den deremot in i rullar för förädling, såsom till trådtillverkning, så drager den tull, ehuru förhållandet väl snarare borde vara tvärtom.

Jag föreslår derför, att i tulltaxan införes rubriken valstråd = tråd i rullar eller stänger, öfver 101 millimeters diameter samt andra »ämnen för vidare bearbetning» med en tull af 10 öre per kilogram likasom för stångkoppar, bult och spik, hvilket motsvarar 6 à 7 % af varans värde.

Hvad tråd af koppar och kopparlegeringar beträffar, så vill jag icke föreslå någon ändring i tullarne för tråd, öfverdragen med textilämne, enär importen häraf årligen minskas och dessutom år 1898 var endast 996 kilogram, och ej för tråd, vriden till linor, utan isolering, enär im-

porten häraf är obetydlig, år 1898 endast 4,764 kilogram, ej heller för tråd, öfverdragen med gummimassa eller ompressad med bly eller på annat sätt isolerad, enär dessa slag mig veterligen icke tillverkas inom landet. Deremot är den nuvarande tullsatsen för vanlig tråd, »ej specificerade slag», för låg, såsom också framgår af att importen sedan 1895 ökats från 274,362 kilogram till 587,642 kilogram år 1898, således fördubblats på 3 år, och var år 1899 sannolikt ännu större, ehuru landets tråddragerier kunna tillverka hela förbrukningen.

Jag föreslår derför, att tullen för tråd bestämmes så, att tråd öfver 10 millimeter förtullas som valstråd med 10 öre per kilogram, och att tråd mellan 10—1,5 millimeters diameter förtullas med 15 öre per kilogram, och tråd under 1,5 millimeters diameter åsättes en tull af 20 öre per kilogram, motsvarande 8—10 procent af varans värde.

I samband härmed föreslås, att koppar och legeringar deraf af annan än rund sektion, således dragna eller smidda band, skenor, lameller eller dylikt, förtullas likasom tråd af 1,5—10 millimeters diameter eller med 15 öre per kilogram.

Rör af ifrågavarande metaller hafva samma tull, oafsedt deras dimensioner, och då priset nu vexlar mellan 1,80—5,00 kronor per kilogram, så blir den endast 2—5,5 procent af värdet, en tullsats som är orimligt låg för en produkt, som är så besvärlig och svår att tillverka. Då det emellertid torde vara svårt vid förtullning att hafva olika tull för olika rördimensioner, helst både diameter och godstjocklek inverka på priset, så föreslås, att tullen för alla sådana rör höjes från 10 till 15 öre per kilogram, det senare motsvarande 3—8 procent af värdet.

Vidare föreslås, att bockade eller på annat sätt bearbetade eller med flensar försedda plåtar och rör förtullas med 10 procent af värdet såsom maskiner och redskap.

Då det är af intresse att veta, huru mycket af hvardera metallen som införes i förevarande fall, så föreslås också, att koppar får sin särskilda rubrik och messing, yellowmetall och andra kopparlegeringar sin.

Skälen för de nu föreslagna tullsatserna äro i sammanfattning: att de äro särdeles moderata, att importen af ifrågavarande varor årligen ökas, ehuru nuvarande fabriker härför med lätthet kunna tillverka mera än landets behof, hvilket visar, att tullen är för låg, att det är af vigt för vårt skeppsbyggeri och mekaniska verkstäder att vara oberoende af utlandet för t. ex. bult, lokomotivtuber, fyrboxar af koppar för lokomotiv m. m., och att det ej finnes något skäl för att ifrågavarande för vårt land

naturliga förädlingsindustri, som sysselsätter hundratals, kan komma att sysselsätta tusentals arbetare, bör behandlas styfmoderligare än motsvarande förädlingsindustri inom jernbranchen, samt i allmänhet att, då vi nu slagit in på protektionistisk lagstiftning, denna bör vara rättvis, så att ej den ena industrien gynnas och den andra lemnas intet eller otillräckligt skydd.

Under innevarande år kommer ytterligare en i mycket stor skala anlagd fabrik för fabrikat af koppar och kopparlegeringar i verksamhet. Detta, i förening med den lifliga konkurrensen mellan de redan befintliga fabrikerna af detta slag, kommer att ytterligare stegra konkurrensen inom landet, hvarför de föreslagna tullarne endast komma att minska importen, utan att öka priset för konsumenten.

Hvad som förut anförts och väl fortfarande kommer att anföras mot dessa tullar är

1:o) att skeppsbyggeriet, som använder yellowmetallplåt och kopparplåt samt bult, skulle lida af tullen. Denna invändning förfaller alldeles derigenom, att enligt tulltaxeunderrättelserna, § 8, norska skeppsvarf få restitution för importerade tullpligtiga materialier och således blifva alldeles oberoende af tullen.

2:o) att mekaniska verkstäderna skulle lida af tullen. Men då nu dessa hafva en tull å sina fabrikat af 10 procent af varans värde, således högre än de nu föreslagna tullarne, så förfaller också den anmärkningen. Detta gäller också de elektrotekniska verkstäderna, som tillverka dynamomaskiner och dylikt.

På grund af det nu anförda hemställer jag, att Riksdagen för sin del må besluta följande tullsatser för

Koppar, messing, yellowmetall och andra kopparlegeringar:				
plåt	per	kilogram	10	öre
bult och spik	»	»	10	»
valstråd (= tråd i rullar eller stänger, öfver 10 millimeters diameter) samt andra ämnen för vidare bearbetning	»	»	10	»
tråd, utan öfverdrag af textilämne, isoleringsmedel eller annan metall, öfver 10 millimeters diameter:	»	»	10	»

mellan 10—1,5 millimeter	per	kilogram	20	öre
under 1,5 millimeter	»	»	15	»
skenor, stänger af annan än rund sektion	»	»	15	»
rör..	»	»	15	»

Bockade eller på annat sätt bearbetade eller med flensar försedda plåtar, stänger eller rör förtullas som maskiner och redskap.

Stockholm den 27 januari 1900.

N. Persson.

STOCKHOLM, TRYCKT HOS NYA TRYCKERI-AKTIEBOLAGET 1900.

N:o 21.

Af herr **Wieselgren,** *om anslag till nordiska museet.*

Att vidlyftigt orda om det nordiska museets betydelse för Sveriges land och folk torde icke vara behöfligt. Kändt och älskadt af alla, talar det för sig sjelft. Våra stora minnen ega der sitt hem. Forna tiders odling visas oss der i trogen bild. Allt är egnadt att väcka det fosterländska sinnet, att låta oss känna värdet af det arf, våra fäder gifvit oss att skydda, vår fria svenska jord med dess bondeboningar och herrehem.

Från en ringa början, trots tyngande bekymmer och ständigt nya svårigheter, har museets energiske styresman bringat detsamma upp till den enastående skapelse, det nu är. Och jemförelsevis ringa har det understöd varit, han härvid åtnjutit af den svenska staten, hvars högsta ändamål museet dock på det kraftigaste tjenat.

Sedan tio år tillbaka har för museet varit på extra stat uppfördt ett årligt statsanslag af 25,000 kronor.

Detta belopp, som, då det förut beviljades, var i förhållande till museets dåvarande utveckling tillräckligt för att möjliggöra dess fortbestånd, om också ingalunda tillräckligt att aflyfta alla ekonomiska bekymmer, måste numera anses alldeles för litet, för att staten dermed skulle kunna sägas fullgöra hvad den är museet skyldig. Dettas allt mer växande omfång kräfver naturligen allt större omkostnader. Tiden stundar, då de stora samlingarna skola ordnas i den ståtliga byggnad, som reses å Lejonslätten, och härför kräfvas ökade krafter och utgifter.

Antalet af museets löntagande amanuenser har under de tio år, som förflutit sedan Riksdagen senast höjde sitt anslag, eller från år 1890 småningom ökats från 16 till 28, och den öfriga vid museet anstälda personalen från 11 till 22. Lönebeloppet för hela personalen har från 18,360 kronor år 1890 stigit till 41,555 kronor år 1900; och att dessa

löner snarare behöfde ökas, än minskas, framgår tillräckligt tydligt af den i medföljande bilaga n:o 10 lemnade öfversigten. Utom dessa löner har museet att till den på Skansen anstälda arbetspersonalen — omkring 50 personer — utbetala arfvoden till öfver 50,000 kronor.

Hvad i öfrigt angår nordiska museets storartade utveckling under det nämnda tioårsskedet, hänvisar jag till de bilagor, n:o 1—14, som åtfölja denna motion, och tillåter mig på grund af hvad jag sålunda anfört vördsamt föreslå,

att Riksdagen må på extra stat för år 1901 anvisa ett belopp af 50,000 kronor att ställas till styrelsens för nordiska museet förfogande för att enligt dess bestämmande användas för museet tillhörande ändamål.

Stockholm den 26 januari 1900.

Sigfrid Wieselgren.

G. Rudebeck. *Gustaf Björlin.* *Casper Ehrenborg.*

Gustaf Ax. Berg. *T. Säve.*

BILAGOR.

Öfversigt af Skansens utveckling under åren 1891 till och med 1899.

Bil. 1. Förvärf af mark.
» 2. Till Skansen flyttade byggnader.
» 3. På Skansen uppförda efterbildningar af gamla byggnader.
» 4. Andra på Skansen uppförda byggnader samt förvaltningsbyggnader och uthus m. m.
» 5. Nybyggnader för den zoologiska trädgården.
» 6. Öfriga anläggningar.
» 7. Reparationer af större omfattning.

Bil. 8. Nordiska museets samlingars tillväxt under åren 1890 till och med 1899.
» 9. Summan af gjorda inköp, fraktkostnader inräknade.
» 10. a. Nordiska museets tjenstepersonal och dess löner 1890.
b. Nordiska museets tjenstepersonal och dess löner 1900.
» 11. Skansens arbetspersonal — utom amanuenser och kullor — och dess löner 1900.
» 12. Nordiska museets inkomster och utgifter 1898.
» 13. Nordiska museets fonder 1898.
» 14. Nordiska museets tillgångar och skulder 1898.

Bil. 1.

Skansens utveckling. 1891—1899.

Förvärf af mark.

Öfre Skansområdet, förvärfvadt 2/3 1891 för en inköpssumma af	25,000 kr.	29,493 qv.-m.
Belvedereområdet, förvärfvadt 12/7 1892 för en köpesumma af	100,000 »	174,411 »
Nedre Skansområdet, förvärfvadt 7/10 1896 för en inköpssumma af	50,000 »	11,245 »
Område, upplåtet af Hans Maj:t Konungen 18/1 1897		9,470 »
Sevillaområdet, förvärfvadt 23/5 1898 för en inköpssumma af	38,000 »	1,851 »
Område, upplåtet af Hans Maj:t Konungen 19/12 1898		5,350 »
	213,000 kr.	231,820 qv.-m.

Bil. 2.

Till Skansen flyttade byggnader.

Högstuga från Mora socken i Dalarna, flyttad 1891.
Hackstuga från Orsa socken i Dalarna, flyttad 1891.
3 småbyggnader från Lule lappmark (njalla och 2 luoven), flyttade 1891.
Ryggåsstuga från Kyrkhults socken i Bleking, flyttad 1891.
Stuga från Bollnäs socken i Helsingland, flyttad 1892.

Slogbod från norra Dalarna, flyttad 1892.
Skogslappkåta från Jockmocks socken i Lule lappmark, flyttad 1893.
Klockstapel från Hällestad socken i Östergötland, flyttad 1894.
Lada från Nederkalix socken i Vesterbotten, flyttad 1894.
Stuga från Laxbro i Ljusnarsbergs socken i Vestmanland, flyttad 1895.
Bondgård från Oktorp i Slöinge socken i Halland, flyttad 1896.
Lusthus, som tillhört Emanuel Svedenborg, flyttadt 1896.
»*Härbre*» från Mora socken i Dalarna, flyttadt 1897.
Stuga från Hornborga socken i Vestergötland, flyttad 1898.
Eskimåiskt sommartält från Vest-Grönland, uppfördt 1899.

Bil. 3.

På Skansen uppförda efterbildningar af gamla byggnader.

Timmerkåta efter förebild från Jemtlands lappmark, uppförd 1891.
Kolarkoja efter förebild från Småland, uppförd 1891.
Kolarkoja efter förebild från Vestmanland, uppförd 1891.
Stenstuga efter förebild från Jemshögs socken i Bleking, uppförd 1891.
3 fäbodvallbyggnader (ståris, mjölkbu och köksskål) efter förebilder från Jemtland, uppförda 1892.
Fähus (»fjös») efter jemtländsk förebild, uppfördt 1892.
Klockstapel efter förebild i Håsjö socken i Jemtland, uppförd 1892.
Fatbur efter förebild å herresätet Björkvik i Östergötland, uppförd 1893.
Eskimåisk vinterhydda efter förebild från Vest-Grönland, uppförd 1898.

Bil. 4.

Andra på Skansen uppförda byggnader samt förvaltningsbyggnader och uthus m. m.

Portal vid ingången från Hasselbacken, efter ritningar af professor J. G. Clason och arkitekten G. Wickman uppförd år 1892 på bekostnad af frih. C. D. Geer å Löfsta;

Portal vid ingången från Djurgårdsteatern, efter ritning af arkitekten G. Améen uppförd år 1897.

Båda portalerna med kontrollapparater.

Billjettkontor vid bergbanan.

Fröstorp (serveringsbyggnad och bostadslägenhet), uppförd år 1897 efter ritning af arkitekten B. Almquist.

Bragehallen (serveringsbyggnad), uppförd å utställningen 1897 efter ritning af arkitekten C. Vestman och flyttad till Skansen år 1898. Skänkt af aktiebolaget Stockholms förenade bryggerier.

Våffelbruk, uppfördt år 1894 efter ritning af arkitekten B. Almquist.

Skånska storindustriens utställningsbyggnad, uppförd å utställningen 1897 efter ritning af arkitekten G. Wickman och skänkt samma år af Skånska storindustriens utställning.

Skånska terrassen med *maskinrum*, byggd år 1898 efter ritning af arkitekten G. Améen för en kostnad af tillsammans omkring 14,000 kr.

Ett stort antal uthus: verkstadsrum, vagnbodar, materialbodar, rum för djurskötare, lador, toalettbyggnader, ett tjugutal marknadsstånd för vårfesterna m. fl.

Växthus, uppfördt år 1893.

Bil. 5.

Nybyggnader för den zoologiska trädgården.

Djurhus till vinterbostad för flyttfoglar, uppfördt år 1893 efter ritning af arkitekten G. Améen.

En mångfald af byggnader och inhägnader för djuren i Skansens zoologiska trädgård, till stor del uppförda med betydliga kostnader, bland hvilka hägnader särskildt märkas isbjörnsgrottan, sälbassinen, 10 stora burar med stånggaller (för landbjörnar, kungsörn, varg, räf, järf, gräfling, utter), 16 stora burar med nätgaller, o. s. v.

Bil. 6.

Öfriga anläggningar.

Oscar II:s terrass jemte en monumental uppgång från ingången vid Djurgårdsteatern, byggd år 1897 efter ritning af arkitekten G. Améen för en kostnad af omkring 27,600 kronor.

Tornet Makalös, uppfördt år 1897 likaledes efter ritning af arkitekten G. Améen.

Ordnandet af Framnäs samt bildandet af den lilla Helgeandsholmen (år 1898) för en kostnad af omkring 10,000 kronor.

Ett ytterst vidsträckt och numera hela Skansen omfattande vägnät, som från och med 1891 till och med 1898 kräft en kostnad af i rundt tal 81,000 kronor.

Omkring 20 mestadels i berget utsprängda dammar, bland hvilka kunna nämnas vattencisternerna på Skansens högplatå, Bergviken, den mångreniga Motjärn, Kolbotten, Säldammen, de sex björndammarne o. s. v.

Skansens vattenledning och *Skansens elektricitetsverk*, för hvilkas maskiner (gasmotor, elektrisk dynamo och pumpverk) kostnadssumman utgör ungefär 9,500 kronor.

Bil. 7.

Reparationer af större omfattning.

Af *Sagaliden* år 1897 efter ritning af arkitekten G. Améen;
» *vaktstugan* på Skansen;
» *tornet Bredablick* (ny inredning af flere våningar m. m.)

Bil. 8.

Nordiska museets samlingars tillväxt under åren 1890 till och med 1899.

1. *Antal föremål vid början af år 1890.*

Samlingarna	Biblioteket	Porträtt- och gravyrsamling	Mynt- och medaljsamling	Summa
a) 60,780	—	—	—	—
b) omkr. 90,000	4,700	3,497	1,391	99,588

2. *Antal föremål vid början af år 1900.*

Samlingarna	Biblioteket	Porträtt- och gravyrsamling	Mynt- och medaljsamling	Summa
a) 83,869 (t. o. m. 1897)				
omkr. 8,000 (1898 och 99)	—	—	—	—
b) » 135,000	35,876	27,716	4,019	210,611

3. *Tillväxt under åren 1890—1899.*

Samlingarna	Biblioteket	Porträtt- och gravyrsamling	Mynt- och medaljsamling	Summa
a) 23,089 (t. o. m. 1897) omkr. 8,000 (1898 och 99)	—	—	—	—
b) » 45,000	31,176	24,219	2,628	103,023

a) = Antal nummer i hufvudliggaren.
b) = Antal föremål efter ungefärlig beräkning.

Bil. 9.

Summan af gjorda inköp, fraktkostnader inräknade, utgjorde:

under åren 1872 till år 1890		258,998: 58
under år 1890	15,045: 66	
» » 1891	18,249: 56	
» » 1892	14,105: 44	
» » 1893	23,275: 37	
» » 1894	17,270: 22	
» » 1895	17,148: 82	
» » 1896	11,433: 48	
» » 1897	26,404: 86	
» » 1898	18,274: 28	
» » 1899 Efter ungefärlig beräkning (räkenskaperna ej afslutade)	11,000: —	
Alltså under åren 1890 till år 1900	172,207: 69	172,207: 69.

Bil. 10 a.

Nordiska museets tjenstepersonal och dess löner 1890.

	Antal tjenstgöringstimmar i veckan.	Lön.		
Amanuenser.				
Ordinarie:				
P. G. Wistrand	48	1,200: —		
Visen Lewin	38	900: —		
Agnes Ljungberg	38	600: —		
Agnes Axling	38	600: —		
Malin Kistner	38	600: —		
Maria Södermark	38	600: —		
Emilie Helleday	18	300: —	4,800: —	
Extra ordinarie:				
Hermina Helleday	36	600: —		
Ida Linder	38	600: —		
Ida Nordberg	38	600: —		
Märta Hermelin	36	360: —		
Anna Lewin	36	360: —		
Jane Planthaber	36	360: —		
Selma Ström	36	360: —		
Hilda Wallin	36	360: —		
Augusta Nauman	36	240: —	3,840: —	
Vaktmästare och kullor:				
F. O. Holmström		1,100: —		
10 kullor à 1: 25 för hvardag, 1: 50 för söndag		4,620: —	5,720: —	14,360: —
Härtill bör läggas den styresmannen tillkommande lönen				4,000: —
		Summa kronor		18,360: —

Bil. 10 b.

Nordiska museets tjenstepersonal och dess löner 1900.

Tjenstgörande i staden.	Antal tjenstgöringstimmar för vecka.	Lön.		
1. *Amanuenser:*				
Ordinarie:				
P. G. Wistrand ...	44	2,000: —		
N. E. Hammarstedt	44	2,000: —		
Visen Levin	38	1,500: —		
Selma Ström	38	1,500: —		
Agnes Ljungberg	38	1,250: —		
C. U. Palm	36	1,250: —		
Anna Lewin...........	38	1,000: —		
Louise Hagberg ...	38	1,000: —		
Lotten Hagberg ...	38	750: —		
Emilie Helleday ...	18	375: —	12,625: —	
E. o. amanuenser:				
Hermina Helleday	36	600: —		
Hilda Wallin	38	600: —		
Amelie Bergman...	36	600: —		
Marianne Bäckström	36	600: —		
Augusta Nauman	30	500: —		
Ellen Planthaber	36	500: —		
Ingegerd Ahlgrensson	36	500: —		
Ida Möller.....	36	500: —		
Hedvig Boivie	36	500: —		
Elsa von Schwerin	36	500: —		
Gudrun Biller	36	400: —	5,800: —	18,425: —
			Öfverföras	18,425: —

	Antal tjenstgöringstimmar för vecka.	Lön.			
			Öfverfördt	18,425: —	
2. *Vaktmästare och kullor:*					
F. O. Holmström			1,100: —		
Viktor Holmström			420: —		
6 kullor à 1: 50 per dag			3,240: —		
2 kullor à 1: 25 för hvardag, 1: 50 för söndag..................			924: —	5,684: —	24,109: —
Tjenstgörande på Skansen.					
1. *Amanuenser:*					
Ordinarie:					
Sigrid Millrath	38	1,000: —	1,000: —		
E. o. amanuenser:					
Alarik Behm	36	1,200: —			
Edit v. Wedderkop	36	1,000: —			
Tian Kistner	36	500: —			
Lina Sandell	36	500: —			
Hedvig Bratt	36	500: —			
Elin Sjöstedt	36	500: —	4,200: —	5,200: —	
2. *Kullor:*					
9 kullor à 1: 50 för dag			4,860: —		
3 kullor à 1: 25 för hvardag och 1: 50 för söndag			1,386: —	6,246: —	11,446: —
				Kronor	35,555: —
				Öfverföras	35,555: —

		Öfverfördt 35,555: —
Härtill bör läggas den styresmannen på grund af vid 1890 års riksdag väckta och bifallna motioner tillkommande lönen.....	6,000: —	6,000: —
		Summa kronor 41,555: —

Amanuensernas tjenstgöringstid är, såsom synes, enligt regel 6 timmar dagligen, för några af dem vissa dagar ända till 8 timmar, hvilken tid till och med af en del amanuenser frivilligt och af intresse för deras uppgift öfverskrides. Alla ordinarie amanuenser hafva 6 veckors sommarledighet med bibehållande af lönen, de extra ordinarie likaledes 6 veckors ledighet, de äldre med, de yngre utan lön. Styresmannen sjelf har allt sedan museets stiftelse 1872 aldrig åtnjutit någon tjenstledighet.

Bil. 11.

Skansens arbetspersonal — utom amanuenser och kullor — och dess löner 1900.

	Löner för år		Summa	
	Kronor	öre	Kronor	öre
Fogdar.				
1 på Skansen (jemte fri bostad)	1,200	—		
1 » Bredablick (jemte fri bostad)	1,300	—	2,500	—
Nattvakter.				
2 efter 2,75 för dag samt lönetillskott för år 37,50	2,082	50	2,082	50
Grindvakter.				
2 efter 3 kr. för dag	2,190	—		
1 » 2,75 för dag	1,003	75	3,193	75
Andra vakter.				
2 efter 30 öre för timme (9 mån. 10 tim. arb.-dag; 3 mån. 8 tim. arb.-dag)	2,082	—	2,082	—
Djurskötare, stallbetjening inberäknad.				
2 efter 2,75 för dag samt lönetillskott för år 137,50	2,282	50		
1 » 2,75 » » » » » 87,50	1,091	25		
4 » 2,75 » » » » » 37,50	4,165	—		
3 » 2,75 » »	3,011	25		
1 » 1,25 » »	456	25		
1 » 1,00 » »	365	—	11,371	25
Trädgårdsarbetare (vintertiden sysselsatta med snöskottning och hvarjehanda andra göromål).				
1 efter 2,75 för dag samt hyresbidrag för år 240,00	1,243	75		
1 » 2,75 » » » lönetillskott » » 37,50	1,041	25		
Öfverföras	2,285	—	21,229	50

	Löner för år		Summa	
	Kronor	öre	Kronor	öre
Öfverfördt	2,285	—	21,229	50
8 efter 30 öre för timme (9 mån. 10 tim. arb.-dag; 3 mån. 8 tim. arb.-dag)	8,328	—	10,613	—
Maskinister.				
1 vid bergbanan efter 3 kr. för dag	1,095	—		
1 » elektricitetsverket efter 3 kr. för dag	1,095	—	2,190	—
Timmermän.				
3 efter 45 öre för timme (9 mån. 10 tim. arb.-dag; 3 mån. 8 tim. arb.-dag)	4,684	50	4,684	50
Stenarbetare.				
1 efter 43 öre för timme (9 mån. 10 tim. arb.-dag; 3 mån. 8 tim. arb.-dag)	1,492	10		
1 efter 39 öre för timme (9 mån. 10 tim. arb.-dag; 3 mån. 8 tim. arb.-dag)	1,353	30		
4 efter 35 öre för timme (9 mån. 10 tim. arb.-dag; 3 mån. 8 tim. arb.-dag)	4,858	—	7,703	40
Arbetare för bränsle och belysning.				
2 efter 30 öre för timme (9 mån. 10 tim. arb.-dag; 3 mån. 8 tim. arb--dag)	2,082	—		
1 efter 2,75 för dag	1,003	75	3,103	75
Arbetare för anslag och etiketter samt hvarjehanda göromål.				
1 efter 3 kr. för dag samt lönetillskott för år 46,25	1,141	25		
1 » 3 » » »	1,095	—	2,236	25
Kronor	——	—	51,760	40

Anmärkningar.

1. Söndagar användes en stor del af tjenstepersonalen till vakthållning.
2. Alla fasta arbetare hafva en fridag i månaden med bibehållande af sin lön.
3. Arfvoden för öfverarbete samt till extra vakter sön- och festdagar äro ej medräknade i ofvanstående öfversigt.

Bil. 12.

Nordiska museets inkomster och utgifter 1898.

Inkomster.

Till museet:

Statsanslag		25,000: —	
Inträdesafgifter		12,265: 50	
Gåfvor		775: 03	
Bidrag från Samfundet för Nordiska museets främjande		14,836: 09	
Öfriga inkomster:			
Herman Fritiof Antells fonds afkastning	5,288: 32		
Behållen afkastn. af egendomen n:o 77 Drottninggatan	1,192: 73		
D:o d:o af egendomen 79 Drottninggatan	2,894: 33		
Godtgörelse från Nordiska museets byggnadslotteri för af museet förskotterade byggnadskostnader	29,068: 87		
Hvarjehanda inkomster	520: 43	38,965: 18	91,841: 80
Till Skansen och Bredablick:			
Gåfvor till Skansen		20,298: 50	
Inträdesafgifter:			
Skansen	103,203: 65		
Bredablick	2,384: 10	105,587: 75	
Bidrag till Skansen från Kongl. Djurgårdskassan och Allmänna konst- och industriutställningens i Stockholm 1897 förvaltningsutskott		29,000: —	
Hvarjehanda inkomster:			
Skansen	33,053: 06		
Bredablick	26,606: 58	59,659: 64	214,545: 89
		Summa kronor	306,387: 69

Utgifter:

För museet:			
Inköp och fraktkostnader		18,274: 23	
Inventarier		171: 19	
Öfriga utgifter:			
Hyror	17,200: —		
Bränsle	2,330: 50		
Belysning	45: 76		
Försäkringsafgifter	1,348: 97		
Lagningar och underhåll	259: 82		
Löner och arfvoden	28,709: 26		
Resekostnader	801: 25		
Expeditionskostnader	2,172: 07		
Literära arbeten	1,235: 13		
Hvarjehanda utgifter	1,532: 45		
Räntor	15,157: 60	70,792: 81	89,238: 28
För Skansen och Bredablick:			
Inköp af Sevilla		38,000: —	
Nybyggnader		19,752: 33	
Väganläggningar		18,643: 24	
Inventarier:			
Skansen	5,095: 84		
Bredablick	3,608: 48	8,704: 32	
Lagningar och underhåll:			
Skansen	3,457: 01		
Bredablick	417: 86	3,874: 87	
Löner och arfvoden till amanuenser, kullor, fogdar och grindvakter samt en del extra arfvoden:			
Skansen	15,784: 72		
Bredablick	8,427: 51	24,212: 23	
Anslag och etiketter		2,042: 42	
Bränsle och belysning:			
Skansen	3,448: 86		
Bredablick	450: 62	3,899: 48	
Öfverföras kronor		119,128: 89	89,238: 28

Öfverfördt kronor		119,128: 89	89,238: 28
Konserter och fester		48,613: 03	
Bergbanan		8,051: 33	
Vattenledningen		4,025: 86	
Zoologiska afdelningen		35,013: 70	
Trädgårdsafdelningen		8,779: 55	
Framnäs		10,037: 33	
Grufutställningen		1,528: 91	
Skånska grufvan		3,866: 87	
Hvarjehanda utgifter:			
Skansen	8,311: 72		
Bredablick	2,589: 20	10,900: 91	249,946: 38
Summa kronor			339,184: 66

Då utgifterna för 1898 utgöra	339,184: 66
och inkomsterna för 1898 utgöra	306,387: 69
uppstår sålunda en brist af	32,796: 97.

Bland förenämnda inkomster förekomma bidrag från Kongl. Djurgårdskassan samt från Allmänna konst- och industriutställningens i Stockholm 1897 förvaltningsutskott 29,000: — och bland utgifterna inköp af Sevilla 38,000: —.

Om dessa båda tillfälliga poster uteslutas, visar sig bristen utgöra 23,796: 97.

Bil. 13.

Nordiska museets fonder 1898.

Inkomster:

Allmänna fonden: bidrag från Samf. för Nordiska museets främjande		1,400: —
Skansfonden: gåfvor		500: —
Bredablicksfonden: gåfvor		9,600: —
Reparationsfonden för museets fastigheter vid Drottninggatan: afkastning af egendomarne		1,932: 25
Byggnadsfonden:		
gåfvor	58,371: 84	
inkomst af Nordiska museets byggnadslotteri	250,000: —	308,371: 84
Summa kr.		321,804: 09.

Utgifter:

Skansfonden: afbetalning å köpeskillingen för Skansen		3,500: —
Bredablicksfonden: afbetalning å köpeskillingen för Bredablick		10,000: —
Byggnadsfonden:		
byggnadskostnader under året	82,732: —	
godtgörelse till Nordiska museet för under föregående år förskotterade byggnadskostnader	29,068: 87	
installationskostnader	381: 75	112,182: 62
Summa kr.		125,682: 62.

Bil. 14.

Nordiska museets tillgångar och skulder 1898.

Tillgångar:

	Vid 1898 års början.	Vid 1898 års slut.
Samlingarna	312,447: 57	330,148: 13
Böcker	6,215: —	6,788: 72
Inventarier	33,266: 84	33,103: 65
Museibyggnaden å Lejonslätten	652,292: 89	735,024: 89
Skansen (inköpsvärdet)	75,000: —	113,000: —
Bredablick (inköpsvärdet)	100,000: —	100,000: —
Egendomen n:o 77 Drottninggatan (inköpsvärdet)	145,465: 50	145,465: 50
» » 79 » »	146,264: 80	146,264: 80
Fordringar	24,538: 48	24,710: 32
Obligationer och aktier	103,360: —	107,712: 50
På bankräkningar innestående	7,324: 01	155,770: 06
Kassabehållning	3,038: 85	977: 06
Summa kr.	1,609,213: 94	1,898,965: 63.

Skulder:

	Vid 1898 års början.	Vid 1898 års slut.
Allmänna fonden	51,872: 47	53,272: 47
Antellska fonden	100,000: —	100,000: —
Pensionsfonden	1,795: 83	1,885: 62
Ph. Hebbes testamentsmedel	750: —	750: —
Skansfonden	6,038: 50	3,038: 50
Bredablicksfonden	2,713: 57	2,325: 86
Egendomarnes n:is 77 och 79 Drottninggatan reparationsfond	13,107: 87	15,040: 12
Öfverföras	176,278: 24	176,312: 57

Öfverfördt	176,278: 24	176,312: 57
Byggnadsfonden	13,254: 80	209,444: 02
Skansen (å köpeskillingen)	49,000: —	45,500: —
Bredablick »	37,500: —	27,500: —
Egendomen n:o 77 Drottninggatan (å köpeskillingen)	125,586: 70	125,386: 17
Egendomen n:o 79 Drottninggatan (å köpeskillingen)	98,017: 63	97,436: 61
Doktor A. Hazelius	191,258: 33	211,557: 07
Banker	95,977: 72	55,466: 73
Obetalade räkningar	34,421: 67	34,235: 71
Andra skulder	34,586: 60	43,248: 38
Summa kr.	855,881: 69	1,026,087: 26.
Behållning	753,332: 25	872,878: 37
	1,609,213: 94	1,898,965: 63.

Att, såsom af denna tabell synes, museets tillgångar under år 1898 vunnit betydlig ökning, ehuru enligt bilaga 12 brist uti inkomster föreligger, beror hufvudsakligen på det förhållande, att från byggnadsfonden, hvilken ej i sist sagda tabell ingår, betydliga belopp nedlagts å museets i följd deraf till ansenligt högre värde bland tillgångarne upptagna nybyggnad, äfvensom att bland tillgångarne ingår bokförda värdet af gjorda samlingsinköp, hvilka i bilagan 12 förekomma såsom utgifter.

STOCKHOLM, IVAR HÆGGSTRÖMS BOKTRYCKERI, 1900.

N:o 22.

Af herr **Wieselgren,** *angående frihet för akademier m. fl. inrättningar från stämpelafgift för donerade medel.*

I sitt anförande till statsrådsprotokollet den 17 januari 1892 betonar dåvarande chefen för kongl. finansdepartementet, att den stämpelskatt, hvars införande då planlades, »borde så anordnas, att den hufvudsakligen drabbade de förmögnare samhällsklasserna».

Att Riksdagen anslöt sig till samma uppfattning, framgår otvetydigt af innehållet i dess underdåniga skrifvelse af den 27 november samma år. Derest icke den föreslagna nya skatteformen skulle råka i strid med hvad rättvisa och billighet fordrade, borde den, ansåg Riksdagen, så anordnas, att icke allenast de smärre förmögenheterna från densamma fritoges, utan ock tillbörligt afseende fästes vid andra på skatteförmågan inverkande förhållanden.

Men härmed är dock icke allt gjordt. För att icke rättvisans och billighetens anspråk skola känna sig för nära trädda, måste ock något afseende fästas å *arten* af de dispositioner, genom hvilka en förmögenhet utskiftas, så att skatten *verkligen* kommer att drabba »de förmögnare samhällsklasserna» — ett förhållande, som under nu gällande bestämmelser icke kan sägas ega rum, då den drabbar fromma stiftelser, barmhertighetsverk eller undervisningsanstalter, till hvilka personer ur till och med mindre förmögna samhällsklasser gifva donationer å vexlande penningbelopp.

Om ur ett större bo dylika donationer skola utgå, har det händt och händer, att sterbhusdelegarne af pietet för donators oftast utan tanke på stämpelafgiften gjorda bestämmelser ur det samfälda boets tillgångar gäldat stämpelafgiften för de utgående donationsbeloppen, hvilka således kommit vederbörande till handa med det af donatorn verkligen faststälda beloppet. Men härtill äro de icke skyldiga; och i andra fall, särskildt der donationer

utgå ur smärre bon, tillvägagår man icke på detta sätt, utan låter donationen sjelf bära stämpelafgiften. I förra fallet ökar man i sjelfva verket det af donatorn faststälda beloppet för donationen med stämpelskatteafgiften, under det man i senare fallet minskar den med sistsagda afgiftsbelopp.

Detta senare förfarande är ju fullt lagligt. Men att det är statens skattekraf, som orsakar det, ställer sig dock synnerligen frånstötande, der det gäller donationer för sådana ändamål, hvilka omfattas och uppbäras af den allmänna barmhertighetskänslan eller ock afse att tjena och gagna något statens eget intresse. I det betänkande, komiterade för frågan om stämpelskattens utsträckta tillämpning den 27 oktober 1893 afgaf, meddelas ock, att enligt den preussiska lagstiftningen en mängd offentliga inrättningar af hvarjehanda slag, såsom fattigvårds-, sjukvårds- och undervisningsanstalter, äro fritagna från utgörandet af arfsskatt, likasom ock att i Danmark dispositioner till förmån för vissa offentliga ändamål äro befriade från kollateralafgiften, den vida öfvervägande delen af der stadgad arfsskatt.

Det synes mig med en icke alltför låg uppfattning af statens värdighet alldeles oförenligt att försvara ett tillvägagående, hvarigenom staten, långt ifrån att understödja och befrämja dylika verk, tvärt om fråntager dem icke obetydliga delar af de gåfvor, enskilde skänka dem. Eller ligger det icke något upprörande uti att, om, såsom ej sällan händer, en för fattiga, sjuka och vanföra barn ömmande qvinna testamenterar det kapital, hon efterlemnar — några tusen kronor kanhända — till en vårdanstalt för dylika barn, staten under form af skatt till sin förmån minskar det af henne gifna beloppet? Äfven om detta skulle vara stort, förändras deraf icke det anstötliga i tillvägagåendet. Det afdrag, staten gör på en donation å t. ex. 20,000 kronor, motsvarar årskostnaden för tre barns underhåll. Är det staten värdigt att på detta sätt beröfva barmhertighetsverk, hvad varma hjertan gifva dem? Och kan man väl påstå, att dylika skatteafgifter drabba »de förmögnare samhällsklasserna?»

Då, jemlikt 7 § i kongl. förordningen den 9 augusti 1894, akademier, statens undervisningsverk, fattigvårds-, pensions- och sjukvårdsinrättningar samt fromma stiftelser äro befriade från stämpelafgift enligt art. I, synes mig en rätt följdrigtighet fordra, att motsvarande frihet förunnas samma och med dem likartade anstalter äfven hvad angår den i art. II, § 8, A, stadgade, verkligt känbara stämpelafgiften. Gör man det icke, måste det, i den mån detta ännu rätt obeaktade förhållande uppmärksammas, otvifvelaktigt komma att verka återhållande på allmänhetens benägenhet att å ifrågavarande sätt öfva barmhertighet och göra väl. Och deröfver må man icke förundra sig. Den brist på känsla för syftet af donationerna, som af nu

gällande bestämmelser vitsordas, kan ju ej annat än vare sig väcka harm och dermed lätt ändra ett annars fullföljdt beslut om någon tillärnad donation, eller ock, särskildt när donation till undervisningsverk eller vetenskapliga anstalter afsetts, bibringa föreställning om statens afvoghet emot eller likgiltighet för befrämjandet af den verksamhet, som utgör dessas uppgift, ehuru just genom den statens utgifter för samma ändamål i motsvarande mån minskas.

Om än i de särskilda fallen för vederbörande testaments- och gåfvotagare af betydenhet, kan dock den å gåfvor af här ifrågavarande slag fallande stämpelafgiften icke spela någon roll för staten. För dess välförstådda pligt att uppfatta här påpekade fråga icke ekonomiskt, utan etiskt, kan icke dess fiskaliska intresse utgöra någon frestelse. Att *ett* undantag förekommit, kan ej ändra regeln.

Följdrigtigheten kunde fordra, att jag läte mitt förslag omfatta äfven gåfvor af fast egendom. Vidare skulle jag kunna under förslaget innefatta olika alternativ — t. ex. stämpelafgiftens minskning för de ifrågavarande fallen, der ej dess fullständiga borttagande kunde anses böra ifrågakomma, eller införandet i förordningen af någon bestämmelse derom, att stadgad stämpelafgift borde påföras ej de särskilda donationsbeloppen, utan det samfälda bo, derur de utgå. Men då gåfvor af fast egendom för ifrågavarande syften sällan förekomma; och då med hänsyn till de skiftande sätten för testamentens affattande antydda alternativa förslag ej alltid skulle verka ändamålsenligt, samt dessutom bevillningsutskottet, derest det skulle så finna nödigt, har grundlagsenlig rätt att föreslå hvad det i frågan anser billigt och nyttigt, inskränker jag mig till att föreslå, det Riksdagen måtte besluta,

att från den stämpelafgift, som under art. II, § 8, A af kongl. förordningen den 2 juni 1899 åsättes genom testamenten, gåfvobref eller andra afhandlingar donerade medel, skola vara befriade: akademier och undervisningsverk, anstalter för fattigvård och sjukvård, pensionsinrättningar och fromma stiftelser.

Stockholm den 26 januari 1900.

Sigfrid Wieselgren.

N:o 23.

Af herr **af Burén**, *angående skrifvelse till Konungen med begäran om utredning i fråga om inhemsk tillverkning af jernvägsskenor m. m.*

Under mitt studium af Kongl. Maj:ts proposition n:o 1 har min uppmärksamhet blifvit fästad vid ett extra anslag under sjette hufvudtiteln, så lydande: »Utförande af anläggning för svenska stenkols brikettering 80,000 kronor.»

Om ock sjelfva saken för tillfället kan synas vara af mindre betydelse, så utgör den likväl ett initiativ, som kan blifva af utomordentligt stor vigt för vårt land.

Under många år har man förgäfves sökt efter ett svenskt bränsle, som för vårt stora behof deraf till våra jernvägar, till vår örlogs- och ångbåtsflotta och till vår industri skulle kunna göra oss oberoende af utlandet, och är det nu mer än någonsin af stor vigt att finna ett sådant, då det alltmer ökade priset på stenkol angifver, att tillgången deraf ej motsvarar efterfrågan och trotsar alla beräkningar.

Långt ifrån att finna en anledning till klander, att staten här tagit initiativet, då enskilde ej våga försöket, håller jag före, att det är staten värdigt att i sådana fall på vigtiga ekonomiska områden söka genom sitt initiativ göra vårt land oberoende af utlandet.

Ett sådant fall på ett vigtigt område är utan tvifvel att med en svensk rälsfabrikation söka bot för den stora importen af utländska räls, som år efter år i alltjemt stigande qvantiteter förbrukas inom landet.

Jag anser derför, att på statens bekostnad en undersökning bör verk-

ställas för att möjliggöra och uppmuntra utförandet på enskild väg af en anläggning för att af svenska malmer och importerad koks eller för dess framställande nödiga stenkol tillverka svenska jernvägsskenor m. m. Då för utförande af anläggning för svenska stenkols brikettering herr statsrådet och chefen för civildepartementet bland annat anför: »Då det af såväl politiska som ekonomiska skäl måste anses vara för staten af den största vigt, att det beroende för statsbanedriftens obehindrade uppehållande af importen från utlandet af stenkol, som är en oundviklig följd af den nuvarande bristen inom landet på för ändamålet fullt dugligt bränslematerial, med snaraste och så vidt ske kan minskas, anser jag, att den möjlighet till åstadkommande af en minskning i nämnda beroende, som, efter hvad de utaf jernvägsstyrelsen anstälda försök gifvit vid handen, skulle kunna beredas genom inrättande af tillverkning utaf svenska stenkolsbriketter, under intet förhållande bör af staten lemnas obegagnad; och jag drager derför icke heller i betänkande att förorda, det staten sjelf, derest annan lämpligare utväg icke yppar sig, anordnar och drifver dylik tillverkning» —, så kunna dessa märkliga och tungt vägande ord äfven anföras till stöd för beviljandet af anslag till en undersökning för att underlätta en anläggning af verkstäder för en rälstillverkning.

Till detta kardinalskäl: »att för landets behof af räls söka att göra oss oberoende af utlandet» kommer än ytterligare,

att man här från början står på säker botten, enär inga experiment äro af nöden, då tidsenliga anläggningar af dylika verkstäder finnas i full gång i hela den civiliserade verlden,

att staten har egen mark, egna vattenfall och egna dertill passande malmer för en sådan tillverkning, hvarigenom staten kan, om ej direkt, så indirekt kraftigt understödja ett sådant företag,

att landets jernvägsnät nått en sådan utsträckning, att nya räler årligen behöfva anskaffas till så stort belopp i stället för förslitna och förbrukade sådana, att ett tidsenligt rälsvalsverk med hvad dertill kan och bör kombineras, såsom tillverkning af gjuttackjern, balk-, hörn- och annat till jernvägsskenor ej hänförligt s. k. fasonjern m. m., kan matas, om ej uteslutande, så till största delen af konsumtionen inom landet,

att härigenom minskas den öfverklagade bristen på utländska betalningsmedel med lika många millioner kronor, som de utländska rälserna kosta. Omsättningen och arbetsvinsten, som stannar inom landet, balanserar mer än väl kostnaden för koksimporten,

att efter mitt förmenande en allsidig och sakkunnig undersökning för en sådan anläggning, från alla sidor skärskådad och med fullständig plan för det helas anordning, i vårt land likaväl som i andra länder med ej så

stora förutsättningar, kommer att ådagalägga icke allenast företagets möjlighet, utan äfven dess rentabilitet. Sedan detta genom en sådan undersökning blifvit utrönt, kommer nog rälsfabrikation inom landet till stånd af sig sjelf.

Det vigtigaste är att finna den rätta platsen för anläggningen.

Emedan fraktfrågan spelar en så stor rol för en ekonomiskt drifven rälsfabrikation, i synnerhet när det gäller konsumtionen inom landet, vill det synas, som om Luleå vore rätta platsen.

För åstadkommandet af 1 ton jern erfordras i allmänhet 2 vigtsdelar malm mot 1 vigtsdel koks. Om verkstäderna anläggas vid Luleå, blir transportkostnaden således af den till 1 ton jern behöfliga koksen ej mer än hälften af transportkostnaden för den dertill behöfliga malmen, förutsatt, att frakten för dessa båda artiklar är lika dyr. Nu är emellertid händelsen den, att i anledning af de stora dimensioner, malmexporten på senare åren tagit, alla ångare, som befrakta denna export, gå med barlast tillbaka, och derigenom uppstår det förhållandet, att transporten af koksen blir billigare än samma vigt malm. Detta är sålunda en ytterligare orsak, att masugnssmältningen för Gellivara malm kan billigare åstadkommas i Sverige (Luleå) än i utlandet. Lägger man härtill fördelen af den billiga driftkostnaden för utvalsningen, som erhålles genom användandet af den i riklig mängd befintliga vattenkraften i Lule elf, torde det ej vara lätt att för den norrländska malmens förädling finna någon bättre plats för ifrågavarande anläggning. Fördenskull bör enligt min mening ej allenast masugn, utan äfven valsverk anläggas omedelbart vid Luleå hamnplats, så att samma ångare, som der intaga sina malmlaster, kunna lossa den koks, som de i stället för barlast intagit som returfrakt. Valsverket såväl som alla andra behöfliga maskiner böra drifvas med på elektrisk väg öfverförd kraft från något i närheten befintligt vattenfall.

Här torde sålunda den gamla, ofta svårlösta frågan vid anläggning af jernverk: hvilket som är fördelaktigare, att frakta malmen till kolen eller kolen till malmen, vara lätt att besvara.

Klart är, att, om vid undersökningen, som jag med mitt förslag åsyftar, annan plats skulle befinnas lämpligare för anläggningen, *den* alltid bör utväljas, som lemnar de bästa garantierna för företagets framgång.

Till sist är det väl icke mer än en mening derom, att det vore lyckligt för vårt land, om åtminstone någon del af alla dessa ofantliga malmrikedomar, som snart i allt större qvantiteter skola komma att till utlandet exporteras, inom landet förädlades och derigenom komme vår egen svenska jernindustri till nytta och gagn, hvarigenom vi skulle förskonas ifrån förödmjukelsen att ifrån utlandet nödgas återköpa våra svenska jernmalmer i

form af räls *, gjuttackjern **, balk-, hörn- och annat till jernvägsskenor ej hänförligt s. k. fasonjern *** m. m.

Alltså får jag vördsamt föreslå,

att Riksdagen måtte besluta

dels att i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta genom sakkunnige verkställa fullständig undersökning och utredning, om och till hvilken utsträckning en tillverkning af jernvägsskenor, jernbalkar m. m. för inhemskt behof med svenska malmer och från utlandet infördt fossilt bränsle skulle kunna på lämplig plats inom landet med ekonomisk fördel anordnas företrädesvis genom enskilde eller i annat fall genom staten, samt, om detta skulle befinnas vara förhållandet, äfven låta uppgöra fullständiga förslag till ett härför afpassadt verks anläggande;

dels ock att till bestridande af kostnaden härför bevilja ett extra anslag af 20,000 kronor, med rättighet för Kongl. Maj:t att af tillgängliga medel förskottera hvad som kan vara erforderligt under detta år.

Stockholm den 27 januari 1900.

C. P. af Burén.

I förestående motion instämmer

C. H. Lundström.

---

* Af jernvägsskenor infördes år 1899 82,994,000 kilogram mot 14,239,000 kilogram år 1895.

** Af tack- och barlastjern infördes år 1899 52,895,000 kilogram mot 31,353,000 kilogram år 1895.

*** Af balk-, hörn- och annat till jernvägsskenor ej hänförligt s. k. fasonjern infördes år 1898 (för år 1899 saknas ännu officiella uppgifter) 19,041,214 kilogram mot 8,001,711 kilogram år 1895.

N:o 24.

Af herr **Sandqvist**, *angående skrifvelse till Konungen med begäran om undersökning för anläggande af en jernväg från Sveg i Herjeådalen till lämplig punkt å banan Boden—Gellivare.*

Vårt lands norra och nordligaste delar — hälften af riket — äro allt hittills lemnade så godt som utan möjlighet till ett kraftigt försvar, och detta oaktadt dessa nordliga landsdelar under de senare åren för oss blifvit så att säga ett Transvaal, kanske af lika stort värde som detta land, *kanske* icke mindre utsatt för utomstående intresserades blickar och — åtrå.

En oeftergiflig förutsättning för afhjelpandet af denna försvarslöshet är naturligtvis åvägabringandet af en tryggad, lätt förbindelse medelst en normalspårig jernväg i inre, skyddadt, vestligt läge från jernvägsknuten vid Mora i Dalarne ända upp till närheten af de tilltänkta befästningarna vid Boden. *Utan* en sådan lättbefaren och skyddad kommunikation blifver försvaret af denna rikets sårbaraste och i hänsigt till penningvärdet måhända dyrbaraste landsdel rätt vansklig. Ty ingen kan väl förställa sig, att man i detta afseende får lita på den genom Norrland uppdragna stambanan, som hvarje angripande öfvermägtig fiende utan allt för stor svårighet kan inkräkta och afbryta, der den på flera ställen ligger i närheten af kusten (Kilafors, Mellansel vid Örnsköldsvik, Vännäs vid Umeå m. fl.). Och Sveriges flotta lärer väl äfven framgent blifva otillräcklig att skydda den långsträckta norrländska kusten.

Tanken på denna inre militärväg, hvars nödvändighet fackmännen utan tvifvel skola på ett än kraftigare sätt betona och ådagalägga, gör sig allt mera gällande i vida kretsar, och jag har derför ansett mig böra bringa den på tal jemväl i riksförsamlingen, väl vetande, att förberedelserna och förarbetena för ett så verkligen vigtigt och stort företag blifva så vidt omfattande, att det är behöfligt att börja dem i god tid.

Men får det nu anses såsom ett axiom, att denna inre väg är ett högst väsentligt vilkor för att vårt fosterlands nordligaste delar — och dermed fosterlandet i sin helhet — skola kunna försvaras, så är ett sådant kommunikationsmedel dessutom af den allra största betydelse för tillgodogörandet af de allt mer i dagen trädande rikedomar, som Norrland har att bjuda på. Ty besinnar man rätt den ofantliga utveckling, hvaraf det stora inre, vestliga landet upp genom de norrländska provinserna är mägtigt — *genom* odlingsbar jord, bosättningar och folkökning derstädes, *genom* tillgången på kolved efter affallet vid de stora timmerafverkningarna, *genom* i bergen hopade väldiga mängder af metaller och mineralier af flera slag, samt sist och icke minst *genom* de synnerligen talrika större och mindre vattenfallen i de många floderna, hvarpå och hvarigenom kan grundas och utväxa en industri, om hvars framtida storlek och betydelse sannolikt ingen nu lefvande kan göra sig en rigtig föreställning —, så torde det någorlunda klart framgå, hvilken förlust i ekonomiskt förvärf och politisk styrka det är att fortfarande låta en så stor del af riket med sina oförnekliga tillgångar förblifva i ett obrukadt, för att ej säga undertryckt, tillstånd till jemförelsevis ringa eller ingen nytta. Härtill har riket sannerligen icke råd.

Icke heller från *denna* synpunkt sedt är således den redan befintliga norra stambanan tillräcklig. Afståndet mellan densamma och vestra gränsen uppgår nemligen flerstädes till 300 kilometer och derutöfver.

Hvad den blifvande militärjernvägens närmare läge beträffar, tillhör det icke min uppgift att derom yttra mig. Allenast det må nämnas, att den första, sydliga delen deraf, till Svegs kyrkoplats i Herjeådalen, numera synes genom enskild företagsamhet betryggad. Men från Sveg och vidare norrut lärer litet eller intet vara åtgjordt eller att förvänta.

Att framdragandet genom Norrland af ytterligare en jernväg i norr och söder skall kräfva mycket stora kostnader, är väl å ena sidan odisputabelt, men af hvad som ofvan yttrats bör det å andra sidan förefalla ganska påtagligt, att dessa kostnader skola blifva mer än ersatta. Dock är det icke min afsigt att nu omedelbart söka framkalla flera större jernvägsbyggnader för statens räkning än dem, som redan pågå. Häremot lära bristen på arbetare i större delen af landet och andra omständigheter för närvarande resa svåra hinder. Men efter mitt förmenande är det af mycket stor vigt, att en enhetlig plan för hela den långa sträckan från Sveg norrut, som väl kan beräknas utgöra mera än 700 kilometer, uppgöres ju förr desto hellre, så att det må blifva bestämdt, genom hvilka hufvudorter banan skall framdragas för att bäst motsvara sitt ändamål. Derigenom vinnes den stora fördelen, att de stycken af linien, som möjligen kunna varda föremål för särskilda sträfvanden, från början inpassas i systemet; och genom hufvudliniens ut-

stakande skola de bibanor, hvilka lika litet uteblifva i Norrland som annorstädes i Sverige, kunna gifvas lämplig rigtning och tillslutning till hufvudbanorna, och hela det inre norrländska jernvägsnätet sålunda från början anordnas till en ändamålsenlighet, som endast kan ernås genom en gemensam, på förhand uppgjord utgångsplan.

Staten bör alltså af lätt insedda skäl icke undandraga sig att taga om hand och bekosta verkställandet af undersökning och uppgörandet af plan för en inre hufvudbana genom Norrland.

Detta arbete torde i betraktande af de obygder, hvari det skall utföras, icke böra förslagsvis uppskattas lägre än till 100 kronor per kilometer.

På grund af hvad jag nu i största korthet haft äran anföra, får jag vördsamt hemställa,

att Riksdagen ville besluta

att i skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta verkställa undersökning och upprätta plan och kostnadsförslag för en jernväg från Sveg i Herjeådalen genom det inre vestliga Norrland till någon lämplig punkt å banan Boden—Gellivare i syfte att utgöra en skyddad militärväg för rikets nordligaste delar och en mägtig häfstång för Norrlands utveckling; äfvensom

att för ändamålet anvisa ett belopp af sjuttiotusen (70,000) kronor.

Stockholm den 27 januari 1900.

S. Joh. Sandqvist.

I denna motion instämma:

K. U. Sparre. *Olof Björklund.* *Joh. P. Dahlberg.*

N:o 25.

Af herr **Berg, Gustaf Axel**, *angående pension åt domänintendenten Johan Gustaf Almqvists enka Jenny Almqvist, född Slettengren.*

Under åberopande af den utredning, hvarmed jag anhåller att oförtöfvadt få till vederbörande utskott inkomma, får jag härigenom vördsamt hemställa,

att Riksdagen måtte till domänintendenten Johan Gustaf Almqvists enka Jenny Almqvist, född Slettengren, utöfver den pension, hvartill hon från elementarlärarnes enke- och pupillkassa kan vara berättigad, bevilja en årlig lifstidspension af femhundra kronor att utgå från början af detta år.

Om remiss till vederbörligt utskott anhålles.

Stockholm den 28 januari 1900.

Gustaf Ax. Berg.

Häruti instämmer

Hj. Palmstierna.

Stockholm, K. B. Boströms Boktryckeri, 1900.

N:o 26.

Af herr **Nyström, Johan,** *om inledande af underhandlingar angående inköp för statens räkning af Stockholm—Vesterås—Bergslagens och Sala—Tillberga jernvägar.*

Det af Kongl. Maj:t för 1853—54 års Riksdag framlagda förslaget angående jernvägars anläggande innehöll, att statsverket skulle förbehålla sig utförandet af blifvande hufvudbanor och att endast sådana banor, som komme att ega en mer lokal natur, skulle få af enskild anläggas, dock med »staten härvid förbehållen rätt, att dessa bandelar efter deras fullbordande i stadgad ordning inlösa». Rikets ständer anslöto sig fullständigt till detta Kongl. Maj:ts förslag. Man synes sålunda redan från början af jernvägars anläggande inom landet hafva tänkt sig, att staten förr eller senare borde blifva egare icke allenast till de s. k. stambanorna utan äfven till alla andra för samfärdseln vigtigare banor, som icke hade enbart lokal betydelse.

Den sålunda antagna principen har sedermera tyvärr ej vidhållits. Koncessioner å synnerligen betydelsefulla jernvägslinier, som förbinda stora och vidt skilda landsdelar, hafva sedermera i mängd beviljats enskilda, och flera sakna till och med vilkoret om rätt för staten att efter deras fullbordan inlösa dem. Mången bana, som vid anläggningen hade en mer lokal karakter, har genom jernvägsnätets starka utveckling öfvergått att blifva en vigtig förbindelselänk emellan olika banor och orter. Detta alltmer framträdande missförhållande, att eganderätten till många af våra stora trafikleder befinnes uti enskilda händer, har ock kraftigt framållits af »1886 års ekonomiska komité», hvilken efter en omfattande undersökning framlade förslag om, att staten skulle söka förvärfva, när sådant kunde ske till an-

tagligt pris, alla enskilda jernvägar, som hade mer än rent lokal betydelse. Nödvändigheten häraf framträder så mycket tydligare som många vigtiga banor, hvilka förut egdes af egna trafikanter, numera blifvit föremål för spekulationsaffärer med den påföljd, att jernvägsaktier i stora partier börjat omsättas på fondmarknaden. Någon som helst säkerhet finnes också numera icke, att ju ej helt oförmärkt flera af våra vigtigaste banor komma i utländingars händer.

Flera andra tungt vägande skäl finnas ock, som göra det i högsta grad önskvärdt, att staten med det allra första måtte genom inlösen af vissa privatbanor blifva egare af samtliga bredspåriga hufvudlinier, men då dessa skäl redan förut flera gånger blifvit i offentliga handlingar framstälda, och regering och Riksdag redan icke endast godkänt dem utan jemväl lagt dem till grund för vigtiga beslut om inköp af flere enskilda jernvägar, torde vidare framhållande af dem ej här erfordras.

Hvad jag deremot lifligt vill framhålla är de särskilda skäl, som efter min mening just i närvarande tid göra inköp för statens räkning af *Stockholm—Vesterås—Bergslagens* och *Sala—Tillberga*-banorna i högsta grad önskvärdt.

Jernvägstrafiken på Norrland tilltager, som bekant, i rask fart år efter år, och det torde ej dröja länge, innan den enda inkörsvägen dit, som den norra stambanan nu bereder, ej längre är tillräcklig. Den södra delen af denna bana är nemligen också en af förbindelselederna med Dalarna samt har på sträckan Stockholm—Upsala en ovanligt stark persontrafik. Redan nu visa sig svårigheterna för denna bandel att på ett tillfredsställande sätt motsvara alla de stora fordringar, som härigenom ställas på densamma. Försenade tåg höra der nästan till ordningen för dagen, åtminstone under tider med lifligare trafik, och det har redan börjat talas om, att dubbla spår böra utläggas mellan Stockholm och Upsala för att underlätta trafiken.

En af de fördelar, som skulle vinnas, om staten inköpte Stockholm—Vesterås—Bergslagens och Sala—Tillberga jernvägar, skulle blifva, att den erhölle två jernvägar i stället för en öfver det område, der trängseln nu är störst, mellan Stockholm och Sala. Både person- och godstrafiken skulle komma att dela sig på dessa båda vägar, ty de äro af ungefär samma längd, enär bansträckan Stockholm—Tillberga—Sala belöper sig till 129 kilometer, medan vägen Stockholm—Upsala—Sala är 128 kilometer; alltså blott *en* kilometers skilnad. — Fördelarna i detta afseende af inköpet äro så tydliga, att de ej behöfva vidare utvecklas, och det är just de, som i främsta rummet föranledt mig att framlägga denna motion.

Men af föga mindre betydelse skulle egandet af Stockholm—Vesterås—Bergslagernas jernväg vara för staten med hänsyn till en annan trafikled. En af detta bansystems armar slutar, som bekant, i Köping. Förut eger staten jernvägarna Örebro—Hallsberg och Örebro—Frövi samt trafikerar banan Örebro—Svartå. Inköpes, sedan staten blifvit egare till Stockholm—Vesterås—Bergslagens-banan, äfven banan Frövi—Köping, så erhålles *dels* en sammanhängande statsbana norr om Mälaren från Stockholm till Hallsberg, endast 43 kilometer längre än vägen Stockholm—Hallsberg på Vestra stambanan, *dels* en ny väg till Vermland och Norge (öfver Örebro—Svartå), endast 15 kilometer längre än den nu använda öfver Laxå. — Det lärer ej vara svårt att inse, att staten, om den komme i besittning af dessa jernvägar, uti dem skulle ega ett utmärkt medel att till samfärdselns båtnad underlätta trafiken på östra delen af vestra stambanan.

Slutligen förmedlar Stockholm—Vesterås—Bergslagens jernväg förbindelsen mellan Stockholm— norra Mälarstranden och Bergslagen, der Ludvika snart blir en af banans hufvudpunkter, sedan den nu under byggnad varande bandelen Engelsberg—Ludvika blifvit färdig. Att samfärdseln mellan hufvudstaden och dessa, särskildt i industrielt afseende så betydande trakter bör stå under statens öfverinseende och ledning, synes mig sjelfklart.

Men utom de trafikförhållanden, som jag hittills ensamt tagit hänsyn till, finnes det äfven ett annat skäl, hvarför staten bör göra sig till egare af Stockholm—Vesterås—Bergslagens jernväg. Denna går från Stockholm till Tomteboda sida vid sida med norra stambanan och eger på denna sträcka ett mycket ansenligt område, som nu, då fråga är väckt om en reglering och utvidgning af Stockholms centralstation och infartsvägarne dit, säkerligen torde komma att delvis behöfvas för detta ändamål.

I koncessionsvilkoren för de båda här omhandlade banorna finnas inryckta bestämmelser, att staten skall ega lösningsrätt till dem. Då för den ojemförligt vigtigare och större af dessa banor, Stockholms—Vesterås—Bergslagens, det är stadgadt, att denna inlösen skall ske efter sådan värdering, att banan enligt räkenskaperna för en följd af år gifver netto *fyra* procent å lösningsbeloppet, och då, såsom väl är kändt, banor med sådant läge som de här ifrågavarande visa år från år stigande inkomster, så vore inköpet uppenbarligen redan ur vanlig affärssynpunkt fullt betryggande och för öfrigt för staten fördelaktigare, ju förr det sker. Skulle någondera af banorna ännu icke vara på grund af de i de respektive koncessionerna uppstälda vilkoren åtkomlig, torde väl dock genom underhandling med vederbörande bolag öfverenskommelse kunna redan nu träffas, då ju för ett bolag, som

efter några få år måste aflåta sin jernväg till staten, det gifvetvis är fördelaktigare att utan begagnande af ett kortare uppskof få uppgörelsen, som i alla händelser snart måste ske, afslutad.

På grund af hvad jag sålunda anfört, får jag vördsamligen föreslå:

att Riksdagen behagade hos Kongl. Maj:t anhålla, att underhandlingar inledas med egarne till Stockholm—Vesterås—Bergslagens och Sala—Tillberga jernvägar om nämda jernvägars inköpande för statens räkning, samt att redogörelse för dessa underhandlingar med derpå grundade förslag till eventuella inköp måtte, så fort ske kan, för Riksdagen framläggas.

Stockholm den 26 januari 1900.

J. F. Nyström.

N:o 27.

Af herr **Törner,** *angående skrifvelse till Konungen i fråga om upphäfvande af gällande stadganden om inteckningsförnyelse.*

Sedan flera år tillbaka hafva klagomål försports öfver lagens föreskrift rörande inteckningsförnyelse, Att dessa klagomål under sist förflutna åren i väsentlig mån ökats, torde nog för en hvar bland kammarens ledamöter vara ett kändt förhållande. Inom Riksdagen hafva också tid efter annan motioner väckts om upphäfvande af stadgandet om intecknings förnyelse.

Att olägenheterna af detta stadgande äro många, kan väl ej heller med fog förnekas.

Redan den utgift, som blir en följd af intecknings förnyelse för enskilda fastighetsegare, är mången gång afsevärd. Af större betydelse är den dock för flera penninginrättningar, särskildt våra hypoteksföreningar. Sålunda belöpa sig omkostnaderna inom Smålands m. fl. provinsers hypoteksförening för inteckningsförnyelser årligen i medeltal till 25,000 kronor, hvartill derjemte komma betydande omkostnader för upprättande af förnyelselängder öfver inteckningar till cirka 30,000 låneakter. Då flere af dessa akter äro försedda med många inteckningar, kan man lätt föreställa sig vidden af detta arbete, hvilket hädanefter, så länge nuvarande lagstadgande eger bestånd, nödvändiggör behofvet af ett väsentligt ökadt förvaltningsbidrag af delegarne.

Tager man vidare i betraktande, att vid uppgörandet af dessa längder någon eller några bland så många inteckningar möjligen kunna förbises, framstår en annan och mera betydande olägenhet, den stora ekonomiska risken för vederbörande tjensteman eller, vid oförmåga för honom att undanrödja densamma, för hypoteksföreningen, d. v. s. låntagarne.

En dylik af flera skäl lätt förlåtlig underlåtenhet kan för den enskilde långifvaren blifva lika med ekonomisk ruin.

En annan och ofta framhållen samt mycket beaktansvärd olägenhet är svårigheten under nuvarande förhållanden att i utlandet belåna inteckningar och på så sätt åt vårt land anskaffa penningar, genom hvilka jordbruket och industrien skulle kunna mot en lägre ränta än inom landet erhålla ett välbehöfligt och gagnande rörelsekapital.

På grund af hvad jag sålunda anfört, får jag härmed vördsamligen hemställa,

det Riksdagen ville i skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes taga under nådig ompröfning, huruvida icke nu gällande lagstadgande, att inteckning skall för dess bibehållande vid gällande kraft hvart tionde år förnyas, må kunna upphäfvas, samt, derest sådant finnes kunna ske, vidtaga nödiga åtgärder för en lagförändring i detta syfte.

Stockholm den 28 januari 1900.

A. G. G. Törner.

N:o 28.

Af herr **Pettersson, Fredrik Emil,** *angående skrifvelse till Konungen med begäran om föreskrifter i syfte att en del af de värnpligtiges dagaflöning må bevaras för deras framtida bästa.*

När 1892 års urtima Riksdag beslöt höja beväringsmanskapets dagaflöning till ett belopp, som icke har sin motsvarighet inom något annat lands armé, skedde detta under tydligt uttalande af, att denna förhöjning i aflöning icke finge till de värnpligtige i samband med öfrig aflöning utbetalas, utan skulle genom insättning i postsparbanken besparas för de värnpligtiges framtida bästa (se 1892 års urtima riksdags skrifvelse N:o 1).* Under den debatt, som föregick detta beslut, uttalades äfven af flere representanter såsom önskemål, att denna förhöjning borde afses till en sparpenning och såsom sådan tryggas för den värnpligtiges framtida behof. Men med tanken rigtad på det stora målet — härordningens förbättrande — lät man för dess framgång många betänkligheter fara samt nöjde sig beträffande ifrågavarande dagaflöning med de uttalanden, som ofvannämnda riksdagsskrifvelse innehåller.

---

* »I sammanhang härmed har Riksdagen, som funnit framställningen om innehållande af vissa procent af dagaflöningen för de värnpligtiges framtida bästa vara särdeles beaktansvärd, ansett, att hela beloppet af intjenad dagaflöning icke måtte utbetalas åt de värnpligtige under eller omedelbart efter slutad vapenöfning, hvilket måhända skulle utsätta dem för frestelsen att snart förslösa densamma, utan i stället att större delen af dagaflöningen måtte å postsparbanksbok insättas samt postsparbanksboken efter slutad vapenöfning tillställas den värnpligtige. Den del af dagaflöningsbeloppet, som sålunda för de värnpligtiges framtida väl skulle besparas, har Riksdagen tänkt sig böra bestämma till 30 öre om dagen, hvilket efter 90 dagars öfningstid utgör 27 kronor för hvarje värnpligtig.»

På grund af Riksdagens ofvannämnda beslut utfärdade Kongl. Maj:t närmare bestämmelser angående sättet för dessa medels utbetalning (se Kongl. Maj:ts nådiga kungörelse härom den 9 juni 1893), och sker detta, i korthet antydt, på följande sätt:

De aflöningslistor öfver intjent men ej utbetalad dagaflöning, hvilka af beväringskompanibefälhafvarne vid 1:a årets vapenöfning blifvit upprättade, insändas till vederbörande kompaniområdesbefälhafvare och förvaras af denne för att vid början af 2:a årets vapenöfning öfverlemnas till beväringsmännens då blifvande kompanichef. Vid slutet af denna vapenöfning insänder kompanichefen anmälningslistorna i två exemplar jemte medlen till postsparbanken samt uppgifver på samma gång, till hvilken kompaniområdesbefälhafvare de utskrifna postsparbanksböckerna skola sändas. På grund af beväringsmännens ombyte af vistelseort, vapenöfning vid annat regemente, förverkad dagaflöning på grund af begångna förseelser m. m. förorsakas mycket arbete för dessa medels insättande.

Inom postsparbanken åter skola ofvannämnda anmälningslistor mottagas och kollationeras samt särskildt konto upprättas för hvarje beväringsman, hvarefter insättningarna bokföras och motböcker utfärdas. Genom Kongl. Maj:ts nådiga kungörelse den 9 juni 1893 § 7 skola de kostnader, som för postsparbanken uppkomma genom mottagande och förvaltning af beväringsmans till insättning i sparbank afsedda dagaflöningsmedel, till den del dessa kostnader icke betäckas af den å medlen uppkommande räntevinsten, bestridas från anslaget till beväringsmanskapets vapenöfningar, och visar vidstående tabells sista kolumn hvilka utgifter som härför under åren 1893—98 drabbat statsverket. Men utom sådana synliga utgifter föranleda dessa massvis skeende insättningar och uttagningar samt deraf följande försändelser äfven andra kostnader dels i följd af det ökade arbetet inom vederbörande expeditioner, tillhandahållandet af motböcker m. m. samt dels vid tillställandet af dessa motböcker till beväringsmännen, hvilket senare i allmänhet tillgår så, att vederbörande kompaniområdesbefälhafvare under rekommendation mot mottagningsbevis, som genom postverkets försorg tillställes honom, afsänder hvarje bok till egaren, och för hvilken försändning postverket tillgodogör sig 50 öre för hvarje bok.

Dessa utgifter vore emellertid väl använda medel, ifall det målet blefve vunnet, som Riksdagen genom sitt omförmälda beslut afsett, nemligen att innehålla denna dagaflöning till de värnpligtiges framtida bästa. Att emellertid icke så tillgår visas af vidstående tabell öfver insatta och redan samma år uttagna postsparbanksmedel tillhörande de värnpligtige.

År.	Insättningar.		Deraf samma år uttaget under							Uttagningarnes sammanlagda		Kostnaden för medlens emottagande och förvaltning	Postsparbankens räntevinst å medlen-	Skilnad, som af Arméförvaltningen godtgjorts Postsparbanken.
	Antal.	Belopp.	Juni.	Juli.	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	antal.	belopp.			
1893	2,934	42,716	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	1,224	22,436	* — —	* — —	* — —
1894	24,114	488,795	62 —	2,852 —	3,802 —	38,110 —	102,969 —	75,719 —	50,064 —	15,948	273,578	7,910 70	2,307 45	5,603 25
1895	21,492	574,097	26 —	10,110 —	12,394 —	12,529 —	100,002 —	154,722 —	75,650 —	15,377	365,433	5,022 14	2,254 04	2,768 10
1896	23,016	645,661	25 —	10,119 —	16,583 —	17,292 —	123,540 —	170,335 —	83,547 —	17,159	421,441	6,891 28	2,458 22	4,433 06
1897	24,853	669,022	— —	4,092 —	9,948 —	13,308 —	95,811 —	206,758 —	94,598 —	16,444	424,515	7,414 36	3,137 69	4,276 67
1898	24,778	666,616	— —	5,235 —	9,658 —	17,467 —	92,780 —	216,569 —	81,016 —	16,443	422,725	6,374 69	3,318 89	3,055 80

* För handläggningen i Postsparbanksbyrån af de under år 1893 förekommande insättningar och uttagningar af beväringsmedel verkstäldes ingen särskild kostnadsberäkning och har ej heller ersättning för nämda bestyr af Postsparbanken äskats eller erhållits.

Af denna tabell framgår, att cirka $^{2}/_{3}$ af alla insättningar redan under samma år uttagas, och jemföras tidpunkterna för afslutningen af öfningarna inom de olika truppförbanden med de månader, under hvilka uttagningar ske, bekräftas tydligt hvad erfarenheten i de flesta fall redan gifvit vid handen, nemligen att i samma stund motboken erhållits, uttages beloppet. Så t. ex. är orsaken till de stora uttagningarna i slutet af hvarje år den, att under september månad afslutar hufvudmassan af de värnpligtige (infanteriet) sina vapenöfningar, och de motböcker, som enligt bestämmelserna skola utdelas, komma i allmänhet de värnpligtige icke tillhanda förr än cirka 1 månad efter slutade möten. Uttagningarna under öfriga tider af året torde äfvenledes med säkerhet kunna ställas i samband med tidigare afslutade öfningar.

Lägges härtill antalet af de motböcker, hvilka af en eller annan anledning ej hinna uttagas under samma år, hvarunder de blifvit intjenade samt de jemförelsevis få böcker, hvilka på grund af beväringsmännens ombyte af vistelseort ej kunnat dem tillställas, torde man finna, att ändamålet med hela denna stora apparat endast blifvit i ringa grad förverkligadt, samt att de kostnader och göromål, som äro förknippade härmed, blifva bortkastade i de flesta fall, då medlen ofördröjligen uttagas och användas.

I förbigående — och såsom bevis på huru allmänt kändt det är, att beväringsmans motbok i de flesta fall genast vänder tillbaka till banken — må nämnas, att genom reglemente den 17 februari 1899 är bestämdt, att beväringsmännens motböcker blott skola innehålla hälften så många blad för insättningar som öfriga böcker, allt för att bespara en onödig utgift, enär de i allmänhet icke tagas i anspråk.

För att nu i högre grad än hittills skett vinna ändamålet med Riksdagens omförmälda uttalande om »innehållande af vissa procent af dagaflöningen för de värnpligtiges framtida bästa», torde ingen annan utväg gifvas än att införa bestämmelser, afsedda att trygga insättningarnas bevarande, så att de ej finge uttagas förr än efter värnpligtens fullgörande, för så vidt man ej vill gå ännu längre och gifva dem karakter af en sparpenning att tillgå vid minskad arbetsförmåga. Nu ifrågavarande belopp är visserligen allt för obetydligt för det senare ändamålet, men likväl må näm-

nas, att enligt af sakkunnig uppgjord uträkning skulle denna summa, 27 kronor, förräntad efter $3^1/_2$ procent från den tid den värnpligtige nu utfår sin postsparbanksbok lemna honom:

vid	uppnådda	40	år	kronor	56: 96
»	»	50	»	»	89: 24
»	»	55	»	»	114: 05
»	»	60	»	»	149: 65

allt med 1880—90 års dödlighetstabell såsom grund.

Det säger sig sjelft, att hvarje förlängning af öfningstiden ökar detta belopp, och på så sätt kan, under förutsättning af att den uppfattning vidhålles att innehålla vissa procent af dagaflöningen för de värnpligtiges framtida bästa, *fullgjord värnpligt blifva grundläggande för ålderdomsförsäkring.*

Allt sedan 1895 och 1898 års kongl. proposition om ålderdomsförsäkring fallit, står frågan derom olöst, i det att de praktiska svårigheter, som förslagen inneburo, icke kunnat jäfvas. Såväl sakens stora innebörd som de årligen för ändamålet afsatta medlen föra dock densamma framåt, men faran är, att vid dess lösning saknas erfarenhet om, huru den kommer att verka. Skulle nu under tiden för det stora förslagets genomförande genom tillvaratagande af den del af de värnpligtiges dagaflöning, hvilken i alla fall är afsedd att utgöra en sparpenning, en ålderdomsförsäkring för desse kunna grundläggas, så kunde de erfarenheter, som härvid vunnes i fråga om fondbildning, kontroll, medelsförvaltning, utbetalning m. m. komma till godo vid förslagets genomförande i stort. Den på så sätt tillvaratagna sparpenningen kunde i händelse af införande af allmän ålderdomsförsäkring underlätta inträdet för de beväringsmän, som vore härtill berättigade, genom att utgöra bidrag till den försäkringsafgift, som vid hvarje obligatorisk försäkring affordras de försäkringspligtige. Det förslag till ålderdomsförsäkring, som framlades år 1895, var i så måtto endast partielt genomfördt, att det blott omfattade vissa kategorier understödstagare, och den berättigade anmärkning, som häremot gjordes, blef en medverkande orsak till utgången. Men om försigtigheten manar att vid en så stor frågas lösning ej på en gång taga steget fullt ut, så torde, frånsedt alla klasser och yrken, icke några hafva större företrädesrätt att vid behof komma i åtnjutande af fördelarne af en ålderdomsförsörjning än de, som genom fullgörande af sin värnpligt offrat sin tid i fäderneslandets tjenst.

Då jag nu vågat fästa Riksdagens uppmärksamhet på, i hvilken ringa grad nu gällande bestämmelser tillgodose de syftemål, 1892 års urtima Riksdag sökte ernå genom beslut, att större delen af de värnpligtiges dagaflöning skall insättas i postsparbanken, beder jag få yrka,

att Riksdagen anhåller, det Kongl. Maj:t täcktes låta utarbeta föreskrifter i syfte, att den del af de värnpligtiges dagaflöning, hvilken enligt Riksdagens skrifvelse den 26 november 1892 n:o 1 skall å postsparbanksbok insättas för de värnpligtiges framtida bästa, må i högre grad än hittills blifva för sådant ändamål bevarad.

Stockholm den 27 januari 1900.

Fredr. Pettersson.

STOCKHOLM, CENTRAL-TRYCKERIET, 1900.

N:o 29.

Af herr **Wieselgren** m. fl., *om anslag till det frivilliga skyttevåsendets befrämjande.*

Den frivilliga skytterörelsen hos oss har på senare tid vunnit stor anslutning, på samma gång som den numera så organiserats, att det, som vid de frivilliga skjutöfningarna inläres, blifver en förberedelse, ett underhållande och en fortsättning af de skjutöfningar, som de värnpligtige genomgå under sin tjenstgöringstid vid armén. Man har allt mer kommit till insigt om dessa frivilliga skjutöfningars stora betydelse för landets försvar, om de blifva rätt ledda och fullföljda. Det genom egen erfarenhet vunna medvetandet att kunna i farans stund säkert lita på sin hand och sitt öga och den fullständiga förtrogenheten med gevärsmekanismen måste ju uppenbart vara vigtiga faktorer i striden. Med den korta öfningstid, som beskäres våra värnpligtige, måste den erfarenhet om eldvapnets bruk, de sålunda på frivillighetens väg inhemta, vara ännu mera betydelsefull.

Denna rörelse har blifvit en verklig folkrörelse. Skjutlag bildas, skytteföreningar organiseras, skytteförbund samlar länsvis dessa föreningar. Den frivilliga skytterörelsen breder sålunda ut sig från by till by, från socken till socken, från län till län; den samlar ungdomen till ädelt nöje, hvars grund likasom hvars ändamål är allvar, lär den att förstå och älska det vapen, den en gång skall bära för sitt lands försvar, och bereder härigenom också jordmån för den utsträckning af den allmänna värnpligten, som ovedersägligen snart måste genomföras.

För att belysa skytterörelsens utveckling under de senaste fem åren, vilja vi meddela några siffror angående densamma.

År.	Skytteföreningar.	Medlemmar.
1895	453	25,875
1896	504	28,098
1897	534	29,569
1898	577	30,731
1899	636	33,804.

Antalet nyinskrifna medlemmar i föreningarna var under

år 1895 8,971
,, 1896 7,822
,, 1897 7,907
,, 1898 7,991
,, 1899 .... 10,390.

Af de nyinskrifna voro år 1898 i medeltal 85 procent samt i ett skytteförbund ända till 96 procent i eller under värnpligtsåldern.

Medlemmarnas fördelning inom de olika åldersklasserna samt inom förbunden år 1898 framgår af följande tablå:

Skytteförbundens namn	Antalet skytteföreningar	Aktiva medlemmar: Under värnpligtsåldern	Aktiva medlemmar: I värnpligtsåldern: I beväringens 1. uppbåd	Aktiva medlemmar: I värnpligtsåldern: I beväringens 2. uppbåd	Aktiva medlemmar: I värnpligtsåldern: I landstormen	Aktiva medlemmar: Militärer i tjenst	Aktiva medlemmar: Öfriga (kasserade och öfveråriga)	Summa aktiva medlemmar	Passiva medlemmar	Summa medlemmar
Jemtlands skytteförbund	63	438	714	322	531	151	472	2,628	57	2,685
Gefleborgs ,,	54	554	640	243	353	97	514	2,401	182	2,583
Skånes ,,	46	196	438	219	280	57	327	1.517	532	2,049
Vermlands ,,	38	376	577	201	212	45	173	1,584	170	1,754
Vestmanlands ,,	14	225	456	171	321	78	251	1,502	159	1,661
Kalmar läns ,,	25	400	446	286	183	25	146	1,486	132	1,618
Göteborgs o. Bohus ,,	26	195	351	168	271	96	185	1,266	348	1,614
Vesternorrlands ,,	33	302	481	226	226	16	177	1,428	103	1,541
Dalarnes ,,	36	313	462	166	184	78	161	1,364	98	1,462
Stockholms ,,	13	307	275	126	167	49	142	1,066	352	1,418
Gotlands ,,	22	216	405	181	180	63	105	1.150	17	1,167
Vestgötadals ,,	25	201	336	165	144	34	134	1,014	148	1,162
Vesterbottens ,,	15	110	368	183	158	39	195	1,053	65	1.118
Norrbottens ,,	12	75	315	255	57	42	31	775	332	1,107
Östergötlands ,,	26	128	259	106	161	54	154	862	220	1,082
Jönköpings läns ,,	26	228	327	109	124	78	102	968	105	1,073
Skaraborgs ,,	21	134	202	93	117	67	121	734	160	894
Södermanlands ,,	12	192	160	73	90	14	100	629	251	880
Hallands ,,	9	151	329	118	97	17	80	792	73	865
Örebro läns ,,	19	145	245	106	123	10	156	785	63	848
Kronobergs ,,	12	130	193	64	106	57	116	666	80	746
Elfsborgs ,,	14	160	194	72	113	31	110	680	33	713
Uplands ,,	11	49	98	30	56	14	48	295	121	416
Blekinge ,,	5	40	68	36	38	4	26	212	73	285
Summa	577	5,265	8,339	3,719	4,292	1,216	4,026	26,857	3,874	30,731

Antalet af de skyttar, som under året för anslags erhållande skjutit 60 protokollsförda skarpa skott, så kallade anslagsberättigade, har varit

år 1895	11,027	skyttar
„ 1896	12,966	„
„ 1897	14,142	„
„ 1898	14,856	„
„ 1899	16,948	„

Antalet af de vid skjutöfningarna och skyttetäflingarna lossade skarpa skott

år 1895	1,910,406
„ 1896	2,181,520
„ 1897	2,413,889
„ 1898	2,228,168
„ 1899	2,455,366.

Orsaken till denna betydande utveckling ligger dels i den fasta organisationen, som på ett energiskt och förtjenstfullt sätt ledes af centralstyrelsen för Sveriges frivilliga skytteföreningar, dels ock i de ökade statsanslag, som sedan den nya organisationens införande kommit skytteväsendet till del. Dessa anslag hafva utgjort för åren 1896—98 90,000 kronor om året, för år 1899 120,000 kronor och för år 1900 160,000 kronor.

För år 1901 har Kongl. Maj:t i statsverkspropositionen till ifrågavarande ändamål jemväl äskat 160,000 kronor.

Enligt vår öfvertygelse vore det emellertid för det frivilliga skytteväsendets utveckling och dermed också för landets försvar till stort gagn, om detta anslag blefve rikligare tillmätt. Ännu stå vi i förhållande till vår folkmängd långt efter andra länder, der staten också finner med sina syften förenligt att i högre grad än hos oss understödja den frivilliga skytterörelsen. Så t. ex. funnos år 1898 i Danmark 975 skytteföreningar med 36,675 medlemmar och i Norge 1,053 skytteföreningar med 27,976 medlemmar, som alla skjutit minst 30 skarpa skott; under samma år lossades vid dessa föreningar i Danmark 2,463,623 och i Norge 2,500,000 skarpa skott. I sistnämnda land åtnjuter skytterörelsen, som nu förfogar öfver 13,000 gevär, ett årligt statsunderstöd af 120,000 kronor, hvarjemte Stortinget anslår medel såsom bidrag till inköp af Krag-Jörgensens gevär. Under år 1898 köptes af enskilda skyttar och föreningar 3,231 sådana gevär; staten bidrager med omkring hälften

af kostnaden för gevär, 61 kronor, men gevären få ej af skytt till annan öfverlåtas under de 4 första åren, utan bokföras samt besigtigas och redovisas årligen under denna tid. I Schweiz, der den frivilliga skytterörelsen fått ännu större omfattning, lossas omkring 13 millioner skarpa skott, om året och utdelas från statens förråd vapen fritt åt alla skyttar.

Fri ammunition eller åtminstone betydligt ökadt understöd för anskaffande af ammunition är enligt vår mening en lifsfråga för den frivilliga skytterörelsen. Sedan öfriga behof blifvit nödtorftligen tillgodosedda, såsom skjutbanors ordnande, arfvoden till instruktörer, understöd till skytteförbunden, anslag till centralstyrelsens expedition m. m., återstår emellertid icke mycket af det äskade anslagsbeloppet till beredande af fri ammunition. Enligt hittills gällande bestämmelser erhåller hvarje förening för detta ändamål dels 1 krona om året för hvarje medlem, som skjutit 60 skarpa skott under det föregående året, äfvensom 1 krona för hvarje under året nyinskrifven medlem, som icke öfverskridit värnpligtsåldern. Då antalet af de anslagsberättigade under år 1899 var 16,948 och antalet af de nyinskrifna, som icke öfverskridit värnpligtsåldern, var omkring 8,500, utgjorde således statens understöd till anskaffande af ammunition under samma tid omkring 25,000 kronor. Huru otillräckligt detta understöd måste vara, framgår lätt af det förhållande, att under året lossades omkring 2,500,000 skott. Hvarje skott beräknas kosta i medeltal 4 öre styck, och utgjorde kostnaden för samtliga dessa aflossade skott alltså omkring 100,000 kronor. Skilnaden, 75,000 kronor, måste alltså skyttarna sjelfva vidkännas. Detta måste anses vara för dem betungande och det verkar också hämmande på utvecklingen af rörelsen, hvilket synes af det stora antal medlemmar, som årligen utgå ur föreningarna. Så t. ex. nyinskrefvos i föreningarna under år 1898 7,991 medlemmar, men afgingo 6,819. Ett betydande antal af de nyinskrifna har, sedan de lossat det ringa antal fria skott, till hvilka de såsom sådana varit berättigade, åter utgått. De flesta hafva icke råd att utom den tid, de offra för skyttesaken, vidkännas direkta utgifter för densamma. Också hafva hos flera landsting anslag begärts till anskaffande af fri ammunition åt de frivilliga skyttarna. Detta synes oss dock mer tillhöra statens uppgift än landstingens. Härtill kommer, att med anskaffande af moderna repetergevär — 1867 års remingtongevär användes ännu allmänneligen — ammunitionen kommer att i hög grad fördyras. Hvarje skott till ett mausergevär beräknas nemligen kosta omkring 8 öre. Vi äro fast öfvertygade, att genom rikare understöd till anskaffande af ammunition man

icke blott skulle qvarhålla i föreningarna många af dem, som nu utträda, utan jemväl tillföra dem ökadt antal nya medlemmar och jemväl verka till bildande af en mängd nya skytteföreningar. Ännu finnas blott 636 föreningar, men Sverige har 2,500 kommuner. Det är alltså långt till det önskemål, att i hvarje kommun skall finnas en sådan förening och att en afsevärd procent af antalet ynglingar och män i ålder 16—40 år, hvilket antal år 1897 var 876,207, erhåller säker färdighet i eldhandvapnets bruk.

Men äfven andra behof behöfva bättre tillgodoses, än hvad med det nuvarande anslaget kan ske. På sätt här bilagd afskrift af kongl. brefvet den 21 maj 1899 närmare utvisar har Kongl. Maj:t beredt skytteföreningarna tillfälle att, enär det för den frivilliga skytterörelsens fortsatta utbredning är af synnerlig vigt, att skyttarna vid sina öfningar hafva att tillgå gevär af samma modell som arméns, från statens förråd till inköpspris inlösa 5,000 mausergevär, hvilka från utlandet anskaffats samtidigt med de 40,000 sådana gevär, som staten der beställt. Den frivilliga skyttens sträfvan är att erhålla eget skjutvapen; först dermed egnar han sig åt skyttesaken med varaktigt intresse. Redan nu medför detta icke ringa kostnad. Från statens förråd kan han visserligen för 12 kronor lösa ett begagnadt gevär af 1867 års modell, men ett nytt remingtongevär, som han föredrar, kostar 25 kronor. Ett mausergevär åter betingar ett pris af 54 kronor. Oss skulle det synas välbetänkt, om man i likhet med hvad som gjorts i Norge förmedelst statsbidrag under nödiga garantier beredde skytteförening eller skytt tillfälle att förvärfva sig mausergevär till halfva priset.

För att den frivilliga skytterörelsens skjutöfningar må ledas i rätt rigtning och gifvas militär pregel, så att hvad som öfvas och läres har eller lätt kan erhålla den militära form, som är nödvändig, då skjutfärdigheten skall användas till nationens försvar, är föreskrifvet, att vid hvarje förening skall finnas anställd en af Kongl. Maj:ts ombud i skytteförbundets styrelse godkänd, i militäriskt skjutande fullt utbildad instruktör. Denne är vanligen en underofficer eller soldat. Skjutöfningarnas resultat beror således i hög grad på dessa instruktörers skicklighet och förmåga. Tillgången på instruktörer är icke heller tillräcklig. Det händer, att färdigbildade föreningar måste i brist på instruktör upplösas, enär de icke utan sådan kunna erhålla statsunderstöd. Det är derför ett önskningsmål, att för instruktörer åt de frivilliga skytteföreningarna beredes särskild utbildning vid arméns skjutskola eller på annat sätt. En sådan utbildning medför naturligtvis äfven kostnader.

Jemväl för skjutbanornas ordnande kräfves större bidrag, än som inom det nuvarande anslaget kan lemnas, helst som med införande af det mera långskjutande mausergeväret jemväl redan anordnade skjutbanor torde böra förlängas.

De s. k. skarpskyttarnes tid är förbi likasom yrkesskyttarnes. Det lönar sig icke längre att vara yrkesskytt, då det högsta pris, som bestås, är endast 75 kronor. Den frivilliga skytterörelsen, sådan den nu sedan år 1893 är organiserad, har en helt annan uppgift, nemligen att i miltärisk form och anda utbilda så många som möjligt af landets värnpligtige i skjutfärdighet och derigenom fullständiga hvad som i denna särskilda utbildningsgren under den korta öfningstiden vid armén icke kan medhinnas.

Meningen är icke och kan icke heller vara att med dessa frivilliga öfningar ersätta vapenöfningarna vid hären; afsigten är endast att fullständiga dem med personlig förtrogenhet med vapnet och färdighet i dess användande. Vid härens vapenöfningar kan man derigenom egna så mycket mer tid åt andra för den blifvande soldaten nödvändiga utbildningsgrenar, såsom skjutning i trupp, afståndsbedömande, terrängkännedom, elddisciplin, kunskap i bevakningstjenst m. m. Den personliga skjutfärdigheten framstår dock som en ytterst vigtig egenskap. Denna färdighet skänker dessutom en känsla af trygghet åt nationen, den stärker kärleken till fosterjorden och lusten att med sitt lif försvara den. Också bevittna vi i dessa dagar, hurusom ett litet folk, vandt vid eldvapnets bruk, kan genom högt uppdrifven skjutskicklighet med framgång upptaga striden mot en stormagt.

Men den frivilliga skytterörelsen har också en social betydelse. Den fyller med glädje och tillfredsställelse mången ledig stund, som måhända eljest skulle egnats åt mindre förädlande förströelser, den sammanför på frivillighetens väg till upphöjd täflan män af annars vidt skilda samhällsklasser och förenar dem som goda kamrater om det mål, som heter fäderneslandets fortfarande frihet och oberoende.

Till ytterligare belysande af det frivilliga skytteväsendets nuvarande organisation och omfattning bilägga vi Berättelse öfver dess verksamhet under år 1898 (Litt. A), Centralstyrelsens för Sveriges frivilliga skytteföreningar cirkulär n:o 1 (Litt. B), afskrift af nådiga brefvet den 28 april 1899 till nämnda styrelse angående plan för användande af de till skarpskytteväsendet och skjutskicklighetens befrämjande för år 1899 anvisade medel (Litt C) samt afskrift af nådiga brefvet den 21 maj 1899 till samma styrelse angående anskaffning af 5,000 mausergevär för den frivilliga skytterörelsen (Litt. D.)

På grund af hvad sålunda anförts hålla vi före, att anslaget för ifrågavarande ändamål bör åtminstone fördubblas och sålunda utgå för 1901 med 320,000 kronor. För att emellertid öfvergången från det nuvarande anslaget må lättare förmedlas, torde medgifvande af Riksdagen böra lemnas Kongl. Maj:t att redan under innevarande år utöfver det redan anvisade anslaget, 160,000 kronor, få af tillgängliga medel för ändamålet använda 40,000 kronor att sedermera af anslaget för 1901 ersättas, genom hvilken åtgärd man för det frivilliga skyttesväsendet således skulle hafva att tillgå för år 1900 200,000 kronor och för 1901 280,000 kronor.

Med anvisande af dessa ökade medel till det frivilliga skyttesväsendet bör också tagas i öfvervägande, om icke ökad kontroll öfver deras rätta användande bör anordnas. Dock må man icke föreställa sig, att sådan kontroll nu saknas. Såsom vi förut erinrat, erhåller skytteförening icke statsunderstöd, derest der icke funnes anstäld en af kronans ombud i skytteförbundets styrelse godkänd, i militäriskt skjutande utbildad instruktör. Jemlikt nådiga brefvet den 9 juni 1893 och chefens för landtförsvarsdepartementet den 11 juni 1895 utfärdade cirkulär till kronans ombud i skytteförbundens styrelser, hvilka ombud alla äro officerare, åligger det dem bland annat att på bästa sätt öfvervaka skytteföreningarnas af staten understödda verksamhet och derför vid täflingsskjutningar och eljest, så ofta tillfälle dertill erbjudes, tillse, att skjutöfningarna bedrifvas enligt militäriska grunder och gifna föreskrifter. Skytteförbund finnas, der kronans ombud årligen inspekterat samtliga skytteföreningar inom förbundet. Äfvenså äro centralstyrelsens verkställande utskotts ledamöter, af hvilka tre äro af Kongl. Maj:t utsedda officerare, berättigade att mot truppbiljett företaga resor å statens jernvägar för erforderlig inspektion af det frivilliga skyttesväsendet, af hvilken rättighet de jemväl flitigt begagna sig. Detta hindrar icke, att åtskilligt ännu kan göras, för att säkerhet må vinnas, att de medel, staten anslår till det frivilliga skyttesväsendets befrämjande, också blifva för ändamålet rätt använda.

Vi tillåta oss derför hemställa:

a) Att Riksdagen må till det frivilliga skyttesväsendets befrämjande på extra stat för år 1901 anvisa 320,000 kronor, att af Kongl. Maj:t för ändamålet användas på sådana vilkor och under sådan kontroll, att det med det frivilliga skyttesväsendet afsedda syftet må i möjligaste mån vinnas, samt med

rättighet för Kongl. Maj:t att under följande år använda hvad af anslaget kan under året besparas; äfvensom

b) att Riksdagen må medgifva, att, utöfver det för år 1900 redan beviljade anslag, må af Kongl. Maj:t för ifrågavarande ändamål under år 1900 af tillgängliga medel anvisas 40,000 kronor att af det under mom. a) omförmälda anslag för 1901 ersättas.

Stockholm den 27 januari 1900.

Sigfrid Wieselgren.

Fredrik Almgren.	*Rob. Almström.*	*F. O. Bremberg.*
G. Benedicks.	*P. Bondesson.*	*Gustaf Björlin.*
C. Ehrenborg.	*Carl Moberg.*	*O. Nilsson.*
Th. Nyström.	*A. W. Rappe.*	*N. Persson.*
Fr. Ridderbjelke.	*J. S. F. Stephens.*	*T. Säve.*
A. G. G. Törner.	*G. F. Östberg.*	*G. Rudebeck.*

Litt. A.

Berättelse

öfver

det frivilliga skyttevåsendets verksamhet

under år 1898,

utarbetad af centralstyrelsens för Sveriges frivilliga skytteföreningar verkställande utskott.

Jemlikt föreskrift i de af Kongl. Maj:t för skytteväsendet utfärdade stadgarna, får centralstyrelsens för Sveriges frivilliga skytteföreningar verkställande utskott härmed inför det ordinarie årsmötet afgifva berättelse öfver skytteverksamheten under år 1898.

I. Skyttevåsendets representation.

1. Verkställande utskottet.

Inom det för verksamhetsåret 1898 af centralstyrelsen valda verkställande utskottet fördelades vid dess första sammanträde i början af januari de olika befattningarna sålunda:
Ordförande: generalmajoren m. m. friherre Z. Rudbeck;
vice d:o : öfverstelöjtnanten m. m. H. R. Wijkander;
Sekreterare: apotekaren m. m. Vilh. Wahlquist;
Kassaförvaltare: kommissarien m. m. F. V. Hellsten.

Kaptenen W. Bergenstråle och kamreraren O. G. Swahn åtogo sig att i likhet med föregående år handlägga och föredraga ärenden rörande sättet för skjutningarnas bedrifvande och löjtnanten O. Sjögreen mål rörande skjutbanors anläggande.

Under året inkommande och utgående handlingar uppgå till respektive 2,896 och 2,435, hvilka siffror i det närmaste äro lika höga

som under rikstäflingsåret 1897. — Utskottets verksamhet har under året i öfverensstämmelse med dess föreliggande uppgift bestått i expedition af löpande göromål, såsom utelemnande af skyttemärken, fastställande af stadgar etc., samt att till de allmänna sammanträdena förbereda ärenden rörande verksamheten.

Utskottets på grund af allmänna beslut hos Kongl. Maj:t gjorda ansökningar dels om nedsättning i priset på 1867 års gevär, dels om rätt för skytteföreningarna att få låna 1867—89 års gevär, hafva icke vunnit Kongl. Maj:ts bifall. Deremot hafva ledamöterna i centralstyrelsens verkställande utskott fått tillåtelse att färdas till och från skytteföreningar å statens jernvägar emot truppbiljett, hvilken förmån äfven beviljats af de flesta enskilda jernvägar i riket. På centralstyrelsens framställning om liknande rätt för vissa ledamöter i förbundsstyrelserna har svar ej ännu inkommit. I maj månad erhölls Kongl. Maj:ts stadfästelse af det allmänna representantmötets förslag om inskränkning af antalet förbundsombud till nämnda möte samt om rätt att vid mötet väcka skyttefrågor till diskussion.

2. *Centralstyrelsens årsmöte.*

Det ordinarie årsmötet egde rum lördagen den 19 februari under vice ordförandens, generalmajoren m. m. friherre Z. Rudbecks ledning.

Sedan utskottets redogörelse öfver förlidet års verksamhet samt revisorernas berättelse för samma tid blifvit föredragna, beviljades verkställande utskottet full ansvarsfrihet. Bland de förslag, som stodo på årsmötets föredragningslista, må främst bemärkas det om en allmän riksgruppskjutning. Detta var motiveradt dermed, att några extra åtgärder voro nödvändiga för att vidmagthålla det allmänna skytteintresset; särskildt under detta år, då det gälde att bevara den ökade lifaktighet, som framkallats af 1897 års stora rikstäfling. Årsmötet beslöt äfven för sin del anordnandet af en dylik riksgruppskjutning enligt följande hufvudgrunder: täflingen skulle ega rum förbundsvis och å föreningarnas egna banor samt för alla på en gemensam dag; i anslag till pris skulle utgå 25 öre för hvarje under 1897 anslagsberättigad medlem, hvarjemte 500 kronor skulle inom de två afdelningarna utdelas i 10 extra pris.

För att i någon mån bereda tillfälle till ökadt ammunitionsbidrag, beslöt årsmötet att föreslå förhöjning af det s. k. rekryteringsbidraget från 50 öre till 1 krona.

För att inom rikets nordliga trakter söka främja skyttesakens

utbredning, beslöt centralstyrelsen förslagsvis att till hvart och ett af Vesternorrlands, Vesterbottens och Norrbottens skytteförbund anslå ett extra understöd af 300 kronor.

I öfrigt uppsattes förslagen till utgiftsstat och anslagsbestämmelser för året efter samma grunder, som under föregående år varit tillämpade.

I årets skjutprogram vidtogos endast några smärre förtydliganden.

3. Skytteförbundens allmänna representantmöte.

Detta möte egde rum den 26 september med ledamöter i centralstyrelsen samt förbundens ombud; förhandlingarna leddes af styrelsens vice ordförande.

Sedan revisionsberättelsen föredragits såväl för utskottets verksamhet under år 1897 som ock för samma års rikstäfling, beviljades centralstyrelsen full ansvarsfrihet.

Till representantmötet hade inkommit förslag från Göteborgs och Bohus skytteförbund, från Vestmanlands skytteförbund samt från tvenne ledamöter i centralstyrelsen, gående ut på att ett belopp af 15,000 kronor skulle anslås för anordnandet af årliga riksskyttetäflingar i Stockholm.

Verkställande utskottet, som tagit dessa förslag under behandling, framlade i stället förslag om ett extra understöd af 15,000 kronor från det nuvarande skytteanslaget till höjande af prisen vid förbundstäflingarna. Efter en liflig diskussion antogs med stor majoritet utskottets förslag. Derjemte beslöt representantmötet att hos Kongl. Maj:t göra hemställan, att till de 100 skyttar, som vid nästa års förbundstäflingar uppnå minst 55 points på 300 m. afstånd och förut innehafva 3 gradens skyttemärke, skulle få utdelas riksskyttetäflingens medalj i silfver. Förslaget om införande af den 20-ringade skottaflan vid statspristäflingar vann icke mötets bifall.

Vidare beslöts vid mötet att hos Kongl. Maj:t anhålla om nedsättning i priset på 1867 års gevär och 1884 års kammargevär.

Hans Kongl. Höghet Kronprinsen hade nådigt samtyckt till att äfven under nästa verksamhetsår vara ordförande i centralstyrelsen. Vid företagna val omvaldes till ledamöter i centralstyrelsen:

Öfverstelöjtnanten N. Aspgren;
kronofogden T. V. Forssell;
fabriksidkaren A. Sandwall;
majoren M. Tisell;

öfverstelöjtnanten U. Weijdling;
„ H. R. Wijkander,
hvarjemte nyvaldes
majoren L. H. Tingsten.

Till det allmänna representantmötets revisorer omvaldes bankdirektören Rob. Nordin och kontrollören P. O. Lagerstedt samt till deras suppleanter grosshandlarne V. Lindholm och Per K. Peterson.

Till ledamöter i verkställande utskottet valde centralstyrelsen omedelbart efter representantmötet:

Generalmajoren frih. Z. Rudbeck;
handlanden G. Hallgren;
kommissarien F. V. Hellsten;
kamreraren O. G. Swahn;
apotekaren Vilh. Wahlquist;
öfverstelöjtnanten H. R. Wijkander

och till deras suppleanter:

grosshandlanden A. L. Bagge,
ingeniören C. G. Björkman och
löjtnanten G. Wennberg.

Till sina revisorer för året omvalde centralstyrelsen de förutvarande:

Fältintendenten af 1. klassen T. B. V. Tollsten och handlanden G. Hallgren.

II. **Skytteförbunden.**

Inom rikets skytteförbund funnos den 31 december 1898 tillsammans 577 skytteföreningar mot 534 år 1897.

Under året hafva nybildats 58 skytteföreningar och afförts såsom npplösta 14.

Under året 1897 nybildades 60 och upplöstes 26. Skytteföreningarnas antal fördelar sig sålunda på de olika förbunden:

1.	Jemtlands	skytteförbund	63.
2.	Gefleborgs	„	54.
3.	Skånes	„	46.
4.	Vermlands	„	38.

5.	Dalarnes skytteförbund	36.
6.	Vesternorlands "	33.
7.	Jönköpings läns "	26.
8.	Östergötlands "	26.
9.	Göteborgs och Bohus "	26.
10.	Kalmar läns "	25.
11.	Vestgötadals "	25.
12.	Gotlands "	22.
13.	Skaraborgs "	21.
14.	Örebro läns "	19.
15.	Vesterbottens "	15.
16.	Elfsborgs "	14.
17.	Vesternorrlands "	14.
18.	Stockholms "	13.
19.	Kronobergs "	12.
20.	Södermanlands "	12.
21.	Norrbottens "	12.
22.	Uplands "	11.
23.	Hallands "	9.
24.	Blekinge "	5.

Som af förestående uppgift synes, äro de två norrländska förbunden ännu de främsta i föreningsantal. Om verksamheten inom de olika förbunden gäller som ett allmänt omdöme, att förbundsstyrelserna göra sitt bästa för skytteintressets höjande och vidmagthållande. Ett godt understöd hafva de flesta förbunden lyckats förvärfva sig af resp. landsting, i det af samtliga skytteförbund 10 åtnjuta anslag, som i de flesta fall användas till ammunitionsbidrag.

III. **Medlemmarne.**

Vid verksamhetsårets utgång funnos inom riket 577 skytteföreningar med 30,731 medlemmar, deraf 26,857 aktiva och 3,874 passiva.

Förlidet år utgjorde motsvarande antal 29,569, 25,553 och 4,030. — Detta år visar alltså en ökning i hela medlemsantalet af 1,161. Öfver medlemmarnes fördelning inom de olika åldersklasserna samt inom förbunden meddelas härmed följande tablå:

Skytteförbundens namn	Antalet skytteföreningar	Aktiva medlemmar							Passiva medlemmar	Summa medlemmar
		Under värnpligtsåldern	I värnpligtsåldern			Militärer i tjenst	Öfriga (kasserade och öfveråriga)	Summa aktiva medlemmar		
			I beväringens 1. uppbåd	I beväringens 2. uppbåd	I landstormen					
Jemtlands skytteförb.	63	438	714	322	531	151	472	2,628	57	2,685
Gefleborgs „	54	554	640	243	353	97	514	2,401	182	2,583
Skånes „	46	196	438	219	280	57	327	1,517	532	2,049
Vermlands „	38	376	577	201	212	45	173	1,584	170	1,754
Vestmanlands „	14	225	456	171	321	78	251	1,502	159	1,661
Kalmar läns „	25	400	446	286	183	25	146	1,486	132	1,618
Göteborgs o. Bohus „	26	195	351	168	271	96	185	1,266	348	1,614
Vesternorrlands „	33	302	481	226	226	16	177	1,428	103	1,541
Dalarnes „	36	313	462	166	184	78	161	1,364	98	1,462
Stockholms „	13	307	275	126	167	49	142	1,066	352	1,418
Gotlands „	22	216	405	181	180	63	105	1,150	17	1,167
Vestgötadals „	25	201	336	165	144	34	134	1,014	148	1,162
Vesterbottens „	15	110	368	183	158	39	195	1,053	65	1,118
Norrbottens „	12	75	315	255	57	42	31	775	332	1,107
Östergötlands „	26	128	259	106	161	54	154	862	220	1,082
Jönköpings läns „	26	228	327	109	124	78	102	968	105	1,073
Skaraborgs „	21	134	202	93	117	67	121	734	160	894
Södermanlands „	12	192	160	73	90	14	100	629	251	880
Hallands „	9	151	329	118	97	17	80	792	73	865
Örebro läns „	19	145	245	106	123	10	156	785	63	848
Kronobergs „	12	130	193	64	106	57	116	666	80	746
Elfsborgs „	14	160	194	72	113	31	110	680	33	713
Uplands „	11	49	98	30	56	14	48	295	121	416
Blekinge „	5	40	68	36	38	4	26	212	73	285
Summa	577	5,265	8,339	3,719	4,292	1,216	4,026	26,857	3,874	30,741

Under året hafva i skytteföreningarna inskrifvits 7,991 nya medlemmar, hvilka fördela sig sålunda på de olika kategorierna:

under värnpligtsåldern	2,687
värnpligtige 20—24 år	3,975
militärer i tjenst	321
öfveråriga och kasserade	582
passiva	426
	7,991

Inskrifningen i skytteföreningarna af nya medlemmar har under året varit 7,907 personer, hvilket antal äfven är något högre än under förlidet år; afgångna hafva varit 6,819 emot 6,436 under år 1897.

Nedanstående tablå utvisar inskrifningen af nya medlemmar inom de olika förbunden äfvensom afgång och procent värnpligtige, beräknadt på antalet aktiva medlemmar.

Skytteförbundens namn.		Antal medlemmar	Antal inskrifna medlemmar	Afgång.	Ökning eller minskning.	% värnpligtige
Skånes	skytteförbund	2,049	335	325	+ 100	78
Blekinge	„	285	69	97	— 28	88
Kalmar läns	„	1,618	496	370	+ 126	90
Kronobergs	„	746	301	192	+ 109	83
Jönköpings läns	„	1,073	318	241	+ 77	90
Hallands	„	865	179	388	— 209	90
Östergötlands	„	1,082	219	343	— 124	82
Elfsborgs	„	713	200	141	+ 59	84
Göteborgs o. Bohus	„	1,614	437	398	+ 39	85
Vestgötadals	„	1,162	277	242	+ 35	86
Skaraborgs	„	894	247	258	— 11	84
Södermanlands	„	880	213	172	+ 41	84
Stockholms	„	1,418	380	748	— 368	87
Uplands	„	416	117	124	— 7	84
Vestmanlands	„	1,661	234	340	— 106	83
Örebro läns	„	848	273	233	+ 40	80
Vermlands	„	1,754	481	448	+ 33	89
Dalarnes	„	1,462	313	365	— 52	88
Gefleborgs	„	2,583	686	555	+ 131	79
Jemtlands	„	2,685	466	316	+ 150	82
Vesternorrlands	„	1,541	908	292	+ 613	88
Vesterbottens	„	1,118	159	111	+ 48	81
Norrbottens	„	1,107	337	65	+ 272	96
Gotlands	„	1,167	349	145	+ 204	91
		30,741	7,994	6,909		85

Som deraf synes, har värnpligtsprocenten under detta år äfven ökats, och är den högst inom Norrbottens skytteförbund, nemligen 96 procent. Af rikets 24 skytteförbund utvisa 8 minskning i medlems-

antalet. Jemtlands och Gefleborgs skytteförbund äro alltjemt i téten, beträffande medlemsantal. Såsom n:o 3 kommer Skånes skytteförbund, hvilket likväl ej hvad verksamhet och lifaktighet angår kan sägas tillhöra våra främsta förbund, utan snarare kan sägas vara i tillbakagående. Kalmar läns skytteförbund synes fortfarande vara stadt i raskt uppsving.

Fördelningen inom de olika skjutklasserna synes enligt föreliggande uppgifter vara följande:

i	rekrytklassen	5,030	aktiva medlemmar,
„	I klassen	12,556	„ „
„	II „	5,430	„ „
„	III „	2,301	„ „

IV. **Skytteverksamheten.**

Säkerligen var vid årets början den tanken ganska allmän, att detta års skytteverksamhet icke skulle blifva så lifaktig som under det stora utställnings- och rikstäflingsåret 1897. Desto bättre har denna farhåga icke besannats, enär rapporterna utvisa en afsevärd stegring i alla hänseenden, särskildt beträffande deltagandet i de sedvanliga förbundstäflingarna, hvilka i detta hänseende kunna anses som goda gradmätare. Antalet deltagare har sålunda utgjort 3,894 skyttar emot 3,841 under år 1897 och antalet lossade skott 87,766 emot 82,852.

Deltagarne voro inom de olika skjutklasserna sålunda fördelade:

i	I klassen	1,797	skyttar;
„	II „	1,166	„
„	III „	931	„

Äfven antalet anslagsberättigade är för detta år högre än under något föregående, nemligen 14,856 skyttar. De anslagsberättigade hafva under den nya organisationen uppgått till:

år 1893	6,022	skyttar
„ 1894	9,709	„
„ 1895	11,027	„
„ 1896	12,966	„
„ 1897	14,142	„

Alltså en ökning af 714 skyttar sedan sistlidet år. Den ökning af den aktiva verksamheten, som sålunda egt rum under detta år, är så mycket mera beaktansvärd, som väderleksförhållandena under skjutsäsongen varit de mest ogynsamma. Inom de olika förbunden hafva de anslagsberättigade utgjort:

Ordningsföljd	Skytteförbundens namn	Under värnpligtsåldern	Värnpligtige approberade 20—40 år	Militärer i tjenst	Summa anslagsberättigade
1	Gefleborgs skytteförbund	446	881	69	1,396
2	Jemtlands "	288	764	85	1,137
3	Vermlands "	297	670	22	989
4	Gotlands "	202	714	57	973
5	Kalmar läns "	325	595	19	939
6	Vestmanlands "	171	624	59	854
7	Dalarnes "	248	543	48	839
8	Jönköpings läns "	206	487	61	754
9	Vesternorrlands "	168	398	38	604
10	Östergötlands "	111	442	42	595
11	Stockholms "	188	375	20	583
12	Hallands "	133	419	17	569
13	Vestgötadals "	157	390	22	569
14	Skånes "	115	412	20	547
15	Göteborgs och Bohus "	127	325	27	479
16	Skaraborgs "	113	296	49	458
17	Örebro läns "	112	334	6	452
18	Kronobergs "	119	281	34	434
19	Norrbottens "	57	330	38	425
20	Elfsborgs "	118	241	26	385
21	Vesterbottens "	82	220	17	319
22	Södermanlands "	99	168	3	270
23	Uplands "	32	104	11	147
24	Blekinge "	32	104	3	139
		3,946	10,117	793	14,856

De tre främsta förbunden äro alltså fortfarande Gefleborgs, Jemtlands och Vermlands skytteförbund.

Gotlands skytteförbund har avancerat till det fjerde i ordningen samt Kalmar läns skytteförbund till det femte, hvaremot Stockholms skytteförbund gått ned till det elfte i ordningen.

I antalet lossade skott har någon minskning uppstått, hvilket äfven var att förutse; ty under år 1897 var det gifvet, att skottantalet till följd af flitig träning till rikstäflingen skulle blifva större än vanligt. Den regniga sommaren har nog äfven här inverkat menligt.

Minskningen utgör dock ej mera än 185,721 skott eller måhända egentligen endast 85,721, om man beräknar, att 100,000 skott under år 1899 lossades vid rikstäflingen.

In alles äro inom hela riket lossade 2,228,168 skarpa skott, hvilka fördela sig på de olika skytteförbunden enligt följande tablå:

Ordningsföljd	Skytteförbundens namn		Under kam-marskjutning lossade skott	Lossade skarpa skott				
				på 100 m. afstånd	på 200 m. afstånd	på 300 m. afstånd	på andra afstånd	Summa.
1	Gefleborgs skytteförbund		3,938	26,696	103,699	75,416	— —	205,811
2	Stockholms	„	8,944	9,065	69,817	63,485	420	142,787
3	Vestmanlands	„	2,025	11,681	61,936	67,990	546	142,153
4	Jemtlands	„	84	17,823	76,606	45,004	645	140,078
5	Kalmar läns	„	— —	17,875	65,319	42,674	5,860	131,728
6	Dalarnes	„	150	9,812	68,925	46,473	36	125,246
7	Göteborgs och Bohus	„	6,174	10,205	46,760	50,959	1,694	109,618
8	Vermlands	„	120	14,029	51,433	39,529	150	105,141
9	Gotlands	„	— —	9,608	71,924	20,282	158	101,972
10	Jönköpings läns	„	— —	11,178	40,876	49,092	— —	101,146
11	Skånes	„	— —	10,361	40,267	37,449	1,042	89,119
12	Skaraborgs	„	2,000	8,835	35,451	40,298	572	85,156
13	Östergötlands	„	3,446	9,952	36,749	35,416	2,424	84,541
14	Vestgötadals	„	1,986	8,777	39,976	32,109	225	81,087
15	Örebro läns	„	783	6,962	32,533	29,723	565	69,783
16	Kronobergs	„	1,662	10,640	34,996	16,049	— —	61,685
17	Vesternorrlands	„	4,187	23,548	27,989	8,675	60	60,272
18	Elfsborgs	„	— —	5,182	24,008	26,766	— —	55,956
19	Hallands	„	— —	6,971	31,927	13,672	— —	52,570
20	Uplands	„	— —	2,220	20,371	29,463	— —	52,054
21	Södermanlands	„	6,185	3,063	17,015	22,300	596	42,974
22	Norrbottens	„	592	13,764	14,336	10,211	— —	38,311
23	Vesterbottens	„	1,235	5,167	16,670	11,556	180	33,573
24	Blekinge	„	— —	3,270	14,392	11,491	— —	29,153
	Vid förbundstäflingarna		— —	— —	42,726	43,528	— —	86,254
			43,511	256,684	1,086,701	869,610	15,173	2,228,168

Under förberedande skjutning ha lossats 43,511 kammarskjutningsskott.

Söndagen den 7 augusti försiggick å samtliga föreningsbanor den vid årsmötet i februari beslutade riksgruppskjutningen. Deltagandet i densamma var ganska allmänt; sålunda räknade 1 afdelningen 339 grupper = 1,695 skyttar och 2 afdelningen 342 grupper = 1,710 skyttar.

De extra prisen å 50 kronor togos af följande grupper:

i *1 afdelningen:*

Trönö skyttegille.
Ådå-Säbyholms skytteförening.
Lundsjöns skyttegille.
Trönö "
Hå "

i *2 afdelningen:*

Torsångs skyttegille.
Hössna "
Karlanda skytteförening.
Stockholms skarpskytteförening.
Nedre Ulleruds skyttegille.

Från statens förråd äro för närvarande utlånade 6,048 st. 1867 års gevär och 588 st. 1884 års kammargevär.

V. **Utmärkelsetecken.**

I antalet förvärfvade skyttemärken har dock en rätt stor minskning skett. I anseende till framstegen i öfrigt torde denna minskning ej kunna förklaras på annat sätt, än att skyttarnes och vederbörande ledares uppmärksamhet ej är så rigtad på förvärfvandet af dessa utmärkelsetecken, som önskligt vore.

Under de fem sista åren hafva följande skyttemärken utdelats:

	1894	1895	1896	1897	1898	Summa
guld	119	124	134	148	115	640
silfver	231	405	453	528	501	2,118
brons	1,411	1,771	1,976	1,732	1,665	8,555
					Summa märken	11,313.

VI. **Statsunderstöd.**

De anslagsmedel, in alles kronor 129,788: 57, som stått till skytterörelsens förfogande för verksamhetsåret 1898, hafva disponerats på följande sätt:

till centralstyrelsen	kronor	11,019: 60
årsunderstöd till skytteföreningarna	„	45,093: —
d:o „ förbunden	„	20,900: —
rekryteringsbidrag till skytteföreningarna	„	6,394: —
ersättning till Kongl. Maj:ts ombud	„	2,706: 46
till anskaffning af skyttemärken	„	3,410: 05
„ skjutbanors ordnande	„	28,701: 60
„ pris vid riksgruppskjutningen	„	4,039: 75
	Kronor	122,264: 46.

VII. **Slutord.**

Alla tecken tyda på, att skyttesaken alltmera för sig vinner den allmänna opinionen, och helt säkert skulle detta än mer kunna befordras, för såvidt fullt tillräckliga anslagsmedel stode till rörelsens förfogande. Att så måtte ske, är för denna fosterländska rörelse en lifsfråga, hvars goda lösning är ett hufvudvilkor för rörelsens vidmagthållande och utbredning.

Stockholm den 31 december 1898.

Z. Rudbeck.

Vilhelm Wahlquist.

Litt. B.

Centralstyrelsens för Sveriges frivilliga skytteföreningar

cirkulär n:o 1.

(Omarbetad upplaga.)

Upplysningar och råd vid bildandet af frivilliga skytteföreningar.

En frivillig skytterörelse är nödvändig för fosterlandets försvar.

I striden, der soldaten oftast måste handla under en känsla af lifsfara, bestå svårligen andra färdigheter än de, som genom fredsöfningar blifvit innötta till vana.

Skjutfärdigheten utgör naturligtvis härifrån icke något undantag. Har icke soldaten genom fredsöfningar fått en innött vana att handtera sitt gevär med ordning, att ladda ordentligt och fort, att ställa sigtet, att rigta med den grad af noggrannhet, som betingas af målets storlek och afståndet o. s. v., så är det i högsta grad sannolikt, att hans skjutning i striden blifver af ringa värde. Han kommer att fumla vid laddningen och blindvis smälla af sina skott, till ringa gagn för stridsändamålets uppnående.

Då det sålunda är en nödvändighet, att våra stridsmän förvärfva *vana* vid att handtera geväret, så uppställer sig sjelfmant den frågan: Hvar skall denna vana förvärfvas? Under 90 dagars öfning kan nog den unge man, som har anlag och god vilja, genom lämplig undervisning bibringas en ganska aktningsvärd grad af skjutfärdighet, men till vana kan den omöjligen hinna drifvas, dertill fordras under åratal upprepade öfningar. Under våra nuvarande förhållanden finnes icke något tillfälle till sådana upprepade öfningar annat än på frivillighetens väg, och det är alltså på denna, som det stora och för fäderneslandet gagnrika målet måste nås. Och man bör icke misströsta om, att det icke kan nås. Hågen för skjutöfningar ligger nedlagd i naturen hos

hvarje lifskraftig yngling och man. Det gäller blott att gifva den tillfälle att öfvergå till handling och att gifva den en sådan form, att den blifver till gagn för försvaret. Frivilliga skjutöfningar böra derför ordnas så, att det, som vid dem inläres, blifver en förberedelse, ett underhållande, en fortsättning af de skjutöfningar, som de värnpligtige genomgå under sin tjenstgöring vid armén. De böra dessutom ordnas så, att de komma så många ynglingar och män som möjligt till godo. I striden måste alla skjuta, både de, som hafva anlag för skjutning, och de, som icke hafva det, hvarför frivilliga skjutöfningar böra anordnas så, att äfven dessa senare, om möjligt, uppmuntras till flitigt deltagande i öfningarna och derigenom till framsteg. Den, som vill arbeta på utbredande af frivilliga skjutöfningar, ordnade enligt här ofvan antydda grunder, gagnar ovedersägligen sitt fädernesland.

Staten understödjer den frivilliga skytterörelsen.

För befrämjande af frivilliga skjutöfningar ställer Riksdagen årligen ett visst anslag till Kongl. Maj:ts förfogande för att utdelas till inköp af ammunition, till ordnande af skjutbanor, till belöningar o. s. v.

Derjemte har Kongl. Maj:t gifvit arméförvaltningen tillåtelse att på vissa vilkor från arméns förråd utlåna ett visst antal gevär.

Grunddragen af det friv. skytteväsendets organisation.

Naturligtvis kunna gevär och penningar icke af vederbörande statens tjenstemän sändas direkt till enskilda personer, som vilja öfva sig i skjutning. Derigenom skulle uppstå en allt för omfattande expedition, och det skulle vara omöjligt att kontrollera, att vapen och penningar verkligen användas för det afsedda ändamålet. Det blifver äfven först derigenom, att flere skyttar sluta sig tillsamman, möjligt att anskaffa och underhålla skjutbanor och för öfningarna erforderlig materiel, att åstadkomma täfling o. s. v. Derför har det varit nödvändigt att gifva det frivilliga skytteväsendet en organisation, som här nedan i korthet beskrifves.

Skytteföreningen.

De, som vilja öfva sig i skjutning, sammansluta sig inom en kommun, ett pastorat eller på annat sätt begränsadt område af lämplig storlek till en skytteförening. Denna står under ledning af en af föreningen sjelf vald *styrelse* med *ordförande*. Styrelsen handhafver föreningens angelägenheter, förvaltar dess tillgångar, ingifver erforderliga rapporter och reqvisitioner, anordnar täflingar inom föreningen m. m.

Inom en skytteförening kunna, särskildt på landsbygden, skjutlag bildas af dem, som bo i samma by eller vid samma gård.

Skjutlag väljer inom sig en *skjutlagsförman*, som tager hand om till skjutlaget från skytteföreningens styrelse utlemnade gevär och öfrig materiel, tillser, att öfningarna ske med ordning, mottager, fördelar och redovisar skjutlaget tillkommande bidrag i kontant eller in natura m. m. I glest befolkade trakter bör skjutlaget hafva en egen mindre skjutbana, å hvilken öfningar kunna bedrifvas på de korta, allmännast förekommande afstånden.

I hvarje län, i några fall provins eller inskrifningsområde, sammanföras skytteföreningarna till ett *skytteförbund*, som står under ledning af en af skytteföreningarna inom länet eller provinsen vald *styrelse* med *ordförande* och verkställande utskott, hvarjemte Kongl. Maj:t tillsätter ett sitt ombud att äfven vara ledamot af förbundsstyrelsen.

Förbundsstyrelsen har till hufvudsaklig uppgift att inom förbundets område genom råd och dåd föra den frivilliga skytterörelsen framåt; att med stöd af sin kännedom om personer och förhållanden till- eller afstyrka de ansökningar, som från skytteföreningarna eller enskilda personer i skytteangelägenheter insändas till högre myndigheter; att anordna gemensamma täflingar för hela förbundet m. m. Förbunden, som äro 24 till antalet, äfvensom de områden, de omfatta, och förbundstyrelsernas postadresser finnas angifna å bilagan 1.

Till sist finnes en *centralstyrelse för Sveriges frivilliga skytteföreningar*. Denna, som består af ordförande, verkställande utskott och öfriga styrelsemedlemmar, väljes af representanter från samtliga skytteförbund. Dessutom insätter Kongl. Maj:t 2 eller flera medlemmar i verkställande utskottet. Centralstyrelsen, som är den förmedlande länken mellan den frivilliga skytterörelsen i landet och regeringen, beräknar och begär nödiga anslag till skytterörelsens befrämjande; afgifver förslag till de beviljade anslagens användande och fördelning; förmedlar lån af gevär m. m.; och utreder alla ansökningar och ärenden, som beträffande den frivilliga skytterörelsen skola afgöras af regeringen; utarbetar förslag till instruktioner för öfningar och täflingars bedrifvande m. m.

Bildande af skytteförening.

Den, som vill bilda en *skytteförening*, måste vända sig till styrelsen för det skytteförbund, inom hvars område (se bil. 1) föreningen skall bildas. Af den kan han få alla nödiga råd och upplysningar, äfvensom anmälningsblanketter, blanketter till stadgar och ansökan om lån af gevär m. m. (se bil. 2).

Sedan så många som möjligt antecknat sig för inträde i den tilltänkta föreningen, gäller det i första hand att få föreningen officielt bildad och erkänd, hvilket lämpligen kan tillgå på följande sätt:

De antecknade och andra för saken intresserade kallas på lämpligaste sätt till sammanträde.

Vid detta sammanträde torde ärendena kunna företagas till behandling i följande ordning:

1. Den, som utlyst sammanträdet, redogör i allmänna ordalag för den frivilliga skytterörelsen, dess nuvarande ställning och syfte, samt uppmanar de närvarande att välja en ordförande för sammanträdet.

2. Ordföranden utser någon att föra protokoll öfver förhandlingarna.

3. Ordföranden uppmanar dem, som ännu icke antecknat sig såsom ledamöter, att göra detta, och bör dervid upplysa om de olika slagen af medlemmar enligt § 4 af normalstadgarna. (bil. 3.)

4. Normalförslaget till stadgar tages paragraf efter paragraf till behandling, och blanketterna ifyllas och ändras, der så synes af behofvet påkalladt. Före behandlingen af § 4 torde det vara lämpligt att meddela, att inträdesafgifterna pläga vara mellan 50 öre och 2 kronor och årsafgifterna mellan 1 och 3 kronor.

5. Val af ordförande och styrelse för den nybildade skytteföreningen.

6. Val af 2 personer att justera protokollet.

Den nyvalda styrelsen sammanträder derefter så snart ske kan för att emellan sig fördela de olika befattningarna.

Fastställelse af föreningens stadgar.

Ordförandens för den nybildade skytteföreningen första åtgörande skall vara att skaffa fastställelse af stadgarna, ty utan att sådan erhållits, kan föreningen hvarken få låna gevär eller erhålla annat understöd af staten. Fastställandet skall ske af centralstyrelsen, och till densamma insändas derför genom förbundsstyrelsen en bestyrkt afskrift af det vid sammanträdet förda protokollet samt ett exemplar af stadgarna. Handlingarna skola åtföljas af ett till förbundsstyrelsen ställdt s. k. missiv enligt bil. 5.

Här torde böra bemärkas, att alla skrifvelser till skytteföreningarnas centralstyrelse, embetsverk eller Konungen skola i första hand insändas till skytteförbundet för att af detsamma befordras vidare.

Skjutbana.

Under väntan på stadgarnas fastställelse utses plats för skjutbana eller skjutbanor, så vida detta icke redan förut skett. I stad eller dermed jemförlig ort kan det vara tillräckligt att hafva *en* skjutbana; på landet, särskildt i glest befolkade trakter, är det nödvändigt att hafva flera, beroende på föreningens storlek och lokala förhållanden. Erfordras flera banor, bör en väljas med tanke på behofvet att undantagsvis kunna anordna öfning eller täfling gemensam för hela före-

ningen. En ledning vid valet af plats och bestämmandet af de anordningar, som skola göras, finnas i de »Råd för anordnande och bedrifvande af ett skjutlags öfningar», som erhållits från förbundsstyrelsen. Till en början bör man nöja sig med de allra enklaste anordningar, helst som intet bidrag af staten härför kan väntas förr än föreningen visat tydliga prof på lifaktighet och framåtskridande. Fasta taflor, sådana de beskrifvas i ofvannämnda »Råd», kunna beräknas kosta 1: 50 till 2 kronor; svängtaflor 25 till 40 kronor pr stycket, beroende på om stommen göres af trä eller jern. Häri inräknas icke jordarbetet, dels emedan det ofta kan utföras af skyttarne sjelfva, dels emedan kostnaden vexlar i högst betydande grad.

Så snart stadgarne blifvit stadfästade, insändes ansökan om lån af gevär. Patronhylsor, tändhattar och laddredskap tillhandahållas icke af staten, utan måste inköpas af enskilda handlande. Skytteföreningen kan af staten få låna 1 st. 1867 års gevär för hvarje femtal och 1 st. 1884 års kammargevär för hvarje tiotal ledamöter, dock högst 4 kammargevär pr förening. Begagnade 1867 års gevär kunna af staten få köpas till ett pris af 12 kronor pr st. Utom 1867 års gevär, hvilka hafva 12,2 mm. kaliber, få vid öfningar och täflingar äfven användas 1867—89 års gevär med 8 mm. kaliber och 1894 års repeterkarbin (Mausers modell) med 6,5 mm. kaliber. De båda sistnämnda vapnen kunna icke erhållas till låns, utan måste köpas, 1867—89 års gevär från enskild fabrik; karbinen från utlandet. *Anskaffande af gevär.*

Till ansökan om lån af gevär eller kammargevär tillhandahålles blankett enligt bil. 4 af förbundsstyrelsen, liksom äfven till den förbindelse bil. 5, som skall åtfölja ansökningen.

Anhållan om inköp af gevär skrifves enligt bil. 6. Blankett finnes ej. Ansökan skall åtföljas af liqvid.

Så väl ansökningar som anhållanden sändas försedda med s. k. missiv till förbundsstyrelsen. Formulär till misssiv finnes å bil. 7.

De 1867 års gevär som utlemnas från statens förråd äro afsedda för patroner med kantantändning. Som dylika patroner icke kunna omladdas, skulle skjutöfningar med sådana blifva allt för dyrbara, hvarjemte de icke gifva så god träffsäkerhet som centralantändningspatroner. Innan de från statens förråd utlemnade gevären kunna användas, måste de derför förses med nya slutstycken för centralantändningspatroner. Sådana slutstycken kunna köpas hos de flesta vapenhandlande till ett pris af kr. 1: 00 pr st.

Slutstycken böra af en kunnig vapensmed inpassas i gevären, emedan åtskilliga obehag kunna uppstå deraf, att de äro illa inpassade.

Patronhylsor, tändhattar, krut, kulor och laddverktyg köpas hos någon vapenhandlande. Krut och tändhattar få icke sändas med andra tåg än kruttåg, som gå endast en gång i månaden, och beställningen skall åtföljas af en förbindelse af ungefär följande lydelse: Undertecknad förbinder sig att senast 2 timmar efter ...(månad)... -kruttågets ankomst till .... station afhemta en till mig från .... ankommande sändning ammunition.

(Kalmar, titel och adress.

Laddade patroner få numera sändas som il- eller fraktgods med hvilka bantåg som helst.

Kan kruthandlanden icke uppvisa en dylik förbindelse mottages icke varan vid afgångsstationen.

Anskaffande af ammunition.

Före inköpet af laddverktyg bör afdelningen »Laddning af patroner» i »Råd för anordnande och bedrifvande af ett skjutlags öfningar» genomläsas, och valet derefter göras enligt behof och penningetillgång.

Statens bidrag och vilkoren för erhållande af sådant.

Statens bidrag till en frivillig skytteförening utgår med en viss penningesumma (f. n. 3 kronor) för hvarje ledamot, som icke öfverskridit värnpligtsåldern, och så vida han befinner sig i nämnda ålder blifvit såsom värnpligtig inskrifen eller erhållit uppskof med inskrifningen, och som under året vid föreningen skjutit minst 60 protokollförda skott i olika rigtställningar.

Derjemte erhålles ett anslag af 1 krona för hvarje under föregående året inskrifven medlem i eller under värnpligtsåldern (20—40 år).

Statsbidrag till nybildad förening.

Statsbidraget utbetalas årligen i juli eller augusti månad, och dess storlek beräknas enligt den årsrapport, som skytteföreningen afgaf under november månad det föregående året. Då emellertid enligt denna ordning intet statsbidrag skulle tillfalla en nybildad förening, så har den bestämmelsen blifvit gjord, att nybildad förening äfven får statsanslag för de medlemmar, som under året skjutit 60 protokollförda skott, om den före den 15 augusti insänder rapport utvisande föreningens storlek och verksamhet m. m., intill den dag rapporten uppgöres.

Rapportblanketter reqvireras hos skytteförbundets styrelse, såvida sådana icke redan erhållits.

Statsbidrag till skjutbana.

Då skytteföreningen vunnit ett sådant omfång, att den svårligen kan bedrifva sina öfningar och täflingar utan att hafva en fullt ändamålsenligt inrättad skjutbana, så kan den af Kongl. Maj:t erhålla statsbidrag dertill. En ansökan upprättad med ledning af formulär bil. 7 ställes till centralstyrelsen för Sveriges frivilliga skytteföreningar, att

den ville hos Kongl. Maj:t utverka det erforderliga statsbidraget. Ansökningen skall åtföljas af följande handlingar:

1. Intyg från jordinnehafvaren, att han för en tid af minst 10 år upplåter marken till skjutbanan.

2. Intyg af sakkunnig (helst militär) person, att den till skjutbana ifrågasatta platsen är lämplig för ändamålet, hvarmed bland annat förstås, att den medgifver skjutning i olika ställningar på 100, 200, 300 och gerna äfven på 400 meters afstånd.

3. Karta öfver den föreslagna banan med närmast omkringliggande terräng.

4. Detaljeradt kostnadsförslag öfver de arbeten, till hvilka anslag begäres.

Anslag beviljas icke till skottaflor af stål eller jern, ej heller till dyrbara skjutpaviljonger.

Ansökningen med bilagor sändes med missiv (se bil. 8) till förbundsstyrelsen för vidare befordran.

Den, som vill arbeta för bildandet och utvecklingen af en skytteförening, måste naturligtvis liksom hvar och en, som vill utföra något här i verlden, vara beredd på att möta svårigheter.

Ingen bör dock tveka att gifva sig i kampen, ty hos den, som arbetar i ärlig afsigt att gagna fosterlandet, växer kraften i bördig jordmån, och hon behöfver icke se sig vida om efter bundsförvandter.

Förutom här ofvan omtalade understöd lemnar Kongl. Maj:t bland annat äfven bidrag till rikets 24 skytteförbund för anordnande af allmänna täflingsskjutningar för samtliga skytteföreningar inom desamma.

Bil. 1.

Skytteförbunden, deras områden och postadresser.

Skåne läns	skytteförbund	omfattande	Skåne, postadress, Lund.
Blekinge	„	„	Blekinge, postadress, Sölvesborg.

Kalmar läns	skytteförbund,	omfattande	Kalmar län, postadress Vestervik.
Kronobergs	"	"	Kronobergs län, postadress Vexiö.
Jönköpings	"	"	Jönköpings län, postadress Nässjö.
Hallands	"	"	Hallands län, postadress Halmstad.
Östergötlands	"	"	Östergötlands län, postadress Lidköping.
Elfsborgs	"	"	Kongl. Elfsborgs regementes andra inskrifningsområde, postadress Borås.
Göteborg o. Bohus	"	"	Göteborgs stad och Bohuslän, postadress Göteborg.
Vestgöta-Dals	"	"	Kongl. Vestgöta-Dals regementes inskrifningsområde, postadress Venersborg.
Skaraborgs	"	"	Skaraborgs län, postadress Skara.
Södermanlands	"	"	Kongl. Södermanlands regementes inskrifningsområde, adress Strengnäs.
Stockholms	"	"	Lifgardesregementenas inskrifningsområden, postadress Stockholm.
Uplands	"	"	Kongl. Uplands regementes inskrifningsområde, postadress Upsala.
Vestmanlands	"	"	Vestmanlands län, postadress Sala.
Örebro läns	"	"	Örebro län, adress Örebro.
Vermlands	"	"	Vermlands län, postadress Molkom.
Dalarnes	"	"	Kopparbergs län, postadress Falun.
Gefleborgs	"	"	Gefleborgs län, postadress Gefle.

Jemtlands	skytteförbund,	omfattande	Jemtlands län, postadress Östersund.
Vesternorrlands	„	„	Vesternorrlands län, postadress Hernösand.
Vesterbottens	„	„	Vesterbottens län, adress Skellefteå.
Norrbottens	„	„	Norrbottens län, postadress Luleå.
Gotlands	„	„	Gotland, postadress Visby.

Bil. 2.

Till styrelsen för

.... Skytteförbund.

.... (Titel.)

(Namn.)

Undertecknad, som genom utsändande af anteckningslistor gjort sig förvissad om, att en skytteförening lätt skulle kunna bildas här på orten, anhåller härmed vördsamt om derför erforderliga råd och upplysningar samt om blanketter till stadgar, lån af gevär, anteckningslistor m. m., som styrelsen kan finna lämpligt.

Med begäran om råd m. m. för bildande af en skytteförening.

.... den .... 18 .. ..

....

(Titel.)

Obs. Skrifves på stort halfark, som vikes på tredjedelen af bredden.

Bil. 3.

Stadgar

för

....

....

§ 1.

.... har till ändamål dels att bibringa sina medlemmar en skjutskicklighet, som sätter dem i stånd att kraftigt med-

verka vid fosterlandets försvar, dels ock att inom sitt område sprida intresse för den fosterländska rörelsen.

§ 2.

.... ansluter sig till .... skytteförbund och erkänner "centralstyrelsen för Sveriges frivilliga skytteföreningar".

§ 3.

Till medlemmar antagas efter bedömande af .... styrelse välfrejdade personer, som fylt 14 år.

§ 4.

.... består af:

1:o. Aktiva medlemmar, hvilka deltaga i skjutöfningarna och vid inträdet äro bosatta inom .... De erlägga en inträdesafgift af .... och en årlig afgift af .... Medlemmar, som ej ännu fylt 17 år äro befriade från afgifter under första året, de tillhöra föreningen.

2:o. Passiva medlemmar — hvilka utan att deltaga i skjutöfningarna, af intresse för skyttesaken och .... verksamhet önska att understödja de samma. De erlägga en årlig afgift af .... eller ock en gång för alla ....

3:o. Hedersledamöter, hvartill styrelsen eger kalla de personer, som på ett utmärkande sätt hedrat .... och främjat dess ändamål.

§ 5.

Hvar och en, som tillhör ...., är skyldig underkasta sig dess stadgar, af styrelsen utfärdade ordningsregler samt de föreskrifter, som af instruktören i och för öfningarna meddelas.

§ 6.

.... aktiva medlemmar skola såvidt möjligt genomgå förberedande skjutöfningar, innan de ega rätt deltaga i skjutning med skarp ammunition.

De indelas med afseende på öfningarna i skjutklasser och skjutlag. Skjutlagens storlek bestämmes af instruktören.

§ 7.

Skjutöfningarna verkställas i öfverensstämmelse med de föreskrifter, som af vederbörande utfärdas för rikets frivilliga skytteföreningar.

§ 8.

Ingen eger rätt deltaga i öfningarna, som icke erlagt stadgade afgifter.

§ 9.

.... angelägenheter handhafvas af en styrelse, bestående af ordföranden, som väljes särskildt af .... och 4 ledamöter. Styrelsen utser inom sig vice ordförande, sekreterare, vice sekreterare och kassaförvaltare.

För att styrelsen skall vara beslutmessig skola minst 4 ledamöter vara närvarande, vid lika röstetal gäller den mening, som ordföranden biträder. Instruktören eger, om vald utom styrelsen, rätt närvara vid dess sammanträden och deltaga i öfverläggningarna, dock utan rösträtt.

§ 10.

Styrelsens gemensamma åligganden äro:

1:o att handhafva .... angelägenheter och förvalta dess tillgångar samt derför gemensamt ansvara;

2:o att vid ordinarie årsmöte lemna redogörelse öfver .... verksamhet under förflutna året;

3:o att till ... . skytteförbund afgifva årlig rapport i enlighet med föreskrifvet formulär, äfvensom att, då så påfordras, till »centralstyrelsen för Sveriges frivilliga skytteföreningar» insända begärda uppgifter.

§ 11.

Ordföranden eller vid dennes förhinder vice ordföranden åligger:

1:o att föra .... talan;

2:o att öfvervaka .... verksamhet och afgöra sådana angelägenheter, som icke äro af den vigt och beskaffenhet, att de nödvändiggöra styrelsens sammankallande;

3:o att låta sammankalla styrelsen, då vigtiga angelägenheter det fordra;

4:o att vid alla tillfällen leda förhandlingarna.

Sekreteraren eller vid dennes förhinder åligger:

att i förening med kassaförvaltaren föra matrikel öfver .... medlemmar;

2:o att vid sammanträden föra protokoll;

3:o att biträda ordföranden vid expedition af inkommande och utgående skrifvelser eller andra handlingar.

Kassaförvaltaren åligger:

1:o att enligt styrelsens bestämmelser handhafva .... penningemedel, ombesörja inkasseringar och utbetalningar, föra noggrann och redig kassabok, hvilken, när så påfordras, för styrelse och revisorer tillhandahålles;

2:o att i förening med sekreteraren föra matrikel öfver .... medlemmar.

§ 12.

Styrelsen eger utse lämplig person att som instruktör leda öfningarna.

§ 13.

Ordinarie årsmöte med .... medlemmar eger rum hvarje år .... månad, hvarvid förekommer:

1:o. Styrelsens årsredogörelse;

2:o. Revisionsberättelsen;

3:o. Behandling af inlemnade förslag;

4:o. Val af ordförande och 4 styrelseledamöter jemte 2 suppleanter, 2 revisorer med 2 suppleanter, af ombud till .... skytteförbunds ordinarie förbundsmöte i enlighet med förbundets stadgar samt af 2 personer att jemte ordföranden justera årsmötets protokoll.

Med undantag af frågor rörande ändring i dessa stadgar fattas beslut med enkel röstpluralitet, och vid lika röstetal gäller den mening, som biträdes af mötets ordförande. Alla omröstningar ske öppet, jemväl val, såvida ej dervid sluten omröstning af någon medlem begäres.

Afgående kunna omväljas.

§ 14.

.... räkenskaper skola vara tillgängliga för revision den 10 januari och revisionsberättelsen inlemnad till .... styrelsen före den 1 februari.

§ 15.

... . stadgar, ordningsregler jemte instruktörens föreskrifter skola vid öfningar finnas anslagna å öfningsplatsen.

§ 16.

Derest medlem icke ställer sig till efterrättelse .... stadgar och gällande föreskrifter eller på annat sätt visar sig ovärdig .... tillhöra, eger styrelsen rätt att densamma ur ... . utesluta.

§ 17.

Jemte bestämmelserna i dessa stadgar gälla de ordningsregler och föreskrifter, som af .... styrelse utfärdas, samt de, som i allmän lag eller vederbörandes förordningar äro angifna.

§ 18.

Förslag till ändring af stadgarna skola skriftligen inlemnas till styrelsen före den .... för att jemte styrelsens utlåtande delgifvas .... medlemmar vid ordinarie årsmötet, som deröfver beslutar. För att föreslagen ändring skall anses antagen af ...., erfordras, att $^2/_3$ af de närvarande rösta för densamma.

§ 19.

Dessa stadgar äfvensom ändringar af desamma skola för att vara gällande stadfästas af »centralstyrelsen för Sveriges frivilliga skytteföreningar».

Bil. 4.

Anteckningslista

för bildande af en skytteförening i ....

Skytteföreningarnas ändamål är att till fosterlandets värn utbilda skjutskicklige män.

Staten lemnar understöd till pris vid täflingsskjutningar, ammunition, arfvode till instruktörer m. m. samt utlånar målskjutningsgevär.

Antecknade kallas till sammanträde den .... 18.....
....

Namn	Adress	Anmärkningar

Bil. 5.

Till Styrelsen för

.... skytteförbund.

Härmed får jag vördsamt anmäla, att .... skytteförening är bildad, och bifogas afskrift af vid det konstituerande sammanträdet fördt protokoll samt för öfverlemnande till stadfästelse af centralstyrelsen för Sveriges frivilliga skytteföreningar de dervid antagna stadgarna.

.... den .... 18.....

....

Ordförande.

....

Sekreterare.

Obs.! Skrifves på stort helark, som vikes på tredjedelen af bredden. Protokoll och stadgar läggas inuti arket.

Bil. 6.

Till

Kongl. Arméförvaltningens artilleri-departement Stockholm.

.... skytte ...., som är beläge......
i .... län och f. n. räknar ....
medlemmar, får härmed vördsamt anhålla att från något kronans förråd såsom lån under 3 års tid utbekomma .... st. 1867 års gevär (kammargevär) med bajonetter, borstviskare och dubbla skrufmejslar *),

*) Medfölja såsom tillbehör till 1867 års gevär, men ej till kammargevären.

Obs.! Skrifves på helark. Papperet vikes på tredjedelen af bredden. Förbindelsen (bil. 7) lägges inuti arket.

hvilka, för den händelse denna anhållan bifalles, torde sändas (utlemnas) till .... (enligt fullmagt).

Förbindelse angående gevärens återställande bifogas.

.... den .... 18.. ...

För .... skytte ....

....

Ordförande.

....

Bil. 7.

Förbindelse.

För den händelse att .... skytte.........s ansökan af den .... 18......... om utbekommande såsom lån af .... st. 1867 gevär (kammargevär) med bajonetter, borstviskare och dubbla skrufmejslar*) varder bifallen, ansvara undertecknade, medlemmar af nämnda förenings styrelse, en för alla och alla för en, för att gevären efter lånetidens utgång varda i oskadadt skick och utan kostnad för statsverket till det gevärsförråd, som af kongl. armé-förvaltningens artilleridepartement bestämmes, återlemnade eller ock kontant ersatta efter bestämdt pris.

.... den .... 18........

....

....

....

....

....

*) *Anm.* Antalet gevär skall utskrifvas både med siffror och bokstäfver samt förbindelsen undertecknas af samtliga styrelsemedlemmar med utsättande af namn, yrken och adresser.

Förbindelsen skall bevittnas af 2 personer.

Bevittnas:

....

....

Bil. 8.

Till centralstyrelsen för Sveriges frivilliga skytteföreningar.

Skytteförening. Med anhållan om inköp af gevär.

Anhålles vördsamt att från statens förråd för .... skytteförenings räkning inköpas: .... st. 1867 års gevär, som sändas till ....

Liqviden .... kr. .... öre bifogas.

........(Postadress.)........ den .... 18........

....
Ordförande.

....
Sekreterare.

Anm. Vid statens förråd kosta f. n.:
1 st. 1867 års gevär . . . . . 12 kr.
1 st. 1884 års kammargevär . . 8 „

Bil. 9.

Till styrelsen i .... skytteförbund.

Skytteförening. Med ansökan om lån af gevär. Med anhållan om inköp af gevär.

Till vidare befordran öfverlemnas vördsamt en ansökan om lån af gevär samt förbindelse. (En anhållan om inköp af ....)

........Bostad........ den .... 18 ....

....
Ordförande.

....
Sekreterare.

Obs.! Skrifves på stort helark, som vikes på tredjedelen af bredden. Ansökningen etc. lägges inuti arket.

Litt. C.

Aftryck af nådiga brefvet den 28 april 1899 till centralstyrelsen för Sveriges frivilliga skytteföreningar angående plan för användande af de till skarpskytteväsendets och skjutskicklighetens befrämjande för år 1899 anvisade medel m. m.

OSCAR, med Guds Nåde, Sveriges Norges, Götes och Vendes Konung. Vår ynnest och nådiga benägenhet med Gud Allsmägtig! Uti skrifvelse den 15 nästlidne mars hafven I, med öfverlemnande af förslag till plan för användning under år 1899 af anslaget till skarpskytteväsendets och skjutskicklighetens befrämjande, tillika afgifvit förslag till de bestämmelser, hvilka för erhållande af understöd från berörda anslag vore erforderliga. Och hafve Vi, efter inhemtande af Vår armé-förvaltnings häröfver afgifna underdåniga utlåtande, funnit godt dels fastställa plan för ifrågavarande anslagsmedel, sådan densamma härhos i afskrift Eder tillställes, att lända till efterrättelse vid uppgörandet af de förslag till medlens användning, som under året kunna komma att till Oss afgifvas, dels ock beträffande vilkoren för tillgodonjutande af de understödsbelopp, som äro afsedda att tilldelas skytteföreningarna och skytteförbunden såsom bidrag till kostnaderna för skjutöfningarna m. m., äfvensom rörande sättet för understödens utfående, i nåder föreskrifva:

att skytteförening skall, för att komma i åtnjutande af understöd, ställa sig till efterrättelse de genom nådiga brefvet den 15 december 1893 fastälda grunder för det frivilliga skytteväsendets organisation äfvensom hafva hos sig anstäld instruktör, som blifvit godkänd af den utaf Oss utsedde ledamoten i vederbörande skytteförbunds styrelse;

att, i fråga om understödsbeloppet för hvarje särskild skytteförening,

endast sådan medlem af föreningen får tagas i beräkning, som ej öfverskridit värnpligtsåldern samt, såvida han befinner sig i nämnda ålder, antingen blifvit såsom värnpligtig inskrifven eller i vederbörlig ordning erhållit uppskof med inskrifning, och som dessutom under sistlidet år eller, derest han tillhör förening, som under innevarande år trädt i verksamhet, detta år skjutit minst 20 protokollförda skarpa skott i hvarje af de vid armén reglementerade ställningarna;

att till grund för beräkningarna skola läggas, hvad angår skytteförening, som under sistlidet år varit i verksamhet, de till Eder genom skytteförbunden inlemnade rapporter öfver nämnda års verksamhet, samt hvad angår skytteförening, äldre eller nybildad, som innevarande år trädt i verksamhet, rapporterna för detta års verksamhet; åliggande förening af sistnämnda slag, som önskar att för året komma i åtnjutande af understöd, att före den 15 nästkommande augusti genom vederbörande skytteförbund till Eder ingifva behörig, af sammandrag utaf skjutprotokollen åtföljd rapport;

att det skall åligga Eder att, hvad angår skytteförening, som under sistlidet år varit i verksamhet, före instundande juni månads utgång och, beträffande de öfriga, omedelbart efter den 15 nästkommande augusti, till Oss ingifva förslag till de understödsbelopp, som med tillämpning af ofvannämnda plan för anslagsmedlens användande och de nu faststälda grunderna anses böra tillkomma de särskilda skytteföreningarna;

att utaf de understödsbelopp, som derefter komma att af Oss tilldelas skytteföreningarna, $1/3$ må användas till arfvode åt instruktörer, $1/3$ till pris vid täflingar inom föreningarna och återstoden, efter föreningsstyrelsernas bepröfvande, till omkostnader för öfningarnas bedrifvande;

att underdånigt förslag till fördelning de särskilda skytteförbunden emellan af det understödsbelopp, 20,000 kronor, som enligt meranämnda plan är afsedt att dem tilldelas, skall af Eder upprättas, börande dervid läggas till grund det antal skyttar inom hvarje förbund, som enligt de rörande de särskilda föreningarnas verksamset under förlidet år afgifna rapporter gjort sig berättigade till understöd;

att af de understöd, som kunna komma att skytteförbunden tilldelas, högst $1/3$ må användas till bestridande af omkostnaderna för allmänna täflingsskjutningars anordnande, till arfvode åt sekreterare och andra af förbundets verksamhet föranledda utgifter samt återstoden till pris vid förbundstäflingarna;

att derjemte till fördelning emellan rikets skytteförbund enligt förut nämnd beräkningsgrund må utgå ett belopp af 15,000 kronor att

användas uteslutande till förhöjande af prisen vid förbundstäflingarna; samt

att Vesternorrlands, Vesterbottens och Norrbottens skytteförbund skola, utöfver deras andel i de för samtliga skytteförbunden enligt planen anvisade medel, erhålla ett extra understöd af 300 kronor hvar för att efter förbundsstyrelsernas bestämmande användas till skytterörelsens främjande inom förbunden.

I sammanhang härmed hafva Vi, som ansett nödigt att åt föreningarna beredas tillgångar för anskaffande af ammunition åt de i eller under värnpligtsåldern varande skyttar, som innevarande år inträda i de särskilda föreningarna, funnit godt i nåder uppdraga åt Eder att, med ledning af de för sistlidet år utaf föreningarna afgifna rapporter, uppsätta och till Oss inkomma med förslag till ett särskildt för nämnda ändamål afsedt s. k. rekryteringsbidrag, beräknadt till 1 krona för hvarje under år 1898 i förening inskrifven medlem, hvilken icke öfverskridit nämnda ålder, hvarförutom Vi af anslagsmedlen anvisat

dels 10,500 kronor, deri inberäknadt det genom Vårt nådiga bref den 10 sistlidne februari anvisade belopp, 5,000 kronor, att af Eder användas med högst 4,200 kronor till expeditionsafgifter, arfvoden och mindre expenser, med högst 2,300 kronor till bekostande af tryck och diverse, med högst 1,000 kronor till understöd för utgifvande af »Svensk skyttetidskrift», samt med högst 3,000 kronor till rese- och traktamentsersättningar vid centralstyrelsens och representanternas sammanträden;

dels ett belopp af 4,800 kronor att mot afgifvande af vederbörlig reseräkning, såsom ersättning, beräknad efter 4:de klassen i Vårt nådiga resereglemente, med högst 200 kronor utgå till en hvar af de utaf Oss förordnade ledamöterna i skytteförbundens verkställande utskott,

dels ock till inköp af skyttemärken högst 2,500 kronor.

Hvilket allt Vi Eder till svar och behörig underdånig efterrättelse samt vederbörandes förständigande härigenom i nåder meddele.

Stockholms slott den 28 april 1899.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro

GUSTAF.

Axel Rappe.

Plan för användande under år 1899 af de till understöd åt det frivilliga skytteväsendet tillgängliga anslagsmedel.

	Kr.	öre
Tillgångar:		
Behållning den 31 december 1898 kr. 8,582: 90 hvarifrån bör afgå af Kongl. Maj:t under föregående år anvisade, men ännu ej af vederbörande utbekomna understöd för ordnandet af skjutbanor m. m. .... „ 6,119: —	2,463	13
1899 års anslag	120,000	—
Summa kronor	122,463	13

	Kr.	öre
Utgifter:		
Till skytteföreningar: att utgå med 3 kr. för 14,856 skyttar tillhörande äldre föreningar kr. 44,568: — att likaledes utgå med 3 kr. för förslagsvis 1,200 skyttar tillhörande nybildade föreningar .... „ 3,600: —	48,168	—
„ skytteförbunden	20,000	—
„ att *uteslutande* utgå till förhöjning af prisen vid förbundstäflingarna	15,000	—
„ Vesternorrlands, Vesterbottens och Norrbottens skytteförbund såsom extra understöd	900	—
„ rekryteringsbidrag för anskaffande af fri ammunition åt skyttar i värnpligtsåldern eller för 7,110 skyttar	7,110	—
„ Centralstyrelsen	10,500	—
„ arfvoden åt de af Kongl. Maj:t förordnade ledamöterna i skytteförbundens styrelser	4,800	—
„ anskaffande af skyttemärken...........	2,500	—
Att — jemte möjligen blifvande öfverskott på förestående anslagstitlar — enligt Kongl. Maj:ts särskilda beslut användas till understöd för skjutbanors ordnande och andra utgifter för skytteväsendet	13,485	13
Summa kronor	122,463	13

Afskrift.

Litt. D.

OSCAR, med Guds Nåde, Sveriges, Norges, Götes och Vendes Konung. Vår ynnest och Nådiga benägenhet med Gud Allsmägtig! Sedan Vi genom nådigt bref den 14 nästlidne april bemyndigat Vår arméförvaltning att med firman »die Waffenfabrik Mauser» afsluta kontrakt angående leverans af 40,000 gevär 6,5 m. m. m|96, hafven I, uti en af arméförvaltningen jemte eget yttrande till oss öfverlemnad skrifvelse af den 24 innevarande maj, i underdånighet anhållit, att som för den frivilliga skytterörelsens bestånd och fortsatta utveckling det vore af synnerlig vigt, att skyttarne vid sina öfningar hade att tillgå gevär af samma modell som arméns, helst de värnpligtige inom skytteföreningarne utgjorde ej mindre än 85 procent af hela antalet skyttar, men det för armén antagna mausergeväret, enligt Eder beräkning, sannolikt icke skulle under de närmaste sju åren kunna utlemnas till skytteföreningarne, Oss täcktes i nåder medgifva, att från nämnda vapenfabrik finge, samtidigt med den genom ofvanberörda nådiga bref för statens räkning anbefalda gevärsleveransen, inköpa 5,000 gevär af dylik modell för att genom Eder försorg till skyttarne försäljas; hvarjemte I, såsom säkerhet för att ifrågavarande gevär blefve från statens förråd inlösta, åberopat en af åtskilliga personer i sådant hänseende afgifven ansvarsförbindelse;

Och hafve Vi, vid underdånig föredragning af detta ärende, funnit godt att, med bifall till förevarande framställning, i nåder bemyndiga arméförvaltningen att med firman »die Waffenfabrik Mauser» afsluta kontrakt angående leverans af ytterligare femtusen 6,5 m. m. gevär m|96 för att till pris och på vilkor i öfrigt, som Vi vilje framdeles, på Edert förslag, i nåder bestämma, genom Eder försorg skytteföreningarne och deras medlemmar tillhandahållas. Hvilket Vi Eder till svar och underdånig efterrättelse i hvad på Eder ankommer härigenom i nåder meddele.

Stockholms slott den 21 maj 1899.

OSCAR.

Axel Rappe.

N:o 30.

Af herr **Wieselgren** m. fl., *om anslag för anskaffning af ny fältartillerimateriel och ammunition.*

Kongl. Maj:t har i statsverkspropositionen under fjerde hufvudtiteln föreslagit Riksdagen att för anskaffning af ny fältartillerimateriel och ammunition bevilja 12,000,000 kronor och deraf på extra stat för år 1901 anvisa en sjettedel eller 2,000,000 kronor.

På sätt af det vidfogade statsrådsprotokollet öfver landtförsvarsärenden inhemtas, har generalfälttygmästaren vid framläggande af plan för denna nyanskaffning jemväl yttrat sig beträffande den tid, som kunde beräknas åtgå för nybeväpningens genomförande, och dervid anfört, att å ena sidan borde tagas i betraktande de jemförelsevis ogynsamma förhållanden, som, till följd af olikheter i afseende på utrustning och ammunition under ombeväpningstiden, uppstode för artillerivapnet och på grund hvaraf denna tid borde beräknas så kort som möjligt, men å andra sidan, att anskaffningsperioden borde bestämmas med hänsyn till att — såvidt inom rimliga tidsgränser läte sig göra — den inhemska industrien tillförsäkrades så stor del af den blifvande tillverkningen som möjligt; samt att med hänsyn till båda dessa förhållanden generalfälttygmästaren ansåge den erforderliga summan lämpligen kunna komma till användning, om anslagen fördelades på en period af 4 år, räknadt från och med 1901; och har han sålunda hemstält, att Kongl. Maj:t måtte föreslå Riksdagen att för anskaffning af ny fältartillerimateriel och ammunition bevilja 12,000,000 kronor och deraf på extra stat för år 1901 anvisa $\frac{1}{4}$ eller 3,000,000 kronor.

Departementschefen har till statsrådsprotokollet yttrat bland annat, att han icke kunde annat än till fullo gilla den plan till anskaffande af ny fältartillerimateriel, som generalfälttygmästaren framlagt, och att

det vore önskvärdt, att anskaffningen af den nya materielen så mycket som möjligt påskyndades, men att det emellertid ansetts behöfligt, med hänsyn till andra anslagsbehof för försvarsväsendets utveckling, som i öfrigt måste göras gällande, att utsträcka anskaffningstiden till 6 i stället för 4 år.

Då på grund af hvad generalfälttygmästaren sålunda anfört i afseende å anskaffningen af den nya fältartillerimaterielen hinder icke synas möta att verkställa densamma på 4 år, och då vi icke finna närvarande omständigheter vara af beskaffenhet att böra medgifva en utsträckning af denna för härens stridsduglighet så ytterst vigtiga ombeväpning på längre tid, än hvad statens tillgångar skulle kunna tillåta, hemställa vi,

att Riksdagen må för anskaffning af ny fältartillerimateriel och ammunition bevilja 12,000,000 kronor och deraf på extra stat för år 1901 anvisa en fjerdedel eller 3,000,000 kronor.

Stockholm den 27 januari 1900.

Sigfrid Wieselgren.

Th. Nyström. *T. Säve.* *Rob. Almström.*

Carl Moberg. *G. T. Östberg.*

STOCKHOLM, ISAAC MARCUS' BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG, 1900.

N:o 31.

Af herr **Fränckel,** *i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete, m. m.*

I syfte att lätta svårigheter för arbetsklassen samt undanrödja orsaker till misshälligheter mellan arbetsgifvare och arbetare har under de senare årtiondena i ett flertal europeiska stater fortgått ett omfattande lagstiftningsarbete. Härunder har, bland annat, med allt större klarhet och bestämdhet gjort sig gällande den rättssatsen, att utöfvaren af en verksamhet, om hvars farlighet han eger vetskap, skall åtminstone i någon mån bära ansvaret för skada, som i följd af rörelsens beskaffenhet kan komma att drabba deri anstälde arbetare. Det torde utan öfverdrift kunna påstås, att denna rättssats också afgjordt eger stöd i det allmänna rättsmedvetandet. I vårt land var det just behofvet af en lagstiftning i detta hänseende, som först väckte arbetareförsäkringsfrågan till lif, nemligen då 1884 års Riksdag med anledning af en inom Riksdagens Andra Kammare afgifven motion, hos Kongl. Maj:t anhöll om utredning, bland annat, »om och i hvad mån åtgärder kunde finnas lämpliga för ordnande af förhållandet mellan arbetsgifvare och arbetare beträffande möjliga *olycksfall i arbetet*». Det torde vara obestridligt, att under den period af mer än ett och ett halft årtionde, som derefter förflutit, kännetecknadt af en storartad utveckling på den inhemska industriens område, krafvet på fyllande af nämnda behof, hvilket först och främst ur arbetsklassens synpunkt gör sig lifligt känbart, visat sig allt mera berättigadt.

Emellertid har under den behandling från statsmagternas sida, som i vårt land allt sedan början af 1890-talet kommit arbetareförsäk-

ringsfrågan till del, spörsmålet om beredande af olycksfallsersättning åt arbetare blifvit så småningom allt mer och mer undanskymdt. Sedan nemligen de förslag till bestämmelser om olycksfallsförsäkring, hvilka i anledning af Riksdagens ofvanberörda framställning utarbetats af den första arbetareförsäkringskomitén och i något förändradt skick öfverlemnats till 1890 års Riksdag samt, efter ytterligare omarbetning, förelagts 1891 års Riksdag, blifvit af Riksdagen förkastade, synes betydelsen af frågan om olycksfallsersättning hafva i derefter framlagda förslag blifvit nog mycket underskattad. I 1895 års invaliditetsförsäkringsförslag hade visserligen denna fråga ännu så till vida vunnit afseende, att, enligt samma förslag, den, som i följd af olycksfall drabbades af *varaktig* oförmåga till arbete, innan den för vinnande af pensionsrätt i allmänhet stadgade tid af 260 veckor tilländalupit, lika fullt skulle undfå lifstidspension; men uti det likaledes på invaliditetsprincipen baserade kongl. förslag till pensionslag, som förelåg till behandling vid 1898 års riksdag, hade hufvudintresset helt och hållet öfverflyttats på frågorna om ålderdomsförsörjning och om fattigvårdstungans lättande. Genom den i förslaget intagna bestämmelsen, att pension icke i någon händelse skulle utgå före fylda 50 års ålder, äfven om invaliditet inträdt tidigare, hade invaliditetsförsäkringens förmåga att ersätta olycksfallsförsäkringen tydligen blifvit på ett högst betänkligt sätt förminskad. Den väsentliga lucka i invaliditetsförsäkringen, som genom sagda bestämmelse uppstått, var man emellertid, enligt hvad det propositionen bifogade statsrådsprotokollet utvisade, betänkt på att söka fylla genom att i särskild lag stadga skyldighet för arbetsgifvare att lemna understöd vid olycksfall, som drabba arbetstagare under arbetet i vissa yrken. Det sålunda bebådade lagförslaget är måhända det, som nu föreligger till pröfning i Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen, n:o 24, med förslag till lag angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete och till lag om ändrad lydelse af 17 kap. 4 och 11 §§ handelsbalken.

Att frågan om ersättning vid olycksfall sålunda blifvit af regeringen å nyo väckt till lif, må väl erkännas vara synnerligen tillfredsställande, helst som införandet af stadganden i detta hänseende utan tvifvel är från de i industrien sysselsatte arbetarnes egen sida med större intresse omfattadt än det ifrågasatta anordnandet af ålderdomsförsäkring. En genom olycksfall skadad arbetares oförmåga att genom arbete försörja sig och de sina har nemligen, på sätt herr statsrådet och chefen för civildepartementet vid den kongl. propositionens föredragning inför Kongl.

Maj:t erinrat, icke såsom den vid ålderns annalkande inträdda invaliditeten, varit en följd af naturens ordning och måst äfven med den lägsta grad af eftertanke förutses; den har förorsakats genom en olyckshändelse och kanske drabbat arbetaren så tidigt, att han icke rimligen kan förutsättas hafva gjort afsevärda besparingar, allra minst sådana, som skulle kunna förslå till hans uppehälle under en måhända lång återstående lifstid, eller, om han i följd af olycksfallet aflider, till understöd åt hans enka och ouppfostrade barn. Om det sålunda torde kunna anses ådagalagdt, att det kongl. lagförslaget afser en reform på förevarande område, hvilken bör med hänsyn till arbetsklassens bästa ligga statsmagterna alldeles särskildt om hjertat, så lära å andra sidan meningarne för visso kunna vara delade, huruvida regeringen, då det ju här gäller att af två vägar välja den, som är jemnast och kortast samt med minsta kostnad för fram till det åsyftade målet, får anses hafva slagit in på den rätta. De båda omtvistade hufvudprinciper, på hvilka en lagstiftning i ämnet kan byggas, utgöras, som bekant, af å ena sidan lagstadgad omedelbar skyldighet för arbetsgifvaren att ersätta skada i följd af olycksfall i arbetet, *ansvarspligt*, och å den andra obligatorisk *olycksfallsförsäkring*. Det är den förra af dessa båda utvägar, som uti ifrågavarande kongl. proposition blifvit vald. Mot dess användande hafva hufvudsakligen två vigtiga inkast blifvit gjorda. Det har nemligen anmärkts, *dels* att en lagstiftning om omedelbar skadeståndspligt ovilkorligen måste i tillämpningen leda till ett högst afsevärdt antal rättegångar mellan arbetsgifvare och arbetare samt derigenom förorsaka missnöje och oro bland såväl arbetsklassen som ock industriidkarne och sålunda motverka hvad man åsyftat, nemligen bibehållandet och stärkandet af ett godt förhållande mellan ifrågavarande samhällsklasser, *dels ock* att genom en sådan lagstiftning fullständig säkerhet icke kan beredas arbetarne att utfå dem tillkommande ersättningar. I de stater, hvilka gått i spetsen för lagstiftningsarbetet på förevarande område och sålunda torde kunna anses hafva förvärfvat den rikaste erfarenheten derå, nemligen Tyskland och Österrike, möttes snart den i dessa länder införda direkta ansvarspligten af skarpt motstånd i just ofvan anförda två hänseenden, ett motstånd, som inom kort ledde till denna princips öfvergifvande och införande af obligatorisk olycksfallsförsäkring. Gent emot den tyska lagen om »Haftpflicht» af den 7 juni 1871 anfördes, att den förorsakade otaliga rättegångar, hvilket försämrade förhållandet mellan de olika samhällslagren, samt att, äfven der ersättning ålagts arbetsgifvaren, rätten till skadestånd kunde blifva utan

värde, om arbetsgifvaren blefve insolvent, hvilket lätt kunde inträffa just i följd af den ansvarighet lagen infört, såvida olycksfall timat i större mängd eller eljest flere ersättningsberättigade funnes. Äfven i Österrike åberopades liknande skäl för ansvarspligtens ersättande med obligatorisk olycksfallsförsäkring.

Den äldre arbetareförsäkringskomitén framhöll likaledes kraftigt enahanda synpunkter. I fråga om införande af en lag om ansvarspligt yttras i dess betänkande bland annat följande:

»En dylik lag bör dessutom lemna noggranna bestämmelser om ersättningens storlek vid olika påföljd af skada, sörja för att ersättningsfrågorna så snabbt som möjligt blifva afgjorda samt förebygga, att arbetsgifvarne genom enskild uppgörelse med arbetarne undandraga dem den lagstadgade ersättningen. Men äfven om dessa förhållanden på ett nöjaktigt sätt och utan kränkning af någondera partens berättigade intressen kunna regleras —; —; —; —; blir alltid den utväg, hvartill en dylik lag i sista hand hänvisar, nemligen rättegång mellan arbetsgifvare och arbetstagare, synnerligen motbjudande och till sitt resultat i flera hänseenden otillfredsställande. Rättegångar i hithörande frågor, som beröra så ömtåliga intressen, bidraga helt säkert till söndring och bitterhet mellan de olika samhällslagren, och olägenheten af dylika rättstvister blifver för arbetaren så mycket känbarare, som ersättningsfrågornas slutliga afgörande kan komma att kräfva en ansenlig tid.. Ifrågavarande anordning erbjuder icke heller någon trygghet för ersättningens utbekommande. Äfven en förut vederhäftig arbetsgifvare kan, i synnerhet om ersättningarne skola utgå under en längre period, blifva urståndsatt att fullgöra hvad honom åligger».

Till hvad arbetareförsäkringskomitén sålunda anfört, skulle kunna läggas, att då det icke lärer vara tänkbart att på ett fullt noggrant sätt bestämma den godtgörelse, som vid hvarje art eller grad af skada skall tillkomma den skadade, stadgandena härom säkerligen skulle blifva föremål för olika tolkning och uppfattning vid olika domstolar, så att väsentligen likartade skador komme att vid skilda domstolar medföra mycket vexlande ersättningsbelopp. Ett dylikt missförhållande, hvilket åtminstone icke förr än efter lång tid, sedan en stadigare praxis hunnit utbilda sig, om ens någonsin skulle kunna fullständigt häfvas, komme otvifvelaktigt att icke blott menligt inverka på uppfattningen af rättskipningens tillstånd i landet, utan äfven framkalla missbelåtenhet och oro bland arbetarne.

De hufvudsakliga olägenheter, hvilka sålunda äro förknippade med

en lagstiftning, grundad på omedelbar ansvarspligt, nemligen faran för talrika processer mellan arbetsgifvare och arbetare jemte dermed förenade svårigheter samt i synnerhet osäkerheten för arbetarne att utfå dem tillkommande ersättningar, torde redan i och för sig kunna anses afgörande till förmån för den andra af de två förutnämnda utvägarne till frågans lösning, nemligen *den obligatoriska olycksfallsförsäkringen.* Några verkligt effektiva åtgärder för undanrödjande af dessa äfven af ansvarspligtens anhängare erkända olägenheter hafva nemligen icke kunnat påvisas. I den kongl. propositionen har visserligen, särskildt i syfte att förebygga de med långvariga rättegångar mellan arbetsgifvare och arbetare förenade olägenheter, föreslagits, dels att de lägre instansernas utslag, hvarigenom ersättning tillerkänts arbetare, skulle gå i verkställighet lika som laga kraft egande dom, och dels att domstol skulle ega att före målets slutliga afgörande under vissa förutsättningar förordna om förskottsersättnings utgifvande. Genom dessa föreskrifter skulle sålunda arbetsgifvaren afhållas från ett obefogadt bestridande af arbetarens anspråk och från fullföljande af en rättegång, deri underrättens utslag varit till förmån för denne. För ett omtvistadt ersättningsanspråks snara fastställande torde emellertid — särskildt med hänsyn till arbetsordningen vid åtskilliga af våra underdomstolar på landet — genom dessa bestämmelser allt för ringa vara vunnet, helst i sådana fall, der, enligt förslaget, kommerskollegii yttrande i fråga om arbetets beskaffenhet och kanske derefter äfven kommerskollegii och medicinalstyrelsens gemensamma utlåtande angående skadans möjliga följder skola inhemtas. Härförutom torde det ej kunna förnekas, att de ifrågavarande stadgandena, äfven om de å ena sidan skulle under vissa förutsättningar för den skadade medföra någon tillfällig fördel, å andra sidan innebära en alldeles uppenbar orättvisa i sådana mycket väl tänkbara fall, der arbetsgifvaren, efter att hafva förlorat processen vid underrätten eller förpligtats utgifva förskottsersättning, sedermera, måhända efter flera års förlopp, då någon möjlighet att söka sitt åter kanske ej finnes, genom utslag, som vinner laga kraft, förklaras icke skyldig att vidkännas skadeersättningen.

I syfte att trygga ersättningstagaren mot förlust till följd af ersättningsgifvarens oförmåga eller tredska att fullgöra sina förbindelser har vidare i den kongl. propositionen föreslagits, att der till betalning förfallen lifränta ej behörigen utgifves — vare sig till följd af ersättningsgifvarens försummelse eller flyttning utrikes eller på grund af liqvidation, rörelsens upphörande eller öfverflyttning på annan person — lifräntans

kapitalvärde skulle kunna exekutivt uttagas och i privat försäkringsanstalt utbytas mot lifränta å enahanda belopp, samt att ersättningstagare skulle i ersättningsgifvares konkurs ega förmånsrätt för lifräntas kapitalvärde. Oafsedt det föga tilltalande i den genom dessa förslag öppnade utsigt till allehanda tvistigheter och trakasserier till men för ett godt samförstånd mellan industriidkaren och hans arbetare, torde i afseende särskildt å den ifrågasatta förmånsrätten, hvilken alltid skulle i sista hand utgöra garanti för ersättningsbeloppets behöriga utbetalande, kunna på goda skäl invändas, att den af lagen sålunda förespeglade säkerheten i de flesta och vigtigaste fall skulle blifva så godt som illusorisk. Då nemligen, med hänsyn hufvudsakligast till fastighets- och affärskreditens vederbörliga upprätthållande, den föreslagna förmånsrätten, för så vidt den anginge skadad arbetares fordran på utbekommande af framtida lifränta, icke skulle kunna medgifvas bättre plats i förmånsrättsordningen än först efter inteckningar och de flesta andra prioriterade fordringar, skulle det antagligen i de flesta fall, der lifräntetagare nödgats i ersättningsgifvarens konkurs bevaka den faststälda lifräntans kapitalvärde, komma att inträffa, att han, kanhända just då han bäst är i behof af understöd, helt och hållet går miste om sin påräknade årliga inkomst.

I Kongl. Maj:ts förslag lägges vidare stor vigt derpå, att arbetsgifvaren skulle kunna genom försäkring öfverflytta sin ansvarspligt på någon af staten »erkänd» försäkringsanstalt. Men icke heller genom denna anordning torde särdeles mycket vara vunnet för säkerställande af den skadades fordran. Den förutsatta pröfningen af försäkringsanstaltens soliditet torde näppeligen kunna, om ock företagen med den allra största försigtighet, med både förutseende och noggrannhet, innebära en fullt tillräcklig garanti i detta hänseende. Ersättningen till skadad arbetare skulle ju nemligen utgå i form af lifränta och dess behöriga utbekommande alltså under en lång tid, kanske flere decennier, blifva beroende af anstaltens vederhäftighet. Att så långt i förväg kunna — helst beträffande de nya konkurrerande försäkringsanstalter, som till följd af lagen utan tvifvel komme att uppstå — förutse, huruvida en katastrof möjligen skall kunna inträffa, torde kunna betecknas såsom en omöjlighet, och skulle sålunda de förmåner, hvilka staten velat ställa i utsigt, kanske i verkligheten icke komma att af arbetarne åtnjutas.

Ej heller finnes i den kongl. propositionen någon antydning, huru skall förfaras med arbetarnes gällande lifräntefordringar, derest

»erkänd» försäkringsanstalts tillstånd att öfvertaga arbetsgifvares ansvarspligt återkallas.

Genom en föreskrift att försäkringsanstalten hade att genom deposition säkerställa lifräntetagarens fordran skulle icke heller full trygghet uppnås, för den händelse lifräntetagaren nödgades i försäkringsanstaltens konkurs bevaka sin fordran utan att ega panträtt i det deponerade beloppet. Den antydda utvägen att införa sådan panträtt kan för öfrigt icke anlitas annat än i fråga om försäkringsanstalt, grundad på aktier, då ju i en ömsesidig försäkringsanstalt försäkringstagarne, till hvilkas förmån panträtten skulle konstitueras, äro icke blott anstaltens borgenärer, utan äfven, såsom medlemmar i anstalten, egare till dess tillgångar, inclusive det deponerade beloppet, och tillika ytterst, åtminstone i sista hand, på sätt och vis ansvarige för dess gäld. Häraf torde följa, att Kongl. Maj:t, under förutsättning att de antydda bestämmelserna om pantsäkerhet komme till stånd, icke gerna skulle kunna åt andra än aktiebolag meddela sådant tillstånd att öfvertaga arbetsgifvares ansvarspligt, som i lagförslaget blifvit ifrågasatt. Men häraf skulle åter blifva följden, att en god del af de premier, arbetsgifvarne erlagt för sina arbetares olycksfallsförsäkring, komme att hamna i utomstående aktieegares fickor, oberäknadt de säkerligen ej obetydliga belopp, som till följd af konkurrensen mellan försäkringsaktiebolagen skulle tagas i anspråk för upprätthållande af agenturer samt för andra organisations- och förvaltningskostnader. Härtill kommer, såsom en ytterligare och särdeles vigtig betänklighet mot förslaget att låta arbetsgifvarne öfverflytta sin ansvarspligt på enskild försäkringsanstalt, den omständigheten att privata olycksfallsförsäkringsbolag af naturliga skäl oftast sträfva efter att hålla tillbaka äfven fullt berättigade ersättningsanspråk, något som af den dagliga erfarenheten till fullo bekräftas.

I högsta domstolen hafva ock två ledamöter tillstyrkt Kongl. Maj:ts förslag endast under vilkor att för den försäkring, som borde kunna ersätta den direkta ansvarspligten, komme att genom statens försorg upprättas en statsanstalt; och äfven en tredje ledamot har funnit upprättandet af en sådan anstalt vara »högeligen önskvärdt».

Samtliga nu påvisade, med den lagstadgade ansvarspligten förknippade olägenheter skulle så godt som fullständigt undanrödjas, om steget toges fullt ut genom *införande af obligatorisk olycksfallsförsäkring i en statsanstalt.* Öfvertygad om rigtigheten häraf, har jag, med anled-

ning af ifrågavarande kongl. proposition, tillåtit mig att i så godt som oförändrad form återupptaga det af Kongl. Maj:t år 1891 framlagda lagförslag i ämnet (Kongl. Maj:ts proposition n:o 23 vid 1891 års riksdag). De deri vidtagna förändringarna angå hufvudsakligen försäkringens omfattning, d. v. s. de yrken, inom hvilka försäkringspligten skulle gälla (§ 2), i hvilket hänseende de i Kongl. Maj:ts nu föreliggande proposition intagna bestämmelser synas vara på ett tillfredsställande sätt affattade. Öfriga ändringar, nemligen i 1, 14, 15, 16, 17, 20 och 26 §§, utgöra allenast mindre tillägg eller redaktionella jemkningar, till största delen likaledes föranledda af den kongl. propositionen; hvarjemte till förslaget fogats en paragraf, § 30, lika lydande med § 21 i den kongl. propositionens lagtext.

Hufvudgrunderna för det sålunda framlagda förslaget äro följande:

1) i och genom anställning i vissa yrken blifver arbetaren försäkrad mot skada till följd af olycksfall i arbetet;

2) denna försäkring besörjes af en riksförsäkringsanstalt, som tillika eger pröfningsrätt ej mindre beträffande framstälda ersättningsanspråk än äfven i frågor, huruvida viss rörelse skall vara underkastad försäkringspligt eller ej:

3) riksförsäkringsanstaltens förvaltningskostnader bestridas af staten;

4) öfriga kostnader för försäkringen gäldas af arbetsgifvaren, hvilken åligger att för samtliga i hans rörelse sysselsatte arbetare erlägga försäkringsafgifter, beräknade enligt systemet med fasta premier;

5) arbetsgifvaren kan efter riksförsäkringsanstaltens bepröfvande befrias från att deltaga i försäkringen, om han, t. ex. genom bildande af en enskild understödskassa eller genom försäkring i enskild anstalt, visar sig hafva på betryggande sätt sörjt för att i lagen afsedda ersättningar komma att till skadad arbetare utgå; dock att ersättningen alltid skall utbetalas genom statsanstalten;

6) der staten eller kommun uppträda såsom arbetsgifvare, skall å dem i hufvudsak tillämpas reglerna om omedelbar skadeståndspligt;

7) genom frivillig försäkring i riksförsäkringsanstalten kan förhöjning vinnas intill dubbla beloppet af den ersättning, som eljest skolat utgå, samt äfven arbetsgifvare och arbetare i ej försäkringspligtiga yrken, på gjord ansökning, erhålla olycksfallsförsäkring enligt i lagen afstadgade grunder.

Genom dessa anordningar vinnes först och främst så stor säkerhet som möjligt för den skadade att utfå honom tillkommande ersättningsbelopp. Derigenom att skadeersättningarna regleras från en för hela riket gemensam anstalt, måste derjemte ersättningsbeloppen med hänsyn till skadornas beskaffenhet blifva mera likformiga, än om olika myndigheter skola afgöra ersättningsfrågorna. Härförutom vinnes betydligt större snabbhet i frågornas afgörande, än om de skola underkastas den i allmänhet långvarigare domstolsbehandlingen. Vidare förebyggas sådana förderfliga tvister mellan arbetare och arbetsgifvare, som i utlandet visat sig utgöra en af de betänkligaste följderna af ansvarspligtens tillämpning. Den ersättningssökande skulle nemligen, äfven i sådana fall, der arbetsgifvaren genom vidtagande af särskilda åtgärder befriats från skyldigheten att erlägga premier, hafva att vända sig direkt till statsanstalten, hvilken skulle ega att afgöra ersättningsfrågan och derefter hos arbetsgifvaren uttaga hvad eventuelt i skadestånd utgifvits.

I jemförelse med de enskilda försäkringsanstalterna har statsanstalten vidare från den ersättningssökandes synpunkt det väsentliga företrädet, att den ej på grund af några privatekonomiska hänsyn har intresse af att undanhålla den skadade arbetaren det ersättningsbelopp, som honom tillkommer.

Den obligatoriska olycksfallsförsäkringen eger ock, enligt mitt förmenande, ur teoretisk synpunkt fullt berättigande. Om en arbetare i den industri, der han är sysselsatt, på något mindre normalt sätt mister sin arbetsförmåga, hvilken kan anses såsom hans i produktionen insatta kapital, bör arbetaren, som har rätt att vara skyddad i sitt arbete i produktionens tjenst, ega befogenhet att af industrien göras skadeslös för de kroppsskador, som åsamkats honom och genom hvilka han sålunda förlorat en del af sitt kapital. I denna ersättningsskyldighet eller täckande af förefintlig risk böra rätteligen arbetsgifvare och arbetare gemensamt deltaga; men då arbetaren i regel ej har tillräckliga medel att gälda sin andel häri, bör staten härutinnan bispringa honom genom att bekosta förvaltningskostnaden för den försäkring, som kan ifrågakomma, hvaremot arbetsgifvaren bör betala nettopremierna.

Men systemet eger framför allt högst afsevärda praktiska fördelar. Några af dessa äro redan påvisade. Här må ytterligare erinras om det ändamålsenliga i den enkla och praktiska anordningen, att arbetaren omedelbart genom sin anställning i försäkringspligtigt yrke på grund af lagens stadgande är försäkrad mot skada genom olycksfall. Den arbetare,

hvilken under tillfällig anställning i försäkringspligtig rörelse, om ock blott för en dag, genom olycksfall åsamkas kroppsskada, är sålunda utan vidare berättigad till ersättning. Arbetsgifvaren har allenast att för hvarje halft kalenderår uppgifva antalet af hos honom under nästföregående halfår utgjorda dagsverken, hvarefter försäkringsafgiften beräknas; försäkringen är med andra ord icke individualiserad. Härtill komma de synnerligen vigtiga förmåner, som ligga i sjelfva begreppet försäkring. Då det nemligen, när man utgår från hvad Kongl. Maj:t förutsatt, att vissa yrken äro af beskaffenhet att medföra risk vid utöfvandet, hvilken risk måste på ett eller annat sätt täckas, lärer det vara uppenbart, att denna risk, lika väl som när fråga är om annan skada, t. ex. brand, sjöolycka o. s. v., bör förmedlas *genom försäkring* hellre än genom direkt utgifvande af ersättning. Härigenom vinnes nemligen icke blott fördelning af kostnaderna, så att dessa icke drabba tillfälligt, utan äfven trygghet för att skadeersättningarna, oberoende af dessa tillfälligheter, under alla omständigheter komma att utfalla. Vid olycksfallsförsäkring kan vidare arbetsgifvaren, i motsats mot hvad som är fallet vid lagstadgad ansvarspligt, på förhand med lätthet beräkna den årliga kostnaden för arbetarnes skyddande mot följderna af olycksfall i arbetet, något som bör vara till stor fördel särskildt för mindre industriidkare, som med lagstadgad ansvarspligt skulle i ogynsamma fall kunna blifva särdeles svårt betungade, ja måhända rent af ruinerade till följd af ålagd skyldighet att utgifva dryga lifräntor. Slutligen åstadkommes genom försäkring i en för hela riket gemensam statsanstalt ett väsentligt nedbringande af kostnaderna. I sådan rigtning verka nemligen icke blott den omständigheten, att staten, som ej behöfver eller åsyftar någon ekonomisk vinst på försäkringen, deremot både kan och bör nedbringa förvaltningskostnaderna så långt, som med nödig säkerhet och omsorg är förenligt, utan äfven det vigtiga förhållandet, att då samtliga risker af ifrågavarande slag inom hela landet blifva försäkrade hos samma anstalt, utan splittring å en mängd försäkringsbolag, försäkringens statistiska underlag (se tabellerna öfver olycksfallsfreqvensen) på grund af »de stora talens lag» blifver tillförlitligare, och redan nettopremierna alltså kunna sättas betydligt lägre än hos enskilda bolag.

Kostnaden för olycksfallsförsäkring enligt nu föreslagna grunder beräknades af arbetareförsäkringskomitén till 1 1/4 procent af arbetslönen, d. v. s. för en arbetslön af 500 kronor 6 kronor 25 öre. Beräknad enligt den af herr statsrådet och chefen för civildepartementet åberopade

olycksfallsstatistiken för år 1897, skulle premiesumman för olycksfallsförsäkring af det i denna statistik upptagna antal arbetare uppgå till mellan 1,700,000 och 1,800,000 kronor. Den årliga ersättningssumma, som enligt det af Kongl. Maj:t framlagda lagförslaget skulle af arbetsgifvarne gäldas, har beräknats motsvara 1,730,000 kronor, hvilket belopp dock af anförda skäl ansetts böra höjas till 2 eller 2 ½ millioner kronor årligen. På grund af hvad ofvan anförts, bör det vara klart, att den obligatoriska olycksfallsförsäkringen enligt 1891 års förslag — hvilken erbjuder större fördelar för arbetarne än den lagstadgade ansvarspligten — det oaktadt kan åstadkommas för en vida lägre kostnad. Hvad särskildt angår statens utgifter för upprätthållande af den ifrågasatta riksförsäkringsanstalten, får jag erinra derom, att härtill skulle, enligt Kongl. Maj:ts till 1891 års Riksdag aflåtna proposition, n:o 25, angående anvisande af medel till en riksförsäkringsanstalt m. m., erfordras ett årligt belopp af allenast 41,000 kronor, och sålunda för närvarande endast en obetydlig del af den till 7 millioner kronor redan nu uppgående arbetareförsäkringsfondens årliga afkastning tagas i anspråk.

Slutligen torde det möjligen vara på sin plats att till bemötande här upptaga vissa ofta hörda inkast gent emot införande af obligatorisk olycksfallsförsäkring för industriarbetare; och torde det härför vara tillräckligt att upprepa hvad vid två särskilda tillfällen i sådant hänseende anförts till statsrådsprotokollet. Man har mot olycksfallsförsäkringen invändt, bland annat, att arbetsgifvarnes intresse för att förekomma olycksfall i arbetet möjligen kunde slappas, att sambandet mellan arbetare och arbetsgifvare skulle försvagas, samt att genom det samlande af fonder, hvilket vore förbundet med en på matematiska beräkningar grundad försäkring, kapital till icke obetydliga belopp komme att undandragas näringsoch affärslifvet. Häremot kan med fog åberopas hvad i sammanhang med föredragning inför Kongl. Maj:t af 1891 års kongl. proposition om olycksfallsförsäkring anfördes af dåvarande statsrådet och chefen för civildepartementet. Han yttrade då bland annat följande: »Arbetsgifvarens egen fördel är allt för starkt förbunden dermed, att han inom sin rörelse söker ordna så att olycksfall i möjligaste mån förebygges, för att han skulle underlåta sådant med hänsyn dertill, att hans arbetare vore i ekonomiskt afseende tryggade mot följderna af olycksfallet. De kapital, som för försäkringens genomförande uppsamlas, måste naturligtvis i sin tur göras fruktbärande och komma på så sätt näringslifvet i en eller

annan form till godo; och hvad beträffar föreställningen, att bandet mellan arbetare och arbetsgifvare skulle genom en obligatorisk olycksfallsförsäkring försvagas, så kan jag icke heller dela en sådan farhåga. Der ett sådant band finnes mellan arbetaren och arbetsgifvaren och har sin grund i ömsesidig hänsyn, lärer den obligatoriska försäkringen icke vara af beskaffenhet att förminska arbetsgifvarens intresse för hans arbetares bästa eller hos arbetaren framkalla annat än erkänsla för de uppoffringar, som arbetsgifvaren för hans skull får vidkännas. Der åter ett sådant samband icke existerar dem emellan, synes mig olycksfallsförsäkringen egnad att undanrödja en anledning till oro hos arbetaren och sålunda bidraga till ett bättre förhållande till arbetsgifvaren.»

Beträffande särskildt den fondbildning, som måste blifva resultatet af en försäkring med premier, afsedda att täcka icke blott det årliga behofvet af medel till förfallande utbetalningar, utan äfven kapitalvärdet af lifräntor, föranledda af de under året inträffade olycksfallen, anfördes i sammanhang med 1895 års kongl. proposition om invaliditetsförsäkring af nyssnämnde statsrådsledamot bland annat följande: »Att uti hopsparandet af en fond se endast faror och svårigheter, men icke tänka på de minst lika stora fördelar, som för ett land som Sverige af en dylik fondbildning måste härflyta, synes vara väl ensidigt. Det vill till och med förefalla, som om dessa fördelar, äfven om en del enskilda intressen under öfvergångstiden skulle komma att något lida, hvilket dock icke är påtagligt, redan i och för sig fullt uppväga de möjliga svårigheterna, och att man skulle i skapandet af en dylik fond lika väl kunna finna ett ytterligare skäl för genomförandet af arbetareförsäkringen som för motsatsen.»

Denna vederläggning af de yttrade farhågorna för olägenheter af obligatorisk olycksfallsförsäkring för vissa yrken synes vara så giltig och fullständig, att något derutöfver icke torde behöfva tilläggas.

Då det af ofvan anförda skäl synes vara uppenbart, att olycksfallsersättningsfrågan är den af de på dagordningen stående sociala frågorna, som för arbetsklassens eget bästa i främsta rummet bör föras fram till en tillfredsställande lösning;

då jag anser det vara af högsta vigt, att man i förevarande magtpåliggande fråga — såsom herr statsrådet och chefen för civil-

departementet yttrade vid föredragning inför Kongl. Maj:t af 1898 års pensionslag — »någon gång verkligen börjar och icke oupphörligt skjuter undan förslag, i ständig sträfvan efter att finna en ännu bättre och fullständigare lösning»;

och då jag funnit målet kunna uppnås på ett mindre betungande, mera rationelt och de praktiska kraften mera motsvarande sätt genom en obligatorisk olycksfallsförsäkring i hufvudsaklig öfverensstämmelse med omförmälda lagförslag af år 1891 än genom godkännande af Kongl. Maj:ts nu föreliggande proposition,

får jag, med anledning af samma kongl. proposition och under uttalande af den förhoppning, att vederbörande utskott, derest de af mig förordade grundsatser anses böra godkännas, behagade i mån af behof uti den af mig framlagda lagtexten vidtaga erforderlig jemkning, vördsamt hemställa,

att Riksdagen ville, med anledning af ifrågavarande kongl. proposition, för sin del antaga härvid fogade förslag till lag angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete.

Om remiss till Riksdagens särskilda utskott anhålles.

Stockholm den 8 februari 1900.

E. Fränckel.

Förslag

till

Lag

angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete.

1 §.

En hvar i försäkringspligtig rörelse anstäld arbetare skall, efter ty här nedan närmare bestämmes, vara försäkrad mot skada, som drabbar honom till följd af olycksfall i arbetet.

Såsom arbetare skall enligt denna lag anses jemväl arbetsförman.

2 §.

Försäkringspligtig rörelse enligt denna lag är hvarje sådan rörelse, deri såsom yrke utöfvas någon här nedan omförmäld verksamhet, nemligen:

1) sågverks- eller brädgardsrörelse;

2) upptagning af is eller torf;

3) grufdrift, sten- eller kalkbrytning, bruksrörelse eller annan verksamhet, som afser tillgodogörande eller förädling af mineralrikets alster och ej är att anse såsom handtverk;

4) fabriksrörelse;

5) skeppsbyggeri-, bränneri-, bryggeri-, bageri-, slagteri-, mejeri- eller qvarnrörelse, som idkas på sådant sätt och i sådan omfattning, att den kan anses med fabriksrörelse jemförlig;

6) boktryckeriverksamhet;

7) tillverkning af explosiva varor;

8) skorstensfejareverksamhet;

9) flottning;

10) lastning eller lossning af varor;

11) jernvägs- eller spårvägstrafik;

12) byggnadsverksamhet, derunder inbegripet jemväl utförande af väg- eller vattenbyggnad;

13) bergsprängning, jordschaktning, stensättning, murning, timring eller taktäckning;

14) utförande af elektriska ledningar eller af gas-, vatten- eller kloakledningar.

Såsom försäkringspligtig rörelse anses icke sådan verksamhet, som idkas allenast såsom binäring till jordbruk.

3 §.

Försäkring, hvarom i 1 § stadgas, skall handhafvas af en för hela riket gemensam anstalt, riksförsäkringsanstalten.

Afgifterna för försäkringen (premierna) skola erläggas af arbetsgifvaren.

Försäkringen träder i kraft, då arbetaren varder anstäld i försäkringspligtig rörelse.

4 §.

Försäkringspligtiga rörelser skola efter graden af sin farlighet fördelas i klasser. Afgifterna skola bestämmas till de belopp, som efter matematiska grunder beräknas vara erforderliga för utgörande af de ersättningar, som enligt denna lag böra utgå.

Närmare bestämmelser om antalet farlighetsklasser, rörelsernas fördelning å dem samt beloppet af försäkringsafgifterna inom de särskilda klasserna meddelas af Konungen, första gången för tre år och sedan för fem år åt gången.

5 §.

Anmälan om försäkringspligtig rörelse skall inom trettio dagar från det denna lag trädt i kraft eller för rörelse, som sedermera börjas, inom lika tid från det, den tagit sin början, af arbetsgifvaren göras, i

Stockholm hos öfverståthållareembetet, i öfriga städer hos magistraten eller stadsstyrelsen och å landet hos kronofogden.

Upphör rörelsen eller sker väsentlig ändring i dess beskaffenhet, skall sådant inom trettio dagar anmälas hos ortsmyndigheten.

Anmälan, hvarom i denna § sägs, skall göras skriftligen i två exemplar, af hvilka det ena ofördröjligen bör genom ortsmyndighetens försorg insändas till riksförsäkringsanstalten.

6 §.

Ortsmyndigheten skall tillse, att anmälan, hvarom i 5 § stadgas, behörigen sker.

Uteblifver sådan, eller uppstår tvifvel om rigtigheten af inkommen anmälan, åligge ortsmyndigheten att skyndsamligen införskaffa erforderliga upplysningar och, der så finnes nödigt, på platsen anställa undersökning; skolande berättelse öfver hvad sålunda förekommit till riksförsäkringsanstalten insändas.

7 §.

Riksförsäkringsanstalten har att pröfva, huruvida rörelse är försäkringspligtig eller icke, och, i förra fallet, till hvilken farlighetsklass den, jemlikt gällande bestämmelser, är att hänföra.

Drifves försäkringspligtig rörelse på sådant sätt, att ringare fara är för olycksfall i arbetet, må riksförsäkringsanstalten kunna förordna, att rörelsen i sin helhet eller till viss del skall tillsvidare hänföras till lägre farlighetsklass, än den efter sin beskaffenhet eljest bort tillhöra, eller ock från försäkringspligt undantagas.

Pröfvas arbetsgifvare hafva för sin rörelse, eller viss del deraf, vidtagit sådana åtgärder, att, i händelse af olycksfall i arbetet, ersättning kommer att utgå i ett eller flere af de hänseenden, hvarom i 14 och 15 §§ finnes stadgadt, ege riksförsäkringsanstalten medgifva, att arbetsgifvaren må, i den omfattning och på de vilkor, riksförsäkringsanstalten kan finna skäligt bestämma, befrias från honom enligt denna lag eljest åliggande skyldigheter.

Den, som ej åtnöjes med riksförsäkringsanstaltens beslut i ämne, hvarom i denna § sägs, har att deröfver anföra besvär, hos Konungen

inom trettio dagar efter af beslutet erhållen del; men beslutet lände emellertid till efterrättelse, intill dess annorlunda varder af Konungen förordnadt.

8 §.

Arbetsgifvare i rörelse, hvilken förklarats försäkringspligtig och icke på grund af 7 § 3 punkten från försäkring i riksförsäkringsanstalten helt och hållet undantagits, åligger att före utgången af januari och juli månader hvarje år till ortsmyndigheten ej mindre göra anmälan om antalet af de under nästföregående halfva kalenderår i rörelsen anstälde arbetare, för hvilka försäkringspligten gäller, och om summan af deras arbetsdagar, än äfven erlägga å dem belöpande försäkringsafgift.

Drifves rörelsen å flere orter, skall, der ej af riksförsäkringsanstalten annorlunda bestämmes, särskild anmälan och premiebetalning ske å hvarje ort.

9 §.

Försummar arbetsgifvare att aflemna uppgifter och erlägga premier, såsom i 8 § sägs, och fullgöres det ej, oaktadt derom från ortsmyndigheten erhållen påminnelse, ege riksförsäkringsanstalten, på anmälan af ortsmyndigheten och efter det erforderliga upplysningar inhemtats, fastställa det premiebelopp, arbetsgifvaren har att gälda, hvarefter detsamma af ortsmyndigheten indrifves, på sätt om resterande kronoutskylder är föreskrifvet, med tillägg af stadgad uppbördsprovision och derutöfver fem procent, som tillfalla riksförsäkringsanstalten.

10 §.

Derest försäkringspligtig rörelse, till följd af arbetsgifvarens försummelse att göra vederbörlig anmälan, ej blifvit af riksförsäkringsanstalten förklarad försäkringspligtig eller varit upptagen i för låg farlighetsklass, vare arbetsgifvaren skyldig att, der sådant af riksförsäkringsanstalten påfordras, för hela den tid, han till följd af försummelsen undgått att betala behöriga försäkringsafgifter, erlägga hvad som brister

till belopp, som riksförsäkringsanstalten efter inhemtade upplysningar bestämmer.

11 §.

Öfver riksförsäkringsanstaltens beslut, hvarigenom, på sätt i 9 och 10 §§ sägs, beloppet af de försäkringsafgifter, arbetsgifvare har att erlägga, blifvit bestämdt, må klagan ej föras.

12 §.

Har arbetare i försäkringspligtig rörelse genom olycksfall i arbetet ljutit döden eller fått sådan kroppsskada, som skäligen kan antagas medföra stadigvarande men eller sjukdom under minst fjorton dagar, åligge det arbetsgifvaren att om olycksfallet ofördröjligen hos polismyndigheten i orten göra anmälan med bifogande af läkarebetyg angående dödsorsaken eller den skadades tillstånd.

Då sådan anmälan skett eller olycksfall af beskaffenhet, som nu är nämnd, eljest kommit till polismyndighetens kännedom, skall undersökning om olycksfallet så fort ske kan af polismyndigheten hållas för utrönande af orsaken till olycksfallet och det närmare förloppet dervid, skadans beskaffenhet och påföljd samt de öfriga omständigheter, hvilka kunna inverka på frågan om ersättnings utgående.

Sakkunnig persons biträde vid undersökningen må, der så pröfvas nödigt, på riksförsäkringsanstaltens bekostnad anlitas.

Inom åtta dagar efter det undersökningen blifvit verkstäld skall det dervid hållna protokoll insändas till riksförsäkringsanstalten.

13 §.

Om arbetare, som i försäkringspligtig rörelse blifvit skadad på sätt i 12 § sägs, saknar egna tillgångar och ej heller åtnjuter understöd från sjukkassa, åligge arbetsgifvaren ombesörja, att den skadade under de efter olycksfallet närmast följande sextio dagarne erhåller nödig läkarevård samt läkemedel, vid äfventyr att polismyndigheten eljest eger derom föranstalta på arbetsgifvarens bekostnad. Hvad arbetsgifvaren sålunda påkostat, ege han söka åter af den, som skadan lidit.

14 §.

Har den försäkrade genom olycksfall i arbetet fått kroppsskada, vare han berättigad att från och med sextioförsta dagen efter olycksfallet i ersättning uppbära:

a) om olycksfallet för framtiden medfört fullständig oförmåga till arbete, 360 kronor för år;

b) om olycksfallet medfört stadigvarande men, hvarigenom arbetsförmågan för framtiden minskats, ett i förhållande dertill afpassadt belopp, dock högst 300 kronor för år;

c) om olycksfallet förorsakat öfvergående men eller sjukdom, som i väsentlig mån minskat arbetsförmågan, 1 krona i sjukhjelp för hvarje dag utöfver de första sextio, som detta tillstånd fortfar.

Har den, som blifvit för framtiden fullständigt oförmögen till arbete, barn under femton år, skall den till honom utgående årliga ersättning förhöjas med 20 kronor för hvarje barn i den ålder, dock att sammanlagda ersättningsbeloppet ej må öfverstiga 440 kronor. Sådan förhöjning må ej åtnjutas för barn, som födes i äktenskap, ingånget efter olycksfallet, eller som efter olycksfallet födes utom äktenskap, ej heller för utländsk medborgares barn, som vid tiden för olycksfallet ej var här i riket bosatt.

Har den, som träffats af olycksfallet, icke fylt 18 år, utgår ersättningen för tiden, till dess han uppnått den ålder, med allenast tre fjerdedelar af det belopp, som eljest skolat enligt ofvan angifna grunder honom tillkomma.

För tid, under hvilken sjukhjelp enligt mom. c) utgått, må ersättning efter mom. a) eller mom. b) ej uppbäras.

15 §.

Har olycksfallet inom två år medfört döden, skall, utom ersättning, som enligt 14 § må hafva ifrågakommit, utgå:

a) begrafningshjelp med 30 kronor;

b) till enka, så länge hon lefver ogift, 120 kronor årligen;

c) till hvarje minderårigt barn 60 kronor för år, till dess det uppnått femton års ålder.

Är barn berättigadt till årligt ersättningsbelopp efter såväl fader som moder, skall det belopp utgå med 80 kronor.

Der i något fall årliga ersättningar, hvarom nu är sagdt, komma att sammanlagda öfverstiga 300 kronor, skola de i förhållande till hvad å en hvar ersättningsberättigad belöper till detta belopp nedsättas, så länge anledningen till dylik nedsättning fortfar.

Har den skadade efter olycksfallet trädt i äktenskap, utgår ej årlig ersättning till enkan eller till i sådant äktenskap födt barn. Ej heller utgår dylik ersättning till barn, som födes efter olycksfallet utom äktenskapet.

16 §.

1 mom. Utländsk medborgares enka eller barn ege ej rätt till lifränta enligt denna §, der de ej vid tiden för olycksfallet voro här i riket bosatta. För tid, hvarunder någon till lifränta enligt denna lag berättigad är bosatt utom riket, må han ej uppbära sådan ränta.

Från hvad i detta mom. är föreskrifvet eger Konungen, under förutsättning af ömsesidighet, medgifva undantag för medborgare i visst land och för lifräntetagare, som i samma land äro bosatta.

2 mom. För tid, hvarunder lifräntetagare undergår frihetsstraff eller tvångsarbete, må han ej uppbära lifräntan.

17 §.

Har den, som träffats af olycksfall, uppsåtligen eller genom grof vårdslöshet sjelf ådragit sig skadan, vare all rätt till ersättning förverkad.

18 §.

Den, som vill framställa anspråk på ersättning, hvarom ofvan är stadgadt, göre det muntligen vid den i 12 § omförmälda undersökning eller skriftligen hos riksförsäkringsanstalten inom två år efter olycksfallet eller, om det medfört döden, inom samma tid efter dödsfallet. Kommer någon senare och visar ej giltig ursäkt, varde ansökningen ej till pröfning upptagen.

19 §.

Har rörelse i den ordning, 7 § 3 punkten angifver, förklarats vara från skyldighet till försäkring i riksförsäkringsanstalten helt och

hållet eller delvis befriad, skola likväl ersättningarne enligt 14 och 15 §§ utbetalas genom riksförsäkringsanstalten, hvilken eger af arbetsgifvaren återbekomma hvad sålunda utgifvits.

20 §.

Ersättningsanspråk pröfvas af riksförsäkringsanstalten.

Utan hinder af förut meddeladt beslut skall riksförsäkringsanstalten, om så pröfvas lämpligt, ega att der någon omständighet yppas, som kan inverka på ersättningsfrågan, taga denna under förnyad pröfning; och vare den, som vill åtnjuta ersättning, pligtig att, när helst det af riksförsäkringsanstalten påfordras, medelst prest- eller läkareintyg eller annorledes styrka förhållande, som utgör vilkor för ersättningens utgående.

21 §.

Har riksförsäkringsanstalten afslagit ersättningsanspråk på den grund, att rörelsen ej vore försäkringspligtig, och menar sökanden sig kunna visa, att rörelsen rätteligen bort såsom försäkringspligtig anses, ege han att öfver beslutet anföra besvär hos Konungen i den ordning, som i 7 § 4 punkten sägs.

Finner Konungen rörelsen vara försäkringspligtig, skall ersättningsfrågan af riksförsäkringsanstalten till ny pröfning upptagas.

I andra fall eger den, som icke nöjes åt riksförsäkringsanstaltens beslut i ersättningsfråga, att, inom ett år från det han af beslutet erhöll del, derå tala genom stämning å riksförsäkringsanstalten till Stockholms rådstufvurätt eller domstol i den ort, der olycksfallet timat.

22 §.

Begrafningshjelp må lyftas, så snart den blifvit faststäld, sjukhjelp, hvarom i 14 § sägs, för hvarje vecka efter ingången af derpå följande vecka och annan ersättning för hvarje kalenderqvartal efter ingången af derpå följande qvartal.

Närmare bestämmelser om sättet för ersättningars utbetalande meddelas af Konungen.

23 §.

Rätt till ersättning enligt denna lag kan ej öfverlåtas och må förty ej för gäld i mät tagas.

24 §.

Har arbetsgifvare i anmälan, som enligt denna lag skall af honom göras, mot bättre vetande meddelat origtig uppgift, straffes med böter från och med fem till och med tvåhundra kronor, der ej å gerningen straff är i allmänna strafflagen utsatt.

25 §.

Förseelse, som i 24 § sägs, åtalas vid allmän domstol.

Böter, som enligt denna lag ådömas, tillfalla kronan. Saknas tillgång till böternas fulla gäldande, skola de förvandlas efter allmän strafflag.

26 §.

Inträffar olycksfall i arbete, som utföres för statens eller för kommuns räkning, och är arbetet af beskaffenhet att, om det drifvits såsom yrke, det skolat för annan arbetsgifvare medföra försäkringspligt, skall ersättning efter ofvan stadgade grunder utgöras af staten eller vederbörande kommun, så framt ej på grund af särskilda föreskrifter lika eller större understöd eljest bör utgå.

Fråga, huruvida och till hvad belopp ersättning skall utgå, pröfvas af riksförsäkringsanstalten enligt grunderna i denna lag, men i öfrigt ege hvad ofvan i denna lag stadgats icke tillämpning å staten eller å kommun.

27 §.

Vill idkare af försäkringspligtig rörelse bereda hos honom anstäld arbetare förhöjd försäkring i riksförsäkringsanstalten, eller vill i sådan rörelse anstäld arbetare sjelf vinna förhöjning i sin försäkring, vare dertill berättigad; dock må ej i något fall förhöjningen öfverstiga dubbla beloppet af den ersättning, som eljest skolat utgå.

28 §.

En hvar arbetsgifvare, så ock arbetare i sådan rörelse, som ej är försäkringspligtig, må kunna, på derom gjord ansökning, i riksförsäkringsanstalten vinna försäkring för olycksfall i arbetet enligt ofvan stadgade grunder.

29 §.

Frivillig försäkring, hvarom i 27 och 28 §§ förmäles, gäller endast för så vidt stadgad försäkringsafgift i behörig ordning erlägges.

De närmare föreskrifter, som erfordras i afseende å dylik försäkring, meddelas af Konungen.

30 §.

Genom denna lag upphäfvas bestämmelserna i lagen angående ansvarighet för skada i följd af jernvägs drift den 12 mars 1886, i hvad de afse skyldighet för jernvägs egare eller innehafvare att utgifva ersättning, då i följd af jernvägs drift arbetare eller arbetsförman, som är stadd i jernvägens tjenst eller arbete, under förrättandet deraf varder dödad eller skadad.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1902, men eger ej tillämpning i fråga om olycksfall, som derförinnan inträffat.

STOCKHOLM, TRYCKT HOS NYA TRYCKERI-AKTIEBOLAGET 1900.

N:o 32.

Af herr **Lithander**, *angående skrifvelse till Konungen med begäran om framläggande af förslag till förbättradt sätt att pensionera sjöfolk.*

Det torde icke råda mer än en mening derom, att sjömansyrket i högre grad än andra medborgerliga verksamhetsgrenar är förenadt med faror, försakelser och ansträngningar. Ej heller torde någon förneka, att det alltid hårda och ofta lifsfarliga arbete, som sjömannen utför, icke hör till dem, på hvilka större besparingar kunna göras; fastmer är det vanligt, att bruten helsa och fattigdom blir hans lott, då ålderdomen inträder. Och lika litet torde det kunna bestridas, att det sålunda i dubbel mening vanlottade sjömansyrket med dess stränga fordringar och knappa lefvebröd är af allmännyttig och ingalunda ovigtig art.

Vare sig sjömannen ingår i den inhemska navigationens tjenst eller han af vissa skäl bringas att taga hyra å utländska fartyg, äro hans duglighet och utbildning af fosterländsk betydelse, derför att de i behofvets stund ingå som en högst väsentlig del af vår försvarskraft. Det synes mig derför icke obilligt begärdt, att, då han efter fullbordadt dagsverke återvänder till fosterlandet, detta ej må hafva glömt honom och hans arbete. Samhället bör — synes det mig — icke försumma att, i den mån sådant är möjligt, bereda lättnad i hans utkomst på ålderdomen, och det bör vara en uppgift väl egnad att ådraga sig statsmagternas uppmärksamhet och behjertande.

Det kan måhända förefalla opåkalladt, att jag gör denna erinran, ehuru jag för min del icke kan åberopa någon direkt erfarenhet eller målsmanskap för yrket i fråga och dess idkare. Men jag följer härvid

endast Första Kammarens städse ådagalagda sträfvan att i lika hög grad söka tillvaratuga *alla* svenska medborgares bästa, och jag hyser den vissa förmodan, att kammaren äfven i detta fall kommer att handla i motsats till det myckna agitatoriska talet, att någon samhällsklass skulle, genom att dess intressen åsidosattes, känna sig »orepresenterad» på Riksdagen.

På grund af denna min uppfattning och med anslutning till en i Andra Kammaren samtidigt af herr K. G. Karlsson från Göteborg m. fl. väckt motion samt med åberopande af densammas motivering i öfrigt, får jag således vördsamt föreslå,

att Riksdagen i underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t anhåller, det Kongl. Maj:t täcktes låta utreda frågan om förändradt och förbättradt pensioneringssätt af sjöfolk och derom framlägga nådigt förslag vid en blifvande riksdag.

Stockholm den 13 februari 1900.

P. Em. Lithander.

Uti motionens syfte instämma:

Olof Melin. *N. Persson.*

Stockholm, Victor Pettersons Boktryckeri, 1900.

N:o 33.

Af herr **von Strokirch,** *om ändring af §§ 37, 44, 59 och 63 riksdagsordningen.*

Med anslutning till de af grefve H. E. G. Hamilton i motionen n:o 153 inom Andra Kammaren anförda skäl för åstadkommande af likställighet mellan Riksdagens samtliga utskott och med hänvisning till hvad som i sådant syfte tillförene blifvit inom Riksdagen föreslaget och afhandladt, tillåter jag mig nu hemställa att §§ 37, 44, 59 och 63 riksdagsordningen måtte erhålla följande förändrade lydelse:

§ 37. Mom 1. Å hvarje lagtima Riksdag skola, inom åtta dagar efter dess öppnande, tillsättas: ett konstitutionsutskott, ett statsutskott, ett bevillningsutskott, ett bankoutskott samt ett lagutskott. Dessa Riksdagens ständiga utskott skola bestå: konstitutionsutskottet af tjugu, statsutskottet af tjugufyra, bevillningsutskottet af tjugu, bankoutskottet af sexton och lagutskottet af sexton ledamöter, hvilka hvardera kammaren till halfva antalet inom sig väljer, antingen omedelbart eller, om kammaren så beslutar, genom elektorer; ankommande på kamrarnas sammanstämmande beslut att, när sådant finnes vara af nöden, tillsätta särskildt utskott för upptagande af fråga, som tillhör ständigt utskotts behandling, så ock att, derest utskott anmäler behof af förstärkning i ledamöternas antal, sådant bevilja.

Mom. 2. Hvardera kammaren eger ock inom sig utse suppleanter, att, vid inträffadt förfall för utskottsledamöter, i deras ställe inträda.

Mom. 3. Derest i någondera kammaren frågor väckas, som icke tillhöra förenämnda utskotts behandling, men äro af beskaffenhet att utskotts yttrande deröfver erfordras, skall för dessas beredande tillsättas ett *till-*

varande biskoparnes i Kalmar och Visby afgång eller eljest möjliggjordes.

Andra Kammarens beslut anslöt sig till omförmälda motion. Första Kammaren åter biföll den kongl. propositionen utan ändring eller vilkor, men beslöt derjemte för sin del, att Riksdagen skulle i skrifvelse till Konungen anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t låta verkställa utredning, huruvida icke Kalmar och Visby stift lämpligen kunde till ett stift förenas, äfvensom för Riksdagen framlägga det förslag, hvartill utredningen kunde föranleda. Vid den skiljaktighet, som sålunda förelåg mellan kamrarnes beslut, hade frågan för den riksdagen förfallit. Vid de tre senare riksdagar, då frågan förevarit, har Kongl. Maj:t förnyat sin framställning om delning utaf Hernösands stift utan samband med någon omreglering af stiftsindelningen i öfrigt, och hafva de kongl. propositionerna godkänts af Första Kammaren, medan deremot den Andra vidhållit sin ståndpunkt, att delning ej borde ske utan i förening med sammanslagning af tvenne andra stift. Vid 1896 års riksdag förnyade Andra Kammaren sitt beslut af år 1893; vid 1897 och 1898 årens riksdagar afslog Andra Kammaren de kongl. förslagen utan att i sitt beslut angifva, på hvilket sätt en sammanslagning lämpligast borde ske, hvilket senare spörsmål man ansåg kräfva utredning och förslag, som ej annorledes än af Kongl. Maj:t kunde behörigen åstadkommas. Att Andra Kammaren icke vid de båda senare riksdagarne angaf föreningen af Kalmar och Visby stift såsom den enligt kammarens mening lämpligaste, hade derjemte helt visst sin grund i det förhållandet, att alltmera den tanken gjort sig gällande, att en förening af Kalmar och Vexiö stift vore att föredraga, en mening, som ock vid 1898 års riksdag vann uttryck i tvenne då väckta motioner.

Andra Kammarens beslut vid 1896 års riksdag fattades med tillhjelp af den förseglade sedeln; vid 1897 och 1898 årens riksdagar har Andra Kammaren visat en från ena tillfället till det andra ökad majoritet, i det att vid 1897 års riksdag kammarens beslut tillkommit med 118 röster mot 93 och vid 1898 års riksdag med 128 röster mot 95.

Vid 1898 års kyrkomöte bragtes frågan om Hernösands stifts delning å bane genom motion af samtliga ombud inom mötet från Hernösands stift. Då enligt motionärernas åsigt frågans lösning icke syntes vara att påräkna på det sätt, som dittills i de kongl. propositionerna varit föreslaget, funno motionärerna för målets vinnande

intet annat medel återstå än att förbinda frågan om stiftsdelningen med sammanslagning af tvenne mindre stift. Af skäl, dem de i sin motion närmare och utförligt angåfvo, ansågo de en sammanslagning af Vexiö och Kalmar stift vara att föredraga framför sammanslagning af Visby och Kalmar stift. De hemstälde för den skull, att kyrkomötet ville, under förnyande af sitt tidigare gjorda medgifvande till delning af Hernösands stift, i sammanhang dermed för sin del medgifva, att, derest Hernösands stift blefve deladt, en sammanslagning finge ega rum af Vexiö och Kalmar stift till ett, med stiftsstyrelsen förlagd till Vexiö. Motionärernas förslag vann den anslutning inom mötet, att detsamma biträddes af 27 röstande mot 31, som visserligen önskade delningen, men icke ansågo frågan om sammanslagning af två stift böra dermed förenas.

Att undertecknade nu påkalla Riksdagens uppmärksamhet för ifrågavarande ämne har sin särskilda anledning i det förhållandet, att biskopsembetet i Kalmar blifvit ledigt genom förre innehafvarens under nästlidne februari månad inträffade frånfälle. Det förhållande, hvari frågan om Hernösands stifts delning faktiskt blifvit ställd till frågan om sammanslagning af tvenne mindre stift, medför enligt vår uppfattning, att vid den nu uti biskopsembetet i Kalmar uppkomna vakansen, under hvilken vakans en sammanslagning af Vexiö och Kalmar stift kan med hänsyn till innehållet i den för biskopen i Vexiö meddelade fullmagt genomföras, frågan om Hernösands stifts delning måste upptagas till pröfning under noggrant öfvervägande i samband dermed af spörsmålet om stiftssammanslagning. Ty om förhållandena äro sådana, att delning af Hernösands stift *icke kan* vinnas utan i samband med en dylik sammanslagning, då skulle visserligen mycket äfventyras, om det lediga biskopsembetet nu tillsattes utan vidare. Den förnyade pröfning af omförmälda hithörande frågor, hvilken vi derför anse erforderlig, innan några åtgärder vidtagas för tillsättande af biskopsembetet i Kalmar, bör, synes det oss, erkännas såsom behöflig icke allenast utaf dem, som anse en sammanslagning af mindre stift i och för sig önskvärd, utan äfven af dem, hvilka väl finna en dylik åtgärd i och för sig föga tilltalande, men hvilka, lifligt öfvertygade om den oundgängliga nödvändigheten af Hernösands stifts delning, nödgas biträda tanken på en stiftssammanslagning, derest nämnda delning ej kan annorledes ernås, såsom innebärande en mindre olägenhet än den, som är förenad dermed, att det stora Hernösands stift fortfar att vara odeladt.

Vi tillåta oss att med stöd af det nu anförda föreslå,

att Riksdagen ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det täcktes Kongl Maj:t låta anstå med åtgärder för återbesättande af det lediga biskopsembetet i Kalmar stift, till dess frågan om delning af Hernösands stift kunnat å nyo af Kongl. Maj:t till pröfning föreläggas Riksdagen och kyrkomötet.

C. O. Bergman.	*K. G. Bildt.*	*F. O. Bremberg.*
Carl Taube.	*A. F. O. Cederberg.*	*Alb. Anderson.*
A. Asker.	*Olof Björklund.*	*Aug. Almén.*
S. Joh. Sandqvist.	*Eric Larsson.*	*Joh. P. Dahlberg.*
C. A. Fröberg.	*W. v. Hallwyl.*	*Gustaf B. Berg.*
P. Paulson.	*Vollrath Tham.*	*Knut Falk.*
Th. af Ekenstam.	*Casper Ehrenborg.*	*Fredrik Almgren.*
J. F. Nyström.	*M. G. De la Gardie.*	*O. Nilsson.*
Fr. Ridderbjelke.	*Seb. Tham.*	*P. Hansson.*
	A. v. Möller.	

Stockholm, Oskar Eklunds Boktryckeri, 1900.

N:o 35.

Af herr **Svedelius,** *i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete m. m.*

I § 2 af Kongl. Maj:ts nådiga proposition n:o 24 till innevarande års Riksdag, med förslag till lag angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete, uppräknas de yrken, vid hvilkas utöfvande arbetsgifvare skulle genom denna lag åläggas ersättningsskyldighet till i arbetet skadad arbetare. Bland dessa yrken upptages under 4) »fabriksrörelse», och synes visserligen detta uttryck vara ganska vidtomfattande, men tvekan torde dock kunna uppstå, huruvida en och annan af den senaste tidens vigtigare och med mer eller mindre grad af fara förbundna industriella verksamhetsgrenar kunna hänföras under denna rubrik. Till undvikande af tvist härom synes det mig lämpligast, att sådant yrke särskildt angifves. Jag syftar härvid förträdesvis på frambringandet af elektrisk ström för användning såsom drifkraft eller till belysning äfvensom framställandet af gas och drifvande af vattenledningsverk. Dessa yrken synas mig derför böra, derest nu ifrågavarande lagförslag skulle komma att antagas, under särskild rubrik intagas i lagen.

Likaledes synes mig, att till undvikande af tvetydighet ett annat yrke, tegeltillverkning, bör under 3) i ofvan åberopade § intagas, då det möjligen kan anses väl långsökt att hänföra detsamma till förädling af mineralrikets alster.

I öfverensstämmelse med hvad jag sålunda anfört tillåter jag mig att med anledning af Kongl. Maj:ts ofvan åberopade nådiga proposition hemställa,

utsträckning, ansenligt djup och godt material, hvarigenom våra rika malmtillgångar, exempelvis i Norrbotten, möjligen skulle kunna förädlas på platsen, våra skogar besparas vid förminskning af vedkonsumtionen och sålunda stort gagn för hela landet beredas genom ett rätt tillgodogörande af desamma, i hvilket afseende jag tillät mig åberopa Svenska mosskulturföreningens tidskrift; *att* det dock var ringa utsigt till att enskilda personer skulle underkasta sig de dryga omkostnader och det mödosamma arbete, som utrönandet af rätta och bästa metoder och konstruerande af nödiga maskiner för torfmossarnes exploitering säkerligen komme att medföra; samt *att* det under sådana förhållanden vore ej blott ändamålsenligt utan rent af nödvändigt, att staten toge utredningen om hand i syfte att vidtaga de åtgärder, som kräfvas för att landet skall kunna tillgodogöra sig denna omätligt värdefulla naturtillgång.

Statsutskottet erkände motionens goda syfte och sakens ekonomiska och patriotiska vigt, men afstyrkte den för tillfället bland annat på den grund, att Kongl. Maj:t redan föranstaltat om undersökning af ett så kalladt stenkolsfabrikat och anseende att staten i detta fall ej annorlunda borde ingripa, hvarvid Riksdagen alltså då lät bero.

Under de nio år, som sedan dess förflutit, har emellertid denna stora fråga icke tagit något steg framåt. Men väl har behofvet af dess lösning blifvit än mera oafvisligt, liksom de skäl, som då anfördes, vunnit i kraft och betydelse. Om den utgift, som stenkolsimporten förorsakade landet vid *nyssnämnda* tidpunkt, redan var stor och vårt beroende af tillgång på engelska stenkol innebar en fara för vår sjelfständighet, har missförhållandet *sedermera* på det mest betänkliga sätt ökats. Tillväxten af stenkolsimporten och stegringen af stenkolspriset har nu uppnått en oroväckande höjd. Redan 1894 hade värdet af stenkols- och kokesimporten, enligt då rådande pris, hunnit den i ofvannämnda motion förutsagda nivån af 30 millioner kronor (för cirka 25 $^1/_2$ millioner hektoliter).

Glädjen öfver det stora uppsving, som vår industri på senare tid tagit, förminskas i väsentlig mån deraf, att våra utgifter för utländskt bränsle och vårt beroende deraf samtidigt så betydligt tillvuxit. År 1898 importerades till Sverige 31,554,000 hektoliter stenkol och kokes. Året derpå eller 1899 hade samma import stigit till 40,300,000 hektoliter. I närvarande stund kosta stenkol per hektoliter *minst* 1 krona 75 öre. Alltså har landets utgift för stenkol, beräknad efter detta pris, stigit till 70 millioner kronor per år. Lägger man härtill värdet af den skog, som

årligen åtgår till vedbrand, så torde summan blifva tillräckligt stor för att erinra oss om att detta, lindrigast sagdt, är en *dålig* hushållning, då vi samtidigt på nästan hvarje qvadratmil af Sveriges land ega mossar, som innehålla en outtömlig tillgång på godt bränslematerial. Det gäller blott att utfinna en enkel och relativt till stenkolspriset billig metod för mossarnes exploiterande, så att deras innehåll, utan fördyrande genom någons patenträtt, kan förvandlas till bränntorf eller stenkolsfabrikat. Omtanken om det allmänna bästa synes mig bjuda, att staten med allvar tager denna enormt stora angelägenhet om hand. Många och höga pris, samt bidrag för experimenter borde stå att vinna för den eller dem, som kan uppfinna rätta sättet att tillgodogöra landet torfmossarnes bränslematerial, ty dess värde kan i längden uppskattas till milliarder kronor.

Jag anhåller derför vördsamt,

> *att* Riksdagen i underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t anhåller, att Kongl. Maj:t täcktes förordna om vidtagande af sådana åtgärder, som äro nödvändiga för att landets rika tillgång på bränslematerial i dess torfmossar skall kunna komma till allmän användning och göra landet mera än nu oberoende af stenkolsimport.

Stockholm den 26 mars 1900.

P. Em. Lithander.

I motionen instämmer *Rob. Almström.*

STOCKHOLM, SVENSKA TRYCKERIBOLAGET EKMAN & CO, 1900.

N:o 37.

Af herr **Nisser,** *i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse af den kronan tillkommande jordegareandel i grufva.*

Sedan Riksdagen i sin skrifvelse till Konungen af den 14 maj 1899 dels antagit: »Lag om ändrad lydelse af vissa §§ i grufvestadgan den 16 maj 1884», dels ock medgifvit: »att för tiden intill nästa lagtima riksdag Kongl. Maj:t må ega åt svenske män, i den ordning Kongl. Maj:t bestämmer, emot årlig afgift och under de vilkor i öfrigt Kongl. Maj:t fastställer under en tid af högst 20 år upplåta begagnande af den kronan tillkommande jordegareandel i grufva — — — — — —», har sagda lag den 20 sistlidne oktober promulgerats; hvarjemte, genom en kongl. kungörelse af samma dag, vilkoren för arrendering af kronan tillkommande andel i grufva närmare bestämts.

I Kongl. Maj:ts nådiga proposition n:o 29 till innevarande års Riksdag har nu framställning gjorts om förnyadt medgifvande — för tiden intill 1901 års lagtima riksdag — af ofvan relaterade arrendeupplåtelse af kronans jordegareandel i grufva; och är det med anledning häraf jag skall tillåta mig framställa till Riksdagens benägna pröfning några erinringar angående vissa bestämmelser i den af Kongl. Maj:t på grund af Riksdagens beslut utfärdade kungörelse af den 20 oktober 1899.

Då grunden för och anledningen till Riksdagens ingripande i denna fråga varit och är önskan och förhoppningen att kunna tillvinna kronan en rättmätig andel i de fördelar och afkomster, som ett exploiterande af de på dess jordområden befintliga malm- och mineralrikedomar kunna medföra, ligger der ock stor magt uppå, att de vilkor och stadganden, som af Kongl. Maj:t bestämmas angående »utarrendering af kronans jordegareandel

i grufva», så affattas: att en för kronan möjligast förmånlig utarrendering åvägabringas, på samma gång som den hugade spekulanten må komma i åtnjutande af en fördel och vinst, som står i ett normalt förhållande till de med ett dylikt arrende förbundna risker och kostnader.

Första vilkoret härför är onekligen, att den för utarrendering afsedda grufvans *tillvaro* blifver offentliggjord och känd, och hvilket väl är genom bestämmelsen i § 5 af sagda kongl. kungörelse tillgodosedt; men icke mindre vigtigt torde vara, att kunskap meddelas om, *hvar* grufvan är belägen, och detta i så god tid och på ett så tydligt sätt, att eventuella spekulanter lyckas leta rätt på densamma utan att dervid blifva nödsakade anlita inmutarens hjelpsamhet — och hvilket icke alltid torde vara att med säkerhet påräkna, ty utan en noggrann kännedom om grufvan och dess förhållanden lärer näppeligen någon vilja afgifva ett arrendeanbud.

Det synes derför, som om i detta hänseende de bestämmelser, hvilka nu först intagas i kungörelsens § 8, borde inflyta redan i § 5, der sålunda såväl kungörelsernas möjligast stora spridning som ock grufvornas möjligast noggranna beskrifning till art, läge m. m. bör iakttagas, hvaremot auktionskungörelsen då endast har att till dessa föregående meddelanden hänvisa.

§ 7 i kongl. kungörelsen innefattar vissa bestämmelser rörande tiden för arrendeauktions hållande, hvilka ställa kronan — resp. arrendatorn i sämre rätt än den enskilde jordegaren med hänsyn till bedömandet af en grufvas värde.

Enligt § 18 i grufvestadgan skall jordegare senast vid utmåls läggande, då malmen enligt § 21 *skall* vara blottad, anmäla sig till begagnande af sin jordegareandel.

Genom här stipulerade tidsbestämmelser kan deremot inträffa — och torde oftast komma att inträffa — att en arrendeauktion *måste* hållas, innan inmutaren ens haft skyldighet att blotta malmen, och sålunda hvarje möjlighet för en eventuel spekulant att erhålla någon som helst kännedom om malmens art och värde är utesluten — till föga fromma för kronan.

Detta förhållande har äfven bergmästaren i norra distriktet i sitt till kongl. kommerskollegium afgifna utlåtande framhållit och uttalat sig för önskvärdheten af »att arrendeauktion förrättades under tiden mellan utmålsansökningens inlemnande och sjelfva utmålsförrättningen»; och då härtill kommer, att dessa i § 7 stipulerade tidsbestämmelser icke stå i god samklang med de i lagens § 22 gifna stadganden rörande tiden för utmåls läggande — en grufva, mutad och delgifven Konungens befallningshafvande i februari 1900 t. ex., skall arrendeauktioneras i juni 1901, men utmål

beläggas först våren 1902! — synes en omredigering af denna § böra och kunna ske genom en lämplig framskjutning af tiderna för arrendeauktionernas hållande.

I § 11 stadgas: »Är kronans andel i grufva på arrende upplåten, ligge i Konungens befallningshafvandes vårdnad (?) att vid den tid, då enligt grufvestadgan kronan *senast* skall anmäla sig till begagnande af sin jordegareandel, »allmänt ombud» å kronans vägnar med företeende af arrendeaftalet gör sådan anmälan;

§ 24 i lagen af den 20 oktober 1899 säger: — — — — »Men ej må annan parts eller 'allmänt ombuds' uteblifvande hindra (utmåls-)förrättningens gång — — — — — —»,

och slutligen dekreterar § 18 i gällande grufvestadga: — — — »Anmälan om begagnande af jordegareandel *skall göras sist* vid utmålsläggningen.»

Häraf följer, att om af någon anledning det »allmänna ombudet» försitter tiden eller försummar dagen för den bestämda utmålsläggningen, har såväl kronan som arrendatorn för all tid gått jordegareandelen förlustig utan sannolikhet för att kunna återkräfva hafda kostnader, än mindre de med jordegareandelen förbundna förmåner.

Försigtigheten äfvensom rättvisan synes derför bjuda, att arrendatorn här må vara berättigad att, om så finnes nödigt, sjelf sin talan föra och rätt bevaka, hvarför han må ega dels att af Konungens befallningshafvande utfå sitt arrendekontrakt, så snart han stält den säkerhet, hvarom i § 10 sägs, dels ock att genom samma myndighet i tid underrättas om »när enligt grufvestadgan kronan *senast* skall anmäla sig till begagnande af sin jordegareandel».

För det fall, att både »allmänt ombud» och arrendatorn skulle vid utmålsförrättningen eller annat hit hänförligt tillfälle sig inställa, torde saken utan svårighet kunna ordnas, för så vidt icke rent af denna »vårdnad» öfverflyttades från Konungens befallningshafvande på arrendator.

Hvad slutligen angår § 14, synes den så till vida stå i strid emot det syfte, Riksdagen genom det till »lagen» fogade öfvergångsstadgande tydligen velat betona, som detta senare bestämmer: »att utmål å sådana grufvor, som varit underkastade det förbehåll, som i kongl. kungörelsen den 19 augusti 1889 är sagdt, ej må läggas tidigare än två år efter den 20 oktober 1899 — under det att här stipuleras, att auktion å sådana grufvor skall ega rum i senare hälften af augusti 1900 — eller mer än ett år före den bestämda utmålsläggningstiden?

Genom den sålunda knappt tillmätta tiden har ock det egendomliga förhållandet inträdt, att Konungens befallningshafvandes tillkännagifvande om dessa auktioner icke kunnat (?) utfärdas förr än den 19 februari och annonsering i allmänna tidningar inflyta förr än den 14 mars detta år, då deremot den kongl. kungörelsen af 20 oktober 1899: »skall lända till efterrättelse *intill nästa lagtima riksdag»!* Här uppstår således fråga, om ofvannämnda auktionskungörelse är i laga ordning tillkommen, och hvilket spörsmål torde vara af vigt att utreda till undvikande af allvarsamma förvecklingar, och i sammanhang härmed, huruvida stipulationen: »*intill* nästa lagtima riksdag» är så särdeles lyckligt funnen?

Då det i hvarje fall icke kan vara med kronans sanna fördel förenligt, att den ofvan omförmälda arrendeauktionen å dess jordegareandelar skall hållas några få månader efter det den första kungörelsen derom kommit allmänheten till del; då de utbjudna grufvornas antal är mycket stort (öfver 2,000 stycken inmutningar!) och deras läge mycket aflägset, hvartill kommer, att många af dem äro för litet upparbetade för att något omdöme om deras värde skall kunna gifvas, synes nödigt vara för tillgodoseende af kronans rätt, att — derest tiden för sagda auktioner icke kan eller bör uppskjutas — uti den enligt § 8 förestående auktionskungörelsen och der först alla närmare bestämmelser om grufvorna inkomma, det vilkor fastslås: »att utarrendering emot lägre afgift än $^1/_{25}$ af värdet af de i grufva brutna och uppfordrade inmutningsbara ämnen icke må ske annat än vid eller efter förnyad offentlig arrendeauktion, som hålles i senare hälften af juni månad 1901».

På grund af hvad här ofvan framhållits, hemställer jag,

det Riksdagen, om den lemnar sitt bifall till det i Kongl. Maj:ts nådiga proposition n:o 29 äskade, förnyade medgifvandet, dervid måtte anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t vidtaga sådana ändrade bestämmelser i kongl. kungörelsen af den 20 oktober 1899: »om begagnande af kronans jordegareandel i grufva», som kunna vara egnade att kraftigare befrämja kronans rätt och fördel — och särskildt i ofvan angifna fall.

Om remiss till statsutskottet anhålles.

Stockholm den 6 april 1900.

Martin Nisser.

Stockholm 1900. Kungl. Boktryckeriet, P. A. Norstedt & Söner.

N:o 38.

Af herr **af Burén,** *i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse af den kronan tillkommande jordegareandel i grufva.*

»Malmbrist förefinnes redan nu», så yttrade vice ordföranden vid tekniska diskussionsmötet i jernkontoret den 31 maj 1899 och bevisade detta med sin kända praktiska erfarenhet och med siffertalens omutliga språk. Han afslutade sitt anförande med följande ord: »Dessa siffror äro förskräckliga, och många med mig äro derföre öfvertygade om, att för så vidt icke jerntillverkningen skall gå tillbaka, så måste vi i tid se till, huru vi skola få lämpliga malmer för vår jerntillverkning. Att en stor del af brukssocieteten har samma åsigt, visar det stora anslag på femtio tusen kronor, som brukssocieteten i går anvisade för att vid mellersta Sveriges jernverk profva Gellivaramalmer och konstatera, om de med fördel kunna användas såsom blandning med våra mellansvenska malmer.»

Dessa profver af Norrbottensmalmen hafva nu egt rum vid tretton af våra mellansvenska jernverk och hafva utfallit synnerligen gynsamt. Må vi derför se till att bevara så mycket som möjligt af dessa malmer för vår egen räkning. Det vill synas, som det vore på sista tiden och så mycket mera angeläget att nu derom besluta, som uti Post- och Inrikestidningar för den 14 mars i år förekommer följande märkliga annons:

»Jemlikt föreskrift i § 14 af Kongl. Maj:ts nådiga kungörelse om begagnande af kronans jordegareandel i grufva af den 20 oktober 1899 tillkännagifves, att arrenderätten till kronans andelar uti följande fyndigheter, enligt uppgift belägna å krono-

jord, som icke under ständig besittningsrätt innehafves eller är till boställe anslagen, kommer att å offentlig auktion härstädes under senare hälften af Augusti månad 1900 utbjudas, å tid, som genom särskild auktionskungörelse kommer att närmare angifvas, nemligen:

— jernmalmsfyndigheterna Nya Sydvestra Ridderstolpe och Östra kronprinsessan Louise i Gellivare malmberg inom Gellivare socken (mutsedlar n:ris 856 och 857 af den 15 februari 1890);

— fyndighet, innehållande koppar och nickel i fjellet Piedjatis sydvest från byn Saivorova inom Gellivare socken (mutsedel n:r 872 år 1890);

— fyndigheter, innehållande koppar, mangan och jern mellan fjellen Pielokis och Skouhoma i Gellivare socken (mutsedlar n:ris 873—878 år 1890);

— fyndigheter, innehållande bly och sifvermalm, i fjellet Lautnevaara i närheten af riksgränsen inom Juckasjärvi socken (mutsedlar n:ris 868—870, 879 och 880 år 1890);

— kopparmalmsfyndigheter i fjellet Allagis inom Juckasjärvi socken (mutsedlar n:ris 799 och 800 år 1889);

— kopparmalmsfyndighet i fjellet Ruaksokim inom Juckasjärvi socken (mutsedel n:r 801 år 1889);

— kopparmalmsfyndigheter i fjellet Schiangeli inom Juckasjärvi socken (mutsedlar n:ris 836—838 år 1889);

— jernmalmsfyndigheten Hedvig å berget Luossavaara inom Juckasjärvi socken (mutsedel n:r 839 år 1890);

— fyndigheter, innehållande silfver-, bly- och zinkmalm å Nasafjellet inom Arjepluogs socken (mutsedlar n:ris 858—863 år 1890);

— jernmalmsfyndigheterna Nya Östra Prins Oskar, Nya Norra Hertigen af Östergötland, Nya Södra Carlavagnen, Mellersta Gamla Baron, Nya Södra Prins Oskar, Mellersta Sofia Albertina, Nya Norra Josefina n:r 2, Nya Södra Nordstjernan och Nya Norra Sveriges Wäl n:r 2 i Gellivare malmfält inom Gellivare socken (mutsedlar n:ris 887, 889, 896—902 år 1890);

— jernmalmsfyndigheten Nya Eleonora i Gellivare malmberg inom Gellivare socken (mutsedel n:r 909 år 1890);

— jernmalmsfyndigheten Krokfors inom Gellivare malmfält i Gellivare socken (mutsedel n:r 867 år 1890);

— jernmalmsfyndigheten Helmersgrufvan å sydvestra delen af Gellivare malmfält å mark, enligt mutsedeln (n:r 864 år 1890) tillhörig Gellivare byamän eller möjligen Gellivare aktiebolag eller Kongl. Maj:t och kronan;

— kopparmalmsfyndigheterna Nilsgrufvan och Petronella i fjellet Schiangeli, Majgrufvan och Minagrufvan i fjellet Raggisvaara inom Juckasjärvi socken (mutsedlar n:ris 905—908 år 1890);

— fyndighet, innehållande titan och jernmalm i östra ändan af högsta toppen å berget Siäkavaara inom Gellivare socken (mutsedel n:r 964 år 1890);

— fyndigheten »Glück auf» innehållande titan och jernmalm på bergshöjden Dundret i Gellivare socken (mutsedel n:r 752 år 1890);

— fyndigheterna Caprivi, Napoleon och Urban, innehållande titan och jernmalm i berget Luspavara inom Gellivare socken (mutsedlar n:ris 965—967 år 1890);

— kopparmalmsfyndigheten Charlottagrufvan i Snipberget å Gallabergets kronopark i Råneå socken (mutsedel n:r 921 år 1890);

— jernmalmsfyndigheterna Erik n:r 2, Hedvig n:r 4, Hoppet n:r 4 och Östergrufvan n:r 2 å Gellivare malmberg (mutsedlar n:ris 981—984 år 1890);

— jernmalmsfyndigheterna Nordvestra Bolagsgrufvan n:ris 1 och 2 och Sydvestra Bolagsgrufvan n:r 1 och 2 å Gellivare malmfält i Gellivare socken (mutsedlar n:ris 922—925 år 1890);

— fyndigheterna Lillgrufvan och Trehörningen, innehållande silfver m. m. å östra sluttningen af Nasafjellet i Arjepluogs socken (mutsedlar n:ris 937 och 938 år 1890);

— jernmalmsfyndigheten Gabriella i Luossavaara malmfält inom Juckasjärvi socken (mutsedel n:r 990 år 1890);

— jernmalmsfyndigheterna Sydvestra Råneå, Mary, Östra Gellivare, Vestra Johannes n:r 2, Östra Prins Oscar, Nya Södra Lars, Östra Wulkan, Södra Svärdet, Norra Nordstjernan, Vestra Nordstjernan, Östra Nordstjernan, Södra Nordstjernan, Norra Sveriges Väl, Södra Sveriges Väl, Vestra Leipzig, Östra Leipzig, Norra Partha, Sydvestra Ridderstolpe, Östra Eugenia, Vestra Frans, Södra Ester, Vestra Polheimer, Östra Polheimer, Södra Polheimer, Sydvestra Välkomman, Sydöstra Välkomnan, Östra Gamla Baron, Södra Martha, Norra Hertigen af Dalarne, Eleonora, Norra Bergmästaregrufvan, Vestra Bergmästaregrufvan, Östra Robsahm, Södra Robsahm, Vestra Carl Sparre, Östra Kronprinsessan Louise, Vestra Kronprinsessan Louise, Norra Carlavagnen, Södra Carlavagnen, Östra Johannes n:r 3, Vestra Hertigen af Östergötland, Nordöstra Charlotta och Vestra Gunilla å Gellivare malmberg (mutsedlar pris 1,000—1,042 år 1891);

— jernmalmsfyndigheterna Helios, Merkurius, Venus, Tellus, Jupiter, Mars, Saturnus, Uranus, Neptunus, Ceres, Juno, Westa, Pallas, Nordstjernan, Luna, Wulkanus, Orion, Sirius och Pluto i berget Ruotivare inom Qvickjocks kapellförsamling (mutsedlar n:ris 939—957 år 1890);

— jernmalmsfyndigheterna Wega, Victoria, Zeus, Temis, Castor och Pollux i berget Wallatj inom Qvickjocks kapellförsamling (mutsedlar n:ris 958—963 år 1890);

— fyndigheterna Silfvertoppen och Wildrenen, innehållande bly, silfver och nickel i fjellet Silbotjokko inom Qvickjocks kapellförsamling (mutsedlar n:ris 931 och 932 år 1890);

— fyndigheterna Alkavare grufva och Eufrosyne, innehållande bly och silfvermalm i fjellet Alkavare i Qvickjocks kapellförsamling (mutsedlar n:ris 989 år 1890 och 999 år 1891);

— jernmalmsfyndigheterna Wåtmyrgrufvan och Berggrufvan i Wåtmyrberget inom Piteå socken, (mutsedlar n:ris 970 och 971 år 1890);

— jernmalmsfyndigheterna Nya Westra Lyckan n:r 2 och Skåne i Gellivare malmberg (mutsedlar n:ris 1,056 och 1,057 år 1891);

— jernmalmsfyndigheterna Södra Östergrufvan, Nya Nordöstra Ridderstolpe, Nya Westra Östergrufvan och Södra Hertigen af Dalarne i Gellivare malmberg (mutsedlar n:ris 1,052—1,055 år 1891);

— kopparmalmsfyndigheterna Wasakullen i fjellet Allagis och Josefina och Hilma i Schiangeli fjell, alla inom Juckasjärvi socken (mutsedlar n:ris 991—993 år 1890);

jernmalmsfyndigheterna Södra Ester, Sydvestra Ridderstolpe, Vestra Hertigen af Östergötland, Norra Hertigen af Östergötland, Vestra Kronprinsessan Louise och Östra Eugenia i Gellivare malmberg (mutsedlar n:ris 1,060—1,065 år 1891);

— jernmalmsfyndigheterna Qvickjock, Bergmästaren, Landshöfdingen, Geologen, Öfversten, Notarien, Fogden och Docenten i Ruotivaara malmberg inom Qvickjocks kapellförsamling (mutsedlar n:ris 1,068—1,075 år 1891);

— jernmalmsfyndigheterna Wåtmyrgrufvan och Mellangrufvan i Wåtmyrberget i Piteå socken (mutsedlar n:ris 1,081—1,082 år 1891);

— fyndigheter af blyglans, som benämnas Bergmästaren, Hertigen och Landshöfdingen och uppgifvits skola förefinnas å fjellet Lautnevaara inom Juckasjärvi socken (mutsedlar n:ris 1,093—1,095 år 1891);

— jernmalmsfyndigheterna Östra Hertigen af Östergötland, Westra Selet, Östra Dennevitz, Nya Norra Dennevitz, Östra Eugén, Södra Bergshandteringen, Norra Aliancen, Norra Leipzig, Östra Tingvalls kulle, Södra Tingvalls kulle, Norra Svärdet, Östra Wulkan, Södra Wulkan, Westra Svärdet, Östra Kronan, Norra Sofia Albertina, Westra Sofia Albertina, Östra Lars, Södra Sofia Albertina, Nya Södra Lars, Norra Hertigen af Uppland, Westra Hertigen af Uppland, Södra Lars, Östra Desideria, Norra Josefina, Westra Josefina, Södra Josefina, Norra Prins Oscar, Westra Prins Oscar, Östra Prins Oscar, Östra Hertigen af Skåne, Westra Johannes, Westra Johannes n:r 2, Westra Johannes n:r 3, Westra Johannes n:r 4, Östra Meldercreutz, Norra Hermelin, Westra Hermelin, Södra Martha, Östra Nya Baron, Norra Nya Baron, Södra Nya Baron, Westra Nya Baron, Norra Gamla Baron, Norra von Linné, Östra von Linné, Nordöstra Välkomman, Nordvestra Välkomman, Norra Johan, Östra Carl Sparre, Norra Robsahm, Östra Bergmästaregrufvan och Westra Qvensel, alla i Gellivare malmberg (mutsedlar n:ris 1,100, 1,105—1,107, 1,110—1,158 år 1891);

— jernmalmsfyndigheterna Löjtnanten, Amalia och Björnen i Luossavaara malmfält (mutsedlar n:r 1,047—1,049 år 1891);

— jernmalmsfyndigheterna Napoleon och Nordenström i Kiirunavaara malmfält (mutsedlar n:ris 1,050 och 1,051 år 1891);

— jernmalmsfyndigheterna Erik och Abdon å Kiirunavaara malmfält (mutsedlar n:ris 994 och 1,092 år 1891);

— fyndigheter af bly- och silfvermalm, som benämnas Silfvertoppen och Wildrenen och skola förefinnas på fjellet Silbotjokko i Qvickjocks kapellförsamling (mutsedlar n:ris 1,066 och 1,067 år 1891);

— jernmalmsfyndigheterna Pajaliten och Lord på Ruotivaara berg i Qvickjocks kapellförsamling (mutsedlar n:ris 1,076 och 1,077 år 1891);

— jernmalmsfyndigheterna John, Wolther, Hjalmar, Sigge, Eugéne, Brigitta, Bismark, Vitalis och Max i Kiirunavaara jernmalmsfält (mutsedlar n:ris 1,231—1,239 år 1891);

— jernmalmsfyndigheterna Kronprinsen, Wiktoria, Neptunus och Pluto i Luossavaara malmfält (mutsedlar n:ris 1,227—1,230 år 1891);

— jernmalmsfyndigheterna Canutus och Anatolius inom Luossavaara malmfält (mutsedlar n:ris 1,243 och 1,244 år 1891);

— jernmalmsfyndigheterna Bartolomeus, Tore, Demetrius, Laurentius, Romanus, Herman och Joel i Kiirunavaara malmfält (mutsedlar n:ris 1,240—1,242, 1,245—1,248 år 1891);

— jernmalmsfyndigheterna Norra Strömsund, Södra Eugén, Östra Hertigen af Dalarne, Östra Nils, Norra Kockum, Westra Kockum, Westra Hedvig, Södra Hedvig, Norra Eugenia, Södra Eugenia, Södra Hermelin, Norra Lyckan, Södra Kronan, Södra

Qvensel, Norra Dygve, Östra Alexis, Westra Stjernsvärd, Norra Oskar Wallenberg, Norra Wilhelm, Westra Dennevitz, Nya sydvestra Wälkomman, Östra Johannes n:r 2, Norra Sofia, Giles, Robert, Södra Stenkil, Nya Östra Gunilla, Norra Desideria, Östra Wilhelm, Östra Per Malmsten, Nya Westra Sofia Albertina, Östra Norrbotten, Nya Östra Carl Sparre, Norra Haldo Stråle, Södra Haldo Stråle, Mellersta Wälkomman, Södra Hertigen af Skåne och Nya Norra Printzsköld n:r 2 i Gellivare malmfält (mutsedlar n:ris 1,177—1,214 år 1891);

— kopparmalmsfyndighet Annagrufvan på södra sidan af Snipberget å Gallabergets kronopark i Råneå socken (mutsedel n:r 1,059 år 1891);

— fyndigheter af bly och silfvermalm, som benämnas Sture, Henning, Uhre, Kjellman, Grafbrott, Lindqvist, Sehenström och Strand och uppgifvits skola förefinnas i fjellet Silbotjokko eller Kedkevare inom Qviekjocks socken (mutsedlar n:ris 1,218—1,224 år 1891);

— fyndigheter af silfver, bly och zink, som benämnas Perlan, Stollgrufvan, Hjorten, Renen, Nordstjernan, Framtiden, Hoppet, Höken, Lyckan, Uppriktigheten och Enigheten och skola förefinnas i Nasafjells malmfält inom Arjepluogs socken (mutsedlar n:ris 1,168—1,176, 1,215 och 1,216 år 1891);

— fyndigheter af silfver, bly och zink, som benämnas Johan och Jonas och skola förefinnas i Nasafjells malmfält inom Arjepluogs socken (mutsedlar n:ris 1,166 och 1,167 år 1891);

— fyndigheter, innehållande bly och silfvermalm i Alkavare fjell inom Qviekjocks kapellförsamling (mutsedlar n:ris 1,217 och 1,280 år 1891);

— silfver- och blymalmsfyndigheten Leonardsgrufvan i fjellet Silbotjokko inom Qviekjocks kapellförsamling (mutsedel n:r 1,250 år 1891);

— jernmalmsfyndigheterna Herkules, Kama, Alpha, Industria, Hermelin, Prometeus, Perseus, Medusa, Janus, Ruota, Nicolaus, August och Axel i Ruotivare jernmalmsfält inom Qviekjocks kapellförsamling (mutsedlar n:ris 1,251—1,263 år 1891);

— jernmalmsfyndigheterna Wilma, Sofia, Hanna, Mina och Thorborg i jernmalmsfältet Wallatj inom Qviekjocks kapellförsamling (mutsedlar n:ris 1,264—1,268 år 1891);

— jernmalmsfyndigheterna Tore, Gerda, Helge, Sigrid och Karin i närheten af turisthyddan vid Tarraelfvens utlopp i Tarraure inom Qviekjocks kapellförsamling (mutsedlar n:ris 1,274—1,278 år 1892);

— jernmalmsfyndigheterna Pluto, Sjögrufvan, Herman, Joel, Romanus, Laurentius, Demetrius, Bartolomeus, Max, Brynolf, Vitalis, Bismark, Sigge, Hjalmar, Wolter och John i Kiirunavaara malmfält inom Juckasjärvi socken (mutsedlar n:ris 1,290—1,305 år 1892);

— bly- och silfvermalmsfyndigheterna Tysken, Gränsregleringen, Konsuln och Svenska Silfret i bergsträckningen Suangeråive öster om riksgränsen inom Juckasjärvi socken (mutsedlar n:ris 1,269—1,271 och 1,273 år 1891);

— kopparmalmsfyndigheterna Wedins grufva, Lampas grufva, Rutqvists grufva, Adams grufva och Nilsgrufvan å fjellet Schiangeli inom Juckasjärvi socken (mutsedlar n:ris 1,281—1,285 år 1892);

— jernmalmsfyndigheterna Helios, Merkurius, Venus, Tellus, Jupiter, Mars, Sartunus, Uranus, Neptunus, Ceres, Juno, Westa, Pallas, Nordstjernan, Luna, Vulkanus,

Orion, Sirius och Pluto i Ruotivare malmfält inom Qvickjocks kapellförsamling (mutsedlar n:ris 1,306—1,324 år 1892);

— jernmalmsfyndigheterna Wega, Victoria, Zeus, Temis, Kastor och Pollux i Wallatj's malmfält inom Qvickjocks kapellförsamling (mutsedlar n:ris 1,325—1,330 år 1892);

— fyndigheten Kyrkogrufvan, innehållande bly- och silfvermalm å Alkavare fjell inom Qvickjocks kapellförsamiing (mutsedel n:r 1,287 år 1892);

— fyndigheterna Björn och Fritiof, innehållande bly och silfvermalm i fjellet Silbotjokko inom Qvickjocks kapellförsamling (mutsedlar n:ris 1,288 och 1,289 år 1892);

— jernmalmsfyndigheten Zenobia i Kiirunavaara malmfält (mutsedel n:r 1,331 år 1892);

— jernmalmsfyndigheterna Östra Carlavagnen, Norra Lars, Södra August, Wilhelmina, Norra Mary, Södra Mary och Södra Hertigen af Skåne i Gellivare malmfält (mutsedlar n:ris 1,337—1,343 år 1892);

— fyndigheterna Leonardsgrufvan och Alkavare grufva, innehållande bly- och silfvermalm i fjellen Silbotjokko och Alkavare inom Qvickjocks socken (mutsedlar n:ris 1,487 och 1,488 år 1893);

— jernmalmsfyndigheten Nicolaus i Rutoivare malmberg (mutsedel n:r 1,489 år 1893);

— fyndigheter, innehållande titanjern och jernmalm i Gellivare socken, Mats (mutsedel n:r 1,485 år 1893) på norra sidan af bergshöjden Dundret och Bismark (mutsedel n:r 1,486 år 1893) på östra delen af berget Lusparovas högsta topp;

— jernmalmsfyndigheterna Westra Mars, Norra Johan, Nordvestra Wälkomman, Nordöstra Wälkomman, Sydvestra Wälkomman, Sydöstra Wälkomman, Norra von Linné, Södra von Linné, Östra von Linné, Vestra Gamla Baron, Norra Gamla Baron, Vestra Nya Baron, Vestra Nya Baron n:r 3, Norra Nya Baron, Södra Nya Baron, Östra Nya Baron, Södra Martha, Vestra Hermelin, Nya Norra Hermelin, Norra Hermelin, Östra Meldercreutz, Vestra Johannes n:r 4, Östra Johannes n:r 1, Mellersta Vestra Johannes, Vestra Johannes n:r 1, Östra Hertigen af Skåne, Vestra Prins Oskar, Östra Prins Oscar, Norra Prins Oscar, Södra Josefina, Vestra Josefina, Nya Norra Josefina, Norra Josefina, Östra Desideria, Vestra Hertigen af Upland, Södra Hertigen af Upland, Nya Södra Lars, Södra Lars, Norra Hertigen af Upland, Östra Lars, Södra Sofia Albertina, Vestra Sofia Albertina, Östra Kronan, Norra Sofia Albertina, Vestra Svärdet, Norra Svärdet, Södra Vulkan, Nya Östra Vulkan, Nya Södra Thingvalls Kulle, Södra Thingvalls Kulle, Östra Thingvalls Kulle, Norra Nordstjernan, Vestra Nordstjernan, Vestra Norrbotten, Norra Norrbotten, Östra Sveriges Väl, Vestra Sofia, Vestra Leipzig, Norra Leipzig, Norra Alliancen, Södra Allmänna Freden, Södra Alliancen, Nya Norra Dennevitz, Norra Dennevitz, Östra Dennevitz, Nya Sydvestra Ridderstolpe, Östra Ludvig, Norra Frans, Östra Råneå, Östra Johannes n:r 3, Vestra Eugenia, Södra Gunilla, Östra Gunilla, Nya Norra Printzsköld, Södra Printzsköld, Norra Printzsköld, Södra Hertigen af Östergötland, Nya Norra Hertigen af Östergötland, Vestra Kapten, Östra Kapten, Norra Kapten, Södra Fredrikas Skärpning, Vestra Fredrikas Skärpning, Vestra Gustaf Vasa, Östra Carl Sparre, Norra Robsahm, Södra Gustaf Vasa, Norra Carl Sparre, Vestra Carl Sparre, Södra Carl Sparre, Vestra Robsahm, Östra Robsahm, Södra Robsahm, Östra Bergmästaregrufvan, Vestra Qvensel, Södra Bergmästaregrufvan, Norra Qvensel, Nya Södra Bergmästare-

grufvan, Östra Johannes n:r 4, Nya Östra Gunilla och Sydöstra Ridderstolpe, alla i Gellivare malmberg inom Gellivare socken (mutsedlar n:ris 1,360—1,460 år 1892);

— fyndigheter af bly och silfvermalm i fjellet Silbotjokko (Kedkevare) inom Qvickjocks kapellförsamling (mutsedlar n:ris 1,332—1,336 år 1892);

— fyndigheterna Wilma och Klara, innehållande bly- och silfvermalm mellan de tvenne högsta topparne af Kedkevare fjellparti inom Qvickjocks kapellförsamling (mutsedlar n:ris 1,352 och 1,353 år 1892);

— fyndigheterna Kungsgrufvan, Niakgrufvan, Professorn och Doktorn, innehållande bly- och silfvermalm i fjellet Lanjek inom Qvickjocks kapellförsamling (mutsedlar n:ris 1,354—1,357 år 1892);

— fyndigheter af bly- och silfvermalm, som benämnas Melådnogrufvan, Stalogrufvan och Falksgrufvan och uppgifvits skola förefinnas i fjellet Alkavare inom Qvickjocks kapellförsamling (mutsedlar n:ris 1,500—1,502 år 1893);

— bly- och silfvermalmsfyndigheten Karin på sydvestra sluttningen af nordvestra delen af fjellpartiet Kedkevare inom Qvickjocks kapellförsamling (mutsedel n:r 1,503 år 1893);

— fyndigheterna Alvin, Elsa, Jacob, Ellen, Herrman och Selma, innehållande koppar-, silfver- och guldmalm vid Sjangeli malmfält inom Juckasjärvi socken (mutsedlar n:ris 1,495, 1,494, 1,493, 1,492, 1,491 och 1,490 år 1893);

— fyndigheter af silfver-, bly- och zinkmalm, som benämnas Framtiden, Nordstjernan, Johan och Jonas samt uppgifvits skola förefinnas i Nasafjells malmfält inom Arjepluogs socken (mutsedlar n:ris 1,508—1,511 år 1893);

— jernmalmsfyndigheterna Gustaf Adolf, Napoleon, Beata, Freja och Mars, de tre förstnämnda å Kiirunavaara och de båda sistnämnda å Luossavaara malmfält inom Juckasjärvi socken (mutsedlar n:ris 1,518, 1,520—1,523 år 1893);

— bly- och silfvermalmsfyndigheterna Svenska Silfret, Tysken och Gränsregleringen å bergsträckningen Svangeråive inom Juckasjärvi socken (mutsedlar n:ris 1,504—1,506 år 1893);

— fyndigheter af jern, koppar, silfver och guld, som, benämnda Perpetuus, Maximus, Alma, Anna, Ludvig, Wilhelm, Snorre, Theodor och Fredrik, uppgifvits skola förefinnas i Schiangeli malmfält inom Juckasjärvi socken (mutsedlar n:ris 1,534—1,542 år 1893);

— jernmalmsfyndigheterna Metodius, Fredrika, Fausta, Matteus, Mauritz och Tekla inom Kiirunavaara malmfält (mutsedlar n:ris 1,543—1,548 år 1893);

— jernmalmsfyndigheterna Nya Södra Hertigen af Östergötland och Alexis i Gellivare malmberg (mutsedlar n:ris 1,524 och 1,525 år 1893);

— jernmalmsfyndigheterna Norra Qvensel, Östra Johannes n:r 4, Nya Östra Gunilla, Nya Södra Bergmästaregrufvan och Sydöstra Ridderstolpe i Gellivare malmberg (mutsedlar n:ris 1,529—1,533 år 1893);

— jernmalmsfyndigheterna Cyrus, Bachus, Neptunus, Victoria, Minerva, Fortuna och Amalia, belägna å Luossavaara malmfält, samt Nordenström, Vitus, Amandus och Kasper, belägna å Kiirunavaara malmfält (mutsedlar n:ris 1,561—1,571 år 1893);

— jernmalmsfyndigheterna Erasmus, Judit, Marcellus, Optatus, Bonifacius, Nikodemus, Salomon, Primus, Svante, Eskil, Aqvilina och Botolf å Kiirunavaara malmfält (mutsedlar n:ris 1,549—1,560 år 1893);

— jernmalmsfyndigheterna Vestra Fabian, Norra Hertigen af Dalarne och Viktoria å Gellivare malmberg (mutsedlar n:ris 1,572—1,574 år 1893);

— jernmalmfyndigheterna Gabriella och Sjögrufvan, den förstnämnda i Luossavaara och den senare i Kiirunavaara malmfält (mutsedlar n:ris 1,575 och 1,576 år 1893);

— fyndigheterna Oskar, Gustaf och Carl, innehållande jern, koppar, silfver och guld samt belägna å fjellet Unna Allogis (Alakats) inom Juckasjärvi socken (mutsedlar n:ris 1,613—1,615 år 1894);

— kopparmalmsfyndigheten Charlottagrufvan å Gallabergets kronopark i det s. k. Snip- eller Nitberget i Råneå socken (mutsedel n:r 1,616 år 1894);

— jernmalmsfyndigheterna Norra Partha, Nya Östra Haldo Stråle, Östra Per Malmsten och Vestra Carlavagnen (mutsedlar n:ris 1,617—1,620 år 1894);

— fyndigheter af kopparmalm, som benämnas Merkenis koppargrufva, Larsgrufvan, Susannagrufvan och Claragrufvan och uppgifvas vara belägna vester om och i närheten af Merkenisjön inom Arjepluogs socken (mutsedlar n:ris 1,621—1,624 år 1894);

— silfvermalmsfyndighet benämnd Gollilisgrufvan och belägen vid vestra ändan af Gollilissjön i Arjepluogs socken (mutsedel n:r 1,627 år 1894);

— kopparmalmsfyndigheten Stockegrufvan å det öster om Merkenis fjellstuga befintliga Stockefjellet inom Arjepluogs socken (mutsedel n:r 1,628 år 1894);

— jernmalmsfyndigheten Nya Södra Hertigen af Östergötland på Gellivare malmborg (mutsedel n:r 1,638 år 1895);

— fyndigheterna Karin och Wilma, innehållande bly- och silfvermalm i nordvestra delen af fjellpartiet Kedkevare inom Qvickjocks kapellförsamling (mutsedlar n:ris 1,641 och 1,642 år 1895);

— fyndigheten Klara, innehållande bly och silfvermalm i en dalsänkning mellan de tvenne högsta topparne af Kerkevare fjellparti inom Qvickjocks kapellområde (mutsedel n:r 1,656 år 1895);

— fyndigheten Nilagrufvan, innehållande bly- och silfvermalm vester om sjön Rotporesjaur (Fastajaur) inom Qvickjocks kapellområde (mutsedel n:r 1,639 år 1895);

— fyndigheten Kungsgrufvan, innehållande bly- och silfvermalm vid Laujek fjellet inom Qvickjocks kapellområde (mutsedel n:r 1,640 år 1895);

— fyndigheter af bly- och silfvermalm inom Qvickjocks kapellområde, nemligen Falkgrufvan å nordöstra sluttningen af fjellet Juonhatjokko, Svea å nordöstra sluttningen af fjellet Silbotjokko, Niakgrufvan, Professorn och Doktorn i fjellet Lanjek samt Melädnogrufvan och Stalogrufvan å södra sluttningen af Alkavare malmfält (mutsedlar n:ris 1,655, 1,657—1,662 år 1895);

— fyndigheter af svafvel och kopparkis samt guld, som, benämnda Hurrigrufvan, Vasten, Urd, Verdandi och Skuld, uppgifvits skola förefinnas omkring enkilometer vester om sjön Vastenjaure inom Qvickjocks socken (mutsedlar n:ris 1,677—1,681 år 1895);

— jernmalmsfyndigheterna Tore, Gärda, Helge, Sigrid och Karin i närheten af Turisthyddan vid Tarraure-elfvens utlopp i Tarrauresjön inom Qvickjocks kapellområde (mutsedlar n:ris 1,643—1,647 år 1895);

— fyndigheter, innehållande bly- och zinkmalm, som, benämnda Johan, Jonas, Framtiden och Nordstjernan, uppgifvits skola förefinnas å Nasafjells malmfält inom Arjepluogs socken (mutsedlar n:ris 1,651—1,654 år 1895);

— fyndigheter af koppar och arsenikkis inom Elfsby socken, Norddalsgrufvan

å östra ändan och på högsta punkten af Lappurträskflygget samt Kiluttergrufvan å vestra ändan och på högsta punkten af Kilutterberget (mutsedlar n:ris 1,707 och 1,708 år 1895);

— jernmalmsfyndigheterna Freja, Mars, Björnen, Cyrus, Bachus, Neptunus, Viktoria, Minerva, Fortuna och Amalia i Luossavaara malmberg (mutsedlar n:ris 1,689 —1,698 år 1895);

— jernmalmsfyndigheterna Nordenström, Vitus, Napoleon, Amandus, Beata, Kasper och Gustaf Adolf å Kiirunavaara malmberg (mutsedlar n:ris 1,699—1,705 år 1895);

— fyndigheter af jern, koppar, silfver och guld inom Juckasjärvi socken, nemligen Pelle emellan fjellen Schiangeli och Unna Allagis, Folke på sydvestra ändan af fjellet Unna Allagis (Alakats) samt Stina och Greta vid Rosokajärvi (mutsedlar n:ris 1,716—1,719 år 1895);

— fyndigheter af koppar, silfver, guld och jern på fjellet Unna Allagis (Alakats) inom Juckasjärvi socken, hvilka erhållit namnen Julianus, Marcellus, Paulus, Matheus, Viktor, Josef, Edvard och Elias (mutsedlar n:ris 1,720—1,727 år 1895);

— kopparmalmsfyndigheterna Oskarsgrufvan vester om Gallilissjön, Viktoriagrufvan, i Stockefjellet och Johannesgrufvan å södra sidan af Guallilissjön, alla inom Arjepluogs socken (mutsedlar n:ris 1,672, 1,673 och 1,709 år 1895);

— silfvermalmsfyndigheterna Majtonesgrufvan, Augustagrufvan, Reginagrufvan, Samuelsgrufvan och Annagrufvan i närheten af Vestra Majtonessjön omkring 7 kilometer från Merkenis fjellstuga i Arjepluogs socken (mutsedlar n:ris 1,710—1,714 år 1895);

fyndigheten Tjaktjajaurs koppargrufva norr om vestra ändan af sjön Tjaktjojaur i Arjepluogs socken (mutsedel n:r 1,715 år 1895);

— jernmalmsfyndigheterna Wåtmyrgrufvan, Berggrufvan och Mellangrufvan i Wåtmyrberget mellan Rengårdshedens och Högbackens byaområden i Piteå socken (mutsedlar n:ris 1,663—1,665 år 1895);

— fyndigheter, innehållande koppar, silfver, guld och jern, som, benämnda Wilhelm och Ludvig, uppgifvits skola förefinnas i fjellet Unna Allagis (Alakats) inom Juckasjärvi socken (mutsedlar n:ris 1,795 och 1,796 år 1896);

— fyndigheter, innnehållande molybdenglans och benämnda Puokkihällan, Murmästaren, Byggmästaren och Konkurrent, belägna invid s. k. Puokkiforssen i närheten af Skällerims by inom Jockmocks socken (mutsedlar n:ris 1,759—1,762 år 1895);

— fyndigheter af bly- och silfvermalm samt delvis koppar och jern i Silbotjokko eller Kiedkevare malmfält i Qvickjocks kapellområde, hvilka blifvit benämnda Silfvertoppen, Wildrenen, Hertigen af Korpilombolo, Dunkaskin, Sture, Henning, Uhre, Kjellman, Grafbrott, Lindqvist, Schenström, Strand, Leonardsgrufvan, Ugberg, Frithiof, Konsuln, Tomten, Bergsrået, Nilagrufvan, Falkgrufvan, Wilma, Wilma n:r 2, Klara, Klara n:r 2, Karin, Svea, Nora och Albert (mutsedlar n:ris 1,731—1,758 år 1895);

— bly- och silfvermalmsfyndigheterna Klara, Karin och Wilma mellan de tvenne högsta topparne af Kedkevara fjellparti inom Qvickjocks kapellområde (mutsedlar n:ris 1,784—1,786 år 1896);

— jernmalmsfyndigheterna Ekströmsberg n:ris 1—17 inom Kalix elfdals öfre del i Gellivare socken (mutsedlar n:ris 1,823—1,839 år 1896);

— kopparmalmsfyndigheterna Oskarsgrufvan, Fougt n:r 1 och Fougt n:r 2, den förstnämnda i nordvestra sluttningen af berget Yli Pårro och de två sistnämnda

nordnordost om den förra å berget Roggisvaara inom Juckasjärvi socken (mutsedlar n:ris 1,845—1,847 år 1896);

— jernmalmsfyndigheterna Leppäkoski n:ris 1—21 ungefär 1 kilometer från Leppäkoski på södra sidan af Wittangi elf inom Juckasjärvi socken (mutsedlar n:ris 1,848—1,868 år 1896);

fyndighet af magnetkis, benämnd Sekhuniemigrufvan omkring 0,5 kilometer vester om Sehhujoki och något öfver 1 kilometer nordnordost om dess utflöde i Wittangi elf inom Juckasjärvi socken (mutsedel n:r 1,869 år 1896);

jernmalmsfyndigheterna Klas i Luossavaara malmberg samt Konsuln, Häradshöfdingen, Kammarherren och Abdon i Kiirunavaara malmberg (mutsedlar n:ris 1,840—1,844 år 1896);

— fyndigheterna Björnen, Immanuelsgrufvan och Gabinus, innehållande zink, bly- och silfvermalm i Nasafjells malmfält inom Arjepluogs socken (mutsedlar n:ris 1,792—1,794 år 1896);

— jernmalmsfyndigheterna Sautusvaara n:ris 1 och 2 på Juckasjärvi byamäns gemensamma skogsmark inom Juckasjärvi socken (mutsedlar n:ris 1,870 och 1,871 af år 1896, delgifna länsstyrelsen, enär nämnda skogsmark icke var till området bestämd);

— fyndigheter af koppar, silfver, guld och jern, som blifvit benämnda Wille, Åke, Davida, Pelle, Olof, Janne, Johanna, Arvid, Gustaf, Märtha och Mathie och uppgifvits vara belägna mellan Sjangelifjellet och Vauratsvare vid sjön Valfojaure inom Juckasjärvi socken (mutsedlar n:ris 1,880—1,890 år 1896);

— jernmalmsfyndigheterna Helios, Jupiter, Juno, Nordstjernan, Orion och Hermelin i Ruotivare malmfält inom Qvickjocks kapellförsamling (mutsedlar n:ris 1,815—1,820 år 1896);

— jernmalmsfyndigheterna Vega och Kastor i Vallatj's malmfält inom Qvickjocks kapellförsamling (mutsedlar n:ris 1,821 och 1,822 år 1896);

— jernmalmsfyndigheterna Brynhild, Sigurd, Blenda, Snorre Alfhild och Sune i Tarradalen inom Qvickjocks kapellområde (mutsedlar n:ris 1,872—1,877 år 1896);

fyndigheter af bly och silfvermalm, som, benämnda Oivigrufvan och Rika, skola förefinnas å nordöstra sluttningen af och vid Juonkatjokko fjell af Kerkevare fjellparti inom Qvickjocks socken (mutsedlar n:ris 1,804 och 1,805 år 1896);

— fyndigheter af koppar och jernmalm, som, benämnda n:r 1 Nore, n:r 2 Frey, n:r 3 Ivan, n:r 4 Gustaf, n:r 5 Gerda och n:r 6 Thyra, skola förefinnas i Svappavaara malmfält inom Juckasjärvi socken (mutsedlar n:ris 1,798—1,803 år 1896);

— kopparmalmsfyndigheterna Majgrufvan och Minagrufvan på vestra sluttningen af fjellet Raggisvaara (Roggisvaara) inom Juckasjärvi socken (mutsedlar n:ris 1,807 och 1,808 år 1896);

— jernmalmsfyndigheterna Bäckgrufvan, Kullgrufvan och Helmersgrufvan i Gellivare malmfält på mark, tillhörig Gellivare byamän eller möjligen koonomark inom Gellivare socken (mutsedlar n:ris 1,810—1,812 år 1896);

— fyndigheter af zink-, bly- och silfvermalm, som, benämnda Björnen och Gabinus, äro belägna i Nasafjells malmfält inom Arjepluogs socken (mutsedlar n:ris 1,906—1,907 år 1896);

— jernmalmsfyndigheterna Konsulinnan, Tomas, Eustachius och Amatius i Kiirunavaara malmberg inom Juckasjärvi socken (mutsedlar n:ris 1,902—1,905 år 1896);

— fyndigheter af koppar, silfver, guld och jern (mutsedlar n:ris 2,034—2,044

år 1897) nemligen Brita vid sjön Rosokojärvi, Frans, Walle, Otto och Knut i fjellet Unna Alakats, Boel August och Erhard vid bäcken Volfojokk samt Bertil, Robert och Kurt i Sjangeli malmfält, alla inom Juckasjärvi socken;

— jernmalmsfyndigheterna Sjögrufvan, Menlösa barn, Torkil, David och Sylander på och vid Kiirunavaara malmberg (mutsedlar n:ris 1,982—1,986 år 1897);

— jernmalmsfyndigheten n:r 21 i Kiirunavaara malmfält (mutsedel n:r 2,088 år 1897);

— jernmalmsfyndigheterna Vestra af Forselles och Östra Per Malmsten i Gellivare malmberg (mutsedlar n:ris 2,089 och 2,090 år 1897);

— jernmalmsfyndigheterna Karin, Sigrid, Helge, Gärda och Tore i närheten af Turisthyddan vid elfven Tarrejokks utlopp i sjön Tarraure inom Qvickjocks kapellområde (mutsedlar n:ris 1,991—1,997 år 1897);

— fyndigheter af bly- och silfvermalm (mutsedlar n:ris 1,913—1,917 år 1897) nemligen Pärlan, Solförmörkelsen och Professorn på östra sidan af berget Unna Rissavaara samt Hoppet och Bägaren söder om bäcken Tjämarisjock, alla i Qvickjocks socken;

— Vid svensk-norska gränsen i Karderakfjellet inom Juckasjärvi socken varande fyndigheter, innehållande blyglans och zinkblände, som erhållit namnen Oden, Sleipner, Hugin, Valkyrian, Tor, Mjölner, Balder, Njord, Frej, Heimdal, Brage, Vulkan, Loke, Nanna, Idun, Fröja och Frigg (mutsedlar n:ris 1,918—1,934 år 1897);

— koppar- och jernmalmsfyndigheterna Oden, Tor, Njord, Balder, Frigga, Vulkan, Hermes, Hero samt Svappavaara n:ris 15—21 i Svappavaara malmfält inom Juckasjärvi socken (mutsedlar n:ris 1,894—1,901 år 1896 samt n:ris 1,975—1,981 år 1897);

— i Svappavaara malmfält inom Juckasjärvi socken befintliga fyndigheter af koppar, jern och guld, hvilka blifvit benämnda Svappavaara n:ris 22—31 (mutsedlar n:ris 2,021—2,030 år 1897);

— kopparmalmsfyndigheterna Majgrufvan och Minagrufvan å norra eller nordöstra sluttningen af fjellet Raggisvaara (Roggisvaara) inom Juckasjärvi socken (mutsedlar n:ris 2,031 och 2,032 år 1897);

— i Svappavaara malmfält varande kopparmalmsfyndighet, benämnd Ringgrufvan samt jernmalmsfyndigheterna Persgrufvan och Jungfrugrufvan (mutsedlar n:ris 1,891—1,893 år 1896);

— bly- och silfvermalmsfyndigheterna Svea och Nore i fjellet Silbotjokko, Nilagrufvan, Falkgrufvan och Olivegrufvan i Juonkatjokko fjell, Melädnogrufvan och Stalogrufvan i södra sluttningen af Alkavare malmfält samt Kungsgrufvan, Professorn, Niakgrufvan och Doktorn i fjellet Lanjek, alla inom Qvickjocks kapellområde (mutsedlar n:ris 1,997—2,007 år 1897);

— bly- och silfvermalmsfyndigheterna Klockargrufvan och Klimsax (mutsedlar n:ris 2,091 och 2,092 år 1897) i berget Kicuri i närheten af Tjåmotis by inom Qvickjocks kapellområde, för så vidt nämnda båda fyndigheter äro belägna på kronomark;

— fyndigheter, innehållande svafvel och kopparkis samt guld, som, benämnda Hurrigrufvan, Vasten, Urd, Verdandi och Skuld, uppgifvits vara belägna vester om sjön Vastenjaure och på norra sidan af bäcken Hurrijock inom Qvickjocks kapellområde (mutsedlar n:ris 1,992—1996 år 1897);

— fyndigheter af blyglans, benämnda Laurentius, Susanna, Clara, Vilmas grufva Lova, Bergmästaren, Hertigen, Landshöfdingen, Svenska silfret, Tysken, Gränsregleringen, Konsuln, Eskil, Aqvilina och Elisa, af hvilka de 8 förstnämnda (mutsedlar n:ris 2,073

—2,080) äro belägna i fjellet Lautnevare och de 7 senare (mutsedlar n:ris 2,081—2,087 år 1897) uppgifvas skola förefinnas i berget Suangeroive, alla i närheten af riksgränsen och inom Juckasjärvi socken;

— jernmalmsfyndigheten Försöket 860 meter norr om Tarroelfvens utflöde i sjön Tarraure inom Qvickjocks kapellförsamling (mutsedel n:r 2,033 år 1897);

— jernmalmsfyndigheterna Tarrekaise n:r 1—4 å sydliga sluttningen af fjellet Tarrekaise inom Qvickjocks kapellförsamling (mutsedlar n:ris 2,099—2,102 år 1897);

jernmalmsfyndigheterna Sydvestra Rudolf, Nordvestra Stjernsvärd, Sydöstra Rudolf, Ingeborg och Nordöstra Kockum i Gellivare malmberg inom Gellivare socken (mutsedlar n:r 2,110—2,114 år 1897);

— jernmalmsfyndigheterna Norra Utposten, Södra Utposten och Vestra Utposten i Gellivare malmberg (mutsedlar n:ris 2,138 och 2,140 år 1897);

jernmalmsfyndigheterna Vitus, Titus, Marcelles, Martialis, Virgilius, Olympius, Teresia, Lucrecia, Pius, Corona, Beda, Germanus, Joel, Nimrod, Oden, Tor, Balder, Nanna, Frej, Loke, Njord, Heimdal, Bifrost, Midgårdsormen, Ur, Verdandi, Fenrisulfven, Brage, Sleipner, Mjölner, Hugin, Höder, Skode och Ägir i Gellivare malmberg (mutsedlar n:ris 1,935—1,968 år 1897);

— jernmalmsfyndigheterna Altavaara n:r 1—21 (mutsedlar n:ris 2,141—2,161 år 1897), för så vidt att dessa fyndigheter skulle vara belägna på kronomark;

— fyndigheter af koppar, jern m. m. i Svappavaara malmfält inom Juckasjärvi socken, hvilka benämnas n:r 1 Nore, n:r 2 Frey, n:r 3 Ivan, n:r 4 Gustaf, n:r 5 Gerda och n:r 6 Thyra (mutsedlar n:ris 1,969—1,974 år 1897), för så vidt dessa fyndigheter äro belägna på kronomark;

— kopparmalmsfyndigheterna Talojärvi n:ris 1—3 på östra sidan af sjön Talojärvi snedt emot lägenheten Salmi inom Juckasjärvi socken (mutsedlar n:ris 2,175—2,177 år 1897;

— jernmalmsfyndigheterna Adam, Eva, Kain och Abel på sydvestra sluttningen af fjellet Tarrekaise inom Qvickjocks kapellområde (mutsedlar n:ris 2,045—2,048 år 1897);

— fyndigheter af jernmalm och svafvelkis, som benämnas Hanok, Seth, Enas, Kenan, Noach, Sem och Kam och förefinnas i Tarrekaise fjellkomplex i den trakt, som på topografiska kartan benämnes Hilda (af Svenonius kallad Anttiluopla=Andershylla) mellan Paturkorso och Noltojok på den brant stupande sydvestra sidan samt invid den efter hela fjellsidan synliga afsatsen inom Qvickjocks kapellområde (mutsedlar n:ris 2,049—2,055 år 1897);

— jernmalmsfyndigheterna Brynhild, Sigurd, Blenda, Snorre, Alfhild och Sune i Tarradalen inom Qvickjocks kapellområde (mutsedlar n:r 2,093—2,098 år 1897);

jernmalmsfydigheten Örnen i sydliga delen af Kaskaivo fjellparti inom Qvickjocks kapellförsamling (mutsedel n:r 2,163 år 1897);

— jernmalmsfyndigheterna Hildur och Elsa i närheten af Turisthyddan vid elfven Tarrejokks utlopp i sjön Tarraure inom Qvickjocks kapellförsamling (mutsedlar n:ris 2,164 och 2,165 år 1897);

— fyndigheten Pero (Pera?) innehållande silfver- och blymalm samt magnetkis på norra sidan af berget Katujuonjo på en der befintlig cirka 10 meter bred qvartsgång midt emot det s. k. fjellet Sahratjokkos tvärbranta sluttning inom Qvickjocks kapellförsamling (mutsedel n:r 2,178 år 1897);

— jernmalmsfyndigheterna Tjalvek (Tjavelk) n:ris 1—5 vester om öfre ändan af sjön Yl. Talojärvi inom Juckasjärvi socken (mutsedlar n:ris 2,212—2,216 år 1897);

— jernmalmsfyndigheterna, Abel, Seth, Enok, Titus, Simeon, Nikanor, Hyginus, Arkadius, Felix, Priska, Henrik, Agneta, Polykarpus, Valerius, Blasius, Ansgarius, Agata och Dorotea vid Luossavaara malmfält (mutsedlar n:ris 2,186—2,203 år 1897) samt Malakias, Appolonia, Agabus, Sigfrid, Eukarius, Hilarius, Nestor och Maria vid Luossavaara och Haukivaara malmfält (mutsedlar n:ris 2,204—2,211 år 1897) alla i Juckasjärvi socken;

— fyndigheterna Svappavaara n:ris 1—12 innehållande jern- och kopparmalm i Sappavaara malmfält inom Juckasjärvi socken (mutsedlar n:ris 2,217—2,228 år 1897);

— kopparmalmsfyndigheten Särkivaaragrufvan i Särkivaara malmfält cirka 5 kilometer nordost om Svappavaara malmfält inom Juckasjärvi socken (mutsedel n:r 2,229 år 1997);

— fyndigheterna Svappavaara n:r 32—54, innehållande koppar- och jernmalm i Svappavaara malmfält inom Juckasjärvi socken (mutsedlar n:ris 2,115—2,137 år 1897);

— jernmalmsfyndigheterna Bäckgrufvan, Kullgrufvan, Helmersgrufvan, södra Qvensel, Strands grufva, Södra Thom, Norra Oskar Wallenberg, Vestra Stjernsvärd, Södra Alexis, Norra Alexis, Framtiden, Södra Hertigen af Dalarne, Vestra kronprinsessan Louise, Östra Eugenia, Södra Eugenia, Södra Fabian och Norra Fabian i Gellivare malmfält (mutsedlar n:ris 2,056—2,072 år 1897), för så vidt att dessa fyndigheter äro belägna på kronomark;

— jernmalmsfyndigheterna Albin, Ernst, Kunigunda, Adrian, Kanon, Fulgentius, Filemon, Appollonius, Vindician, Gregorius, Matilda, Kristoffer, Heribert och Gertrud i Kiirunavaara malmfält (mutsedlar n:ris 2,231—2,244 år 1897);

fyndigheterna Asta, Anna och Erik, innehållande jern m. m. i fjellet Kaskaivo inom Qvickjocks kapellförsamling (mutsedlar n:r 2,166—2,168 år 1897);

jernmalmsfyndigheterna Nakerivaara n:ris 1—18 på södra stranden af Torneträsk i sänkningen mellan bergen Varevardo och Naherivaara inom Juckasjärvi socken (mutsedlar n:ris 2,248—2,265 år 1897);

— jernmalmsfyndigheten Falken i fjellet Kaskaivo inom Qvickjocks kapellförsamling (mutsedel n:r 2,230 år 1897);

— kopparmalmsfyndigheten Maria och jernmalmsfyndigheten Rosa, österut från Linaelfven utefter nya landsvägen mellan Gellivare kyrkoby och Kalix elf inom Gellivare socken (mutsedlar n:ris 2,169 och 2,170 år 1897);

— jern- och kopparmalmsfyndigheterna n:r 1 Nore, n:r 2 Frey, n:r 3 Ivan, n:r 4 Gustaf, n:r 5 Gerda och n:r 6 Thyra i Svappavaara malmfält inom Juckasjärvi socken (mutsedlar n:ris 2,266—2,271 år 1897);

— fyndigheter, innehållande koppar, silfver, guld, zink, bly och magnetkis i Kuokola malmfält inom Juckasjärvi socken, hvilka benämnas Walle, Carola, Thule, Oden, Göta, Svea, Charles, Andrée, Vera, Ivar, Frieda, Alexander, Davida, Lovisa, Arvid, Nora, Bengta, Bolla, Ingeborg, Viktoria, Albert, Eugén, Oscar, Sigrid, Felix, Sten, Truls, Olle, Jack, Basil, Rudolf, Pål, Per, Sissa, Kjersti, Hugo, Lars, Bernhard, Magnus, Sune, Ebba, Erik, Einar, Hjalmar, Boel och Ralf (mutsedlar n:ris 2,326—2,371 år 1897);

— fyndigheter af jern, koppar, silfver och guld, hvilka benämnas Oskar, Gustaf och Carl och uppgifvits skola förefinnas i fjellet Unna Allagis (Alakats) inom Juckasjärvi socken (mutsedlar n:ris 2,385—2,387 år 1897);

— jernmalmsfyndigheten Mjölner i Gellivare malmfält (mutsedel n:r 2,374 år 1897);

— jernmalmsfyndigheten Edith i Loussavaara malmfält (mutsedel n:r 2,388 år 1897);

— jernmalmsfyndigheten Sigrid på Kiirunavaara malmfält (mutsedel n:r 2,389 år 1897);

— jernmalmsfyndigheterna Kuosanen n:ris 1—32, sträckande sig från trakten af sjön Siikojärvi i sydlig rigtning ungefär 5,400 meter i längd öfver östra slutningarne af bergen Kuosakielinen och Situuinen inom Juckasjärvi socken (mutsedlar n:ris 2,397—2,428 år 1897);

— kopparmalmsfyndigheten »Tomtebo» på nordvestra sidan af ett berg, benämndt Särkirova, inom Svappavaara bys utmarks område inom Juckasjärvi församling (mutsedel n:r 2,162 år 1897);

— jernmalmsfyndigheterna Svappavaara n:ris 13—46 å s. k. Gruvivaara om kring Svappavaara malmfält inom Juckasjärvi socken (mutsedlar n:ris 2,429—2,462 år 1897);

— kopparmalmsfyndigheten Maria omkring 7 kilometer öster ut från Lina-elfven utefter nya landsvägen mellan Gellivare kyrkoby och Kalix elf inom Gellivare socken (mutsedel n:r 2,169 år 1897);

— jernmalmsfyndigheten Rosa omkring 4 kilometer öster ut från Lina-elfven utefter nya landsvägen mellan Gellivare kyrkoby och Kalix elf inom Gellivare socken (mutsedel n:r 2,170 år 1897);

— jernmalmsfyndigheterna Norra Fabian, Södra Dennevitz, Nya Norra Partha och Norra Ridderstolpe i Gellivare malmfält (mutsedlar n:ris 2,514—2,517 år 1897);

— fyndigheterna Järta n:ris 1—15, innehållande blyglans, kopparkis och magnetkis i dalgången mellan fjellet Stora och Lilla Järta inom Gellivare socken (mutsedlar n:ris 2,463—2,477 år 1897);

— fyndigheterna Patnor, Nordpolen och André, innehållande kopparmalm och svavelkis m. m. i fjellet Patnor och Tarrikaise fjellkomplex inom Qvickjocks kapellförsamling (mutsedlar n:ris 2,272—2,274 år 1897);

— jernmalmsfyndigheterna Salmivaara n:ris 1—8 i sänkan mellan de ungefär halfannan kilometer nordost om Salmivaara belägna bergen Petäjavaara och Liikavaara inom Gellivare socken (mutsedlar n:ris 2,509—2,513, 2,697—2,699 år 1897).

— jernmalmsfyndigheterna Kuosanen n:ris 33 och 34 i Kuosanens malmfält inom Juckasjärvi socken (mutsedlar n:ris 2,700 och 2,701 år 1897);

— jernmalmsfyndigheterna Nakerivaara n:ris 19—28 på södra stranden af Torneträsk i sänkningen mellan bergen Warevardo och Nakerivaara inom Juckasjärvi socken (mutsedlar n:ris 2,702—2,711 år 1897);

— jernmalmsfyndigheterna Jägaren, Bruden, Hunden, Wargen, Björnen, Elgen, Haren, Räfven, Orren, Tjädern, Hjärpen och Ripan på sydvestra sluttningen af fjellet Tarrekaise inom Qvickjocks kapellområde (mutsedlar n:ris 2,931—2,942 år 1898);

jernmalmsfyndigheterna Svappaavara n:ris 47—51 inom s. k. Gruvivaara kronomark i Svappavaara gamla malmfält å det s. k. Gruvivaara inom Juckasjärvi socken (mutsedlar n:ris 3,001—3,005 år 1898);

— fyndigheter, innehållande koppar, silfver, guld, zink, bly och magnetkis i Sjangelitjokko malmfält inom Juckasjärvi socken (mutsedlar n:ris 3,099—3,104 år 1898);

— jernmalmsfyndigheterna Vitus, Titus, Marcellus, Martialis, Virgilius, Olympius, Teresia, Lucrecia, Pius, Corona, Beda, Germanus, Joel, Nimrod, Oden, Tor, Balder, Nanna, Frej, Loke, Njord, Heimdal, Bifrost, Midgårdsormen, Ur, Verdandi, Fenrisulfven, Brage,

Sleipner, Mjölner, Hugin, Höder, Skade och Ägir i Gellivare malmberg (mutsedlar n:ris 2,275—2,308 år 1897);

— jernmalmsfyndigheten Örnen i sydliga delen af Kaskaivo fjellparti inom Qvickjocks kapellförsamling (mutsedel n:r 2,163 år 1897);

— jernmalmsfyndigheterna Hildur och Elsa i närheten af turisthyddan vid elfven Tarrajocks utlopp i sjön Tarraure inom Qvickjocks kapellförsamling (mutsedlar n:ris 2,164 och 2,165 år 1897);

— jernmalmsfyndigheten Falken i fjellet Kaskaivo inom Qvickjocks kapellförsamling (mutsedel n:r 2,230 år 1897);

— fyndigheten Anna, innehållande Molybdenglans m. m. i Södra Annanassberget inom Jockmocks socken (mutsedel n:r 2,577 år 1897);

— fyndigheterna Ran, Viktoria, Ägir, Jubileumskronan och Oscar II, innehållande bly och silvermalm i bergsträckningen Svangeroive ej långt från norska gränsen vid Katterakvattnet inom Juckasjärvi socken (mutsedlar n:ris 2,856—2,860 år 1898);

— fyndigheterna Hilma, Sture, Helena, Madde, Lova och Augusta, innehållande molybdenglans m. m. i södra Annanassberget inom Jockmocks socken (mutsedlar n:ris 2,861—2,866 år 1898);

— bly- och silfvermalmsfyndigheterna Walkyrian, Thor, Balder, Frej, Brage, Skade, Sleipner, Wulkan, Loke, Frigg, Hel, Ymer, Gugner och Drupner i Katterakfjellet inom Juckasjärvi socken (mutsedlar n:ris 2,876—2,889 år 1898);

— fyndigheten Puokkiforsen, innehållande molybdenglans och belägen på den i Lilla Lule elf utskjutande qvartsklippa, benämnd Puokkihällan i närheten af s. k. Puokkiforsen inom Jockmocks socken (mutsedel n:r 3,042 år 1898);

— jernmalmsfyndigheterna Sara, Margareta, Johanna, Magdalena, Kurt, Ararat, Emma, Sveno, Frans, Emil, Siam, Kristina, Karl, Elin, Julius, Gutte, Choulalongkorn, Marta, Ulkalathi, Dick, Kiche, Berta, Snorre, Bråk, Zuleika, Zorn, Bertil, Helena, Olof, Sixten, Henrik, Finis, Minkus, Doris, Malm, Kajsa, Gerker och Gerda i berget Tuolluvaara öster om Kiirunavaaras nordligaste del och syd-sydvest om Tuollujärvi inom Juckasjärvi socken (mutsedlar n:ris 2,518—2,555 år 1897);

jernmalmsfyndigheterna Kronprinsen, Björnen och Löjtnanten i Luossavaara malmberg (mutsedlar n:ris 3,150—3,152 år 1898),

— jermalmsfyndigheterna Måns, Trus, Jonas, Curry och Sune i Haukivaara malmfält inom Juckasjärvi socken (mutsedlar n:ris 3,153—3,157 år 1898);

— jernmalmsfyndigheterna Haukivaara n:ris 1—10 i Haukivaara malmfält inom Juckasjärvi socken (mutsedlar n:ris 2,607—2,616 år 1897);

— jernmalmsfyndigheterna Christer, Reinhold, Olof, Axel, Sopia, Gustaf, Märta, Elisabeth, Nils och Johan, belägna omkring 4 kilometer öster ut från Lina-elfven utefter landsvägen mellan Gellivare kyrkoby och Kalix elf i Gellivare socken (mutsedlar n:ris 2,625—2,634 år 1897);

— kopparmalmsfyndigheterna Bror, Farbror, Far, Faster, Moster och Mor, hvilka uppgifvits skola finnas omkring 7 kilometer öster ut från Lina-elfven utefter nyssnämnda väg (mutsedlar n:ris 2,635—2,637, 2,639, 2,641 och 2,642 år 1897);

— fyndigheterna Hero, Hermes, Wulkan, Frigga, Balder, Njord, Tor och Oden, innehållande koppar- och jernmalm i Svappavaara malmfält inom Juckasjärvi socken (mutsedlar n:ris 2,617—2,624 år 1897;

— jernmalmsfyndigheterna Emil, Max, Elise, Frida, Gottfried, Emma, Lilly,

Fritz, Adolf, Sigrid, Henrik, Frans, Sigismund och Simson i Gellivare malmfält (mutsedlar n:ris 2,988—3,000 år 1898);

— kopparmalmsfyndigheterna Sofia, Hanna, Albert, Reinhold, Felix, Georg, Victoria, Jacob, Herman och Paul i närheten af landsvägen mellan Gellivare och Kalix elf samt i närheten af bron öfver Nietsaksbäcken inom Gellivare socken (mutsedlar n:ris 3,011—3,020 år 1898);

— jernmalmsfyndigheterna Kung Oscar, Ture, Johan, Ferdinand, Robert, Frans, Prins Carl, Knut, Henning, August, Lina, Helmer, Gustaf, Severin, Amandus, Victor, Boström, Bernadotte, Eugén och Richard i Saviosberget (Sorvanen) vid landsvägen mellan Gellivare kyrkoby och Kalix elf, nära en circa 8,000 meter från Fjällsjön belägen vägtrumma och 1/10 meter från bäcken Huivijoki (Hirvijoki) inom Gellivare socken (mutsedlar n:ris 3,043—3,062 år 1898);

— fyndigheterna Svappavaara n:ris 1—12, innehållande koppar och jernmalm i Svappavaara malmfält (mutsedlar n:ris 2,896—2,907 år 1898);

— kopparmalmsfyndigheterna Patnakieli n:ris 1—3 i berget Patnakielinen eller Paanikielinen inom Juckasjärvi socken (mutsedlar n:ris 2,956—2,959 år 1898);

— jernmalmsfyndigheterna Liikavaara n:ris 1—5 i sänkan mellan de circa 1,5 kilometer nordost om Salmivaara belägna bergen Petäjävaara och Liikavaara inom Gellivare socken (mutsedlar n:ris 2,712—2,716 år 1897);

— fyndigheterna Hurrigrufvan, Vasten, Urd, Verdandi och Skuld, innehållande guldhaltig svafvel och kopparkis omkring en kilometer vester om sjön Vastenjaure och på norra sidan om bäcken Hurrijokk inom Qvickjocks kapellområde (mutsedlar n:ris 2,908—2,912 år 1898);

— kopparmalmsfyndigheterna Majgrufvan och Minagrufvan i fjellet Raggisvaara i närheten af Torneträsk inom Juckasjärvi socken (mutsedlar n:ris 3,040 och 3,041 år 1898);

— fyndigheter af koppar, kobolt och nickelmalm, som benämnas Semper idem, Heureka, Terminus, Veni, Vidi, Vici, Carrara, Gideon och Ultimus och enligt uppgift förefinnas i Hurriluokte, en vik af sjön Vastenjaure, inom Qvickjocks kapellförsamling (mutsedlar n:ris 3,105—3,113 år 1898);

— jernmalmsfyndigheterna Nordöstra Norrbotten, Östra Norrbotten och Södra Norrbotten i Gellivare malmfält (mutsedlar n:ris 3,262—3,264 år 1898);

— jernmalmsfyndigheterna Theodor, Sigrid, Valeska, Flora, Frans, Paul, Tetsch, Volker, S:t Ulrich, Peter, Katharina, Ludvig, Karl och Vilma vid Koskullskulle å Gellivare malmfält (mutsedlar n:ris 3,227—3,240 år 1898);

— jernmalmsfyndigheterna Käyrivuopio n:ris 1—10 i närheten af Käyrivuopio (Käyrävuopio) nybygge inom Juckasjärvi socken (mutsedlar n:ris 3,202—3,211 år 1898);

— jernmalmsfyndigheterna Nakerivaara n:ris 1—18 vid södra stranden af Torneträsk i sänkningen mellan bergen Vorevardo och Nakerivaara inom Juckasjärvi socken (mutsedlar n:ris 2,728—2,745 år 1898);

— jernmalmsfyndigheterna Nakerivaara n:ris 40—46 på södra stranden af Torneträsk i sänkningen mellan bergen Vorevardo och Nakerivaara inom Juckasjärvi socken (mutsedlar n:ris 3,195—3,201 år 1898);

— jernmalmsfyndigheterna Östra Tenna n:r 1—9 norr om och vid foten af Tennatjåkkos nordligaste bergshöjd circa 4 mil vest-nord-vest från Killinge och norr om Kajtum elf inom Gellivare socken (mutsedlar n:ris 3,289—3,297 år 1898);

— kopparmalmsfyndigheterna Kelnama n:r 1—3 nordvest om och vid foten af Tennatjåkkos nordligaste bergshöjd c:a 4 mil V. N. V. från Killinge och norr om Kajtum elf inom Gellivare socken (mutsedlar n:ris 3,298—3,300 år 1898);

— jernmalmsfyndigheterna Vestra Tenna n:ris 1—14 ungefär vester om och vid foten af Tennatjåkkos nordligaste bergshöjd cirka 4 mil V. N. V. från Killinge och norr om Kajtum elf inom Gellivare socken (mutsedlar n:ris 3,301—3,314 år 1898);

— jernmalmsfyndigheterna Tjårro n:ris 1—19 vester om tvenne mindre sjöar, belägna nordvest om Tennatjåkko (de enda, som finnas derstädes) cirka 4 mil vest-nordvest från Killinge på norra sidan om Kajtum elf inom Gellivare socken (mutsedlar n:ris 3,315—3,333 år 1898);

— jernmalmsfyndigheterna Luukan, Brag och Jumala i Gellivare malmberg (mutsedlar n:ris 3,241—3,243 år 1898);

— fyndigheterna Eva, Maria, Otto, Aron, Anna, Knut, Hans, Carl, Greta och Ernst, innehållande koppar, silfver, guld, zink, bly och magnetkis i Kuokula malmfält inom Juckasjärvi socken (mutsedlar n:ris 3,374—3,383 år 1898);

— jernmalmsfyndigheterna Rakkurijoki n:ris 1—10 vid bäcken Rakkurijoki omkring 2 kilometer från dess utflöde ur sjön Mettä Rakkurijärvi (P. Rakkurijärvi) inom Juckasjärvi socken (mutsedlar n:ris 3,384—3,393);

— jernmalmsfyndigheterna Syväjärvi n:ris 1—10 norr om sjön Syväjärvi inom Juckasjärvi socken (mutsedlar n:ris 3,455—3,464 år 1898);

— jernmalmsfyndigheterna Tuollajärvi n:ris 1—12 söder om sjön Tuollujärvi inom Juckasjärvi socken (mutsedlar n:ris 3,465—3,476 år 1898);

— jernmalmsfyndigheterna Laukujärvi n:ris 1—14 nära öfre ändan af sjön Laukujärvi nedanför fjellet Niallåive inom Juckasjärvi socken (mutsedlar n:ris 3,477—3,490 år 1898);

— jernmalmsfyndigheterna Kistojoki n:ris 1—6 på södra stranden af Torneträsk cirka 0,5 mil öster om bäcken Nakerijoki inom Juckasjärvi socken (mutsedlar n:ris 3,416—3,421 år 1898);

— kopparmalmsfyndigheterna Sofia, Hanna, Albert, Reinhold, Felix, Georg, Viktoria, Jacob, Henning och Paul i närheten af landsvägen mellan Gellivare och Kalix elf samt i närheten af bron öfver Nietsaksbäcken inom Gellivare socken (mutsedlar n:ris 3,011—3,020 år 1898);

— jernmalmsfyndigheterna Kung Oscar, Ture, Johan, Ferdinand, Robert, Frans, Prins Carl, Knut, Henning, August, Lina, Helmer, Gustaf, Severin, Amandus, Viktor, Boström, Bernadotte, Eugén och Richard i Saivosberget (Sorvanen) vid landsvägen mellan Gellivare kyrkoby och Kalix elf nära en cirka 8,000 meter från Fjällsjön belägen vägtrumma och 410 meter från bäcken Huivijoki inom Gellivare socken (mutsedlar n:ris 3,043—3,062 år 1898);

— jernmalmsfyndigheterna Luopovare n:ris 1—24 på östra sluttningen af berget Luopovare (Fol. 9 af Norrbottens läns karta) inom Gellivare socken (mutsedlar n:ris 3,350—3,373 år 1898);

— jernmalmsfyndigheterna Ylipäsnjaska n:ris 1—52 i östra sluttningen af berget Ylipäsnjaska (Fol. 10 af Norrbottens läns karta) inom Gellivare socken (mutsedlar n:ris 3,491—3,533, 3,623—3,638, 3,732—3,740 år 1898);

— jern- och kopparmalmsfyndigheterna Nisse, Olle, Harald, Johan, Klimpen, Max, Milian, Tor och Freja på östra sidan om och inemot södra ändan af berget Vautanen

(Nautanen?) omkring fem kilometer i nordost från landsvägsbron öfver bäcken Nietsajoki inom Gellivare socken (mutsedlar n:ris 3,446—3,454 år 1898);

— jern- och kopparmalmsfyndigheterna Carl, Anna, Sara, Lina, Kari, Mali, Dick, Axel, Maja, Leo, Bratt, Ripa, Lärka, Nautanen n:ris 23—100 på östra sidan och inemot södra ändan af berget Nautanen omkring fem kilometer i nordost från landsvägsbron öfver Nietsajoki inom Gellivare socken (mutsedlar n:ris 3,641—3,731 år 1898);

— jern- och kopparmalmsfyndigheterna Tjabrak n:ris 1—12 norr om fjellet Tjabrak inom Juckasjärvi socken (mutsedlar n:ris 3,582—3,593 år 1898);

— jernmalmsfyndigheterna Lappen n:ris 1—6 på sydvestra stranden af sjön Kaitasjärvi inom Juckasjärvi socken (mutsedlar n:ris 3,594—3,599 år 1898);

— fyndigheterna Måitonäsjaur n:ris 1 och 2, innehållande magnet- och kopparkis samt nickel i det N. V. och S. O. strykande Måitonäsberget, 0,7 mil S. V. från innerst i sjön Tjaktjojaur samt cirka 1 mil söderut från Merkenis fjellstuga inom Arjepluogs socken (mutsedlar n:ris 3,429 och 3,430 år 1898);

— fyndigheterna Släpabacke n:ris 1, 2, 4 och 5, innehållande magnet, koppar, svafvel och arsenikkis samt koboltglans i Släpabacke malmfält, sträckande sig i N. V. —S. O. och beläget mellan Släpabacke och Godapakte fjellen, 1,3 mil S. V. från vestra ändan af sjön Tjaktjojaur samt cirka 1 mil söder ut från Merkenis fjellstuga inom Arjepluogs socken (mutsedlar n:ris 3,431, 3,432, 3,434 och 3,435 år 1898);

— fyndigheter, innehållande arsenikkis, koboltglans, silfver, koppar och nickel i Släpabacke malmfält inom Arjepluogs socken. Inmutningarne benämnas Släpabacke n:ris 3 och 6 (mutsedlar n:ris 3,433 och 3,436 år 1898);

— fyndigheterna Släpabacke n:ris 7—13, innehållande magnet och kopparkis i Släpabacke malmfält (belägenhet se ofvan) inom Arjepluogs socken (mutsedlar n:ris 3,437—3,443 år 1898);

— fyndigheterna Släpabacke n:ris 14 och 15, innehållande silfver, koboltglans, koppar och nickel i Släpabacke malmfält inom Arjepluogs socken (mutsedlar n:ris 3,344 och 3,445 år 1898);

— jernmalmsfyndigheterna Helios, Merkurius, Venus, Tellus, Jupiter, Mars, Saturnus, Uranus, Neptunus, Ceres, Juno, Vesta, Pallas, Nordstjernan, Luna, Vulkanus, Orion, Sirius, Pluto, Herkules, Kama, Alpha, Industria, Hermelin, Prometeus, Perseus, Medusa, Janus, Ruota, Nicolaus, August och Axel i Ruotivare malmfält inom Qvickjocks kapellförsamling (mutsedlar n:ris 3,534—3,565 år 1898);

— jernmalmsfyndigheterna Vega, Victoria, Zeus, Temis, Kastor, Pollux, Wilma, Sofia, Hanna, Mina och Thorborg i Vallatj malmfält inom Qvickjocks kapellförsamling (mutsedlar n:ris 3,566—3,576 år 1898);

— fyndigheterna Silfvertoppen, Wildrenen, Leonardsgrufvan, Björn och Fritiof i fjellet Silbotjåkko (Kedkevare) inom Qvickjocks kapellförsamling (mutsedlar n:ris 3,577 —3,581 år 1898);

— guldmalmsfyndigheterna Armaconda och Lexington vid norra ändan af och på östra sidan om berget Liikavaara omkring 5 kilometer i vestnordvest från landsvägsbron öfver bäcken Nietsajoki inom Gellivare socken (mutsedlar n:ris 3,612, 3,613 år 1898);

— jernmalmsfyndigheterna Svappavaara n:ris 76—85 i Svappavaara malmfält inom Juckasjärvi socken (mutsedlar n:ris 3,213—3,222 år 1898);

— kopparmalmsfyndigheterna Svappavaara n:ris 62—75 i Svappavaara malmberg inom Juckasjärvi socken (mutsedlar n:ris 3,166—3,179 år 1898);

— fyndigheter af koppar, silfver, guld, zink, bly och magnetkis, hvilka erhållit namnen Rulle, Diva, Lusse, Daja, Läska, Tulle, Snugge, Göran, Hagar, Hannibal, Niger, Paris, Esra, Hekla, Herkules, Ida, Sabina, Necken, Aden, Athos, Porthos, Jaffa, Rosa, Homerus, Isabella, Lille, Plato, Nona, Mina, Herodes, Jona, Moris, Alba, Kunigunda, Niklas, Lova, Komet, Oxen, Joppe, Kasan, Hubert, Josua, Peru, Rakel, Jafet, Nalle, Janne, Jösse, Otto och Moses, och uppgifvits finnas i Kuokkola malmfält inom Juckasjärvi socken (mutsedlar n:ris 3,773—3,822 år 1898);

— fyndigheterna Kortjejokko n:ris 1—6, innehållande koppar och nickel samt belägna omkring 2 kilometer norr om Pajeb Njuorajaure inom Juckasjärvi socken (mutsedlar n:ris 3,823—3,828 år 1898);

— fyndigheterna Jokkijokko n:ris 1—4, innehållande koppar och nickel samt belägna å norra stranden af Pajeb Njuorajaure 1 à 2 kilometer vester om bäcken Jokkijokkos mynning inom Juckasjärvi socken (mutsedlar n:ris 3,829—3,832 år 1898);

— fyndigheterna Inkaujaure n:ris 1—10, innehållande koppar och nickel och belägna vester om de båda Inkaujauresjöarne inom Juckasjärvi socken (mutsedlar n:ris 3,833—3,842 år 1898);

— jernmalmsfyndigheterna Frigga, Fjolner, Frode och Scheele i Gellivare malmberg (mutsedlar n:ris 3,852—3,855 år 1898);

— jernmalmsfyndigheterna Josefus, Benediktus, Viktor och Axel i Kiirunavaara malmfält (mutsedlar n:ris 3,843—3,846 år 1898);

— jernmalmsfyndigheterna Emanuel, Joakim, Rupert, Malkus och Jonas Luossavaara malmfält inom Juckasjärvi socken (mutsedlar n:ris 3,847—3,851 år 1898);

— jernmalmsfyndigheterna Amandus och Beata i Kiirunavaara malmfält (mutsedlar n:ris 3,856 och 3,857 år 1898);

— jernmalmsfyndigheterna Fortuna och Amalia i Luossavaara malmfält (mutsedlar n:ris 3,858 och 3,859 år 1898);

— jernmalmsfyndigheterna Märta, Astrid och Sonja i Haukivaara malmfält inom Juckasjärvi socken (mutsedlar n:ris 3,860—3,862 år 1898);

— jernmalmsfyndigheterna Kvirinus, Amos, Teodosius, Ferdinand och Ambrosius i Kiirunavaara malmfält (mutsedlar n:ris 3,863—3,867 år 1898);

— jernmalmsfyndigheten Rautatie i Luossavaara malmfält (mutsedel n:r 3,868 år 1898;

— jernmalmsfyndigheterna Chinga Cook och Hedvig i berget Tuolluvaara inom Juckasjärvi socken (mutsedlar n:ris 3,869 och 3,870 år 1898);

— jernmalmsfyndigheterna Kolin, Bob, Strix, Levin, Assar, Agamemnon och Amanda i Luosvaara-Haukivaara malmfält inom Juckasjärvi socken (mutsedlar n:ris 3,871—3,877 år 1898;

— jernmalmsfyndigheterna Järta n:ris 1—15 i dalgången mellan fjellen Stora och Lilla Järta på det senare fjellets nedersta sluttning mot ofvannämnda dal inom Gellivare socken (mutsedlar n:ris 3,900—3,914 år 1898);

— fyndigheterna Carlsgrufvan, Pålsgrufvan, Persgrufvan och Mariagrufvan, innehållande kobolt och kopparmalm på sydvestra sidan af och omkring 1,600 meter från Goaliles-sjön inom Arjepluogs socken (mutsedlar n:ris 3,180—3,183 år 1898);

— jernmalmsfyndigheterna Paitasluspavaara n:ris 1—8 i berget Paitasluspavaara, beläget ungefär 1/4 mil söder om Paitasjärvis östra ända inom Gellivare socken (mutsedlar n:ris 3,265—3,272 år 1898);

— jernmalmsfyndigheterna Sarjomaa 1—5, belägna i en lägre skogbeväxt höjdsträckning benämnd Sarjomaa och utefter en baslinie, som upphuggen går i nordostlig rigtning mot sydvestra sluttningen af berget Wahåive inom Juckasjärvi socken (mutsedlar n:ris 3,422—3,426 år 1898);

— fyndigheter, innehållande bly- och silfvermalm i fjellet Silbotjokko inom Qvickjocks kapellförsamling, hvilka benämnas Svea och Nora (mutsedlar n:ris 3,961 och 3,962 år 1899);

— jernmalmsfyndigheterna Toppi n:ris 1—4 vid sydvestra stranden af sjön Njustjamajärvi inom Juckasjärvi socken (mutsedlar n:ris 3,915—3,918 år 1898);

— kopparmalmsfyndigheterna Gordon, Kitschener och Sudan på vestra sluttningen af fjellberget Raggisvaara cirka 1,5 kilometer vester om den midt emot nybygget Salmi belägna stranden af sjön Talojärvi inom Juckasjärvi socken (mutsedlar n:ris 3,941—3,943 år 1899);

— jernmalmsfyndigheterna Hotuijärvi (Hotinjärvi) n:ris 1—4 i Kuosanens malmfält inom Juckasjärvi socken (mutsedlar n:ris 3,949—3,952 år 1899);

— jernmalmsfyndigheterna Tjåorika n:ris 1—6 i sydvestra utsprånget af fjellet Tjåorika inom Gellivare socken (mutsedlar n:ris 3,921—3,926 år 1899);

— jernmalmsfyndigheterna Salmivaara n:ris 5, 4 och 3 på Salmivaara jernmalmsfyndighet i sänkan mellan de öster om Salmivaara belägna bergen Petäjävaara och Liikavaara inom Gellivare socken (mutsedlar n:ris 3,953—3,955 år 1899);

— fyndigheterna Patuor, Nordpolen och André, innehållande kopparmalm och svafvelkis m. m. i fjellet Patuor af Tarrekaise fjellkomplex inom Qvickjocks kapellförsamling (mutsedlar n:ris 3,934—3,936 år 1899).

Landskontoret i Luleå den 19 februari 1900.

Landshöfdinge-embetet:

A. Eurén. *A. Pipon.*»

Då det sålunda är konstateradt, att en stor del af dessa malmer redan nu skulle kunna förädlas inom landet,

då vårt land hittills saknat en jernindustri *i stor skala*, som vi med dessa malmtillgångar och med våra stora tillgångar på obegagnad vattenkraft*) hafva alla förutsättningar att med fördel kunna bedrifva,

då statsutskottet vid behandling af min motion, n:o 23, rörande inhemsk tillverkning af jernvägsskenor m. m., ansett, att en sådan indu-

*) Enligt Herr G. A. E. Kronlunds motion, n:o 138, finnes obegagnad vattenkraft i öfre Norrland:

Harsprånget	675,000	hästkrafter
Porsiforsen	200,000	»
Edefors	200,000	»
Stora sjöfallet	140,000	»
Finnfallet	85,000	»
Krångforsen	20,000	»

m. fl. Till dylika jettar kunna äfven räknas Jockfallet, Linafallet, Kajtum, Ackats och Hedenforsarna, Kengisfors, Storforsen och Tällforsen m. fl.

striel verksamhet bör öfverlemnas åt den enskilda företagsamheten, hvilken uppfattning Riksdagen i år den 24 februari godkänt,

då det fördenskull otvifvelaktigt är af största vigt, att kronans andelar i dessa fyndigheter komma i den svenska jernhandteringens händer och icke exploiteras för utlandet i konkurrens med oss sjelfva,

då detta syfte icke kan med någon grad af säkerhet vinnas, så länge grufvornas jordegareandel ställes på auktion,

då uppehållandet af och utvecklingsmöjligheter för den svenska jernindustrien har långt större ekonomisk betydelse för landet, än om kronan erhåller några kronor mera på arrenden, som kunna komma i vinningslystna spekulanters ego, hemställer jag,

att Riksdagen för sin del ville besluta, att Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse af den kronan tillkommande jordegareandel i grufva må bifallas under vilkor, att begagnandet af nämnda jordegareandel *först* hembjudes jernkontoret och svenska jernverk med masugnsdrift mot ett pris af femtiondedelen af de brutna och uppfordrade inmutningsbara ämnenas värde.

Stockholm den 12 april 1900.

C. P. af Burén.

STOCKHOLM. NYA TRYCKERI-AKTIEBOLAGET 1900.

N:o 39.

Af herr **Åkerman**, *i anledning af dels Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse af den kronan tillkommande jordegareandel i grufva, dels och herr Nissers till följd deraf väckta motion.*

Sedan 1899 års Riksdag i sammanhang med antagande af förslag till lag om ändrad lydelse af vissa paragrafer i grufvestadgan den 16 maj 1884 för tiden intill nästa lagtima riksdag medgifvit, att Kongl. Maj:t finge låta verkställa utarrendering, efter vissa af Riksdagen angifna grunder, af den kronan tillkommande jordegareandel i grufva, har Kongl. Maj:t under den 20 oktober 1899 utfärdat, jemte lag i enlighet med omförmälda lagförslag, kungörelse om begagnande af kronans jordegareandel i grufva, hvilken kungörelse, som innehåller närmare bestämmelser angående utarrendering af nämnda andel, förklarats skola lända till efterrättelse »intill nästa lagtima riksdag och sedermera under tid, då Konungen på grund af Riksdagens förnyade medgifvande må ega i öfverensstämmelse med nu gällande grunder utarrendera den kronan tillkommande andel i grufva».

Nämnda kongl. kungörelse lärer väl alltså få anses sakna gällande kraft från och med början af innevarande års riksdag, intill dess Riksdagen lemnar Kongl. Maj:t förnyadt medgifvande till sådan utarrendering, hvarom här är fråga.

Detta synes mig emellertid vara ett föga lämpligt förhållande, och i syfte att förekomma dess upprepande nästa år, anser jag mig, med anledning af att Kongl. Maj:t i nådig proposition n:o 29 till innevarande års Riksdag gjort framställning om förnyadt liknande medgifvande »för tiden intill 1901 års lagtima riksdag», böra hemställa,

att Riksdagen, om den i öfrigt lemnar sitt bifall till det i Kongl. Maj:ts nådiga proposition n:o 29 äskade, förnyade medgifvandet, måtte låta detsamma

gälla för tiden intill dess af 1901 års lagtima riksdag i frågan fattadt nytt beslut blifvit Kongl. Maj:t meddeladt.

I motionen n:o 37 i Första Kammaren har vidare herr Nisser hemstält, det Riksdagen, om den lemnade sitt bifall till det i Kongl. Maj:ts nådiga proposition n:o 29 äskade, förnyade medgifvandet, dervid måtte anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t vidtaga sådana ändrade bestämmelser i kongl. kungörelsen af den 20 oktober 1899 om begagnande af kronans jordegareandel i grufva, som kunde vara egnade att kraftigare befrämja kronans rätt och fördel — och särskildt i vissa i motionen närmare angifna fall.

Skulle denna hemställan komma att vinna Riksdagens bifall, och en omarbetning af bestämmelserna i kongl. kungörelsen den 20 oktober 1889 sålunda blifva i ofvan angifna syfte erforderlig, skulle, enär en dylik omarbetning nog komme att taga icke ringa tid i anspråk, detta sannolikt medföra, att nya förändrade bestämmelser om begagnande af kronans jordegareandel i grufva icke kunde komma att utfärdas förr än under nästinstundande höst, och att alltså intill dess — i fall under tiden icke några gällande bestämmelser skulle finnas i fråga om utarrendering af kronans andel i grufva — det tillstånd af ovisshet, hvarunder innehafvare af sådana inmutningar å viss kronojord, som erhållits efter den 19 augusti 1889, för närvarande lida, komma att fortfara.

Det ligger emellertid i öppen dag, att ju längre berörda ovisshetstillstånd kommer att räcka, desto sämre är det, och jag tillåter mig derför hemställa,

det Riksdagen, för den händelse att herr Nissers motion, n:o 37, i hufvudsak skulle vinna Riksdagens bifall, måtte medgifva, att Kongl. Maj:ts nådiga kungörelse den 20 oktober 1899 om begagnande af kronans jordegareandel i grufva i allt fall må från dag, Kongl. Maj:t bestämmer, tillämpas under tiden, intill dess ny nådig kungörelse i ämnet kan varda af Kongl. Maj:t utfärdad.

Om remiss till statsutskottet anhålles.

Stockholm den 21 april 1900.

STOCKHOLM, SVENSKA TRYCKERIBOLAGET EKMAN & CO, 1900.

N:o 40.

Af herr **Blomberg,** *angående ändringar i ordningsstadgan för Riksdagens Första Kammare.*

Sedan riksdagsordningens stadganden rörande granskningen af riksdagsmännens fullmagter samt rörande förordnande och val af talmän och vice talmän erhållit förändrad lydelse, hafva åtskilliga mindre ändringar uti Ordningsstadgan för Riksdagens Första Kammare blifvit nödiga. I samband med dessa ändringar synes mig äfven ett nytt stadgande lämpligen böra i ordningsstadgan införas, hvilket skulle afse val af deputerade för vården om kammarens ekonomiska angelägenheter.

På grund af hvad jag anfört tillåter jag mig hemställa,

att kammaren ville antaga följande ändrade affattning af §§ 1—5 i Ordningsstadga för Riksdagens Första Kammare af den 27 april 1868:

§ 1 1:o) Kammaren sammanträde hvarje riksdags första söckendag klockan 11 förmiddagen.

2:o) Den ledamot, som enligt riksdagsordningens 33 § eger att, innan förordnande af talman och vice talman för kammaren tillkännagifvits eller val af sådana skett, föra ordet i kammaren, anställe för tillfället protokollsförande och nödig betjening.

§ 2 1:o) Vid första sammanträdet föredrages inkommen berättelse om förloppet af den i riksdagsordningens 32 § omförmälda fullmagtsgranskning och anställes upprop af kammarens samtliga ledamöter. Finnes någon eller några frånvarande, varde sådant i protokollet antecknadt.

2:o) — — — — — — — — — — — — —

3:o) — — — — — — — — — — — — —

§ 3. I de fall, då kammaren, enligt riksdagsordningens 33 §, eger att välja talman och vice talman, skola dessa val förrättas å den söckendag, som infaller näst efter den, då kammaren första gången sammanträdt.

§ 4. För alla andra val, än de i 4 § omnämnda, bestämme kammaren dag, så vida icke derom särskildt finnes stadgadt.

§ 5. Kammaren utvälje tre ledamöter att handhafva vården om kammarens ekonomiska angelägenheter.

Stockholm den 7 maj 1900.

Hugo Blomberg.

Stockholm, K. L. Beckmans Boktr., 1900.

Register

öfver motioner, väckta i Första Kammaren under lagtima riksdagen år 1900.

A.

Motionär.	Motionsnummer.
Almén, A.	6, 34.
Almgren, F.	9, 29, 34.
Almström, R.	6, 9, 29, 30.
Alströmer, J.	6, 9.
Anderson, A.	9, 34.
Asker, A.	34.

B.

Behm, H.	6, 9.
Benedicks, G.	6, 8, 9, 29.
Berg, G. A.	19, 21, 25.
Berg, G. B.	34.
Bergman, C. O.	34.
Bildt, K. G.	34.
Björklund, O.	24, 34.
Björlin, G.	6, 9, 10, 21, 29.
Blomberg, K. H.	40.
Bondeson, P.	17, 29.
Boström, F. A.	9.
Bremberg, F. O.	29, 34.
Bruzelius, A. S.	7.
af Burén, C. B.	23, 38.

Bih. till Riksd. Prot. 1900. 1 Saml. 2 Afd. 1 Band. 25 Häft.

C.

Cederberg, A. F. O. .... 34.

D.

Dahlberg, J. P. .... 14, 24, 34.
De la Gardie, M. G. .... 34.

E.

Ehrenborg, C. .... 4, 21, 29, 34.
af Ekenstam, Th. .... 6, 34.
Ekströmer, J. M. .... 6.

F.

Falk, K. .... 34.
Fränckel, E. .... 31.
Fröberg, C. A. .... 34.

G.

Grundberg, L. .... 9, 19.

H.

von Hallwyl .... 34.
Hamilton, R. G. .... 18.
Hansson, P. .... 17, 34.

K.

Klingspor, C. .... 5, 11.

L.

Lagerbring, G. .... 17.
Larsson, E. .... 34.
Leman, Ph. .... 17.
Lithander, P. E. .... 2, 9, 32, 36.
Lundström, C. H. .... 23.
Lybeck, C. .... 6.

M.

Melin, O. .... 17, 32.
Moberg, C. .... 9, 29, 30.
von Möller, A. .... 2, 17, 34.

N.

Nilsson, O. .... 17, 29, 34.
Nisser, M. .... 37.
Nordenfalk, C. .... 9, 17.
Nyström, J. F. .... 26, 34.
Nyström, Th. .... 9, 29, 30.

O.

Odelberg, Th. .... 6.
Odelberg, W. .... 9.

P.

Palmstierna, Hj. .... 9, 25.
Paulsson, P. .... 6, 34.
Persson, N. .... 12, 13, 17, 20, 29, 32.
Pettersson, F. E. .... 28.

R.

Rappe, A. W. .... 29.
Ridderbjelke, F. .... 6, 15, 16, 29, 34.
Rudebeck, G. .... 9, 21, 29.

S.

Sandqvist, S. J. .... 24, 34.
Sparre, K. U. .... 24.
Stephens, J. S. F. .... 6, 9, 29.
von Strokirch, F. .... 33.
Svedelius, A. G. .... 1, 35.
Säve, T. .... 9, 19, 21, 29, 30.

T.

Taube, C. .... 34.
Tham, S. .... 17, 34.
Trolle, N. .... 6.
Törner, A. G. G. .... 27, 29.

W.

Weinberg, A. .... 6.
Wieselgren, S. .... 21, 22, 29, 30.
Wrangel von Brehmer, J. W. .... 6.

Å.

Åkerberg, K. .... 6.
Åkerman, R. .... 9, 39.

Ö.

Östberg, G. F. .... 6, 9, 18, 29, 30.

STOCKHOLM, ISAAC MARCUS' BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG, 1900.

Rättelser

i motion af herr *S. Wieselgren* m. fl. i Första Kammaren (n:o 21).

Sid. 8. Bil. 8. Under rubrik: *Antal föremål vid början af år 1900.*
I summakolumnen *står:* 210,611
läs: 202,611

Sid. 15. Bil. 11. Under rubrik: *Arbetare för bränsle och belysning.*
I summakolumnen *står:* 3,103: 75
läs: 3,085: 75
och i slutsumman af samma kolumn
står: 51,760: 40
läs: 51,742: 40

Sid. 16. Bil. 12. Står under rubrik: öfriga inkomster, såsom behållning af egendomen n:o 79 Drottninggatan utfördt 2,894: 33, *skall vara* 2,894: 83.

Sid. 17. Samma bilaga, rad. 3 uppifrån
står: Inköp och fraktkostnader ... 18,274: 23
läs: Inköp och fraktkostnader ... 18,274: 28

Sid. 18. Samma bilaga, rad. 11 uppifrån
står: Skansen ... 8,311: 72
läs: Skansen ... 8,311: 71

STOCKHOLM, K. L. BECKMANS BOKTR., 1900.

